

Suomalainen pellonomistaja

Sami Myyrä
Eija Pouta
Harri Hänninen

Maa- ja elintarviketalous 115
125 s., 5 liitettä

Suomalainen pellonomistaja

Sami Myyrä, Eija Pouta ja Harri Hänninen

ISBN 978-952-487-144-0 (Painettu)
ISBN 978-952-487-145-7 (Verkkajulkaisu)
ISSN 1458-5073 (Painettu)
ISSN 1458-5081 (Verkkajulkaisu)
www.mtt.fi/met/pdf/met115.pdf

Copyright
MTT

Sami Myyrä, Eija Pouta, Harri Hänninen
Julkaisija ja kustantaja
MTT Taloustutkimus, Luutnantintie 13, 00410 Helsinki
www.mtt.fi/mttl

Jakelu ja myynti
MTT Taloustutkimus, Luutnantintie 13, 00410 Helsinki
Puhelin (09) 56 080, telekopio (09) 563 1164
sähköposti.julkaisut@mtt.fi

Julkaisuvuosi
2008

Painopaikka
Vammalan Kirjapaino Oy
Kannen kuvat
Riitta Myyrä
Seija Suurinkeroinen

Suomalainen pellonomistaja

Sami Myyrä¹⁾, Eija Pouta¹⁾ ja Harri Hänninen²⁾

¹⁾ MTT Taloustutkimus, Luutnantintie 13, 00410 Helsinki, etunimi.sukunimi@mtt.fi

²⁾ Metsäntutkimuslaitos, Vantaan tutkimusyksikkö, Helsingin toimipaikka, Unioninkatu 40 A, 00170 Helsinki, etunimi.sukunimi@metla.fi

Tiivistelmä

Suomen EU-jäsenyyden aikana aktiivitulojen peltoalan kasvusta kaksi kolmannesta on perustunut vuokraukseen ja vain kolmannes lisäämään ostoon. Suomen pelloista viljelläänkin nykyisin vuokrattuna jo noin 764 000 hehtaaria, eli kolmannes maan koko peltoalasta. Tutkimusten mukaan vuokraviljeltyjen peltojen kasvukunnosta huolehtiminen on epävarmaa, mikä etenkin pitkällä aikavälillä vaarantaa maatalouden kehittämisen ja tuottavuuskasvun. Vuokrapeltojen kautta passiiviset maanomistajat ylläpitävät nykyisillä markkinahinnoilla arvioituna peräti 3,9 miljardin euron pääomaa. Heidän, kuten muidenkaan pellonomistajien, arvoja tai tavoitteita hoitaa maaomaisuuttaan ei ole aikaisemmin selvitetty, toisin kuin esimerkiksi metsänomistajien.

Tässä tutkimuksessa luodaan kokonaiskuva suomalaisista pellonomistajista sekä heidän pellon omistukseen liittämistään tavoitteista. Tulokset pohjustavat pellonvuokrausta säätelevien ja peltokauppaa vauhdittavien politiikkatoimien arviointia ja suunnittelua ja monipuolistavat aiheesta käytävää keskustelua. Tutkimusaineisto pohjautui verottajan rekistereihin ja postikyselyyn. Vuodelta 2004 oleva rekisteriaineisto keskittyi pellonomistajiin, heidän puolisoihinsa ja kuolinpesien edustajiin. Vuonna 2006 toteutetun postikyselyn avulla saatiin lisätietoa 2 684 omistajasta.

Tulosten perusteella pellonomistus sitoo lähes joka kymmenennen suomalaisen edelleen tiukasti maataloustuotantoon. Vaikka aktiivitulojen lukumäärä on laskenut alle 70 000:een, pellonomistajia on edelleen lähes puoli miljoonaa. Pelto-omaisuus on kuitenkin melko keskittynyttä, sillä noin viidesosa omistajista omistaa yli 60 prosenttia peltoalasta. Suurten ikäluokkien ikääntyminen on selkein omistusrakenteen muutokseen vaikuttava tekijä. Iäkkäitä pellonomistajia on paljon, mutta heidän omistamansa pinta-ala on suhteessa pienempi kuin nuorten omistajien. Pellonomistajat ovat maantieteellisesti kiinteästi yhteydessä tilaansa, sillä lähes kolme neljäsosaa asuu tilan sijaintipaikkakunnalla. Suurin osa pellonomistajista ei saa maataloustuloa, ja noin neljäsosa pellosta on sellaisten omistuksessa, jotka eivät harjoita kaupallista maataloustuotteiden tuotantoa eivätkä pellonvuokrausta.

Tutkimus paljasti pellonomistajien jakautuvan pelto-omaisuuteen kohdistuvien tavoitteiden suhteen viiteen ryhmään. Maataloustuloja painottaville (18 %) tärkeimpiä olivat tulon saantiin liittyvät tavoitteet, mutta myös tunne- ja perinnetavoitteet sekä virkistys- ja luontotavoitteet. Harrastusviljelijöiden tavoitteissa (21 %) painottuivat harrastus- ja kotitarveviljely. Samoin sijoittamiseen ja taloudelliseen turvallisuuteen sekä tulonsaantiin liittyvät tavoitteet. Taloudellista

turvaa korostaville (21 %) keskeisiä olivat taloudelliseen turvallisuuteen ja sijoittamiseen liittyvät tavoitteet, mutta myös tunne- ja perinnetavoitteet. Aineetonta arvostavat (23 %) korostivat tunne- ja perinnetavoitteita sekä virkistys- ja luontotavoitteita. Välinpitämättömillä (18 %) mikään tavoiteulottuvuus ei noussut tärkeäksi.

Omistajien tavoitteilla näyttää tulosten perustella olevan vaikutusta omistajien käyttäytymiseen, kuten maanhallintapäätöksiin. Pelto on omistajien viljelyssä useimmin maataloustuloja painottavien tavoiteryhmässä, jossa omistaja viljeli itse neljää viidesosaa peltoalasta. Myös harrastusviljelijöiden omistamasta peltoalasta valtaosa oli omistajien viljelyssä. Yleisintä pellonvuokraus on taloudellista turvaa korostavien ja aineetonta arvostavien tavoiteryhmissä, joissa omistajat olivat luovuttaneet noin puolet peltoalansa käyttöoikeudesta vuokraajalle. Kaiken kaikkiaan pellonomistajat jättivät noin 15 prosenttia peltoalasta viljelemättä.

Koska pellon hallintaoikeuden epävarmuuteen liittyvät haitat on todennettu, tutkimuksessa etsittiin poliittikkavaihtoehtoja omistajarakenteen uudistamiseen. Tulokset kuitenkin osoittavat, että pellon myyntihalukkuus näyttää olevan poliittikkatoimin melko heikosti herätettävissä. Halukkaimpia peltojensa myyntiin olivat tavoiteryhmistä taloudellista turvaa korostavat ja välinpitämättömät.

Asiasanat: pellonomistajat, omistuksen tavoitteet, omistusrakenne, maankäyttöpäätökset, maanhallintapäätökset, pellonvuokraus, pellonomistus, myyntihalukkuus

---

Finnish farmland owner

Sami Myyrä¹⁾, Eija Pouta¹⁾ and Harri Hänninen²⁾

¹⁾ MTT Agrifood Research Finland, Economic Research, Luutnantintie 13,
FI-00410 Helsinki, Finland, firstname.lastname@mtt.fi

²⁾ Finnish Forest Research Institute, Vantaa Research Unit, FI-00170 Helsinki, Finland,
firstname.lastname@metla.fi

Abstract

In Finland active farms has rented two third and bought one third of their additional field area during the EU-membership. Currently one third (764 000 hectares) of the total field area is cultivated by tenant. Short term cash lease contracts are standard in Finland. Previous research has shown implications of land tenure insecurity which is confronted by farmers cultivating leased land. A decrease in long-term land improvements is alarming.

In rented lands passive land owners hold a property of as high value as 3,9 billion Euros. Still, the objectives and values of these passive landowners to manage their land are unknown, unlike for example the objectives of the forest owners. In this study we provide a general picture of the Finnish field owners and their objectives related to the ownership of agricultural land. The results offer a base to evaluate and plan the policy that control field rentals and promote land sales, and to widen the general discussion of land owners' behaviour. The data of the study are combined from the tax registers and a mail survey. The register data was from 2004 and focused on land owners, their spouses and the representatives of undistributed estates. More detailed information was collected in 2006 with a mail survey that provided information of 2 684 landowners.

The results show that even if agriculture is only 1% of Finland's GDP, farmland ownership ties approximately every tenth Finn still to agricultural production. The average size of owned field area was very small (5.5 ha). The agricultural land property was very concentrated, as one fifth of the land owners owned over 60% of the field area. These land owners were typically farmers. However the majority of the land owners did not get income from agriculture and about one fourth of the field area was owned by such landowners that did not participate in commercial production or land leasing. Among these land owners the ageing owners were dominant but they owned relatively smaller field areas. The farm landowners were very tightly related to their estate, as three fourth of the owners lived in the same municipality as the estate was located.

Farmland owners were divided into five groups based on their objectives for landownership. *Agricultural earners* (18% of owners) emphasized objectives that related to income, but also to traditions and attachment to the place as well as to recreation and nature. In the objectives of *Leisure farmers* (21%) farming for subsistence and as a leisure activity got importance as well as objectives related to investments, economic security and income. *Investors* (23%) emphasized investments and economic security but also traditions and attachment to the

place. *Immaterialists* (23%) valued objectives related to traditions, attachment, recreation and nature. None of the objectives was important for *Indifferent owners* (18%). The owners objectives related to owners behaviour like land rental and sale decisions.

As the disadvantages of uncertainty of land tenancies are well known, the study explored the policy alternatives to reform the land ownership structure by encouraging land sales. The results show that it is not easy to invoke willingness to sell land. The land owners most willing to sell their farmlands were those that belonged to the groups of immaterialists and indifferent owners.

Index words: farmland owner, arable farming, field area, ownership structure, land usage, land acquisition, land leasing, land ownership, agricultural land leasing, sale

---

Esipuhe

Menneinä vuosikymmeninä viljelijöihin kohdistunut tutkimus tuotti samalla tietoa myös maatalousmaan omistajista, mutta näin ei ole enää. Maatalouden rakennekehityksen myötä kokonaiskuva omistajakunnasta on hämärtynyt. Tutkimuksessa on keskitytty edelleen lähinnä aktiiviviljelijöihin, joiden työpanos onkin olennainen maatalouden harjoittamisessa. Aktiiviviljelystä luopuneiden maanomistajien tarjoama tuotantopanosa – pelto – on noussut yhä merkityksellisemmäksi, joten heidän tavoitteillaan on tuotantoa laajentavien viljelijöiden kannalta ratkaiseva merkitys: haluavatko tuotannosta luopuneet säilyttää pellon omistuksessaan ja haluavatko he tuotannon jatkuvan pelloillaan, vaikka eivät itse viljelisikään. Pelto ei ole täysin verrattavissa muihin maatalouden tuotantopanoksiin, sillä pellon omistukseen liittyy usein myös muita vahvoja arvoja ja hyötyjä kuin markkinalähtöisissä hinnoissa heijastuvat tuotannolliset hyödyt. Tässä julkaisussa otetaan käyttöön pellonomistaja-käsite kuvaamaan kaikkia maatalousmaata omistavia henkilöitä.

Pellonomistajat on jätetty huomiotta myös maaseutu- ja maatalouspolitiikan muotoilussa. Vertailukohdaksi voidaan ottaa metsänomistajakunta, jonka tuntemus ja rakennemuutoksen seuraaminen on metsäpolitiikan valmistelun keskeistä taustaa. Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma (2004) tunnistaa maaseudun omistusoloihin ja niiden muutoksiin liittyvät tietoaukot. Myös maatalouspolitiikan vaihtoehdot -työryhmän raportti (2007) tuo esiin pellonomistajien roolin. Pellonomistajien haluttomuus luopua pelloistaan kaupoin ja toisaalta vuokrasopimusten lyhytaikaisuus nähdään aktiiviviljelyn tuottavuuskehitystä hidastavana tekijänä. Ongelmien ratkaisu edellyttää tietoa pellonomistajista ja heidän tavoitteistaan.

Tämä julkaisu on tuotettu MTT taloustutkimuksessa vuosina 2006–10 käynnissä olevassa tutkimushankkeessa ”Suomalainen viljelysmaanomistaja”. Hankkeessa luodaan kokonaiskuva suomalaisista pellonomistajista ja paneudutaan pellon omistamiseen ja vuokraamiseen liittyviin tutkimuskysymyksiin. Tutkimusta ovat rahoittaneet Maa- ja metsätalousministeriö, Salaojituksen tutkimusyhdistys ry, Huoltovarmuuskeskus sekä Suomen Akatemia. Kiitämme myös muita tutkimustamme tukeneita tahoja. Tutkimus perustuu laajaan postikyselyyn, jonka onnistumisesta ovat ansainneet erityiskiitokset kyselyyn vastanneet maanomistajat.

Sami Myyrä ja Eija Pouta MTT taloustutkimuksesta vastasivat raportin laskennoista ja pääosin tekstistä. Harri Hänninen Metsäntutkimuslaitoksesta toi raportin otanta- ja tutkimusasetelmaan tietotaitoa metsänomistajatutkimuksista ja auttoi tekstin viimeistelyssä. Jaana Ahlstedt vastasi julkaisun taitosta. Kiitämme Kyösti Pietolaa avusta tutkimuksen ideoinnissa ja käynnistämässä.

Helsingissä 3.1.2008

Sami Myyrä

Eija Pouta

Harri Hänninen

Sisällysluettelo

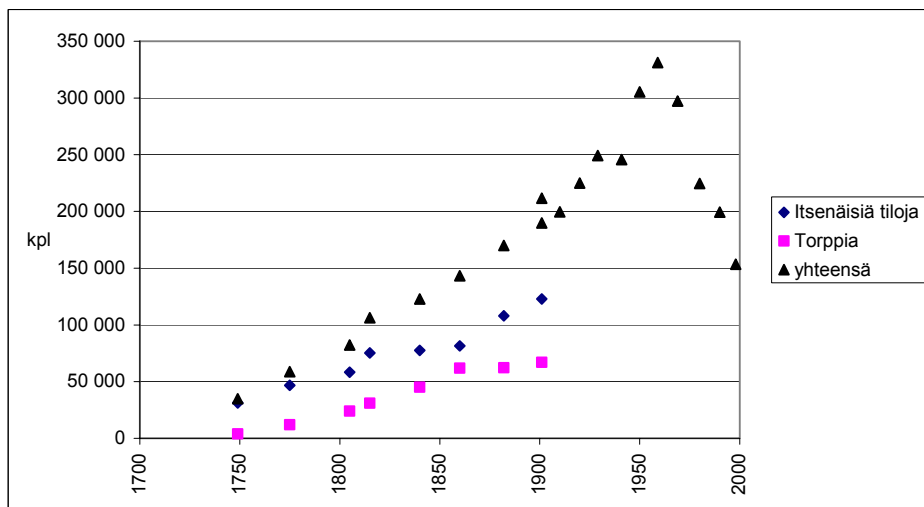
1	Johdanto	9
2	Aiemmat maanomistajatutkimukset	16
3	Aineisto ja menetelmä	18
3.1	Rekisteriaineistot	18
3.2	Postikyselyaineisto	20
3.3	Pellonomistajien luokittelu	26
3.4	Tulosten esittäminen	37
4	Omistajarakenne ja pellonomistus	39
4.1	Pellonomistajien kokonaismäärä	39
4.2	Pellonomistajien tavoitteet	39
4.3	Omistusmuodot	44
4.4	Omistajan tausta	46
4.5	Omistajan asuinpaikka ja tilan sijainti	55
4.6	Tilan ominaisuudet	62
4.7	Maatalouden merkitys pellonomistajalle	68
4.8	Mielipiteet maatalouden harjoittamisen edellytyksistä	88
5	Maankäyttö- ja maanhallintavalinnat	96
5.1	Käsitykset pellon vuokra- ja hintakehityksestä	96
5.2	Nykyinen ja tuleva pellon käyttö	99
5.3	Politiikan vaikutus pellon käyttöön	106
6	Johtopäätökset	113
	Kirjallisuus	120
	Liitteet	

1 Johdanto

Maataloustuotantoa harjoittavien maatilojen määrä on vähentynyt lähes kahteen kolmasosaan EU-jäsenyyttä (1995) edeltäneeseen tilamäärään verrattuna. Samaan aikaan maatalousmaa ei ole juurikaan vaihtanut omistajaa, vaan jäljelle jääneet aktiivitalat ovat vuokranneet peltoalaa viljelyn lopettaneilta omistajilta. Pellonomistajakunnan rakenne on näin monipuolistunut ja aktiiviviljelijöiden rinnalle on tullut uudentyypisiä pellonomistajia, jotka tavoitteineen ja toimintatapoineen voivat poiketa paljonkin aiemman tutkimustiedon pohjalta syntyneestä pellonomistajakäsityksestä. Pellon nykyisen omistajakunnan tuntemus olisi ensiarvoisen tärkeää onnistuneen maatalous- ja maaseutupolitiikan muotoilemiseksi erityisesti siksi, että suomalaisen maataloustuotannon jatkumisen edellytyksenä pidetään nopeaa rakennekehitystä.

Pellonomistus on muotoutunut nykyiselleen sarka- ja isojaon kautta. Tilojen lukumäärää on kasvattanut torppien itsenäistyminen 1920-luvulla ja siirtolaisväestön asutus 1940-luvulla (kuva 1). Kaikkiaan maatilojen määrä on kehittynyt 1900-luvulla kuvan 1 esittämällä tavalla (Granberg ym. 2001).

Suomalaiselle pellon omistukselle on ollut leimaa-antavana tunnusmerkkinä tilakokonaisuuteen olennaisesti liittyvä metsämaa. Monille pellonomistajille merkittävä osa maanomistukseen liittyvistä tuloista tulee metsästä. Suomessa peltotilukset ovat olleet luonnonolosuhteista ja omistusrakenteesta johtuen hajanaisia. Viime aikoina pellon vuokraukseen perustuvan rakennekehityksen myötä lisääntynyttä aktiivimaatilojen tilusten hajanaisuutta on pyritty korjaamaan tilusjärjestelyillä (Myyrä & Pietola 2002; Ylikangas 2004).

Kuva 1. Yli 1 hehtaarin tilojen lukumäärä Suomessa vuosina 1901–1998 (Granberg ym. 2001).

Vuonna 2005 tuotannossa olleen maatalousmaan kokonaisala oli 2,27 milj. ha (Niemi & Ahlstedt 2006). Aktiivinen maataloustuotanto on yksityisomistuksessa, sillä maatiloista 88,5 % oli yksityishenkilöiden ja 10,4 % perikuntien tai yhtymien omistuksessa (Niemi & Ahlstedt 2006). Yksityisomistuksen ohella toinen keskeinen tunnuspiirre on vahva sukutilakulttuuri, jossa maatalousmaa ei ole verrattavissa muihin vapaille markkinoilla vaihdettavaan tuotantopanoksiin.

Yli yhden peltotehtaarin suuruisia maatiloja, joille haettiin tukea, oli vuonna 2005 kaikkiaan noin 69 000 kappaletta. Vuodesta 1995 tällaisten maatilojen määrä on vähentynyt 28 prosenttia, sillä kymmenen vuoden aikana on lopettanut 26 500 tilaa. Aktiivitulojen tilajoukko on pienentynyt keskimäärin 3,2 prosentin vuosivauhdilla. Suhteellisesti eniten vähenemistä on tapahtunut Itä-Suomessa (32 %) ja vähiten Pohjois-Suomessa (23 %). Väli-Suomessa (27 %) ja Etelä-Suomessa (27 %) muutos on ollut jotakuinkin yhtä suurta.

Vaikka aktiivitulojen lukumäärä on supistunut nopeasti, Suomen pellot ovat pysyneet valtaosin viljeltyinä. Tämä selittyy sillä, että tuotantoon jatkaneiden tilojen hallinnassa oleva peltoala on lisääntynyt voimakkaasti EU-jäsenyyteen liittyneen epävarmuuden hälvennyttyä. Tuotantotoimintaa harjoittavien tilojen keskipeltoala oli vuonna 1990 17,3 ha, kun se vuonna 2004 ylitti jo 30 ha. Tilakoon kasvattaminen onkin ollut yksi keskeisimmistä keinoista edistää maatalouden tuottavuuskasvua ja lisätä maatalouden kilpailukykyä Euroopan yhteismarkkinoilla.

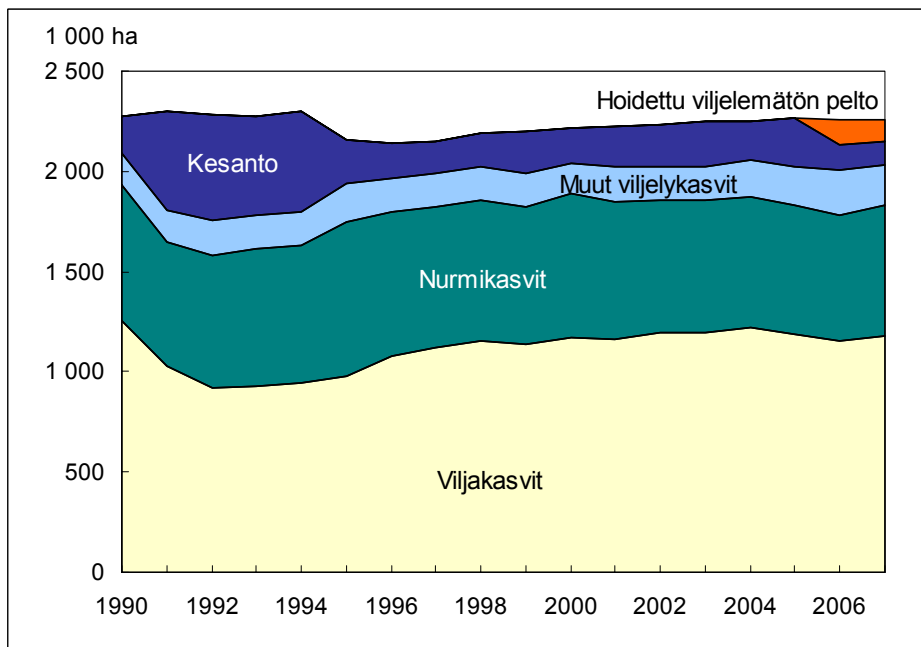
Tuotannosta luopuvat pellonomistajat eivät ole luopuneet maanomistuksesta, vaan pelto on vuokrattu aktiiviviljelijöille (Niemi & Ahlstedt 2006). Lisääntyneen vuokrauksen seurauksena pellonomistusrakenteessa ei ole tapahtunut yhtä voimakasta muutosta kuin sen hallinnan ja viljelyn rakenteessa. Tällä hetkellä pellonomistajia onkin huomattavasti enemmän kuin aktiivisia maanviljelijöitä. Maataloustuotannon suhteen passiiviset maanomistajat ylläpitävät maataloudessa, nykyisillä pellon markkinahinnoilla arvioituna, peräti 3,9 mrd. euron pääomaa (taulukko 1). Vaikka markkinahinnat antavat yliarvion investoinnin suuruudesta, on se merkittävä verrattuna koko maatalouden liikevaihtoon (n. 3,5 mrd. euroa) ja maataloustuloon (0,8 mrd euroa) (Niemi & Ahlstedt 2006).

Peltojen vuokraus on omalta osaltaan mahdollistanut maatalouden voimakkaan rakennemuutoksen (Myyrä & Pihamaa 2005). Suomen pelloista viljellään nykyisin vuokrattuna jo lähes 800 000 hehtaaria, eli kolmannes maan koko peltoalasta. Aktiivitulojen peltoalan kasvusta 2/3 on perustunut lisäämään vuokraukseen ja vain kolmannes lisäämään oston. Pellonvuokraus on myös mahdollistanut tilan laajentamisen niin, ettei viljelijän ole tarvinnut sitoa pääomaa pellon hankintaan, vaan sitä on voitu kohdentaa muihin tuotannollisiin investointeihin, esimerkiksi tuotantorakennuksiin. Vuokraviljelyyn liittyy myös ongelmia, sillä epävarmuus pellonhallinnasta alentaa viljelijöiden halukkuutta kasvukunnon

ylläpitoon (Myyrä ym. 2005). Vuokrapeltojen hallintaoikeuteen liittyvä epävarmuus on näin ollen huomattava kustannus paitsi yksittäiselle vuokraviljelijälle ja maan omistajalle myös koko yhteiskunnalle.

Tuotannon tehostaminen edellyttää peltolohkojen koon suurentamista eli tilusjärjestelyjä. Sellaiset pellon omistajat, jotka eivät harjoita maataloustuotantoa, eivät kuitenkaan ole olleet yhtä kiinnostuneita tilusjärjestelyistä toisin kuin isojen tuotannollisten investointien myötä maatalouteen sitoutuneet suurehkojen tilojen aktiiviviljelijät. Laajojen tilusjärjestelyhankkeiden käynnistäminen onkin saattanut hankaloitua, kun vuokrapeltoja ei ole saatu mukaan tilusjärjestelyyn.

Viimeisen 15 vuoden aikana tuotannossa olleen pellon määrä on vaihdellut nopeastikin maankäyttölajeittain kuvassa 2 esitetyllä tavalla¹. Kuva kertoo siitä, että potentiaalisesti käytettävissä oleva maatalousmaa-ala on suurempi kuin käytössä oleva maatalousmaa. Tämän potentiaalın käytön ennustaminen on vaikeaa, ellei pellonomistajia tunneta.

Kuva 2. Käytössä ollut maatalousmaa vuosina 1990–2007 (Tike 2005a; MATILDA).

¹ Kuvassa 2 esitetyt alat perustuvat maataloustuotantoa harjoittavien mautilojen käytössä olleisiin maatalousmaa-aloihin. Nämä poikkeavat jonkin verran luvussa 3 esitettävistä pinta-aloista, joihin kuuluvat myös passiivisten maatalousmaanomistajien omistama pelto. Puutarhaa, niittyä ja laidunta on tarkasteltu erikseen.

Vapailla markkinoilla pelto vaihtaa Suomessa harvoin omistajaa (Pyykkönen 2002). Poliittikkamuutosten kysyntään ja tarjontaan luomat paineet purkautuvat pikemminkin hintojen vaihteluna kuin kauppojen määrien muutoksina. Pellon tuotannollista tuottoarvoa (pellon arvo) ja markkinahintaa sekä näihin vaikuttavia tekijöitä, on tutkittu maatalousekonomian alalla varsin kattavasti (Ylätalo 1991, Peltola 1997, Pyykkönen 2006). Pellonomistajia koskeva tutkimus tuo tähän lisäarvoa tuottamalla tietoa pellon kysyntään ja tarjontaan vaikuttavista omistajakohtaisista tekijöistä, pellonomistajien arvoista ja tavoitteista ja siten myös pellon tulevasta hintakehityksestä.

Toistaiseksi pellon omistamiseen liittyvinä arvoina on tunnettu lähinnä tuotannolliset arvot. Viitteitä muiden arvojen vaikutuksista on kuitenkin saatu pellon hintatutkimuksissa. Esimerkiksi järven ja joen läheisyys nostavat pellon markkinahintaa (Peltola ym. 2006). Toisaalta pellon omistajarakenne ja siinä lähivuosina tapahtuva esimerkiksi ikärakenteen muutos saattavat vaikuttaa pellon hintaan. Pellon omistajien ikärakenteesta ei kuitenkaan ole aikaisempaa tutkimustietoa. Pellon hintakehitys saattaa olla selitettävissä myös laajemmalla yhteiskunnallisella kehityksellä. Esimerkiksi bioenergian kysynnän lisääntyminen sekä pitkään jatkunut hyvä yleinen talouskehitys voivat realisoitua niin, ettei peltoa tarjota kovinkaan halukkaasti markkinoille.

Pellonomistusrakenne vaikuttaa elintarvikkeiden tuotantoon ja tarjontaan, ja sitä kautta koko yhteiskunnan hyvinvointiin. Maatalous kytkeytyy kiinteästi maataloustuotteita jalostavaan teollisuuteen, sillä lähes 80 % tuotoksesta siirtyy kotimaisen elintarviketeollisuuden jalostettavaksi (Niemi & Ahlstedt 2006). Riittävä omavaraisuus on nähty tärkeänä huoltovarmuuden kannalta, mutta pellon omistuksen rakenteella on myös huomattava alueellinen merkitys. Omistusrakenne vaikuttaa tulonjakoon ja viljelyyn liittyvien taloudellisten kannusteiden toimivuuteen (Sjaastad & Bromley 1997, Li ym. 1998, Deininger 2003). Uusia haasteita maataloustuotannolle ja omistusrakenteelle asettavat vaatimukset lisätä kotimaisen bioenergian osuutta energian kokonaiskulutuksesta.

Omistusrakenne liittyy myös maatalouden tuottamiin myönteisiin ja kielteisiin ulkoisvaikutuksiin ja on näin vahvasti kytköksissä ympäristöpolitiikkaan. Maaseutumaiseman kautta maanomistuksen rakenne vaikuttaa olennaisesti maatalouden ympäristöhyötyjen tuotantoon. Peltoja voidaan pitää olennaisena osana kansallismaisemaa ja metsäisilläkin seuduilla avoimet viljelysmaat ovat tuoneet maisemaan vaihtelua. Avoin peltomaisema on arvostettu julkishyödyke (Aakula 1999, Yrjölä & Kola 2004, Campbell ym. 2006). Tämän merkitystä kuvastaa se, että noin 40 % suomalaisten kodin lähelle suuntautuvista ulkoilukerroista (noin 180 miljoonaa ulkoilukertaa vuodessa) kohdistuu maatalousmaisemaan. Maaseudulle suuntautuvista matkoista puolestaan noin kolmasosa kohdistuu alueille, joilla harjoitetaan metsätalouden ohella myös maataloutta (Pouta & Ovaskainen 2006).

Taulukko 1. Vuokrapellon määrä, hinta ja arvio markkina-arvosta työvoima- ja elinkeinokeskuksittain / maakunnittain vuosina 2000 ja 2005.

Maakunta / Työvoima- ja elinkeinokeskus	Vuokrattu peltoala ¹⁾ ha		Pellon hinta ²⁾ €/ha		Arvio markkina-arvosta ³⁾ milj. €	
	2000	2005	2000	2005	2000	2005
Uusimaa	60 700	63 891	4 205	6 000	255	383
Varsinais-Suomi	83 181	87 549	6 252	7 706	520	675
Ahvenanmaa	5 462	6 148	6 252	7 706	34	47
Satakunta	49 628	52 171	5 053	6 500	251	339
Häme	27 881	56 104	3 737	6 728	104	377
Pirkanmaa	52 240	58 310	3 604	5 807	188	339
Päijät-Häme	22 340		4 489	5 943	100	
Kymenlaakso / Kaakkois-Suomen	24 256	46 765	3 136	4 700	76	220
Etelä-Karjala	17 447		2 144	4 000	37	
Etelä-Savo	23 980	26 823	2 102	3 723	50	100
Pohjois-Savo	40 812	47 550	1 850	2 780	76	132
Pohjois-Karjala	26 649	38 550	1 643	2 245	44	87
Keski-Suomi	29 996	35 733	2 065	2 500	62	89
Etelä-Pohjanmaa	75 027	79 691	4 872	6 008	366	479
Vaasan rannikkoseutu	43 833	63 527	4 872	6 008	214	382
Keski-Pohjanmaa	16 495		2 871	4 023	47	
Pohjois-Pohjanmaa	63 513	69 385	2 355	3 846	150	267
Kainuu	10 700	12 083	925	925	10	11
Lappi	16 616	19 602	667	769	11	15
Koko maa	690 756	763 882			2 595	3 942

¹⁾ Lähde: MATILDA

²⁾ Maanmittauslaitoksen kiinteistöjen kauppahintatilasto. Mediaani. Yksinomaan viljeltyä maata sisältäneet kiinteistökaupat maakunnittain. Ahvenanmaan hintana on käytetty Varsinais-Suomen hintaa. Vaasan rannikkoseudulla käytetty Etelä-Pohjanmaan hintaa. Kainuussa käytetty vuoden 2000 hintaa sekä vuonna 2000 että vuonna 2005.

³⁾ 1) x 2)

Toisaalta omistusrakenne vaikuttaa myös kielteisiin ulkoisvaikutuksiin kuten vesistökuormitukseen ja muihin maatalouden päästöihin. Hyvänä esimerkkinä tästä on vuokrapeltojen alentunut ravinteiden käyttö- ja sadontuottokyky (Myyrä ym. 2005). Sekä myönteisten että kielteisten maatalouden ulkoisvaikutusten syntymekanismien tunnistaminen ja arvottaminen ovat olennaisia eri politiikkavaihtoehtojen taloudellisuuden ja tehokkuuden vertailussa ja edullisuudessa (Sipiläinen ym. 2006, Kuussaari ym. 2004).

Pellonomistajia ei ole aiemmissa tutkimuksissa tarkasteltu kokonaisuudessaan. Vaikka maatalous on toimialana pieni osa koko kansantaloudesta (1,2 % BKT:sta), sen merkitys edellä mainittujen, suomalaisten arvoihin ja asenteisiin

pohjautuvien tehtävien kautta on kuitenkin huomattava. Lisäksi viljelysmaahan liittyy tunnearvoja, joita ei voida markkinoilla mitata. Nämä arvot vaikuttavat erityisesti pellonomistajien tekemiin päätöksiin pellon hallinnasta. Pellonomistukseen liittyy myös kulttuurisia tekijöitä (vertaa metsäomistuksen kulttuuriset tekijät, Jokinen 1998), jotka vaikuttavat peltojen käyttöön ja joiden tuntemisen perusta on omistajakunnan rakenteen tuntemus.

Pellon hallintaa kuvaavat tilastot ovat perustuneet EU-jäsenyyden aikana aktiivisten maanviljelijöiden antamiin tietoihin. Passiivisten pellonomistajien tiedot ovat puuttuneet tilastoista. Kaikkien pellonomistajien profiilin tuntemus hyödyttäisi maatalous- ja maaseutupolitiikan kehittämistä usealla tavalla. Siitäkään huolimatta, että suuri joukko peltonsa pois vuokranneita maanomistajia ylläpitää maataloudessa erittäin mittaavaa sijoitusta, heidän tavoitteitaan ylläpitää ja hoitaa näitä sijoituksia ei ole selvitetty.

Vaikuttavien politiikan keinojen suunnittelemiseksi on olennaista tuntea myös pellonomistajan tavoitteet. Maanomistajiin, joiden tavoitteissa korostuvat muut kuin taloudelliseen tulokseen liittyvät tavoitteet, pätevät erilaiset politiikkakeinot kuin niihin maanomistajiin, jotka korostavat päätöksenteossaan taloudellista tulosta (Koontz 2001). Esimerkiksi peltonsa pois vuokranneista maanomistajista ja heidän motiiveistaan ylläpitää sijoituksiaan maataloudessa ei ole olemassa tietoa, vaikka se olisi ensiarvoisen tärkeä edellytys politiikkatoimille vuokraviljelyyn liittyvien markkinahäiriöiden ja yhteiskunnallisten kustannusten pienentämiseksi.

Tutkimuksen tavoitteet

Tässä tutkimuksessa luodaan pohjaa ja laajennetaan tietämystä suomalaisista pellonomistajista. Tutkimuksessa muodostetaan verohallituksen ylläpitämien vero- ja maatilarekisteritietojen sekä postikyselyaineiston avulla kuva pellonomistajista. Pellonomistajiin luetaan aktiivista maataloustuotantoa harjoittavien lisäksi peltonsa pois vuokranneet maanomistajat sekä maaomistajat, jotka ovat jättäneet peltonsa viljelyn ulkopuolelle. Tutkimuksessa maanomistajina tarkastellaan myös maanomistajien puolisoita ja yhteisöomistajia. Tarkastelun ulkopuolelle jäävät teknisistä syistä kuolinpesien kautta peltoa omistavat henkilöt². Erityisesti tuotetaan tietoa pellonomistajien sosioekonomisesta profiilista, asumisesta, maataloustulosta, sekä maatalouden ulkopuolisista tuloista. Pellon omistajat ryhmitellään heidän maanomistukselleen asettamiensa tavoitteiden pohjalta.

---

² Kuolinpesä on itsenäinen veroyksikkö, eikä Verohallituksella ole tietoa kuolinpesän asianhoitajan lisäksi muista kuolinpesään liittyvistä henkilöistä.

Tutkimus tuottaa tietoa myös siitä, mitkä pellonomistajaan liittyvät tekijät vaikuttavat maatalouden harjoittamiseen ja pellonkäyttöaikomuksiin. Peltonsa poisvuokranneiden maanomistajien taustapiirteiden selvittäminen on yksi tämän tutkimuksen keskeisimmistä tavoitteista. Esimerkiksi ikärakenteen tunteminen on välttämätöntä, jotta voidaan arvioida pellonomistusrakenteen kehitystä tilanteessa, jossa sotien jälkeen syntyneet suuret ikäluokat ovat siirtymässä eläkeikään. Pellon omistuksen rakennetta verrataan soveltuvin osin yksityismetsänomistuksen rakenteeseen Karppisen ym. (2001) tutkimuksen pohjalta.

Tutkimus tuottaa perustietoa käytännön maatalous-, maaseutu- ja ympäristöpolitiikan suunnitteluun, sekä huoltovarmuuden ylläpitoon tähtäävien ohjaustoimenpiteiden valmisteluun. Pellonomistajien uskomusten, asenteiden ja tavoitteiden kartoittaminen onkin maatalouden hallittua rakennekehitystä ohjaavien politiikkatoimenpiteiden perusedellytys. Lisätieto pellon omistuksen ja hallinnan suomalaisista erityispiirteistä auttaa myös Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan soveltamisessa suomalaisiin pellonomistusoiloihin.

2 Aiemmat maanomistajatutkimukset

Maanomistajien maankäyttö- ja maanhallintapäätöksiä on lähestytty monen eri tieteenalan näkökulmasta. Maatalous- ja metsäekonomia, sosiologia ja suunnittelutieteet ovat tavallisimpia. Maanomistajan päätöksentekoon keskittyvästä kirjallisuudesta valtaosa paneutuu elinkeinon harjoittamiseen liittyviin, esimerkiksi maatalouden tai metsätalouden tuotantoa tai tuotantosuuntaa koskeviin päätöksiin (esim. Niemi & Pietola 2001). Maanhallintaan ja maankäyttöön liittyvät päätökset ovat olleet selvästi harvemmin tutkimuksen kohteena.

Maanomistajan päätöksentekoa koskevissa tutkimuksissa kiinnostus on voinut kohdistua maankäyttöön yleensä, sen motiiveihin ja omistajan taustoihin (esim. Koontz 2001), tai maankäytön muutoksiin kuten esimerkiksi maataloudesta luopumiseen, maan myyntiin ja ostamiseen (Deaton ym. 2007) tai vuokraukseen (Chaudhuri 2002). Lisäksi on voitu tarkastella politiikan vaikutusta maanomistajien päätöksentekoon, kuten esimerkiksi halukkuuteen osallistua erilaisiin suojeluohjelmiin tai erilaisten maankäytön säätelymekanismien hyväksymiseen (Cooper & Osborn 1998, Kline ym. 2000, Wossink & van Wenum 2003, Horne ym. 2004, Horne 2006, Deaton ym. 2007). Poliitiikan vaikutusten tutkimus on voitu viedä eri instrumenttien vertailun tasolle (Whitby & Saunders 1996). Maaseutusosiolegit ja -sosiaalipsykologit ovat liittäneet tarkasteluun myös omistajien kokemuksia markkinahinnattomista hyödyistä (esim. Lighthall 1995, Salamon ym. 1997). Metsänsuunnittelun alalla mielenkiinnon kohteena on ollut metsien eri käyttövaihtojen yhteensovittaminen siten, että metsänomistajan tavoitteet eri toimintojen suhteen täyttyvät mahdollisimman optimaalisesti (ks. sovelluksista esim. Kangas 2001, Kangas & Kangas 2002).

Maatalousekonomian lähestymistapa maanomistajan päätöksentekoon on mallintaa maanomistajan eri käyttömuodoista kokemia hyötyjä ja kustannuksia sekä niihin liittyviä riskejä. Maanomistaja on nähty joko voittoa maksimoivana tuottajana tai hyötyä maksimoivana kuluttajana. Maanomistajien päätöksiin vaikuttavia muuttujia ovat olleet eri käyttömuotojen edullisuuteen vaikuttavat taloudelliset muuttujat, kuten esimerkiksi vuokrataso, pellon hinta ja niihin liittyvät hintaodotukset. Myös omistettua maa-alaa tai tilan ominaisuuksia (esim. pinta-alaa), tuotanto-olosuhteita (esim. tilan sijainti) ja peltojen ominaisuuksia (esim. kastelu- tai ojitusolosuhteet) on käytetty omistajan maankäyttö- ja hallintapäätösten selittämiseen.

Empiirisissä malleissa on käytetty myös maanomistajan taustatekijöitä. Maanomistajan sosioekonominen tausta on ehkä tyypillisin tällainen taustatekijä. Lisäksi on käytetty sukupuolta, ikää, tuloja, perheen kokoa, tilan omistusmuotoa ja omistamisen historiaa selittämään maankäyttö- ja hallintapäätöksiä. Myös sosiaalipsykologisia muuttujia, kuten arvoja, asenteita, motiiveja, uskomuksia ja normeja, on käytetty päätöksenteon ymmärtämiseen. Lisäksi on tarkasteltu,

miten maanomistajan siteet paikkakuntaan ja paikallisyhteisöön tai hänen persoonallisuutensa vaikuttavat päätöksentekoon.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan maanomistajien tavoitteita ja niiden yhteyttä heidän pellon käyttöä koskeviin valintoihin ja päätöksiin. Maanomistajat pyrittään ryhmittelemään heidän peltomaahansa liittämien tavoitteiden suhteen toisistaan poikkeaviin luokkiin. Vastaavanlaisia tutkimuksia on tehty esimerkiksi Australiassa, jossa viljelijät ryhmiteltiin tavoitteiden perusteella taloutta, elämän tyyliä ja suojelua korostaviin (esim. Maybery ym. 2005). Yhdysvalloissa esimerkiksi Kurtz ja Lewis (1981), Marty ym. (1988) sekä Kline ym. (2000) ja Suomessa Tikkanen (1978) sekä Karppinen (1995) ryhmittelivät puolestaan metsänomistajat heidän metsäomaisuuteen liittamiensä tavoitteiden suhteen erilaisiin luokkiin. Näistä Karppisen (1995) ryhmittely on lähtökohdiltaan perustelluin.

Karppisen (1995) ryhmittely perustui Pietarisen (1987) ihmisen ja luonnon välistä suhdetta kuvaavaan peruslähtökohtaan: ihmiskeskeiseen ja luontokeskeiseen. Pietarinen jakoi ihmiskeskeiset arvot edelleen kahteen ideaalityyppiin, utilismiin ja humanismiin, ja luontokeskeiset arvot primitivismiin ja mystismiin. Karppinen (1995) laati näihin perustuen joukon tavoiteväittämiä, joiden pohjalta hän pyrki hakemaan pääkomponenttianalyysillä erilaisia luontosuhteita (arvoja) ja edelleen näiden perusteella erilaisia tavoiteryhmiä ryhmittelyanalyysillä. Hän löysikin neljä erilaista tavoiteryhmää: monitavoitteiset, virkistyskäyttäjät, metsästä elävät ja taloudellista turvaa korostavat.

Karppisen kehittämää lähestymistapaa on testattu kaikkiaan kolmeen toisistaan riippumattomaan metsänomistaja-aineistoon: 1990-luvun alun postikysely- ja haastatteluaineistoihin (Karppinen 1998a, 1998b) sekä 1990-luvun lopun postikyselyaineistoon (Karppinen ym. 2002). Näillä kaikilla aineistoilla on löydetty edellä mainitut ryhmät. Myöhemmin hän 1990-luvun lopun metsänomistaja-aineistoa käyttäen ryhmittely on tarkentunut, ja on löytynyt vielä viides ryhmä: metsien käytön suhteen välinpitämättömät (Favada ym. 2007). Maanomistajien metsiinsä liittämien tavoitteiden on Suomessa havaittu selittävän heidän metsien käyttöä (Kuuluvainen ym. 1996, Ovaskainen ym. 2006, Favada ym. 2007, Karppinen & Kuuluvainen 2007). Näitä metsänomistajatutkimuksessa saatuja kokemuksia hyödynnetäänkin tässä tutkimuksessa.

3 Aineisto ja menetelmä

3.1 Rekisteriaineistot

Tutkimuksessa käytetään sekä rekisteriaineistoja että postikyselyaineistoa. Rekisteriaineisto valittiin niin, että sen perusteella saatiin mahdollisimman tarkka kokonaiskuva tutkimuksen perusjoukosta, maatalousmaan omistajista. Ainoa aineisto, josta voitiin saada omistajatiedot aktiiviviljelyn ulkopuolella olevista pellonomistajista, oli verohallituksen maatilarekisteri. Tähän rekisteriaineistoon kuuluivat kaikki maatalousmaanomistajat (yksityishenkilöt ja juridiset henkilöt). Maatilarekisterissä maatalousmaa jaetaan kolmeen luokkaan: peltoon, puutarhaan sekä niittyyn ja laitumeen. Koska valtaosa tästä maatalousmaasta (95 %) on peltoa, puhutaan tässä tutkimuksessa pellonomistajista³. Tutkimus kohdistettiin vuoteen 2004, joka oli viimeisin vuosi, jolta oli saatavissa valmista verotustietoa.

Aineistoon haluttiin sisällyttää pellonomistajat mahdollisimman laajasti. Myös pienten peltoalojen mukaan ottamista pidettiin tärkeänä, koska niiden omistajilla on taloudellinen side maaseudulle ja pienetkin peltoalat voivat olla keskeisiä maaseutumaisemassa. Pieniin tiloihin kohdistuu kiinnostusta myös vapaa-ajan asuntoina ja maallemuuton kohteina. Toisaalta pienet, pirstaleiset peltoalat ovat erityisen alttiita poistumaan maataloustuotannosta, eikä niitä senkään vuoksi haluttu jättää aineiston ulkopuolelle (Vihinen ym. 2005). Maatilarekisterissä valtaosa kiinteistöyksiköistä kuuluu maataloihin, joilla maa on pääasiassa metsätaloustaloustaloudessa ja vain pieneltä osalta maataloustaloustaloudessa. Myös nämä tilat poimittiin tutkimuksen aineistoon ja niiden omistajat ovat pellonomistajia, joiden kokonaisuus tässä tutkimuksessa kuvataan

Maatilarekisterin ajantasaisuus on tutkimuksen perusjoukon onnistuneen määrittämisen kannalta olennaista. Verohallituksen maatilarekisterin sisältämien eri maankäyttölajien pinta-alat on selvitetty kuntakohtaisissa maatalojen veroluokitustoimituksissa, joista kuitenkin luovuttiin 1994 metsäverotuksen uudistuttua. Sen jälkeen pinta-ali tietoja on ylläpidetty verovelvollisten ilmoituksista ja viranomaisilta suoraan saaduilla tiedoilla. Maatilarekisterin kiinteistöyksiköt (kiinteistö tai määräala) muuttuvat maatilarekisterissä sen mukaisesti, kuinka niihin kohdistuu kiinteistötoimituksia, osien myyntiä tai maankäytön muuttamista^{4,5,6}. Jos verohallintoon ei ole toimitettu tietoa maankäytön muuttumisesta,

³ Kappaleessa 3 esitettävät hehtaarit sisältävät pelkästään peltoa.

⁴ Tiedot rekisterin päivittämisestä verohallitukselta (Kari Pihljerta 23.11.2006)

⁵ Muut kiinteistöt ovat kokonaisuudessaan kiinteistöverotuksen kohteena.

⁶ Lisämaa ostetaan uutena kiinteistönä tai määräalana ja se näkyy tällaisena yksikkönä maatilarekisterissä. Lisämaakaupassa maatilarekisterin tilojen määrä ei muutu, vaikka omistajien määrä muuttuukin. Kiinteistötoimituksessa se voidaan, joissain tapauksissa kuitenkin myös yhdistää uuden ostajan aikaisempaan kiinteistöön. Muutokset metsämaaksi päivittyvät metsänhoitoyhdistysten metsänhoitomaksun määrätymisperusteiden mukaan.

voi muihin maankäyttömuotoihin siirtynyttä peltoa olla rekisterissä. Kyselyaineiston tietojen perusteella aineiston ajantasaisuudessa ei ole suuria puutteita. Noin viisi prosenttia kyselyn saaneista maatilarekisterissä pellonomistajaksi määritellystä ilmoitti, ettei kysely koske heitä. Jäljempänä esitettävässä katoanalyysissä verrataan kyselyyn vastanneita pellon omistajia kaikkiin pellon omistajiin.

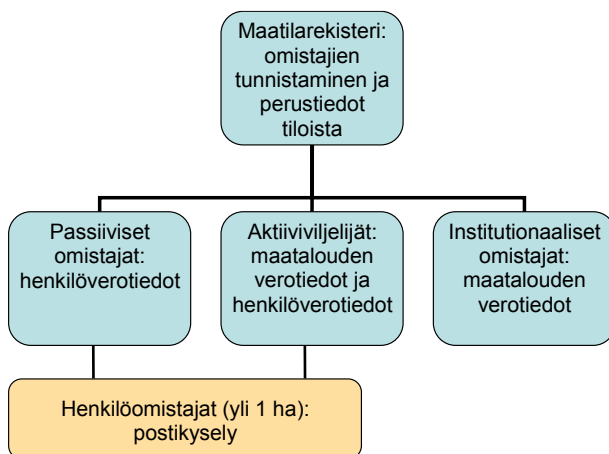
Verohallituksen maatilarekisterissä oli vuonna 2004 n. 2,64 milj. ha peltoa, mikä poikkeaa olennaisesti varsinaisesta maatalousmaan tilastoinnista. Maatalousmaan tilastointi on perustunut maataloustuotantoa harjoittaviin maataloihin, joilla on tuotannossa olevaa omistettua tai vuokrattua maatalousmaata vähintään yksi hehtaari (Tike 2006a). Tilastoitu vuonna 2005 tuotannossa ollut maatalousmaan pinta-ala oli 2,27 milj. ha ja ala, jolle vuonna 2005 haettiin maataloustukia niin ikään 2,27 milj. ha (Tike 2006a, Tike 2006b). Tässä käytetyn verotiedon ja aiemman tilastoinnin ero kertoo viljelyn ulkopuolelle jääneestä peltopinta-alasta. Käytöstä poistuneen tai hiljalleen poistumassa olevan pellon määrästä saatiin lisätietoa vasta pellonomistajille tehdyn kyselyn perusteella

Maatilarekisterin avulla muodostettiin kaikkien pellonomistajien aineisto. Aineistoon kuului niin yksityisiä omistajia kuin institutionaalisia omistajiaakin. Yksityisten omistajien määrittämisessä lähtökohtana oli, että pellon hallintaa koskevat päätökset tehdään kotitaloudessa yhteisinä päätöksinä. Tästä syystä myös maanomistajien puoliset otettiin aineistoon mukaan ja heitä käsiteltiin tutkimuksessa kuten muitakin omistajia. Tätä voidaan perustella esimerkiksi sillä, että kumpaisellakin puolisolalla on avio-oikeus toisen omaisuuteen (Avioliittolaki 13.6.1929/234). Lisäksi pellonomistajille tehdyn pilottikyselyn mukaan yli puolet pellonomistajista tekee pellon käyttöä koskevat päätökset yhdessä puolison kanssa. Pellonomistajien osalta ainoastaan kuolinpesien omistajista ei saatu täydellistä tietoa, sillä jokaiseen kuolinpesään liittyi veroaineistossa ainoastaan yksi henkilö. Näin päädyttiin aineistoon, johon kuului kaikkiaan 487 010 pellonomistajaa.

Maatilarekisterin tarjoamia tietoja täydennettiin henkilöverotiedoilla ja maataloudenverotiedoilla (kuva 3). Aineistoon liitettiin siihen kuuluvien yksityishenkilöiden ja heidän puolisoitensa henkilöverotiedot vuodelta 2004. Tietoihin kuuluivat mm. ennakonpidätykset, rahapalkka ja luontaisedut, sivutulot sekä muut ansiotulot sekä verotettavat ansio- ja pääomatulot. Aineistoon liitettiin myös maatalouden verotiedot, jotka perustuivat viljelijän ilmoitukseen maataloudenverolomakkeella⁷.

---

⁷ Maatilan verotuksellinen määritelmä on maatilatalouden tuloverolain 2 §:ssä. Pinta-alarajaa maatilalle ei ole säädetty, mutta oikeuskäytännön kautta verotukseen on vakiintunut 2 hehtaarin pinta-alavaatimus, ellei muuta selvitystä maankäytöstä ole. Maatila voi muodostua yhdestä tai useammasta kiinteistöyksiköstä (Verohallitus, Kari Pilhjerata 23.11.2006).

Kuva 3. Käytetyt aineistot.

3.2 Postikyselyaineisto

Rekisteritiedon rinnalla käytettiin tutkimuksessa kerättyä postikyselyaineistoa.

Otanta

Postikysely kohdistettiin Suomessa maatalousmaata omistaviin henkilöihin otantakehikkona verohallituksen maatilarekisteri. Omistajien joukkoa rajattiin poimimalla ensin sellaiset maatilat, joihin kuului yli yksi hehtaari maatalousmaata. Tällaisia tiloja aineistossa oli 300 986. Poimimalla tilat varmistettiin että, saman tilan useammalle omistajalle ei lähetettäisi kyselyitä.

Kukin tila voi olla joko yhtymän tai luonnollisen henkilön omistama. Mikäli kyseinen tila oli yhtymä, sisälsi aineisto tiedon yhtymän osakkaista. Aineistosta poistettiin yhtymien omistamat tilat, joiden osakkaina ei ollut luonnollisia henkilöitä. Luonnollisen henkilön omistamista tiloissa oli omistajatiedon lisäksi tieto mahdollisesta omistajan puolisoista. Jokaista omistajantunnistetta kohti valittiin satunnaisesti yksi tila. Jos samalla omistajantunnisteella ei ollut kuin yksi tila, kyseinen tila tuli valituksi. Näin vältettiin saman omistajan (yhtymä tai luonnollinen henkilö) tilojen valitseminen kahteen tai useampaan kertaan ja saatiin omistajien ja tilojen kehikko, josta lopullinen otos poimittiin.

Tiloista tiedettiin omistajatietojen lisäksi mm. peltopinta-ala ja sijaintikunta. Näiden tietojen perusteella aineisto ositettiin sekä maatalouden suuraluejaon että pinta-alojen perusteella neljään luokkaan. Ensin poimittiin 6 080 tilan otos. Valinta tehtiin yksinkertaisella satunnaisotannalla ilman takaisinpanoa (SIR, Simple Random Sample). Jokaisen ositteen sisällä kullakin tilalla oli yhtä suuri

todennäköisyys tulla valituksi. Tämän jälkeen erotettiin yhtymät ja tavalliset tilat erilleen. Yhtymille poimittiin osakkaista yksi vastaaja. Tavallisille tiloille vastaajaksi valittiin arpomalla joko varsinainen omistaja tai puoliso, mikäli tilalta oli puolison tiedot olemassa. Lopuksi tarkastettiin, ettei otokseen ollut valikoitunut samaa henkilöä vastaamaan useamman tilan puolesta.

Kyselyn toteuttaminen

Kysely toteutettiin postikyselynä. Lopulliselle otokselle, 6 080 henkilöä, saatiin osoitetiedot verohallinnon tietokannoista. Osoitetiedoista nähtiin, että otokseen kuului myös 60 ulkomailla asuvaa vastaajaa, jotka säilytettiin otoksessa. Rekisteritiedon perusteella määritettiin suomenkielisten ja ruotsinkielisten vastaajien joukko, kumpaakin ryhmää lähestyttiin heidän omalla kielellään.

Kysely toteutettiin kolmivaiheisena. Ensimmäisessä postituksessa 25.9.2006 vastaaja sai kyselylomakkeen (liite 2), saatekirjeen (liite 3) ja vastuskuoren. Muistutuskortti (liite 4) lähetettiin kaikille vastaajille 29.9.2006. Kyselyä karhuttiin lähettämällä lomake niille vastaajilta, jotka eivät olleet palauttaneet lomaketta. Lomakekarhu postitettiin 6.11.2006. Viimeiset vastaukset palautuivat vuoden 2006 loppuun mennessä.

Aineiston keruun aikana saatiin runsaasti yhteydenottoja maatalousmaan omistajilta. Osa soittajista ilmoitti, ettei omistanut enää kyseistä tilaa. Osa oli puolestaan metsittänyt tilan pellot tai antanut niiden pikkuhiljaa metsittyä. Osa kyselyn saaneista ei tuntenut olevansa oikea henkilö vastaamaan, koska tila oli puolison omistama. Heitä pyydettiin antamaan kysely puolison täytettäväksi. Toisen postituksen yhteydessä vastaajille tähdennettiin saatekirjeessä, että mikäli he kokivat, että puoliso on oikea henkilö vastaamaan kyselyyn, toivottiin puolison vastaavan.

Otokseen valituista 6 080 vastaajasta 33 ei tavoitettu osoitteesta. Lisäksi henkilöitä, jotka ilmoittivat, etteivät omista aluetta enää tai ovat metsittäneet pellot, oli 285. Kun heidät vähennettiin, jäi lopullisen otoksen kooksi 5 762 pellonomistajaa. Postitse vastuksia palautui 3 157 kpl, mikä oli 55 % lopullisesta otoksesta. Kun puutteellisesti täytetyt vastukset oli poistettu, käyttökelpoisia vastauksia oli kaikkiaan 2 684 kpl eli 47 % lopullisesta otoksesta. Voidaan olettaa, että kaikki otokseen päätyneet peltoa omistamattomat henkilöt eivät ilmoittaneet mahdollisista pellon myynneistä tai metsityksistä vaan jättivät yksinkertaisesti vastaamatta. Näin ollen lopullisen vastausosuuden voidaan olettaa olleen hieman suurempi kuin 47 %.

Kyselyn vastaamisaktiivisuus on yhteydessä pellonomistajien kiinnostukseen maanomistukseen liittyviin kysymyksiin. Metsänomistajille suunnatuissa kyselyissä vastausprosentit ovat olleet hieman suurempia. Esimerkiksi Karppisen (1998) metsänomistajien arvoja asenteita kartoittaneessa tutkimuksessa kyselyn

vastausprosentti oli 78 %. Vastausosuutta tulkiten metsänomistajat ovat kiinnostuneempia maanomistuksen merkityksestä ja tulevasta käytöstä kuin pellonomistajat. Vastausosuuteen vaikuttaa lisäksi se, että kysely lähetettiin myös pienen peltoalojen omistajille, jotka osoittautuivat passiivisemmiksi vastaajiksi. Kaiken kaikkiaan kyselytutkimusten vastausosuudet ovat alentuneet viimeisten vuosikymmenten aikana.

Lomake

Kyselyn saatekirjeessä määritettiin vastaajalle, minkä kunnan alueella olevaa tilaa kysely koski. Jotta voitiin olla varmoja siitä, että vastaukset kohdistuvat oikeaan tilaan, vastaajaa pyydettiin vielä kysymyslomakkeella kertomaan tilan sijaintikunta. Tilan peltopinta-alaa ja metsäalaa kysymällä voitiin arvioida rekisteritietojen oikeellisuutta.

Kysymyslomakkeen (liite 2) ensimmäinen osa kartoitti tilan omistuksen taustaa ja maatalouden harjoittamiseen liittyviä yleisiä tietoja kuten ajankäyttöä, kalustoa, maatalouden harjoittamiseen liittyvää päätöksentekoa. Lisäksi esitettiin kysymyksiä maatalouden ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista. Seuraava kysymysosoio liittyi tilan sijaintipaikkakuntaan, asenteisiin palveluista ja sitoutumiseen paikkakuntaan.

Seuraavana vastaajalle esitettiin väittämäsarja, jolla mitattiin peltojen omistamiseen liittyviä tavoitteita. Tavoitemittaristo oli laajennettu ja sovitettu metsänomistajille rakennetusta tavoitemittaristosta (esim. Karppinen ym. 2002). Väittämässä pyydettiin vastaajaa arvioimaan virkistykseen ja vapaa-aikaan, maataloustuotantoon ja tuloon, peltoluontoon ja -maisemaan, taloudelliseen turvallisuuteen, pellon tunnearvoihin sekä sijoittamiseen liittyvien tavoitteiden tärkeyttä.

Vastaajalta kysyttiin noin sivun verran pellon vuokraukseen ja myyntiin liittyviä käsityksiä. Pellon hallintaan ja käyttöön liittyvillä kysymyksillä kartoitettiin nykyistä peltojen käyttöä vaihtoehtoina peltojen viljely, hoitaminen viljelemättä, myyminen, antaminen vuokralle, jättäminen viljelemättä ja metsitys. Nykyisen käytön mittaamisen lisäksi vastaajaa pyydettiin arvioimaan, kuinka tilan peltoja käytettäisiin viiden vuoden kuluttua.

Kyselyn yhtenä tavoitteena oli arvioida erilaisten politiikkatoimien vaikutusta pellon tulevaan käyttöön. Kyselyssä esitettiin kolmessa kysymyksessä erilaisia politiikkavaihtoehtoja, myyntivoiton verohuojennusta, kiinteistöveroä, ja peltojen peruskunnostusvelvoitetta. Vaihtelemalla näiden politiikkatoimien kustannusvaikutuksia osaotoksittain (64 osaotosta), pyrittiin saamaan selville politiikkavaihtoehtojen vaikutus pellon myyntiin ja muihin käyttömuotoihin. Lisäksi kartoitettiin vastaajan odotuksia eri maankäyttömuotojen edullisuuteen

vaikuttavien tekijöiden kehityksestä. Pellonomistajilta kysyttiin maataloustiedon hankintakanavia ja lopuksi vielä vastaajan taustatietoja. Kysely oli kokonaisuudessaan 12 sivun mittainen.

Postikyselyn kato

Koska veroaineisto tarjosi varsin yksityiskohtaiset tiedot omistajista, voitiin tarkastella sitä, kuinka kyselyyn vastanneet poikkesivat koko populaatiosta. Nämä vertailut on esitetty taulukossa 2. Koska pellonomistajat, joille kyselylomakkeet lähetettiin, jakautuivat näiden muuttujien suhteen samalla tavalla kuin koko populaation pellonomistajat, poikkeamat populaation ja kyselyyn vastanneiden välillä johtuvat vastausaktiivisuuden eroista eri omistajaryhmissä.

Katoanalyysi osoitti, että kyselyyn vastanneet edustivat alueellisesti hyvin kaikkia yli yhden hehtaarin pellonomistajia. Tilan suuralueessa ja maanomistajan suuralueessa olevat erot populaation ja otoksen välillä ovat hyvin pieniä. Myös vastaajien asuinkunnan koko ja tilalla asuminen vastasivat hyvin populaation jakaumia. Vastaajista (yli 1 ha) 80 % asui samalla paikkakunnalla, missä tila sijaitsi. Koko populaatiossa (yli 1 ha) vastaava osuus oli 77 %.

Puolisot vastasivat kyselyyn selvästi vähemmän kuin varsinaiset omistajat. Heidän osuutensa koko populaatiossa oli 29 % ja kyselyyn vastanneista 23 %. Tämä vaikutti myös miesten ja naisten suhteellisiin osuuksiin niin, että miesten osuus painottui. Vastaajista miehiä oli 61 %, kun koko populaatiossa heitä oli 56 %.

Alle 40 vuoden ikäiset pellonomistajat olivat kyselyaineistossa aliedustettuna. Koko populaatiossa heitä oli 15 % ja otoksessa 11 %. Ikäluokat 40–59-vuotiaat ja 60-vuotiaat ja sitä vanhemmat olivat puolestaan yliedustettuja.

Viljelijät olivat aktiivisempia vastaajia kuin muut pellonomistajaryhmät. Vastaajista lähes joka kolmas oli saanut tuloa viljelystä. Koko populaatiossa heitä oli 27 %. Maataloustuotannon osalta passiivisin pellonomistajaryhmä, omistajat, jotka eivät saaneet tuloa maataloudesta, oli myös passiivisin kyselyyn vastaajaryhmä. Tähän ryhmään kuuluvien pellonomistajien osuudet olivat populaatiossa ja vastaajissa 45 % ja 38 %.

Pienet tilat (1–3 ha) olivat vastaajissa edustettuna pienemmällä osuudella kuin koko populaatiossa. Pieniä 1–3 hehtaarin tiloja oli koko populaatiossa 27 % ja aineistossa 23 %. Samansuuruinen mutta vastakkaisen suuntainen vinouma aineistossa oli suurten (yli 15 hehtaarin) tilojen kohdalla. Tilojen kokoluokkajakaumassa oleva poikkeama populaation verrattuna vaikeuttaisi otoksen perusteella pellon käytöstä tehtävien havaintojen yleistämistä koko maan tasolle. Ilman vastausaineiston jälkipainotusta tulokset eivät täsmäisi koko maan pinta-alalukuihin. Tästä syystä päädyttiin painottamaan postikyselyaineistoa.

Painottaminen

Kyselyaineiston havaintoja oli tarkoituksenmukaista painottaa, koska otoksen edustavuutta tutkiva katoanalyysi osoitti aineistosta systemaattisia vinoutumia. Vinoumaa oli ainakin ikä-, tilakoko- ja maatalouden tuloluokissa. Lisäksi 122 vastaajaa ilmoitti tilan peltoalan olevan alle yhden hehtaarin, vaikka otos oli rajattu omistajiin, jotka omistivat yli hehtaarin peltoa.

Vaikka vastaajien omistajaluokka- ja sukupuolijakaumassa oli eroa populaatioon verrattuna, ei näiden muuttujien suhteen tehty painotusta. Tähän päädyttiin sillä, kyselyyn vastaaminen voi antaa oikeamman kuvan siitä, kuka tekee tilan suhteen päätöksiä, kuin verotiedon pohjalta syntynyt kuva, jossa puolisoilla on yhtä suuri paino kuin varsinaisella omistajalla.

Painomuuttujiksi valittiin ikä (kolme luokkaa), tilakoko (neljä luokkaa) ja maataloudentuloluokat (neljä luokkaa). Aineisto painotettiin niin, että painotuksen jälkeen se jakautui näiden luokkien kombinaatioihin ($3 \times 4 \times 4 = 48$) samalla tavalla kuin pellonomistajien populaatiokin (taulukko 2).

Painotuksessa populaationa käytettiin yli yhden hehtaarin maatalousmaan-omistajia, joista oli käytettävissä ikä-, tilakoko- ja maataloudentuloluokkatieto. Painotettava otos puolestaan muodostui vastaajista, joilla on verotiedon, sekä kyselyssä annetun vastaustiedon perusteella omistuksessaan yli yksi hehtaari peltoa. Painotuksessa käytettävien muuttujien arvoina käytettiin verotietoa.

Painotuksen jälkeen vastausaineisto edusti kaikkia yli yhden hehtaarin pellonomistajia iän, tilakoon ja maatalouden tuloluokkien suhteen (taulukko 2). On kuitenkin muistettava, että aineistossa säilytettiin vastausaktiivisuudesta johtunut vinouma omistajaryhmässä ja sukupuolessa.

Taulukko 2. Kyselyyn vastanneiden ja koko populaation vertailu (yli 1 peltoha:n tilat).

		Populaatio		Kyselyyn vastanneet		Painotettu kyselyaineisto	
		Omis-tajia	% omis-tajista	Vastaa-jia	% vas-taajista	Omis-tajia	% omis-tajista
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	235 178	61	1 706	64	1 625	64
	Yksityishenkilö (puoliso)	114 148	29	628	23	611	24
	Yksityishenkilö (kuolin-pesän edustaja)	36 375	9	342	13	322	13
	Muu yksityishenkilö				0		0
	Institutionaalinen omistaja	2 925	1		0		0
Sukupuoli	Mies	209 182	56	1 579	61	1 473	60
	Nainen	165 569	44	996	39	986	40
Ikä	Alle 40 vuotta	60 129	15	295	11	376	15
	40–59 vuotta	172 187	44	1 174	46	1 084	44
	60 ja yli	156 366	40	1 098	43	990	40
Tilan suuralue	Etelä-Suomi	147 867	38	1 029	38	976	38
	Itä-Suomi	97 248	25	678	25	647	25
	Länsi-Suomi	65 799	17	464	17	445	17
	Pohjois-Suomi	77 702	20	505	19	490	19
Asuin suuralue	Etelä-Suomi	162 559	42	1 121	42	1 082	43
	Itä-Suomi	87 800	23	613	23	578	23
	Länsi-Suomi	61 490	16	444	17	424	17
	Pohjois-Suomi	70 924	19	473	18	452	18
Asuinkun-nan koko	Alle 5 000	112 170	29	812	31	760	30
	5 000–19 999	177 782	47	1 269	48	1 203	47
	20 000–99 999	66 706	17	420	16	408	16
	Yli 100 000	25 154	7	150	6	164	6
Asuin-kunta	Tilan sijaintikunta	298 299	77	2 145	80	1 993	78
	Ei tilan sijaintikunta	90 453	23	539	20	565	22
Viljelys-maa-ala	1–3 ha	106 023	27	624	23	693	27
	3–7 ha	94 419	24	649	24	637	25
	7–15 ha	92 399	24	664	25	610	24
	yli 15 ha	94 841	24	739	28	618	24
Maatalou-den tulot	ei tuloa	172 529	45	987	38	1 132	45
	vuokratuloa	89 590	23	659	25	598	24
	tuloa viljelystä	104 042	27	848	32	667	27
	vain tukea	16 648	4	124	5	105	4
Maata-louden ulkopuoli-set tulot	Alle 15 000 €	104 567	27	751	28	723	28
	15 000–30 000 €	117 457	30	791	30	753	30
	30 000–45 000 €	78 833	20	561	21	538	21
	Yli 45 000 €	85 677	22	558	21	533	21
Kaikki		388 682		2 676		2 558	

3.3 Pellonomistajien luokittelu

Tämän tutkimuksen taulukoissa kuvataan pellonomistajia seuraavan perusluokituksen mukaisissa luokissa. Verohallituksen maatilarekisterin, maatalouden verotietojen ja henkilöverotietojen muodostama koko populaation aineisto vuodelta 2004 luokiteltiin omistusmuodon, omistajan sukupuolen, omistajan iän, tilan sijaintipaikkakunnan, omistajan asuinpaikkakunnan, tilalla asumisen, tilakoon, maatalouden tulojen sekä maanomistajien maatalouden ulkopuolisten tulojen mukaan.

Postikyselyn pohjalta pellonomistajat jaettiin tavoiteryhmiin, sen mukaan millaisia tavoitteita he kohdistivat pelto-omaisuutensa. Lisäksi postikysely tarjosi tietoa omistajien ammattiasemasta ja koulutuksesta. Näitä taustatietoja ei rekisteriaineistossa ollut käytettävissä.

Pellonomistajien luokittelut esitetään seuraavassa.

Perusluokittelut

Omistusmuoto

Omistusmuotoon liittyvät tiedot perustuivat Verohallituksen maatilarekisterissä esiintyvään tietoon tilan oikeudellisesta muodosta. Pellonomistajan omistussuhde maatalaan luokiteltiin neljään luokkaan, yksityishenkilö (omistaja), yksityishenkilö (puoliso), yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja) sekä institutionaaliset omistajat. Tämän luokittelun lisäksi taulukossa 10 esitetään tarkempi Verohallituksen käyttämiin oikeudellisiin muotoihin perustuva luokittelu.

Yksityishenkilöiksi on luokiteltu ne henkilöt, jotka omistavat maata yksin tai puolisonsa kanssa yhdessä. Kuolinpesien osakkaista on tietoa vain edustajan osalta. Aineiston alustava tarkastelu osoitti, että kuolinpesiin liitettyjen henkilöiden joukko on moninainen. Osa kuolinpesistä oli kirjattu kuolleen henkilön mukaan. Joissain tapauksissa kuolinpesän edustaja voi olla täysin ulkopuolinen henkilö, joka hoitaa kuolinpesän asioita. Osassa kuolinpesistä edustaja voi olla myös kuolinpesän jäsen eli osaomistaja. Kuolinpesät ovat tulo- ja arvonnäverotuksessa erillisiä verovelvollisia, eikä verohallinnolla ole tarvetta seurata osakkuuksia. Aineistossa ei siis ollut käytettävissä mitään tietoa siitä, missä roolissa kuolinpesän edustaja toimii kuolinpesään nähden⁸. Mitään arvioita edustajan roolista ei aineiston perusteella tehty.

---

⁸ Kuolinpesien maanomistus on kuitenkin viime vuosina noussut entistä merkittävämpään asemaan. Hallituksen esityksessä (75/2005) esitetäänkin keinoja joilla kuolinpesien asioista päättävien henkilöiden tavoitettavuutta voidaan parantaa.

Sukupuoli

Yksityishenkilöiden osalta omistajan ja puolison sukupuoli saatiin maatilarekisteristä, sekä maatalouden- ja henkilöverotuksen tiedoista.

Ikä

Yksityishenkilöiden osalta pellonomistajat luokiteltiin iän mukaan luokkiin alle 40 vuotta, 40–59 vuotta ja vähintään 60 vuotta⁹. Koska aineistot olivat verovuodelta 2004, pellonomistajien ikä ja ikäjakauma vastaa vuoden 2004 tilannetta. Kuolinpesien edustajien ikää ei otettu taulukoihin mukaan¹⁰.

Ammattiasema

Postikyselyn pohjalta saatiin tietoa omistajan ammattiasemasta (liite 2, kysymys 53). Kysymyksen käyttämää ammattiasemaluokitusta (palkansaaaja, maa- tai metsätalousyrittäjä, muu itsenäinen yrittäjä, eläkeläinen, muu (työtön, opiskelija, kotirouva)) käytettiin sellaisenaan pellonomistajien kuvaamiseen.

Koulutus

Postikyselyn pohjalta saatiin tietoa omistajan koulutuksesta (liite 2, kysymys 51 ja kysymys 52). Tieto peruskoulutuksesta ja ammatillisesta koulutuksesta yhdistettiin yhdeksi koulutustasoa kuvaavaksi muuttujaksi, jossa oli seuraavat luokat perusaste, keskiaste, alin korkea-aste ja korkeakouluaste. Luokka korkeakouluaste sisälsi ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinnon suorittaneet pellonomistajat.

Tilan suuralue

Alueluokittelu perustui MTT taloustutkimuksen käytössä olleeseen maatalouden suuralueluokitukseen. Maatalouden suuralueet ovat Etelä-Suomi, Itä-Suomi, Länsi-Suomi ja Pohjois-Suomi (liite 5, liitekartta 1). Maatalouden suuralueluokitus ei vastaa täysin yleisessä tilastoinnissa käytössä olevaa

---

⁹ Luokitus sama kuin tutkimuksessa Suomalainen metsänomistaja 2000 (Karppinen ym. 2002).

¹⁰ Aineisto ei mahdollista kuolinpesien edesmenneiden henkilöiden tunnistamista ja erottamista muista kuolinpesien edustajista.

NUTS2-luokitusta¹¹. Rekisteritietoa käytettäessä pellonomistajan omistaman tilan suuralue määritettiin kaikista henkilön omistamista tiloista peltopinta-alaltaan suurimman tilan sijaintipaikkakunnan mukaan. Muut henkilön omistamat tilat voivat sijaita samassa tai eri kunnissa ja siten myös samalla tai eri maatalouden suuralueella. Postikysely kohdistui yhteen tilaan ja näin ollen tilan suuralue oli postikyselyaineistossa yksiselitteinen.

Asuinkunnan suuralue

Pellonomistajien asuinpaikka oli aineiston perusteella määriteltävissä kunnan tarkkuudella. Asuinkunnat luokiteltiin maatalouden suuralueluokituksen mukaan.

Asuminen tilan sijaintikunnassa

Omistajan ja tilan maantieteellistä läheisyyttä tarkastellaan tässä tutkimuksessa kahdella tarkkuudella. Rekisteriaineiston pohjalta voitiin omistajan maantieteellistä läheisyyttä tilaan arvioida vain kunnan tarkkuudella. Jos omistaja asui jollain niistä paikkakunnista, missä jokin hänen omistamansa tila sijaitsi, luokiteltiin omistaja tilan sijaintikunnassa asuvaksi. Rekisteriaineisto ei mahdollistanut tilalla asuvien tunnistamista vaan aineistosta saatiin poimittua vain ne pellonomistajat, jotka varmuudella eivät asuneet maatilallaan. Tilan sijaintikunnan ulkopuolella asuvien joukkoon luettiin myös omistajat, joiden asuinpaikasta tai tilan sijaintipaikasta ei ollut tietoa aineistossa¹².

Postikyselyn avulla saatiin lisäksi tietoa siitä asuuko omistaja tilalla vakinaisesti. Näin ollen postikyselyaineistoa raportoitaessa jaetaan tilan sijaintikunnassa asuvien ryhmä edelleen kahtia, niihin, jotka asuvat tilalla ja niihin, jotka asuvat tilan ulkopuolella mutta sijaintikunnassa.

---

¹¹ NUTS¹¹ (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics) aluejako on Eurostat:n muodostama alueuokittelu, jota käytetään tilastotietojen luokitteluun. Aluejako perustuu jäsenmaiden hallinnollisiin yksiköihin. Maatalouden suuralueluokituksessa NUTS2 -mukaisen aluejaon mukaiset alueet Uusimaa ja Ahvenanmaa on yhdistetty Etelä-Suomeen (Niemi & Ahlstedt 2006). Maataloudessa käytetään usein myös maatalouden tukialueisiin perustuvaa luokittelua. Viljelymaan omistajia tutkittaessa ei kuitenkaan keskitytä pelkkään maatalouteen. Myös maataloustukijärjestelmässä on painotettu entistä enemmän maatalouden tuottamiin ympäristöpalveluihin, joiden tuottajina kaikki pellon omistajat voivat olla, joten tiukkaa maatalouden tuotanto-olosuhteisiin perustuvaa tukialuejakoa ei kannata käyttää tässä yhteydessä.

¹² Metsänomistajatutkimuksissa metsänomistajat on pystytty luokittelemaan tilalla asumisen suhteen kolmeen luokkaan: Asuu tilalla vakinaisesti, Asuu muualla tilan sijaintikunnassa ja Asuu tilan sijaintikunnan ulkopuolella (Karppinen ym. 2002). Teknisesti viljelymaan omistajien asuinpaikan ja tilan sijaintipaikan koordinaattien selvittäminen olisi mahdollista osoitetietojen ja kiinteistötunnusten perusteella. Tämän poiminnan toteuttaminen ei ollut tutkimusrahoituksen puitteissa mahdollista. Kyselyaineiston tietojen perusteella pellon omistajat voitiin luokitella tilalla asumisen suhteen metsänomistajien tapaan.

Taulukko 3. Pellonomistajan asuinpaikkakunnan kuntakokoluokittelu.

Luokka	Asukasluku	Kuntia	Asukkaita luokassa
1	Alle 5 000	210	544 430
2	5 000 – 19 999	151	1 392 698
3	20 000 – 99 999	47	1 732 998
4	Yli 100 000	6*)	1 476 929

*) Aakkosjärjestyksessä; Espoo, Helsinki, Oulu, Tampere, Turku ja Vantaa

Asuinkunnan kuntakoko

Asuinpaikan luokittelu kuntakoon perusteella pohjautui väestörekisterikeskuksen tilastoon ”Suomen asukasluku vuodenvaihteessa 2004–2005”¹³, sekä tietoon pellonomistajan asuinkunnasta vuonna 2004. Kunnat jaettiin neljään luokkaan taulukossa 3 esitetyn luokittelun mukaan¹⁴.

Suurimmassa osassa Suomen kunnista on alle 5 000 asukasta. Asukkaita tässä kokoluokassa on kuitenkin yhteensä vähiten. Suurimpaan yli 100 000 asukkaan luokkaan kuului vain kuusi kuntaa. Näistä yksikään ei osunut maatalouden suuralueille 2 (Itä-Suomi) ja 3 (Länsi-Suomi). Maatalouden suuralueelle 4 (Pohjois-Suomi) osui vain yksi yli 100 000 asukkaan kunta, Oulu. Kuntakokoon perustuva luokittelu ei kuvaa täydellisesti kunnan maaseutu- tai kaupunkimaisuutta, eikä pellonomistajia ei näin ollen voida jakaa kaupunkilaisiin ja maaseudulla asuviin.

Peltoala

Rekisteriaineiston pohjalta omistajat luokiteltiin viiteen luokkaan sen mukaan, kuinka paljon he omistivat peltoa yhteensä. Mikäli omistaja omisti useampia tiloja, joissa oli maatalousmaata, laskettiin maatalousmaapinta-ala yhteen. Pelto sisältää pellon, puutarhan sekä niityn ja laitumen. Luokittelu perustui puolison kanssa yhdessä omistettuun maatalousmaa-alaan. Luokkarajat olivat 1 ha, 3 ha, 7 ha, ja 15 ha. Näin maanomistajat jakautuivat tasasuuruisiin luokkiin niin, että jokaisessa luokassa oli noin 20 % maanomistajista. Luokittelu ei mahdollista aktiiviviljelijöiden tarkempaa tarkastelua pinta-alojen perusteella, koska he painottuivat suurimpaan tilakokoluokkaan (Niemi & Ahlstedt 2006). Aktiiviviljelijöistä on kuitenkin tarjolla jo aiempaa tilastotietoa.

¹³ ([http://www.vaestorekisterikeskus.fi/vrk/files.nsf/files/B515AFA7F35538E1C2256FB600342239/\\$file/2004-2005.xls](http://www.vaestorekisterikeskus.fi/vrk/files.nsf/files/B515AFA7F35538E1C2256FB600342239/$file/2004-2005.xls))

¹⁴ Metsänomistajien asuinpaikkaluokittelu on perustunut metsänomistajille tehtyyn otantatutkimukseen ja siinä metsänomistajalta kysyttiin asuinpaikan luokkaan, joiaksi on annettu maaseutu, taajama/pieni kaupunki ja kaupunki (>20 000 as).

Laskettaessa keskilukuja veroaineistosta maata omistavan avioparin peltoala jaettiin molemmille puolisoille tasan. Näin saatiin omistajakohtainen peltoala, jota käytettiin laskettaessa valtakunnallisia pinta-alatietoja.

Koska postikysely kohdistettiin vain omistajille, jotka omistivat maatalousmaata enemmän kuin yhden hehtaarin, käytettiin postikyselyn raportoinnissa neliluokasta peltoalaluokitusta. Näin ollen postikyselyn tuloksia raportoitaessa alin pinta-alaluokka on 1–3 hehtaaria. Luokittelun pohjana olevan rekisteriaineiston pinta-alatiedon korvasi vastaajan kyselylomakkeella ilmoittama peltopinta-ala (liite 2, kysymys 2).

Maatalouden tulot

Pellonomistajat voitiin luokitella maatalouden ja maatalouden ulkopuolisten tulojen mukaan. Aineisto sisälsi tiedot maatalouteen liittyvistä tuloista maatalouden veroilmoituksesta. Verolomakkeiden tiedot eivät kuitenkaan ole lopullisia verotustietoja.

Maatalouden verotietojen perusteella pellonomistajat jaettiin neljään luokkaan. Ensimmäiseen luokkaan kuuluvat maanomistajat eivät saaneet tilaltaan maatalouden tuloja tai saivat niin vähän, että ne on voitu ilmoittaa henkilöverotuksessa. Luokan maanomistajien tilojen taloudellinen toiminta voi keskittyä metsätalouteen ja maatalousmaanomistus liittyy usein lähinnä talouskeskuksen lähiympäristöön. Tässä luokassa on paljon maataloustuotannon suhteen passiivisia maanomistajia, joiden maatalousmaanomistusta ei ole aikaisemmin otettu huomioon tilastoissa.

Toisen luokan muodostivat ne maanomistajat, jotka ovat täyttäneet maatalouden verolomakkeen, mutta lomakkeella on ilmoitettu pelkästään ” muita tuloja ”¹⁵. Se, että tilalla ei ole myyntituloja eikä vastaanotettuja maataloustukia, viittaa peltojen vuokraukseen.

Kolmas luokka muodostui maanviljelijöistä, joilla on sekä maatalouden myyntituloja että tukia. Tämä luokka voidaan tulkita aktiivisiksi maanviljelijöiksi, joten sen omistaman peltoalan vertaaminen muihin maataloustilastoihin on mahdollista.

---

¹⁵ Maatalouden veroilmoitus kohta 220 ”Muut maatalouden arvonlisäverottomat tulot”, kaikki maatilat yhteensä, verovuosi 2004. AVL 30 §: ”Kiinteistön käyttöoikeuden luovuttamisesta suoritetaan 27 §:stä poiketen veroa, jos luovuttaja hakeutuu tästä toiminnasta verovelvolliseksi. Verovelvollisuus koskee vain hakemuksessa mainittua kiinteistöä tai sen osaa. Verovelvollisuus edellyttää, että kiinteistöä käytetään jatkuvasti 10 luvussa tarkoitettuun vähennykseen oikeutavaan toimintaan tai että kiinteistön käyttäjänä on valtio”.

Taulukko 4. Maatalouden verotietoihin perustuvat luokittelusäännöt.

Maatalouden tuloluokka	Maatalouden verolomake	Tuotteiden myyntituloja	Maatalouden muita tuloja	Tukia
Ei tuloa	Ei	Ei	Ei	Ei
Vuokratuloa	On	Ei	On	Ei
Tuloa viljelystä	On	On	Voi olla	Voi olla
Vain tukea	On	Ei	Voi olla	On

Neljännän maatalouden tuloluokan muodostivat ne omistajat, joilla ei ollut kotieläinten, kotieläintuotteiden eikä kasvinviljelytuotteiden myyntituloja, vaan maatalouden tulot muodostuivat pelkästään valtion tuista ja mahdollisista muista tuloista. Tähän luokkaan voivat kuulua kaikki ne omistajat, jotka harjoittavat maatalouden sivuelinkeinoja. Tähän luokkaan kuuluvien omistajien pellot joko eivät tuota maataloustuotteita tai sitten ne on vuokrattu pois tilalta. Se että pellonomistaja on kuitenkin saanut tukia viittaa siihen, että pellot ovat omistajan hallinnassa. Yhteenvedo maatalouden tuloluokkien perusteista on esitetty taulukossa 4.

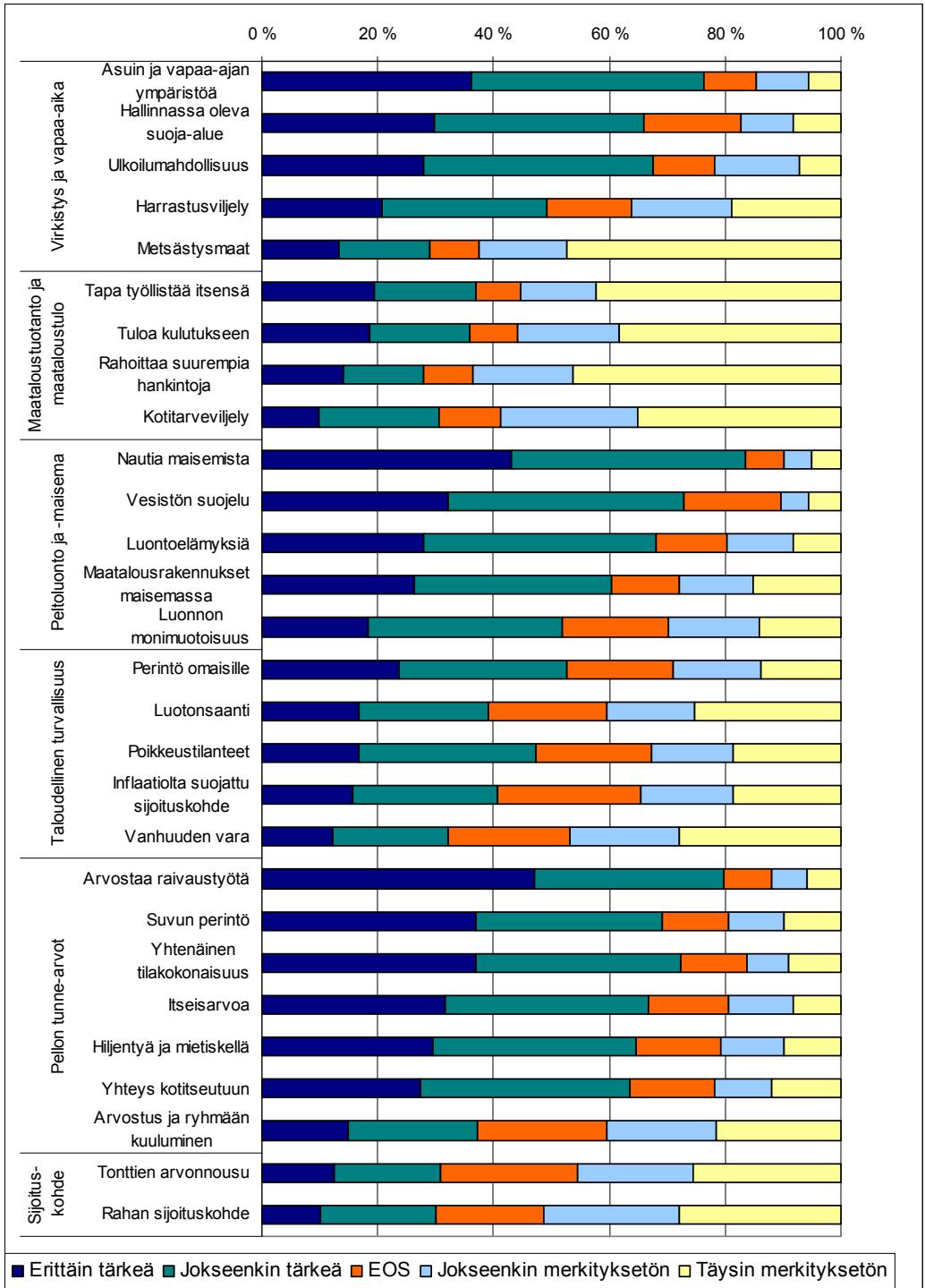
Maatalouden ulkopuoliset tulot

Maatalouden ulkopuoliset tulot poimittiin suoraan henkilöverolomakkeen tiedoista. Kotitalouden tulot saatiin laskemalla puolison ja varsinaisen omistajan verotiedot yhteen. Pellonomistajat jaettiin kotitalouden yhteenlaskettujen maatalouden ulkopuolisten tulojen mukaan tasan neljään luokkaan. Kotitalouden yhteenlasketut tulot sisälsivät omat ja puolison ansio- ja pääomatulot. Luokkarajat olivat: 15 000 €, 30 000 €, ja 45 000 €.

Tavoiteryhmät

Tärkein postikyselyaineiston perusteella tehty luokittelu on pellonomistajien ryhmittely heidän tavoitteidensa pohjalta. Tavoiteryhmät muodostettiin postikyselyn 28 väittämän pohjalta, joissa pellonomistajia pyydettiin arvioimaan pellon omistukseen liittyvien erilaisten tavoitteiden merkitystä heille itselleen (liite 2, kysymys 25). Tavoitteiden vastausjakaumat on esitetty kuvassa 4. Yli 40 % pellonomistajista piti erittäin tärkeinä aiempien sukupolvien raivaustyön arvostusta ja mahdollisuuksia nauttia peltomaisemista. Kaikkia virkistykseen ja vapaa-aikaan, peltoluontoon ja maisemaan ja peltojen tuottamiin tunnearvoihin liittyviä asioita pidettiin yleisesti hyvin tärkeinä. Sen sijaan maataloustuotantoon ja -tuloon, taloudelliseen turvallisuuteen ja sijoittamiseen liittyvät tavoitteet olivat erittäin tärkeitä alle viidesosalle pellonomistajista. Taloudellisista tavoitteista tärkein oli perinnönjätö omaisille, jota 23 % omistajista piti erittäin tärkeä. Vähiten tärkeänä koettiin peltoluonto metsästysmaana, jota noin puolet vastaajista piti täysin merkityksettömänä.

Kuva 4. Pellon omistukseen liittyvien tavoitteiden tärkeys, % omistajista.

Taulukko 5. Pellonomistamisen tavoitteet (Faktorianalyysi, pääkomponentti-
menetelmä, Varimax-rotatio, alle 0,30 lataukset merkitty tähdellä).

	Tunne- ja perinne-tavoitteet	Ulkoilu ja luontotavoitteet	Tulonsaantiin liittyvät tavoitteet	Sijoittamiseen ja taloudelliseen turvallisuuden liittyvät tavoitteet	Harrastus- ja kotitarveviljelyyn sekä metsästyksen liittyvät tavoitteet
Tärkeä osa asuin ja vapaa-ajan ympäristöä	*	,777	*	*	*
Tilakeskusta ympäröivä suoja-alue	*	,791	*	*	*
Ulkoilumahdollisuudet	*	,718	*	*	*
Harrastusviljely	*	,485	*	*	,493
Metsästysmaat	*	*	*	*	,694
Tuloa kulutukseen	*	*	,859	*	*
Rahoittaa suurempia hankintoja	*	*	,863	*	*
Tapa työllistää itsensä	*	*	,831	*	*
Kotitarveviljely	*	*	*	*	,532
Luonnon monimuotoisuus	*	,477	*	*	,479
Maatalousrakennukset maisemassa	,354	,435	*	*	*
Luontoelämyksiä	,410	,625	*	*	,301
Vesistön suojele	,300	,465	*	*	*
Mahdollisuus nauttia maisemista	,421	,669	*	*	*
Luotonsaanti	*	*	,545	,546	*
Vanhuuden vara	*	*	,529	,639	*
Poikkeustilanteet	*	*	,405	,564	*
Inflaatiolta suojattu sijoituskohde	*	*	*	,706	*
Perintö omaisille	,460	*	*	,506	*
Itseisarvoa	,698	*	*	*	*
Suvun perintö	,807	*	*	*	*
Hiljentyä ja mietiskellä	,665	,403	*	*	*
Yhteys kotiseutuun	,751	*	*	*	*
Arvostus ja ryhmään kuuluminen	,584	*	*	,384	*
Yhtenäinen tilakokoinaisuus	,547	,447	*	*	*
Aiempien sukupolvien raivaustyön arvostus	,716	*	*	*	*
Rahan sijoituskohde	*	*	*	,724	*
Tonttien arvon nousu	*	*	*	,712	*
Ominaisarvo	4,640	4,341	3,763	3,475	1,708
Selitysosuus	17 %	16 %	13 %	12 %	6 %
N	2074				

Laajan tavoiteväittämäjoukon tiivistämiseksi käytettiin faktorianalyysille läheistä sukua olevaa pääkomponenttianalyysiä. Tavoitteena oli saada suppea joukko tavoiteulottuvuuksia, joiden perusteella pellonomistajat voitaisiin ryhmitellä tavoitteidensa suhteen mahdollisimman erilaisiin luokkiin. Tavoiteväittämät tiivistyivät viidelle ulottuvuudelle, jotka tulkittiin alkuperäisten väittämien saamien latausten perustella: 1) tunne- ja perinnetavoitteet, 2) ulkoilu ja luontotavoitteet, 3) tulonsaantiin liittyvät tavoitteet, 4) sijoittamiseen ja taloudelliseen turvallisuuteen liittyvät tavoitteet ja 5) harrastus- ja kotitarveviljelyyn sekä metsästykseseen liittyvät tavoitteet (taulukko 5).

Tunne- ja perinnetavoitteet ulottuvuudelle latautuivat voimakkaasti suvun perintöön, kotiseutuyhteyteen, aiempien sukupolvien raivaustyön arvostukseen ja peltojen omistuksen itseisarvoon liittyvät tavoitteet. Ulkoilu- ja luontotavoitteisiin latautuivat voimakkaasti väittämät, jotka kuvasivat tilan ympäristön tärkeyttä asumisen ja vapaa-ajan kannalta, suoja-alue tavoitetta, ulkoilumahdollisuuksia ja mahdollisuuksia nauttia maisemista. Myös suojeluun liittyvät väittämät saivat korkean latauksen. Kolmas tavoiteulottuvuus liittyi maataloustuloihin ja sille latautuivat sekä itsensä työllistämiseen, kulutus mahdollisuuksiin että suurempien hankintojen rahoittamiseen liittyvät tavoitteet. Taloudellista turvallisuutta ja sijoitusmahdollisuuksia kuvaava tavoiteulottuvuus koostui asioista, jotka liittyivät peltoon rahan sijoituskohteena, tonttien arvonnousuun, peltoihin inflaatiolta suojattuna sijoituskohteena ja vanhuuden turvaan. Viides tavoiteulottuvuus toi esille harrastus- ja kotitarveviljelyyn liittyvät tavoitteet ja lisäksi siihen liittyi peltojen merkitys metsästysmaana.

Pellonomistajat luokiteltiin viiteen ryhmään (K-means cluster) edellä esitettyjen viiden tavoiteulottuvuuden suhteen. Ryhmittelyanalyysi perustui havaintokohtaisiin pääkomponenttipisteisiin. Ryhmien lukumäärä määriteltiin ryhmien luontevuuden ja tulkinnallisen kiinnostavuuden perusteella. Tulokset on esitetty taulukossa 6.

Ensimmäinen ryhmä nimettiin *maataloustuloja painottaviksi*. Heillä tulonsaantiin liittyvät tavoitteet olivat luonnollisesti tärkeimpiä, mutta myös sekä tunne- ja perinnetavoitteiden että ulkoilu- ja luontotavoitteiden keskiarvot olivat positiiviset. Niiden painoarvo oli kuitenkin selvästi tulonsaantiin liittyviä tavoitteita vähäisempi. Toisella ryhmällä, *harrastusviljelijöillä*, korostuivat harrastus- ja kotitarveviljelyyn liittyvät tavoitteet. Sijoittamiseen ja taloudelliseen turvallisuuteen sekä tulonsaantiin liittyvillä tavoitteilla oli kuitenkin myös varsin suuri merkitys. *Taloudellista turvaa korostavilla* keskeisiä olivat taloudelliseen turvallisuuteen ja sijoittamiseen liittyvät tavoitteet, mutta myös tunne- ja perinnetavoitteilla oli heille merkitystä. Sen sijaan suoranaisesti tulonsaantiin liittyvillä tavoitteilla oli heille vähän merkitystä. *Aineetonta arvostavilla* painottuivat varsin tasapuolisesti sekä tunne- ja perinnetavoitteet että ulkoilu- ja luontotavoitteet. *Välinpitämättömillä* kaikki tavoiteulottuvuudet saivat negatii-

Taulukko 6. Pellonomistajien tavoiteryhmät.

	Pääkomponenttipistemuuhtujan keskiarvo (keskihajonta)					
	n	Tunne- ja perinnetavoitteet	Ulkoilu ja luontotavoitteet	Tulonsaantiin liittyvät tavoitteet	Sijoittamiseen ja taloudelliseen turvallisuuteen liittyvät tavoitteet	Harrastus- ja kotitarveviljelyyn sekä metsästykseen liittyvät tavoitteet
A Maataloustuloja painottavat	410	0,2048 (0,7657)	0,1750 (0,7735)	1,3432 (0,5267)	-0,2212 (0,8127)	-0,6190 (0,7654)
B Harrastusviljelijät	455	0,1669 (0,6598)	-0,0325 (0,7539)	0,4130 (0,7564)	0,6603 (0,6885)	1,0739 (0,5909)
C Taloudellista turvaa korostavat	408	0,4069 (0,7120)	-0,0174 (0,9773)	-0,7763 (0,5793)	0,8331 (0,7370)	-0,6488 (0,7786)
D Aineetonta arvostavat	445	0,4506 (0,7775)	0,3689 (0,9439)	-0,6705 (0,5312)	-1,0279 (0,6223)	0,1733 (0,8671)
E Välinpitämättömät	356	-1,4787 (0,7405)	-0,6012 (1,2821)	-0,3470 (0,6092)	-0,2589 (0,7488)	-0,1326 (0,7893)
	2074					
F-testisuure		451,566	55,966	881,100	478,004	376,398
p-arvo		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

visen arvon, ja erityisesti tunne- ja perinnetavoitteet osoittautuivat heille hyvin merkityksellöiksi.

Kaikki pääkomponenttipistemuuhtujat erosivat viiden pellonomistajaryhmän välillä. Heikoimmin ryhmiä erotteli ulkoilu- ja luontotavoitteita koskeva tavoitellottuvuus.

Muut käytetyt luokittelut

Edellä kuvattujen maanomistajia luokittelevien muuttujien lisäksi tutkimuksessa käytetään maatalouden harjoittamista ja merkitystä kuvaavia muuttujia.

Salaojitettu pelto

Maatilarekisterissä oli tieto tilojen salaojitetusta peltoalasta. Maanomistajat jaettiin kahteen luokkaan, omistajiin, joiden tilalla tai tiloilla oli salaojitettua peltoa ja omistajiin, joilla sitä ei ollut. Maatilarekisterissä oli vuonna 2004 yhteensä

1,06 milj. ha salaojitettua peltoa. Vastaavasti Salaojakeskuksen tilastot osoittivat salaojitetun pellon kokonaispinta-alaksi 1,28 milj. ha (Salaojakeskus 2006). Ero pinta-aloissa voi johtua salaojitustietojen puutteellisesta päivittäisestä maatilarekisteriin.

Maatalouden voitto ja tappio

Maanomistajien maataloudesta saamaa voittoa tarkasteltiin maatalousverotuksen käsitteellä ”maatalouden voitto yhteensä”. Avioparien omistamilla maatioilla maatalouden verolomakkeen tietoja käytettiin jakamattomina sellaisenaan molemmille puolisoille. Omistajat luokiteltiin viiteen luokkaan, käyttäen seuraavia luokkarajoja: ei voittoa, 500, 2 000 ja 10 000 € / maanomistaja. Luokkarajat vastaavat kvartiileja ja mediaania.

Osalle pellonomistajista maatalous tuotti tappiota. Tappiota tarkasteltiin myös verovuoden 2004 maatalouden veroilmoitusten perusteella. Tappiot jakautuivat niin, että puolella kaikkiaan 17 847 maataloudessa tappiota tehneellä pellonomistajalla tappion suuruus oli välillä 215–1 952 €. Pellonomistajat jaettiin maatalouden tappion mukaan viiteen luokkaan, käyttäen luokkarajoja: ei tappiota, 250, 750 ja 2 000 € tappiota.

Maatalouden tuet

Maatalouden tukea maksetaan viljelijälle, joka on eurooppalaisen mallin mukaan määritelty varsinaisen viljelytyön tekijäksi. Pelkkä pellon omistus ei siis vielä oikeuta tukiin. Tukien saamiseksi minimi-tilakoko on pääsääntöisesti kolme hehtaaria, mutta esimerkiksi vuonna 2006 käynnistyneen tilatukijärjestelmän tilatukeen riittää 0,3 hehtaarin tilakoko (MMM 2006). Näillä ja muilla viljelijään ja tilaan kohdistuvilla perusteilla suurin osa pellonomistajista karsiutuu maataloustukien ulkopuolelle. Maatalouden tukea saaneet jaettiin maatalouden verolomakkeella ilmoitetun tukien yhteissumman mukaan neljään luokkaan. Luokkarajat olivat: 5 000, 15 000, 30 000 €. Tukia saaneet pellonomistajat jakautuvat melko tasan näihin neljään luokkaan.

Maataloustulon osuus kotitalouden kokonaistulosta

Kotitalouden käyttöön jäävä maataloustulo saatiin maatalouden veroilmoituksen kohdasta ”maatalouden tulos”. Kotitalouden yhteenlasketut tulot sisältävät maatalouden ulkopuolisten tulojen osalta omistajan ja puolison pääoma- ja ansiotulot. Maatalouden tulos suhteutetaan maatalouden tuloksen ja maatalouden ulkopuolisten tulojen summaan. Aineisto jaettiin viiteen luokkaan: ei osuutta kotitalouden kokonaistuloista ja neljä luokkaa luokkarajoilla 2,5 %, 12 % ja 40 %.

Ansio- ja pääomatuloluokat

Tieto pellonomistajan verotettavasta ansio- ja pääomatulosta saatiin suoraan henkilöverolomakkeelta. Aineisto luokiteltiin molempien tuloluokkien mukaan viiteen luokkaan niin, että tuloja saaneet henkilöt jakautuivat lukumääräisesti tasan neljään yhtä suureen luokkaan.

Muu maanomistus

Pellonomistajien hallussa oleva muu maa (muu kuin pelto) jaettiin puutarhaan, niittyyn ja laitumeen sekä metsään. Pellonomistajilla oli vuonna 2004 yhteensä 3 926 ha puutarhaa, 133 957 ha niittyä ja laidunta, sekä 4,20 milj. ha metsää. Metsien verokuutiometriä yhteismäärä oli 13,42 milj. Suomalaisia metsänomistajia tutkittaessa yksityismetsänomistukseksi määritettiin kaiken kaikkiaan noin 12 milj. ha. Tästä 33 % oli maatalousyrittäjien omistuksessa (Karppinen ym. 2002).

Asuinkunnan maaseutumaisuus

Asuinkunnan maaseutumaisuuden luokittelu perustuu Tilastokeskuksen käyttämään maaseudun kolmijako luokittukseen (luokittelu 2004). Luokkina ovat harvaan asuttu maaseutu, ydinmaaseutu, kaupunkien läheinen maaseutu ja kaupunki.

3.4 Tulosten esittäminen

Tutkimuksen tulokset sekä rekisteriaineistosta että postikyselyaineistosta esitetään limittäin kunkin aihepiirin alla. Postikyselyaineistoon pohjaavat tulokset on merkitty vierellä olevan mallin mukaisella tekstin sivulla olevalla palkilla. Tulosten alkuosa luku 4 pohjaa sekä rekisteriaineistoon että postikyselyyn. Luku 5 puolestaan keskittyy lähinnä postikyselyn tuloksiin. Tekstissä annetaan pellonomistajista yleispiirteinen kokonaiskuva, nostetaan esille eroja erilaisten pellonomistajien välillä ja käsitellään erityisesti pellonomistajia tavoiteryhmittäin.

Pellonomistajista ja heidän omistamastaan pellostä esitetään jakauma- ja keskilukutietoa. Paitsi omistajien suhteen jakaumat esitetään myös peltopinta-alan suhteen prosenttiosuuksin. Kun raportoidaan maatilarekisteriin pohjaavia tuloksia, ei omistajaryhmien välisiä eroja testata tilastollisesti, koska käytössä on koko maanomistajien populaatio eikä otos omistajista. Sen sijaan postikyselyyn perustuvista tuloksista esitetään myös testisuureita.

Liitetaulukot antavat yksityiskohtaisen kokonaiskuvan pellonomistajakunnasta. Valtaosa liitetaulukoista pohjaa rekisteriaineistoon. Taulukoissa kohdat koulutusaste, ammattiasema ja tavoiteryhmät ovat postikyselyaineistosta. Liitetaulukot 3 ja 4 perustuvat kokonaan postikyselyaineistoon.

4 Omistajarakenne ja pellonomistus

4.1 Pellonomistajien kokonaismäärä

Vuonna 2004 Suomessa oli 487 010 pellonomistajaa, kun kuolinpesät ja institutionaaliset omistajat lasketaan yksittäisiksi omistajiksi. Valtaosa omistajista oli yksityishenkilöitä ja heidän puolisoitaan. Pellostä 8,9 % oli yhteensä 45 325 kuolinpesän omistuksessa. Institutionaaliset omistajat omistivat vain 2,9 % peltoalasta.

Taulukko 7 antaa kokonaiskuvan pellonomistajien jakautumisesta taustansa ja tilan ominaisuuksien suhteen. Taulukosta on nähtävissä myös peltoalan jakautuminen luokittelevien muuttujien suhteen. Taulukossa esitetyt omistajien prosenttiosuudet on määritetty vain niiden omistajien osalta, joilta tietoa on ollut saatavissa. Esimerkiksi sukupuoli ja ikä on määritetty vain luonnollisilta henkilöiltä. Myös verotiedoissa oli joidenkin havaintojen kohdalla puutteita, esimerkiksi tieto asuinpaikkakunnasta ja tilan sijaintipaikkakunnasta puuttui joidenkin omistajien osalta. Taulukossa 7 yhteenvetona esitetyjä omistajien lukumääriä ja peltopinta-ala jakaumia käydään yksityiskohtaisemmin läpi kuhunkin ryhmittelyperusteeseen keskittyvässä alaluvussa ja liitetaulukoissa.

4.2 Pellonomistajien tavoitteet

Pellonomistajat jakautuivat melko tasan sen suhteen millaisia tavoitteita he asettivat omistamalleen pellolle. Maataloustuloja painottavien ja välinpitämättömien omistajien ryhmät jäivät hieman muita ryhmiä pienemmiksi, eli molempia oli noin 18 %. Reilu viidesosa omistajista luettiin harrastusviljelijöiksi ja lähes yhtä suuri osa taloudellista turvaa painottaviksi. Suurin omistajaryhmä olivat omistamisen aineettomia tavoitteita arvostavat, lähes 23 % omistajista (kuva 5).

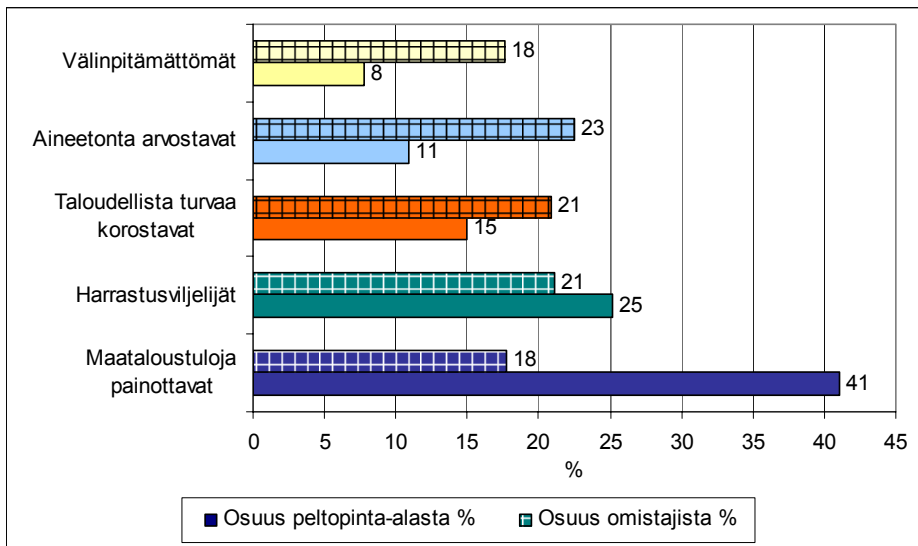
Vaikka maataloustuloja painottavia omistajia oli alle viidesosa kaikista omistajista, omistivat he noin 41 % peltopinta-alasta. Myös harrastusviljelijöiden omistusosuus, noin neljäsosa peltopinta-alasta, oli heidän suhteellista osuuttaan suurempi. Muissa tavoiteryhmissä omistusosuus jäi selvästi ryhmän suhteellista osuutta pienemmäksi.

Taulukoissa 8a ja 8b on esitetty, miten tavoitteiltaan erilaiset pellonomistajat erosivat taustatekijöiden, kuten heidän sosioekonomisen taustansa ja tilan sekä alueen ominaisuuksien suhteen. Tavoiteryhmät poikkesivat kaikkien keskeisten taustamuuttujien osalta merkittävästi toisistaan, mutta tässä ei käydä niitä tarkemmin läpi, koska taustamuuttujien välillä on yhteisvaihtelua. Sen huomioon-

Taulukko 7. Omistajien lukumäärät ja kokonaispeltopinta-ala eri omistajaryhmissä.

		Omistajia	% omistajista	ha	% peltopinta-alasta
Omistumuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	287 657	61	1 625 912	62
	Yksityishenkilö (puoliso)	138 745	29	703 311	27
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	45 325	10	234 094	9
	Institutionaalinen omistaja	3 711	1	75 843	3
Sukupuoli	Mies	253 368	55	1 497 648	60
	Nainen	204 478	45	998 158	40
Ikä	Alle 40 vuotta	83 362	17	578 630	22
	40–59 vuotta	206 032	42	1 263 515	48
	60 ja yli	197 616	41	797 015	30
Koulutusaste	Perusaste	199 674	41	831 335	32
	Keskiaste	122 240	25	831 335	32
	Alin korkea-aste	90 584	19	583 254	22
	Korkeakouluaste	75 000	15	395 874	15
Ammatti-asema	Palkansaaja	168 505	35	625 481	24
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	91 558	19	1 261 518	48
	Muu itsenäinen yrittäjä	32 630	7	153 071	6
	Eläkeläinen	174 350	36	541 028	21
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	19 967	4	58 062	2
Tavoite ryhmät	Maataloustuloja painottavat	86 688	18	1 087 334	41
	Harrastusviljelijät	102 759	21	662 429	25
	Taloudellista turvaa korostavat	101 785	21	395 874	15
	Aineetonta arvostavat	109 577	23	287 668	11
	Välinpitämättömät	87 175	18	205 854	8
Tilan suuralue	Etelä-Suomi	176 444	37	1 238 914	47
	Itä-Suomi	124 155	26	518 214	20
	Länsi-Suomi	78 839	17	463 743	18
	Pohjois-Suomi	95 915	20	417 840	16
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	204 132	43	1 278 533	49
	Itä-Suomi	111 209	23	491 822	19
	Länsi-Suomi	74 775	16	449 153	17
	Pohjois-Suomi	87 633	18	392 630	15
Asuinkunnan koko	Alle 5 000	134 107	28	846 312	33
	5 000–19 999	217 113	46	1 298 565	50
	20 000–99 999	89 361	19	346 640	13
	Yli 100 000	35 957	8	115 411	4
	Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	347 233	71	2 277 773
	Ei tilan sijaintikunta	139 777	29	361 387	14
Peltoala	alle 1 ha	109 910	23	25 169	1
	1–2,99 ha	103 150	22	122 463	5
	3–6,99 ha	93 450	19	289 953	11
	7–14,99 ha	89 854	19	580 577	22
	yli 15 ha	90 646	19	1 620 999	61
Maatalouden tulot	ei tuloa	259 169	54	628 863	24
	vuokratuloa	96 430	20	505 419	19
	tuloa viljelystä	109 271	23	1 370 185	53
	vain tukea	18 895	4	103 452	4
Maatlouden ulkopuoliset tulot	Alle 15 000 €	145 480	30	688 002	27
	15 000–30 000 €	143 186	29	674 888	26
	30 000–45 000 €	95 911	20	507 236	20
	Yli 45 000 €	104 544	21	729 344	28
Kaikki		487 010		2 639 160	

Kuva 5. Omistajien ja peltopinta-alan jakautuminen omistajan tavoitteiden mukaan.

ottaminen on mahdollista vain regressiomallilla. Koska selitettävä muuttuja on luokitteluasteikollinen, käytetään multinominaalista logistista regressiomallia¹⁶. Sen avulla voitiin arvioida, mitkä taustamuuttujista selittivät merkitsevästi ryhmiin kuulumista.

Omistajaan liittyvistä taustatekijöistä ryhmiä erottelivat merkitsevästi ammatiasema (erityisesti maa- ja metsätalousyrittäjäys), koulutusaste ja asuinkunnan koko. Vastaajan taustatekijöiden lisäksi mallissa käytettiin ryhmiin tilan sijaintikuntaan kohdistuvia asenteita ja sitoutumista tilan sijaintipaikkakuntaan (liite 2, kysymykset 23–24). Tilan ominaisuuksista omistajaryhmiä erottelivat merkitsevästi tilan maantieteellinen sijainti, peltopinta-ala ja metsätulon osuus tilan liikevaihdosta. Mallin pohjalta muodostunut kuva omistajaryhmistä on koottu yhteenvedoksi taulukkoon 9.

Maataloustuloja painottavien pellonomistajien profiili on melko ilmeinen, sillä sitä luonnehtivat maa- tai metsätalousyrittäjäys, pienet asuinkunnat, tilan sijainti Etelä-Suomessa ja runsas peltopinta-ala. *Harrastusviljelijöihin* kuulumisen liittyi myös keskimääräistä useammin maa- tai metsätalousyrittäjäyteen, ilmeisesti lähinnä metsätalousyrittäjäyteen. Ryhmään kuuluvat asuivat pienissä kunnissa ja he omistivat peltoa keskimääräistä enemmän, mutta metsätulojen osuus liikevaihdosta oli keskimääräistä suurempi. Harrastusviljelijät olivat henkisesti sidoksissa tilan sijaintikuntaan ja siihen asenteiltaan tyytyväisiä.

¹⁶ Mallin tunnuslukuja: Pseudo R2 (Cox Snell) 0,479. Kaikki mainitut muuttujat merkitseviä 0,05 merkitsevyystasolla. Mallissa kokeiltiin lisäksi muita sosioekonomisia ja tilaan liittyviä muuttujia, mutta ne eivät osoittautuneet merkitseviksi.

Taulukko 8a. Omistajien jakautuminen tavoiteryhmiin taustamuuttujittain, (omistajakohtaiset tekijät).

		Maa- talous- tuloja painotta- vat	Harras- tusvil- jelijät	Talou- dellista turvaa korosta- vat	Ainee- tonta arvosta- vat	Välin- pitämät- tömät	χ^2 - testi- suure p-arvo
		% omistajista (% pellostä)					
Omistusmuoto	Omistaja	21 (44)	22 (25)	20 (14)	21 (10)	16 (7)	64,91
	Omistajan puoliso	18 (44)	22 (21)	23 (16)	19 (8)	19 (10)	0,000
	Yhtymän tai kuolinpesän edustaja	9 (21)	18 (64)	24 (8)	31 (2)	19 (4)	
	Muu vastaaja	11 (0)	21 (33)	4 (0)	21 (25)	43 (43)	
Sukupuoli	Mies	20 (44)	22 (26)	19 (14)	22 (10)	17 (7)	19,23
	Nainen	14 (36)	20 (23)	24 (18)	24 (13)	19 (10)	0,001
Ikä	Alle 40 v.	30 (58)	18 (19)	16 (11)	19 (5)	17 (7)	102,27
	40–59 v.	21 (43)	21 (26)	17 (12)	24 (11)	17 (7)	0,000
	60 v. ja yli	8 (17)	22 (28)	29 (26)	22 (18)	19 (10)	
Koulutusaste	Perusaste	14 (31)	24 (29)	23 (19)	22 (13)	16 (8)	75,04
	Keskiaste	25 (47)	23 (29)	18 (11)	19 (8)	15 (5)	0,000
	Alin korkea-aste	20 (50)	19 (20)	18 (12)	20 (7)	23 (11)	
	Korkeakouluaste	14 (39)	12 (15)	25 (22)	31 (17)	19 (8)	
Ammattiasema	Palkansaaja	8 (22)	18 (22)	21 (23)	32 (21)	21 (11)	692,15
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	56 (64)	29 (26)	5 (5)	6 (3)	4 (3)	0,000
	Muu itsenäinen yrittäjä	6 (14)	19 (22)	33 (29)	19 (16)	24 (19)	
	Eläkeläinen	6 (16)	21 (25)	30 (29)	24 (18)	20 (11)	
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	8 (12)	17 (26)	17 (13)	33 (31)	26 (18)	
Kotitalouden tulot	Alle 15000 €	14 (32)	22 (26)	23 (17)	25 (15)	16 (11)	26,08
	15000–30000 €	17 (34)	22 (30)	18 (16)	23 (10)	20 (10)	0,010
	30000–45000 €	19 (47)	24 (25)	21 (14)	18 (9)	18 (6)	
	Yli 45000 €	21 (48)	17 (20)	23 (15)	23 (12)	17 (6)	
Asuminen suhteessa tilaan	Tilalla	26 (46)	25 (27)	18 (13)	19 (8)	13 (6)	208,70
	Tilan sijaintikunnassa	5 (24)	19 (22)	24 (15)	27 (20)	25 (20)	0,000
	Tilan sijaintikunnan ulkopuolella	5 (15)	13 (12)	28 (30)	29 (27)	25 (16)	

Taloudellista turvaa korostaville, aineetonta arvostaville ja välinpitämättömille oli kaikille yhteistä muu sosioekonominen asema kuin maa- tai metsätalousyrittäjäys. He asuvat myös muita omistajia useammin suuressa kunnassa. Sen sijaan omistajan asenteet tilan sijaintikuntaa kohtaa erottelivat omistajia näiden ryhmien välillä. Taloudellista turvaa korostavilla oli myönteinen asenne tilan sijaintikuntaan toisin kuin aineetonta arvostavilla ja välinpitämättömillä. Välinpitämättömien siteet tilan sijaintipaikkakunnalle olivat lisäksi vähäiset. Myös

Taulukko 8b. Omistajien jakautuminen tavoiteryhmiin taustamuuttujittain, (tila ja aluekohtaiset tekijät).

		Maa- talous- tuloja painotta- vat	Harras- tusvil- jelijät	Talou- dellista turvaa korosta- vat	Ainee- tonta arvosta- vat	Välin- pitämät- tömät	x ² - testi- suure p-arvo
		% omistajista (% pellostä)					
Asuinkunnan koko	Alle 5000	22 (47)	24 (26)	17 (11)	22 (10)	16 (6)	75,79 0,000
	5000–19999	21 (43)	21 (24)	21 (15)	20 (9)	17 (9)	
	20000–99999	11 (27)	21 (27)	26 (20)	26 (16)	17 (10)	
	Yli 100000	2 (12)	11 (18)	26 (32)	31 (29)	30 (11)	
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	18 (40)	22 (27)	21 (16)	22 (10)	17 (8)	33,38 0,001
	Itä-Suomi	15 (34)	18 (23)	22 (15)	27 (19)	18 (9)	
	Länsi-Suomi	24 (46)	22 (26)	24 (16)	17 (5)	14 (7)	
	Pohjois-Suomi	15 (51)	23 (21)	16 (8)	25 (12)	21 (8)	
Tilan suuralue	Etelä-Suomi	20 (41)	23 (27)	20 (16)	20 (9)	16 (7)	49,12 0,000
	Itä-Suomi	13 (32)	17 (22)	22 (16)	28 (20)	19 (10)	
	Länsi-Suomi	22 (45)	21 (26)	25 (17)	16 (5)	16 (7)	
	Pohjois-Suomi	14 (49)	22 (21)	16 (9)	26 (12)	22 (8)	
Tilan peltoala	1–2,99 ha	3 (3)	12 (12)	21 (22)	31 (33)	32 (30)	594,46 0,000
	3–6,99 ha	4 (4)	20 (21)	24 (24)	30 (31)	22 (20)	
	7– 14,99 ha	15 (16)	25 (26)	25 (24)	22 (21)	13 (13)	
	yli 15 ha	45 (51)	27 (26)	15 (12)	8 (6)	6 (5)	
Kaikki		18 (41)	21 (25)	21 (15)	23 (11)	18 (8)	

Taulukko 9. Pellonomistajien tavoiteryhmiin kuulumista selittävät taustatekijät (yhteenveto multinomiaalisen logistisen regressioon tuloksista).

	Maata- loustuloja painottavat	Harrastus- viljelijät	Taloude- llista turvaa korostavat	Aineetonta arvostavat	Välinpitä- mättömät
Maa- tai metsä- talousyrittäjiä	selvästi enemmän	enemmän	vähemmän	vähemmän	vähemmän
Koulutusaste		alhaisempi koulutus- aste			
Asuu useammin	pienessä kunnassa	pienessä kunnassa	suuressa kunnassa	suuressa kunnassa	suuressa kunnassa
Tila useammin	Etelä- Suomessa		Länsi- Suomessa	Itä- Suomessa	Pohjois- Suomessa
Peltoa	selvästi keski- määräistä enemmän	keski- määräistä enemmän	keskimää- räisesti	keski- määräistä vähemmän	selvästi keski- määräistä vähemmän
Metsätulojen osuus liikevaihdosta		suurehko	pienehkö	suurehko	
Asenne sijaintikuntaa kohtaan		myönteinen	myönteinen	kielteinen	kielteinen
Siteet sijaintikuntaan		vahvat			heikot

tilojen ominaisuudet erottelivat näitä ryhmiä. Taloudellista turvaa korostavilla peltopinta-ala on melko keskimääräinen ja tilat painottuvat Länsi-Suomeen. Aineetonta arvostavilla metsätalouden osuus tilan tuloista oli keskimääräistä suurempi, tilat sijaitsivat useammin Itä-Suomessa ja peltopinta-alat olivat pieniä. Välinpitämättömät omistivat puolestaan keskimääräistä useammin Pohjois-Suomessa sijaitsevan peltopinta-alaltaan pienen tilan.

4.3 Omistusmuodot

Valtaosa pellonomistajista oli yksityishenkilöitä (426 402 omistajaa). Varsinaisia omistajia heistä oli 287 657 ja omistajien puolisoita 138 745 (taulukko 10). Yksityishenkilöt omistivat yksin, yhdessä puolison kanssa tai kuolinpesän kautta 97 % peltopinta-alasta. Kuolinpesien omistuksessa oli vuonna 2004 yhteensä 234 000 ha peltoa, mikä on 9 % koko peltoalasta. Tämä on hieman vähemmän kuin perikuntien kautta toteutuva yksityismetsien omistus, joka on 12 % yksityismetsien alasta (Karppinen ym. 2002). Suurimmasta osasta kuolinpesiä osakkaiden lukumäärästä ei ollut olemassa tarkempaa tietoa. Osasta kuolinpesiä tiedettiin jäsenten lukumäärä, keskimäärin 2,7 omistajaa.

Taulukko 10. Pellonomistajat ja peltopinta-ala omistusmuodon mukaan.

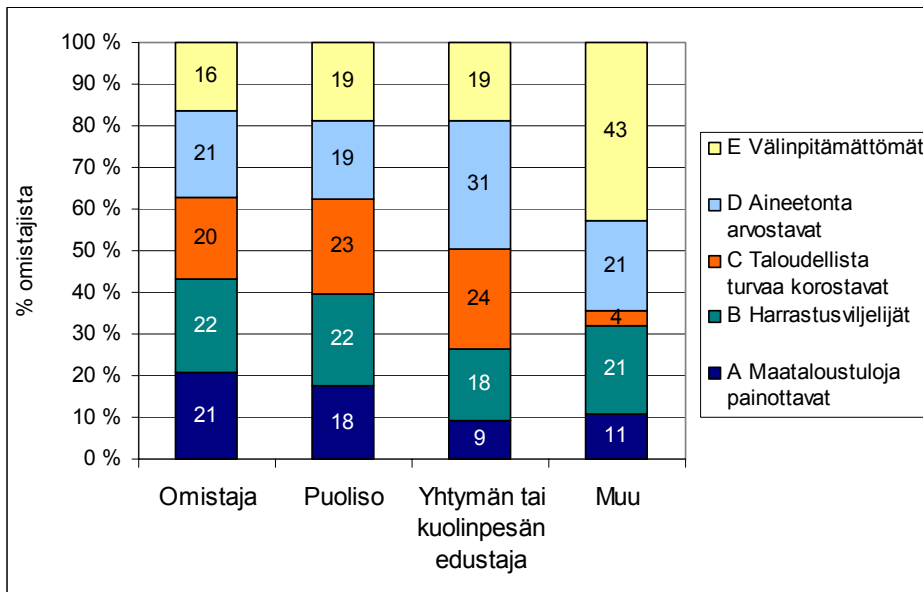
Omistusmuoto		Omistajia kpl	% omis- tajista	Hehtaaria	% pellostaa
Yksityishenkilöt	Varsinainen omistaja	287 657	60,5	1 625 912	61,6
	Puoliso	138 745	29,2	703 311	26,7
	Kuolinpesän edustaja	45 325	9,5	234 094	8,9
	Yhteensä	471 727	99,2	2 563 317	97,1
Institutionaaliset omistajat	Yhtiöt	1 917	0,4	20 575	0,8
	Yhdistykset ja osuus- kunnat	635	0,1	5 089	0,8
	Julkisyhteisöt	952	0,2	42 332	1,6
	Verohallinnon rekisteröintiyksiköt sis. verotusyhtymät (kuolinpesiä lukuun ottamatta)	193	0,0	527	0,0
	Julkiset liikelaitokset	5	0,0	7 245	0,3
	Ulkomaiset yhteisöt	7	0,0	33	0,0
	Muut oikeushenkilöt ja vastaavat	2	0,0	42	0,0
	Yhteensä	3 711	0,8	75 843	2,9
Kaikki	Yhteensä	475 438	100	2 639 160	100

Omistusmuoto puuttuu 11 572 havainnosta (ovat tyhjiä) ja 79 tapauksessa tiedetään, että puuttuu (koodattu puuttuvaksi tiedoksi).

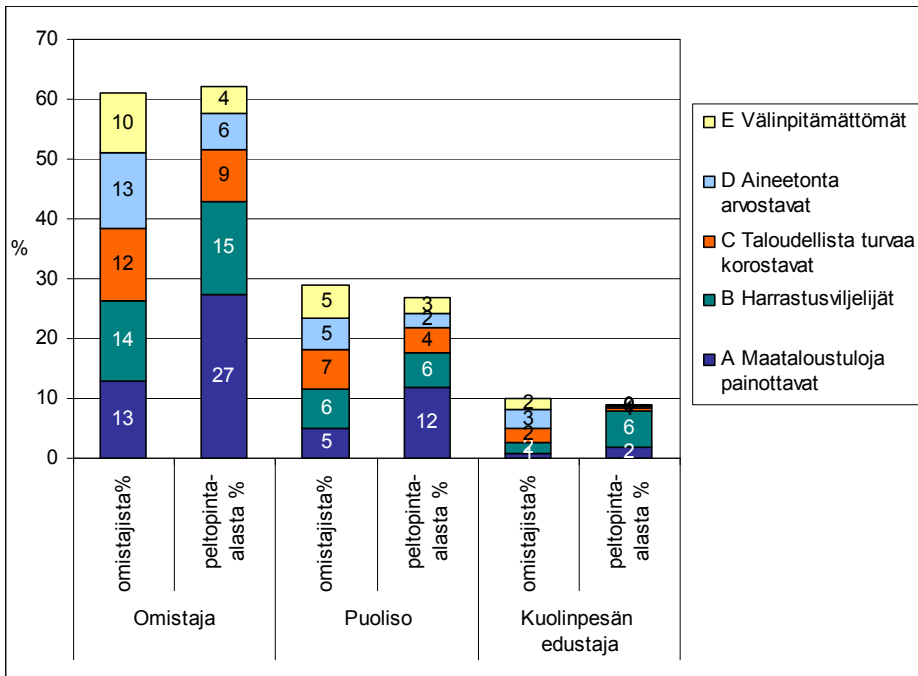
Yksityishenkilöiden lisäksi 3 711 yhtiötä, yhdistystä, julkisyhteisöä ja muuta institutionaalista omistajaa omisti peltoa (taulukko 10). Valtaosa muista omistajista kuin yksityisomistajista oli yhtiöitä seuraavaksi suurin luokka oli julkisyhteisöt, johon kuuluivat valtion laitokset ja kunnat. Muut kuin yksityishenkilöt omistivat n. 76 000 ha peltoa. 11 572 omistajan osalta tieto omistumuodosta puuttui.

Postikyselyyn vastaajista 62 % oli tilan varsinaisia omistajia. 15 % oli omistajien puolisoita ja 22 % yhtymien tai perikuntien edustajia. Verrattuna omistajien populaatioon puoliset olivat otoksessa aliedustettuina. Osa puolisoista oli ilmeisesti kokenut etteivät tilan asiat kuulu hänelle. Näin ollen kysely on voitu antaa varsinaisen omistajan täytettäväksi tai siihen on mahdollisesti jätetty vastaamatta. Näin ollen puolisoiden osuus on jäänyt otoksessa pienemmäksi kuin koko populaatiossa. Perikuntien ja yhtymien edustajien osuus puolestaan on suurempi kuin maanomistajien koko populaatiossa.

Kyselyyn vastaajan omistussuhde tilaan vaikuttaa peltoihin kohdistuviin tavoitteisiin. Omistajien ja puolisoiden tavoitteet eivät kuitenkaan poikenneet toisistaan (kuva 6). Kun yksityishenkilöitä tarkasteltiin sen mukaan omistivatko he tilansa yksin vai yhdessä puolison kanssa avioparina, voitiin todeta, että aviopareilla painottuivat maataloustuloon liittyvät tavoitteet ja yksilöomistajilla taloudelliseen turvaan ja aineettomiin arvoihin liittyvät tavoitteet. Yhtymien ja kuolinpesien jäsenillä painottuvat taloudelliseen turvaan ja aineettomiin arvoihin liittyvät tavoitteet. Tässä ryhmässä maataloustuloja painottavien osuus jäi

Kuva 6. Pellonomistajien jakautuminen tavoiteryhmiin omistajatyypeittäin.

Kuva 7. Pellonomistajien ja pellon jakautuminen omistaja- ja tavoiteryhmiin.

noin 10 prosenttiin. Kyselyyn vastasi 27 omistajan perheen jäsentä tai muussa suhteessa omistajaan olevaa. Heidän tavoitteensa peltojen suhteen poikkesi selvästi muista omistajista. Tässä ryhmässä painottuivat välinpitämättömät.

Varsinaiset omistajat, ja erityisesti harrastusviljelijät ja maataloustuloja painottavat, omistivat keskimääräistä suurempia peltopinta-aloja (kuva 7). Yhteensä tämä ryhmä omisti noin 45 % peltopinta-alasta vaikka heidän osuutensa koko pellonomistajakunnasta oli 27 %. Myös tilat, joiden osalta vastaaja oli omistajan puoliso, olivat peltopinta-alaltaan keskimääräistä suurempia, perikuntien ja yhtymien tilojen ollessa pienempiä.

4.4 Omistajan tausta

Sukupuoli

Maanomistus on perinteisesti liittynyt vahvasti sukupuoleen. Yhteiskunnan tasa-arvoistumisen myötä omistusrakenteen voidaan ajatella muuttuvan sukupuolen suhteen tasaisemmaksi. Rekisteritiedon pohjalta välittyy kuitenkin kuva varsin miesvaltaisesta pellonomistajakunnasta. Jos omistajan sukupuolella on yhteyttä pellon käyttöä koskeviin päätöksiin, on sukupuolijakauman muutoksella myös vaikutusta pellon käyttöön kokonaisuutena.

Kolme neljäsosaa pellon varsinaisista omistajista oli miehiä (liitetaulukko 1). Kun omistajien puoliset luettiin mukaan omistajiksi, miesten osuus oli 55 % omistajista. Miesten osuus omistajista oli suurimmillaan vanhemmissa ikäluokissa. Alueelliset erot sukupuolten välisissä omistussuhteissa olivat vähäisiä, naisten omistuksen ollessa hieman tyypillisempää Etelä-Suomessa asuvien keskuudessa. Myös suurimmissa kaupungeissa asuvista naiset olivat tyypillisempiä omistajia kuin maaseudulla asuvista. Tilan sijaintikunnassa asuvista pellonomistajista hieman suurempi osuus oli miehiä (57 %), kun taas tilan sijaintikunnan ulkopuolella asuva pellonomistaja oli lähes yhtä usein mies kuin nainen. Miesten osuus omistajista oli keskimääräistä pienempi tiloilla, joiden peltoala oli alle kolme hehtaaria. Myös maatalouden tuloa tuottamattomilla tiloilla miesten omistajuus oli hieman harvinaisempaa.

Miehet omistivat vuonna 2004 noin 60 % (1,5 milj. ha) ja naiset 40 % peltoalasta (noin 1 milj. ha peltoa). Miesten omistuksessa olleista peltohehtaareista, vain kahden prosentin alalla mies oli puolison roolissa. Naisten omistuksessa olleesta peltoalasta suurin osa (67 %) oli puolison nimissä. Miehet toimivat myös usein kuolinpesien edustajina, sillä kuolinpesien peltoalasta vain 16 % kuolinpesän edustaja oli nainen. Muiden omistajan taustaan liittyvien tekijöiden suhteen miesten ja naisten pellonomistuksessa ei ollut suuria eroja.

Pellonomistajien tavoitteet erosivat merkitsevästi sukupuolten välillä. Miehistä korostuivat maataloustulojaa painottavat ja harrastusviljelijät, naisista puolestaan muut tavoiteryhmät. Erot tavoiteryhmissä korostuivat erityisesti peltopintaaloissa. Miespuoliset, maatalouden tuloja painottavat omistajat tai harrastusviljelijät edustivat noin puolta peltopinta-alasta.

Aineiston perusteella näyttää siltä, että miehet hakeutuvat tai joutuvat naisia useammin yhdessä omistetun maatilans varsinaiseksi omistajaksi. Tulokset antavat myös viitteitä siitä, että perimis- tai sukupolvenvaihdoskäytännöt johtavat usein tilan päätymiseen miespuoliselle omistajalle. Yksiselitteisesti tätä ei voida kuitenkaan todeta tarkastelemalla pelkkiä omistajien sukupuolijakaumia. Myös metsänomistajatutkimuksessa on todettu noin kolmen neljästä metsänomistajasta olevan miehiä (Karppinen ym. 2002). Pellonomistuksen sukupuolijakaumaa ei voi kuitenkaan suoraan verrata metsänomistajien sukupuolijakaumaan, sillä metsänomistajatutkimuksissa sukupuoli on usein määritelty metsäasioiden hoidosta vastaavan henkilön mukaan (Karppinen ym. 2002).

Ikä

Pellonomistajien ikä on keskeinen tekijä tarkasteltaessa omistuksen rakennkehitystä. Esimerkiksi suurten ikäluokkien olemassaolo vaikuttaa omistajarakenteeseen monin tavoin. Toisaalta omistajien ikään liittyvät kysymykset on jo suurelta osin ratkottu luotaessa sukupolvenvaihdoskäytäntöjä. Lehtonen ja Pyykkönen (2005) tarkastelivat MYEL vakuutettujen viljelijöiden ikää ja

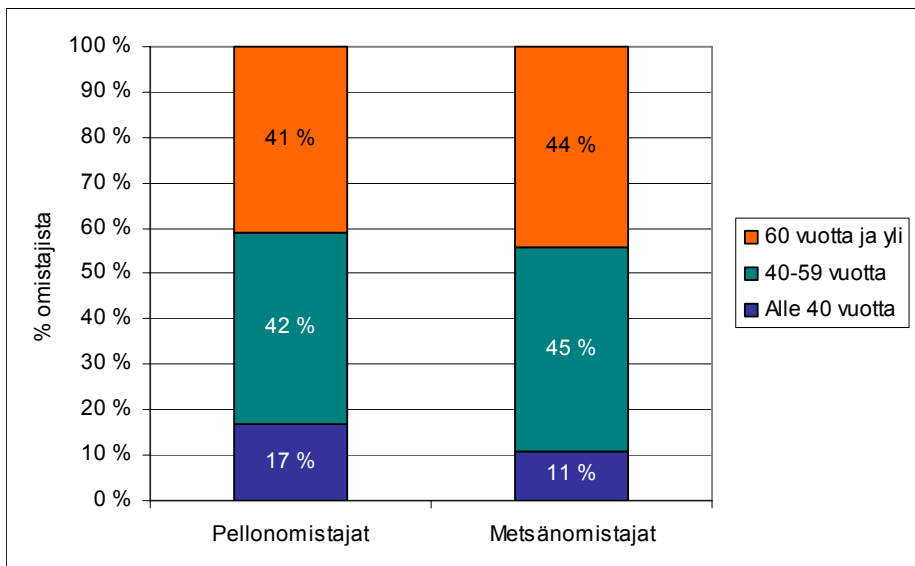

ikäkehitystä. Viljelijöiden keski-ikä oli heidän tutkimuksessaan 46,7 ja sen arvioitiin nousevan vajaalla vuodella vuoteen 2013.

Aineiston mukaan kaiken ikäiset suomalaiset osallistuvat maanomistuksen kautta maataloustuotantoon. Pellonomistajien keski-ikä oli 58 vuotta (liitetaulukko 2). Keski-ikänsä pellonomistajat olivatkin hyvin lähellä metsänomistajia (Karppinen ym. 2002). Kuten metsänomistajatutkimuksessa on havaittu, myös pellonomistajissa naisten keski-ikä oli korkeampi kuin miesten.

Suurin osa maatalouden tuista asettaa tuensaajan ikärajan noin 65 vuoteen. Tupakanpolitiikan vaikutus ikärakenteeseen on selvempi tarkasteltaessa peltopinta-aloja kuin pellonomistajien lukumäärää. Alle 40-vuotiaiden pellonomistajien osuus oli noin 17 % (kuva 8, liitetaulukko 2). Pellonomistajissa nuorten osuus oli selvästi suurempi kuin metsänomistajissa, mikä liittyy maatalouden sukupolvenvaihdoskäytäntöihin. Alle 40 vuoden ikäiset pellonomistajat omistivat myös suuremman osuuden pellosto (22 %) kuin saman ikäiset metsänomistajat yksityismetsien pinta-alasta (13 %). 40–59-vuotiaita pellonomistajia oli 42 % kaikista omistajista ja yli 60-vuotiaita 41 %. Yli 60-vuotiaat omistivat osuuttaan pienemmän osan peltopinta-alasta, 30 %. Yksityismetsien omistajista ja yksityismetsien alasta vastaavat luvut olivat 44 % ja 40 %.

Pellonomistajien ikäjakauma on esitetty kuvassa 9. Vuosittaisiin ikäluokkiin jaetusta kuvaajasta käy ilmi pellonomistajien luopuminen maan omistuksesta sukupolvenvaihdoksen yhteydessä 58- tai 59-vuotiaana. Näiden ikävuosien jäl-

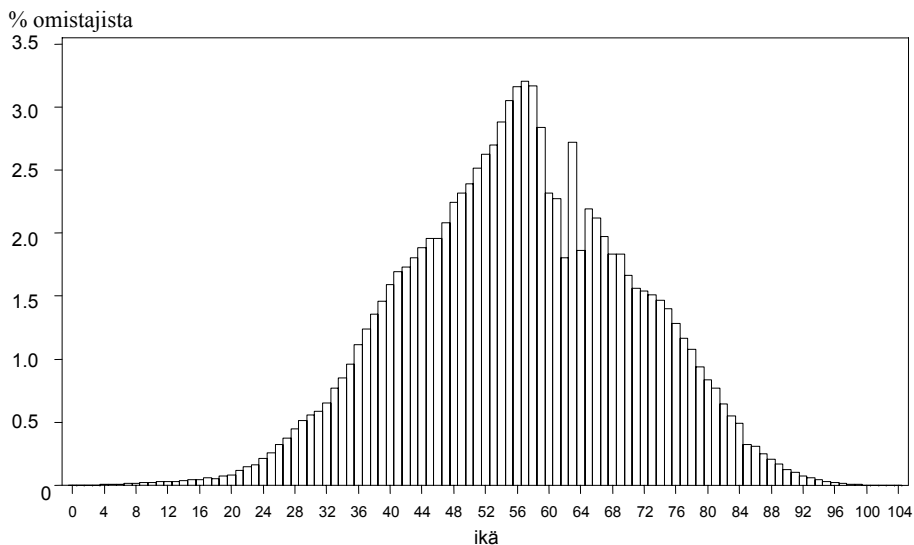

Kuva 8. Pellonomistajien ja metsänomistajien (Karppinen & Hänninen 2006) jakautuminen ikäluokkiin.

keen maanomistus siirtyy usein vasta edellisen omistajan kuollessa. Ikäjakauma tukee Pietolan ym. (2003) havaintoja siitä, että sukupolvenvaihdoksen todennäköisyys laskee luopujan iän noustessa. Kuvan 10 perusteella näyttää myös siltä, että aktiiviviljelyä harjoittavaksi pellonomistajaksi ei ryhdytä 40 ikävuoden jälkeen. Tämäkin johtunee sukupolvenvaihdokseen ja nuoren viljelijän tukiin liittyvistä ikärajoista (MMM 2006b). Tilalla tapahtuvan maataloustuotannon jatkumisen kannalta merkittävänä virstanpylväinä voidaankin pitää luopuvan sukupolven 60 ja jatkavan sukupolven 40 ikävuotta.

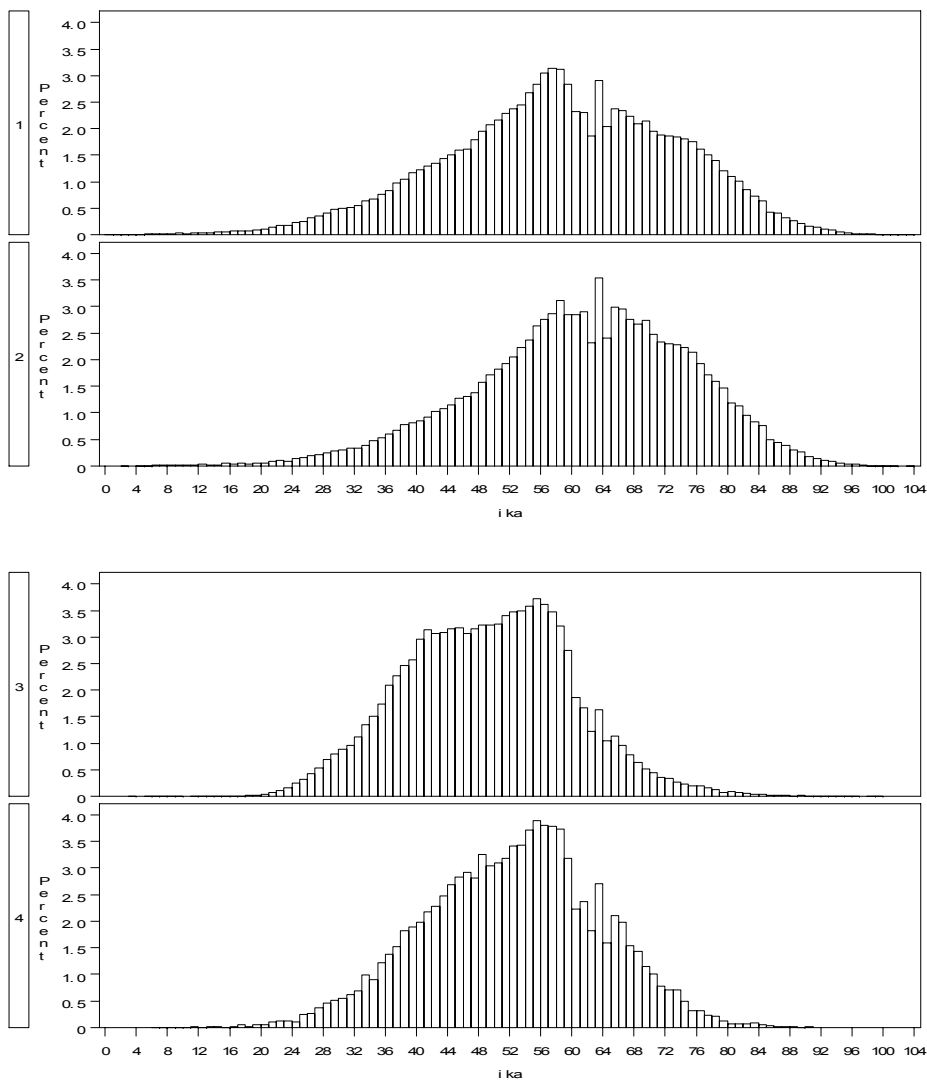
Sodanjälkeen syntyneet suuret ikäluokat erottuvat omistajarakenteessa. Nämä ikäluokat ovat juuri ohittamassa tai jo ohittaneet aktiivisen sukupolvenvaihdoksen iän. Onkin todennäköistä, että suurten ikäluokkien piikki näkyy pellonomistajien ikäjakaumassa pitkään. Pellonomistajuudelle sinänsä ei ole politiikan asettamaa ikärajaa, joten ikäjakaumassa on myös varsin iäkkäitä omistajia (kuva 9).

Iäkkäitä pellonomistajia löytyi erityisesti Pohjois-Suomesta ja pienistä maa-seutumaisista kunnista. Iäkkäiden omistajien keskuudessa tilan sijaintikunnassa asuminen oli tyypillisempää kuin muiden omistajien keskuudessa. Iäkkäät omistajat omistivat erityisesti peltoalaltaan pieniä tiloja, jotka olivat tyypillisesti maatalouden tuloa tuottamattomia tai peltonsa pois vuokranneita. Nuorten pellonomistajien osuus oli keskimääräistä suurempi Etelä-Suomessa ja Länsi-Suomessa. Nuoret painoutuivat sekä peltoalaltaan pienten että suurten tilojen omistajiksi. Suurilla tiloilla sukupolvenvaihdokset ovat nostaneet nuoria omistajiksi. Toisaalta pieniä tiloja on lohkottu uusille omistajille perinnönjakojen yhteydessä.

Kuva 9. Pellonomistajien ikäjakauma vuonna 2004.

Eriytyisen selvästi ikäryhmittäiset erot näkyivät maatalouden tuloluokissa (kuva 10). Nuorten osuus oli keskimääräistä suurempi sekä maataloustuloja että vain tukea saavien joukossa. Nuoret pellonomistajat vuokrasivat harvemmin peltansa pois; pelkkää vuokratuloa saavien omistajien luokassa vain 11 % peltoalasta oli alle 40-vuotiaiden pellonomistajien omistuksessa. Maataloudesta tuloa saamattomien pellonomistajien ikäjakauma poikkesi vain vähän kaikkien pellonomistajien ikäjakaumasta, painottuen hieman vanhimpaan ikäluokkaan.

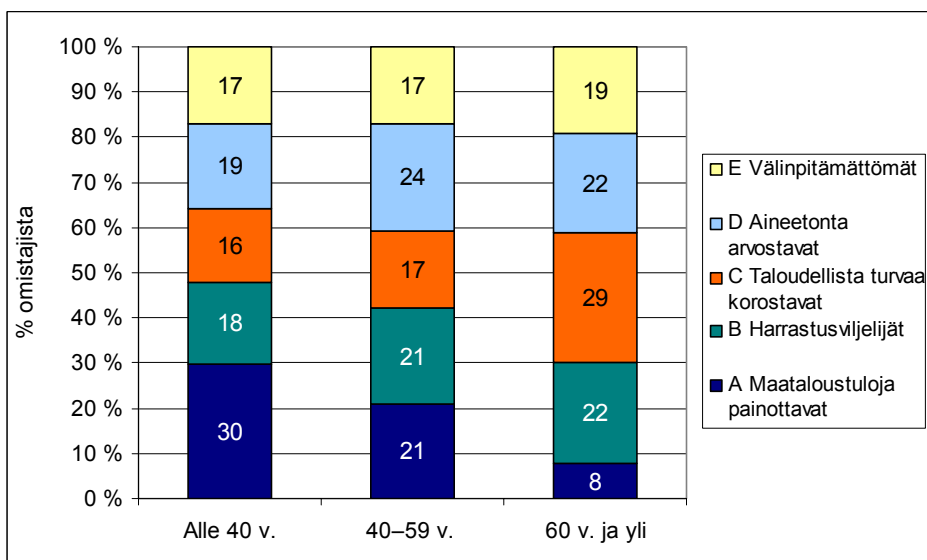

Kuva 10. Pellonomistajien ikäjakauma vuonna 2004 maatalouden tulojen mukaan luokiteltuna (1=ei tuloa (keskimäärin 2,4 ha / omistaja), 2=vuokratuloa (5,2 ha / omistaja), 3=tuloa viljelystä (12,5 ha / omistaja) ja 4=vain tukia (5,5 ha / omistaja)).

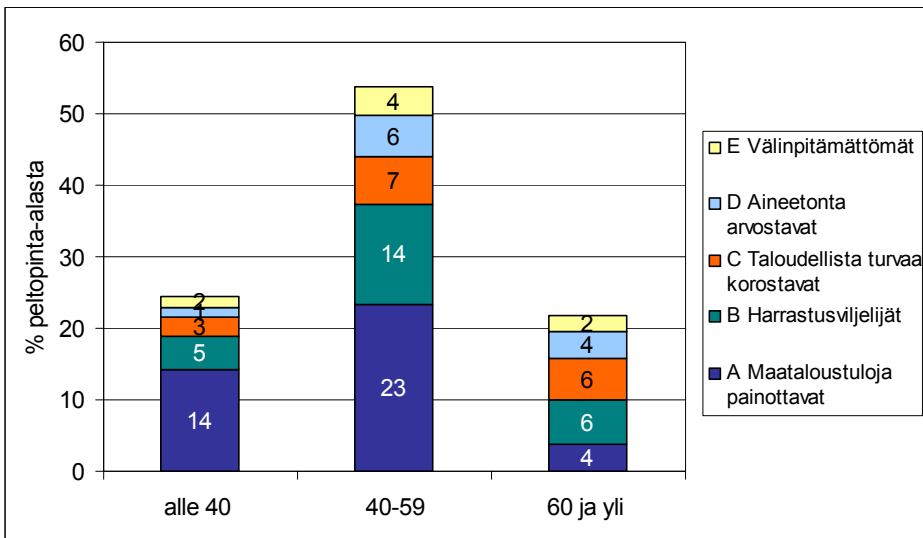
Vain vuokratuloa saavien pellonomistajien omistamasta peltopinta-alasta 62 % oli yli 60-vuotiaiden omistuksessa, kun taas viljelytuloa saavien peltoalasta vain 12 % oli yli 60-vuotiaiden pellonomistajien omistuksessa. Koska maataloustukien saaminen rajoittuu pääsääntöisesti ikävuosien 18–65 välille, viljely ilman tukia ei ole taloudellisesti kannattavaa. Näin ollen viljelytuloa saavilla iäkkäillä omistajilla korostunevat muut toiminnan motiivit kuin taloudellinen tulos. Yli 15 peltohehtaarin tilojen peltoalasta vain 21 % oli yli 60-vuotiaiden omistuksessa. Pelkkää tukea saavien maanomistajien omistuksessa olleen peltopinta-alan jakautuminen omistajan iän mukaan poikkesi vain vähän peltopinta-alan yleisestä jakaumasta. Iän ei näin voida katsoa liittyvän omistajan passivoitumiseen viljelijänä.

Suuralueittain, asuinpaikkakunnan koon ja tilalla asumisen suhteen peltoalan jakautumisessa omistajan ikäluokkiin ei ollut mainittavia eroja.

Omistajien tavoitteet näyttivät muuttuvan iän myötä (kuva 11). Nuoremmissa ikäluokissa suuremman osuuden muodostivat maataloustuloja painottavat omistajat. Siirryttäessä vanhempaan ikäluokkaan taloudelliseen turvallisuuteen liittyvät tavoitteet yleistyivät. Koska yli puolet peltopinta-alasta kuului keski-ikäisille omistajille, painoutuivat pinta-alan suhteen tarkasteltuna tämän ryhmän tavoitteet. Reilu kolmasosa peltopinta-alasta olikin keski-ikäisten maatalouden tuloa tai harrastusviljelytavoitteita painottavien hallussa (kuva 12).

Kuva 11. Pellonomistajien jakautuminen tavoiteryhmiin ikäryhmittäin.

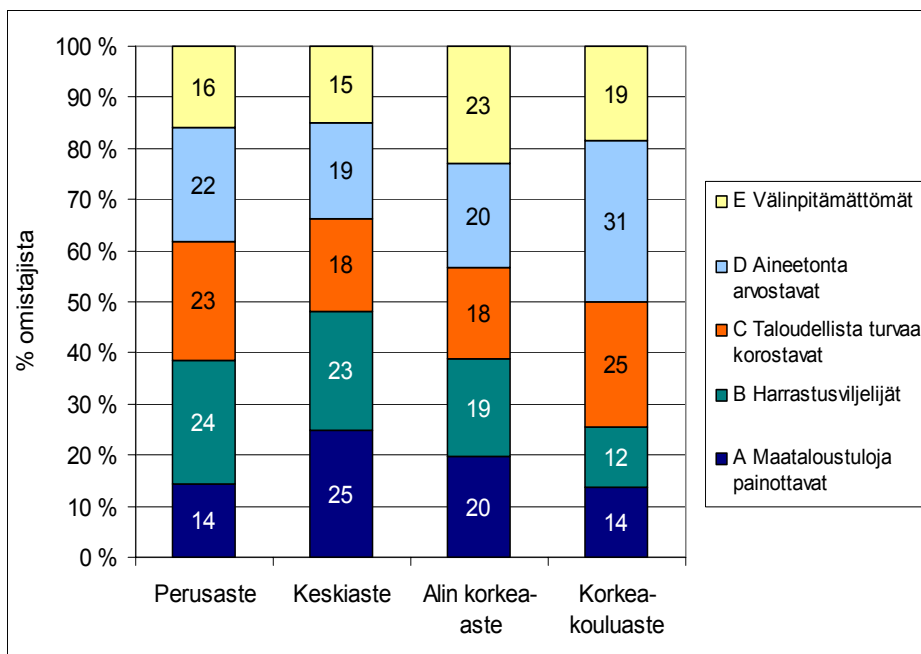

Kuva 12. Peltopinta-alan jakautuminen omistajan iän ja tavoiteryhmän suhteen.

Koulutusaste

Pellonomistajien koulutusasteen tuntemus on olennaista omistajien neuvonnan kehittämisen ja politiikan käytäntöön viennin suunnittelun kannalta. Pellonomistajien koulutustason tuntemus helpottaa myös heidän tekemiensä valintojen ymmärtämistä, sillä korkea koulutusaste lisää usein henkilön kokemia valinnanvaihtoehtoja. Pellonomistajista noin 40 % oli saanut perusasteen koulutuksen (liitetaulukko 3). Reilulla neljänneksellä oli keskiasteen koulutus. Alimman korkeasteen eli opistotason tutkinnon oli suorittanut lähes viidesosa ja noin 15 % oli suorittanut korkeakoulututkinnon. Vaikka perusasteen koulutuksen saaneet olivat suurin omistajaryhmä omistajien lukumäärässä, peltoalan suhteen suurin ryhmä oli keskiasteen koulutuksen saaneet.

Korkea-asteen koulutus oli tyypillisempi naispuolisten omistajien keskuudessa, kun taas miesten osuus oli keskimääräistä suurempi alhaisemman koulutuksen saaneissa pellonomistajissa. Perusasteen koulutus oli erityisen tyypillinen iäkkäiden pellonomistajien keskuudessa, heistä noin 65 % oli saanut perusasteen koulutuksen. Nuorista pellonomistajista puolestaan noin 30 % oli suorittanut korkeakoulututkinnon. Koulutus liittyi myös omistajan asuinpaikkaan. Tilan sijaintikunnassa ja tilalla asuvien omistajien koulutusaste oli merkittävästi alhaisempi kuin tilan sijaintikunnan ulkopuolella asuvilla. Myös asuinpaikan maantieteellinen sijainti oli yhteydessä omistajan koulutusasteeseen. Etelä- ja Länsi-Suomessa asuvilla ja tilansa omistavilla omistajilla oli Itä- ja Pohjois-Suomessa asuvia ja omistavia korkeampi koulutusaste. Suurissa kaupungeissa asuvista pellonomistajista lähes puolella oli korkeakoulututkinto. Myös omis-

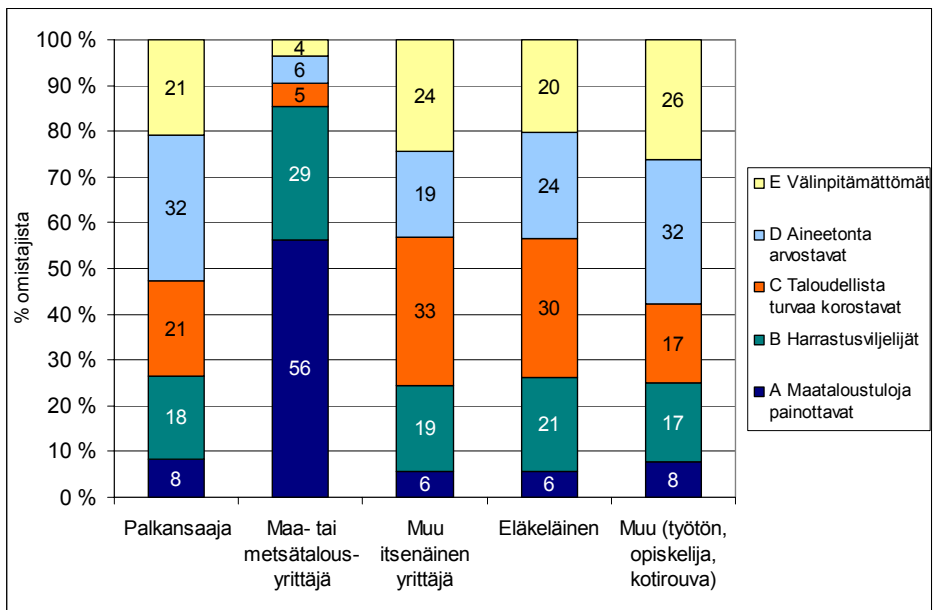
Kuva 13. Pellonomistajien jakautuminen tavoiteryhmiin koulutusasteittain.

tettu peltopinta-ala oli yhteydessä koulutusasteeseen. Yli 15 hehtaarin peltoalan omistajista reilulla kolmanneksella (35 %) oli keskiasteen koulutus.

Koulutusaste heijastui myös omistajan tavoitteisiin (kuva 13). Keskiasteen tai alimman korkea-asteen koulutuksen saaneet painottivat maatalouden tuloihin liittyviä tavoitteita. Viljelyyn harrastuksen vuoksi liittyvät tavoitteet olivat tyypillisempiä perus- ja keskiasteen koulutuksen saaneiden keskuudessa. Korkea-asteen koulutuksen saaneet painottivat erityisesti aineettomia arvoja mutta myös taloudellista turvallisuutta. Kahden korkeimmin koulutetun ryhmän keskuudessa välinpitämättömyys omistettujen peltojen suhteen oli muita tavallisempaa.

Ammattiasema

Pellonomistajan ammattiasema on yksiselitteinen luokitteluperuste, sillä se perustuu omistajan kyselylomakkeella antamaan omaan arvioon. Omistajan ammattiasema liittyy tiivisti pelto-omaisuudelle asetettuihin tavoitteisiin ja tulo-odotuksiin. Suurin pellonomistajaryhmä olivat eläkeläiset, joita omistajista oli noin 36 % (liitetaulukko 4). Eläkeläisomistajien keskuudessa tyypillisistä oli perusasteen koulutus. Omistetut tilat sijaitsivat keskimääräistä useammin Itä- tai Pohjois-Suomessa ja olivat keskimääräistä pienempiä. Pääsääntöisesti pellot eivät tuottaneet tuloa tai tulo saatiin peltojen vuokrauksesta.

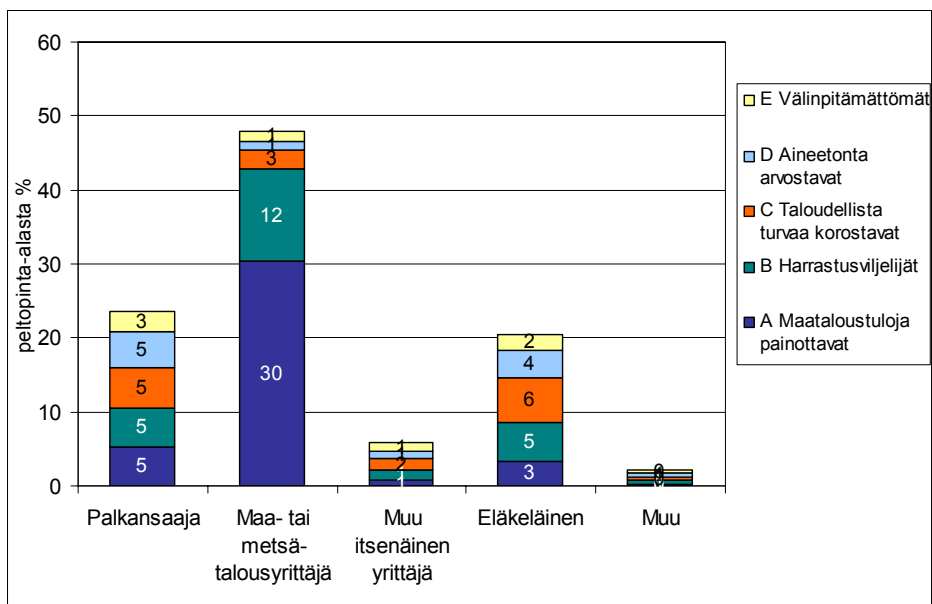
Kuva 14. Pellonomistajien tavoitteet ammattiasemittain.

Noin kolmasosa (35 %) pellonomistajista oli palkansaajia. Palkansaajapellonomistajat olivat tyypillisesti muita omistajaryhmiä korkeammin koulutettuja, tilan sijaintikunnan ulkopuolella suuremmissa kunnissa asuvia henkilöitä. Omistetut peltopinta-alat olivat keskimääräistä useammin pieniä ja tuottivat vuokratuloa omistajalleen.

Maa- tai metsätalousyrittäjiksi itsensä luokitteli noin 19 % omistajista. Maa- ja metsätalousyrittäjien taustatekijät olivat omistajaryhmälle loogisia. He olivat tyypillisesti nuorempia tai keski-ikäisiä, asuivat keskimääräistä useammin tilalla. Tilan peltopinta-ala oli tyypillisesti yli 15 hehtaaria ja tuotti omistajalleen viljelytuloa.

Eri ammattiasemissa olevat pellonomistajat erosivat myös omistukselle asetettujen tavoitteiden suhteen. Yli puolet maa- tai metsätalousyrittäjistä painotti maataloustuloja omistuksen tavoitteena ja tämän ryhmän omistaman peltoalan osuus kokonaispeltopinta-alasta oli noin kolmanneksen. Muissa ammattiasemissa olevista maataloustuloja painottavien osuus jäi alle kymmenesosaan. Palkansaajaomistajista kolmannes luokitui aineettomia hyötyjä arvostaviksi. Eläkeläisten ja yrittäjien ryhmässä korostuivat taloudelliseen turvaan liittyvät tavoitteet (kuva 14).

Maa- ja metsätalousyrittäjät omistivat 48 % peltoalasta (kuva 15), mikä kertoo maatalouden nopeasta rakennemuutoksesta. Vaikka pellon hallinta onkin siirretty lyhyillä vuokrasopimuksilla pääsääntöisesti viljelijöille, ovat pitkän aikavälin

Kuva 15. Peltopinta-alan jakautuminen ammattiaseman ja tavoiteryhmän mukaan.

pellon käyttöä koskevat päätökset vahvasti myös muiden kuin maa- ja metsätalousyrittäjien käsissä. Pitkän aikavälin pellonkäyttöpäätöksiä tarkasteltaessa on kuitenkin turha tehdä kahtiajakoa maatalousyrittäjiin ja muihin, sillä osalla palkansaajapellonomistajista tavoitteet liittyvät olennaisesti maataloustulojen tavoitteluun.

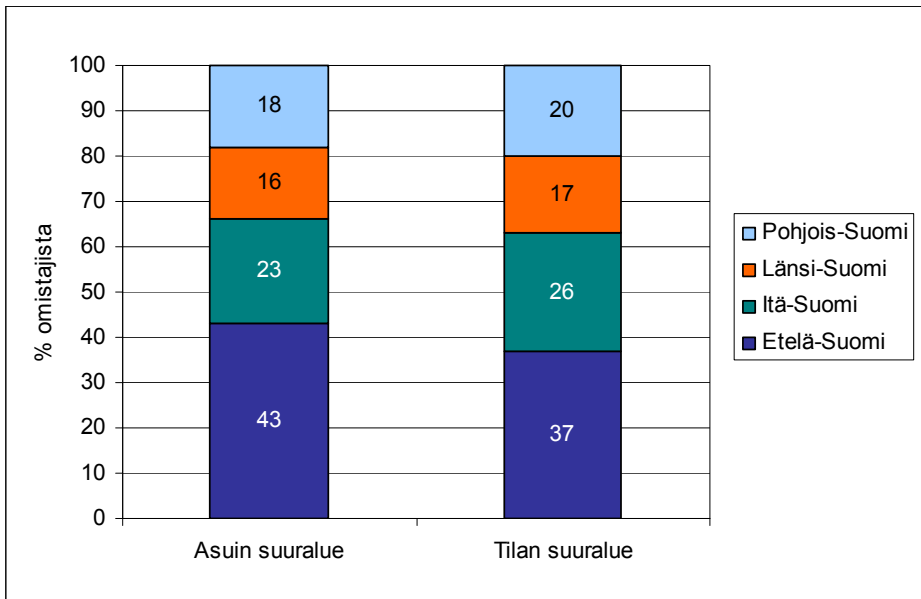
4.5 Omistajan asuinpaikka ja tilan sijainti

Tilan suuralue

Tilan ja omistajan välinen maantieteellinen yhteys on olennainen maatalouden harjoittamiseen ja maankäyttöpäätöksiin vaikuttava tekijä. Maaltamuuton ja maatalouden rakennemuutoksen voisi olettaa vaikuttaneet keskeisesti siihen, kuinka pellonomistajat asuvat tällä hetkellä suhteessa omistamaansa tilaan. Yllättävää onkin, että valtaosa omistajista asuu edelleen samalla suuralueella ja vieläpä samassa kunnassa, jossa tila on.

Pellonomistajien tiloista 37 % sijaitsi Etelä-Suomessa ja vielä suurempi osuus (43 %) heistä asui alueella (kuva 16). Etelä-Suomessa asuvista pellonomistajista useampi kuin joka kymmenes omisti maatilaa muulta suuralueelta kuin Etelä-Suomesta. Useimmin eteläsuomalaisen pellonomistajien muualla omistama tila oli Itä-Suomessa. Länsi-Suomessa maanomistajista asui 16 % ja tiloista

Kuva 16. Tilan suuralue ja asuinsuuralue.

sijaitti 17 %. Itä-Suomessa asui noin 3 % vähemmän omistajia kuin siellä sijaitti tiloja. Vastaava luku Pohjois-Suomen osalta oli 2 %.

Myös peltopinta-ala painottui Etelä-Suomeen, sillä lähes puolet (47 %) peltopinta-alasta oli tällä alueella (liitetaulukko 5). Hehtaareina tämä oli n. 1,24 milj. ha. Muilla maatalouden suuralueilla peltoa oli kullakin noin 0,5 milj. ha. Kuten omistajien tiloista myös suurin osa pellosto oli samalla maatalouden suuralueella, missä pellonomistaja asui. Esimerkiksi Etelä-Suomessa asuvien omistajien peltoalasta 96 % sijaitti myös tällä alueella. Maaseutupolitiikan toteuttamisen kannalta ei siis ole juurikaan väliä, toteutetaanko sitä pellonomistajan asuinpaikan vai pellon sijaintipaikkakunnan mukaan. Toimenpiteet kohdistuvat kuitenkin pääsääntöisesti samalle alueelle.

Omistusmuodot poikkesivat vain vähän tilan sijaintialueen suhteen. Etelä-Suomessa painottuivat hieman muiden kuin yksityishenkilöiden omistamat tilat. Toisaalta Pohjois-Suomessa painottuivat kuolinpesät. Kuolinpesien tiloista joka neljäs sijaitti Pohjois-Suomessa, kun kaikkien pellonomistajien tiloista viidesosa oli Pohjois-Suomessa. Nuorimpaan ikäluokkaan kuuluvia pellonomistajia löytyy suhteellisesti eniten niiden pellonomistajien joukosta, joiden tila sijaitti Itä- tai Länsi-Suomessa.

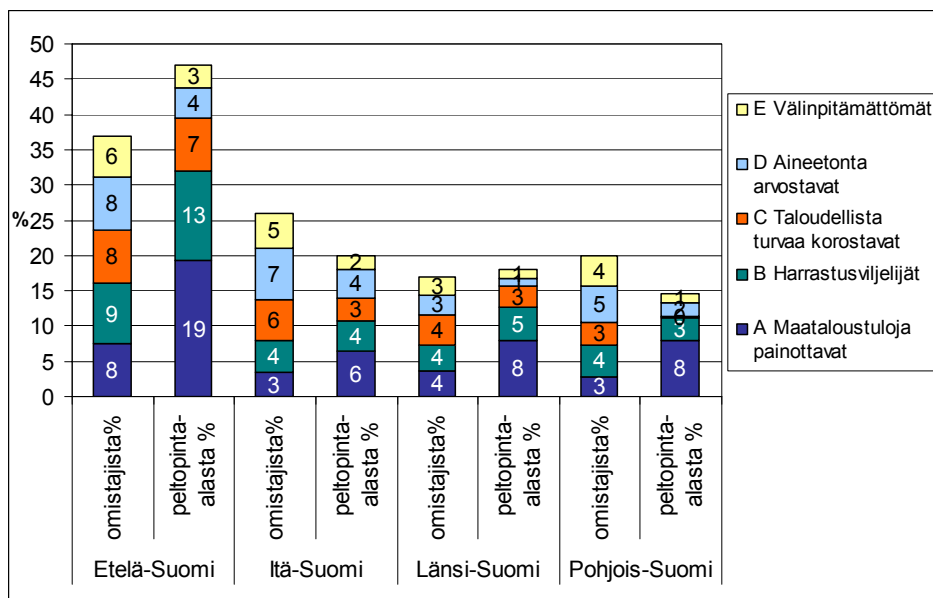
Etelä- ja Länsi-Suomessa tilansa omistavat omistivat muita useammin suurimman kokoluokkaan kuuluvia tiloja. Näillä alueilla painottuivat myös viljelijäomistajuus ja ne omistajat, jotka saivat maatalouden tulonsa pellon vuokrauksen

kautta¹⁷. Tuloa saamattomien omistajien peltoalasta 30 % sijaitsi Pohjois-Suomessa, kun koko peltoalasta vain 16 % oli kyseisellä maatalouden suuralueella. Myös Itä-Suomessa tuloa saamattomien ja vain tukea saavien pellonomistajien omistaman peltoalan osuus oli suurempi kuin koko maassa keskimäärin.

Suurimmat maatalouden ulkopuoliset tulot painottuivat Etelä-Suomessa tilansa omistavien ryhmässä. Pienemmissä tilakokoluokissa Pohjois-Suomeen sijoituvien tilojen osuus oli keskimääräistä suurempi. Esimerkiksi 3–7 hehtaarin kokoluokassa joka neljännän omistajan tila sijaitsi Pohjois-Suomessa.

Itä- ja Pohjois-Suomessa tilansa omistavissa painottuivat maanomistajat, joiden maatalouden ulkopuoliset tulot ovat alhaisimmassa tuloluokassa. Pohjois-Suomessa peltoa omistavien ryhmässä kotitalouden yhteenlasketut tulot nousivat yli 45 000 euroon 16 prosentilla pellonomistajista. Kaikkien pellonomistajien joukossa vastaava osuus oli 20 % (liitetaulukko 5). Näin voidaankin todeta, että taloudellinen menestyminen sekä maataloudessa ja että sen ulkopuolella keskittyi samoille alueille.

Tilan maantieteellinen sijainti vaikutti jonkin verran omistajan tavoitteisiin (kuva 17). Vaikutus oli hyvin samansuuntainen kuin omistajan asuinpaikan

Kuva 17. Pellonomistajien ja pellon jakautuminen tavoiteryhmiin tilan suuralueen mukaan.

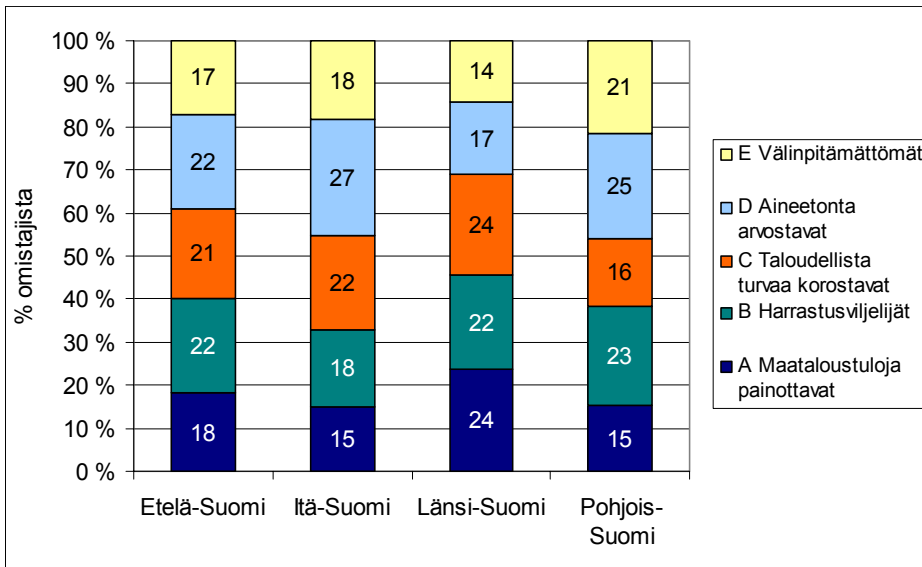
¹⁷ Kartta sivulla 70.

vaikutuskin. Itä- ja Pohjois-Suomessa sijaitsevien tilojen omistajat korostivat useammin aineettomia arvoja ja harvemmin maataloustuloja kuin muualla Suomessa tilansa omistavat.

Asuinkunnan suuralue

Koska valtaosa maanomistajista asui samalla suuralueella, missä tila sijaitsi, asuinkunnan suuralueen mukaan (liitetaulukko 6) tarkastellen esille nousivat pitkälti samanlaiset omistajapiirteet kuin tilan sijainnin mukaankin. Etelä- ja Länsi-Suomen omistajat saivat maataloudesta tuloa muita useammin ja kuuluivat muita useammin myös korkeampiin tuloluokkiin maatalouden ulkopuolisten tulojen osalta. Etelä-Suomessa yli 100 000 asukkaan kunnassa asuneiden pellonomistajien omistama peltoala oli yhteensä 101 000 ha. Toisaalta näiden kuntien, eli Helsinki, Espoo, Tampere, Turku ja Vantaa, alueella oli maatilarekisterissä vuonna 2004 peltoa vain 16 600 hehtaaria.

Omistamisen tavoitteet vaihtelivat jonkin verran omistajan asuinsuuralueen mukaan (kuva 18). Itä-Suomessa korostuivat aineettomia arvoja painottavat omistajat, Länsi-Suomessa puolestaan maataloustuloja painottavat. Pohjois-Suomessa taloudellista turvaa korostavien omistajien osuus oli suhteellisesti pienempi, mutta välinpitämättömien osuus suurempi.

Kuva 18. Omistajien tavoitteet asuinsuuralueen mukaan.

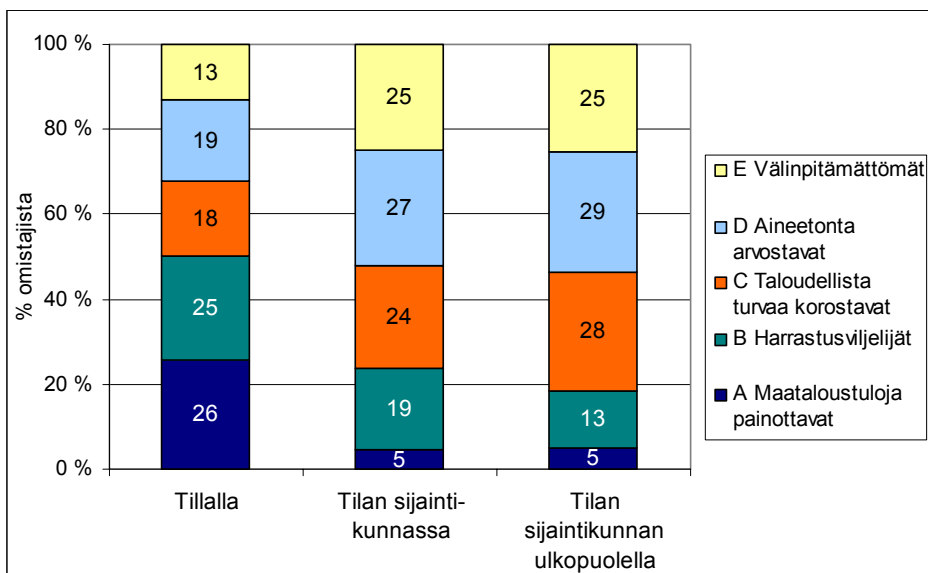
Asuminen tilan sijaintikunnassa

Rekisteritiedon mukaan pellonomistajista 72 % (350 000 omistajaa) asui tilan sijaintikunnassa (liitetaulukko 7, liitekartta 2), ja postikyselyn mukaan 62 % tilalla. Metsänomistajatutkimuksessa 67 % metsänomistajista on todettu asuvan tilan sijaintikunnassa. Myös valtaosa (86 %) pellosta oli sellaisten pellonomistajien omistuksessa, jotka asuivat samassa kunnassa kuin missä pelto oli. Sellaista peltoa, jonka omistaja ei asunut saman kunnan alueella, oli yhteensä 361 000 ha. Epävarmuutta tarkasteluun tuo se, että omistaja oli voinut asua kunnassa, jossa sijaitsi pienempi osa hänen omistamastaan pellosta. Tulos vastaa Arhippaisen ja Pyykkösen (2000) tutkimuksen tulosta, jonka mukaan lukuun ottamatta melko huomattavaa verovirtaa pääkaupunkiseudulta muualle Suomeen, kiinteistöverot liikkuvat pääasiassa (3/4) oman kunnan sisällä. Maatalousmaan kiinteistövero saattaisi hyvinkin toimia maan sisäisten tulovirtojen näkökulmasta samalla tavalla kuin kesämökkien kiinteistövero.

Miehistä hieman suurempi osuus asui tilalla kuin naisista. Ikäryhmistä nuorimmassa oli vähiten tilan sijaintikunnassa asuvia. Pohjois- ja Itä-Suomessa asuttiin tilan sijaintikunnan ulkopuolella tyypillisemmin kuin muilla suuralueilla. Pienissä kunnissa asuvilla tilan sijaintikunnassa asuminen on luonnollisesti tyypillisempää kuin suurissa kunnissa asuvilla.

Tilan pinta-alan suhteen tilan sijaintikunnassa asuminen vaihteli hyvinkin paljon. Pienimmän peltoalan omistaneiden ryhmästä vain 52 % omistajista asui tilan sijaintikunnassa. Alle kolme peltohehtaaria omistavien pelloista n. 60 % oli omistajilla, jotka asuivat tilan sijaintipaikkakunnalla. Yli 15 hehtaaria omistavista 92 % asui tilan sijaintikunnassa. Myös maataloustulon suhteen jakaumassa oli selviä eroja. Maataloustuloja saavista vain 9 % asui tilan sijaintikunnan ulkopuolella, kun taas niistä, jotka eivät saaneet pellonomistuksesta mitään tuloa, 38 % asui tilan sijaintikunnan ulkopuolella. Maataloustuloja saavien peltoalasta vain 5 % oli niiden pellonomistajien omistuksessa, jotka eivät asuneet samassa kunnassa, missä suurin heidän omistamansa maatila sijaitsi. Todellisuudessa viljelijöiden asuminen tilan sijaintipaikkakunnalla voi olla siis vieläkin yleisempää. Myös vain tukea saavien pellonomistajien pelloista valtaosa oli omistajilla, jotka asuivat tilan sijaintipaikkakunnalla. Maatalouden ulkopuolelta eniten tuloa saavat asuivat muita useammin tilan ulkopuolella.

Kaikki tilakokoon, maataloustuloon ja tilalla asumiseen liittyvät tulokset olivat johdonmukaisia. Pienet, elinkelvottomat tilat ja muualla asuminen liittyivät yhteen. Tilalla asuminen oli kuitenkin varsin yleistä ja huomattavasti yleisempää kuin maataloustuotannon harjoittaminen tilalla. Näyttääkin siltä, että termi ”asutustila” saa nyky-yhteiskunnassa hieman eri sisällön kuin alkuperäisessä asiayhteydessään.

Kuva 19. Pellonomistajan asuminen tilalla, tilan sijaintikunnassa ja tilan sijaintikunnan ulkopuolella.

Tilalla tai sen ulkopuolella asuminen vaikuttaa keskeisesti pellonomistajan tavoitteisiin (kuva 19). Tilalla asuvista noin neljännes painotti maataloustuloja ja neljännes voitiin luokitella harrastusviljelijöiksi. Sillä asuuko omistaja tilan ulkopuolella samassa kunnassa kuin tila vai tilan sijaintikunnan ulkopuolella oli melko vähä vaikutusta omistajan tavoitteisiin. Tilan sijaintikunnan ulkopuolella asuvilla korostuivat hieman useammin taloudelliseen turvaan liittyvät tavoitteet

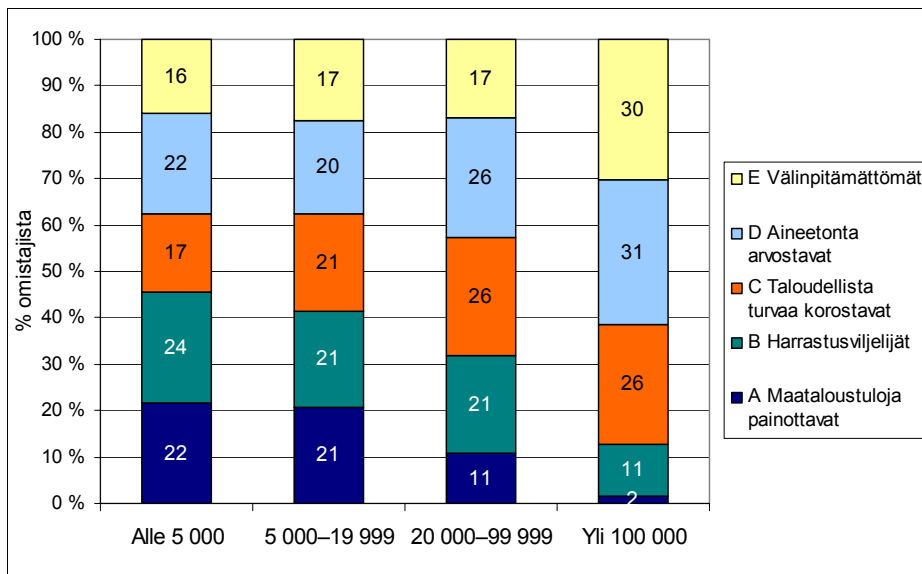
Sijaintipaikkakunnan koettu luonne liittyi omistajan tavoitteisiin. Sijaintipaikkakunnan palveluita ja vetovoimaisuutta mitattiin 12 muuttujalla. Keskiarvojen avulla arvioitiin kunnan koettujen palveluiden ja vetovoimaisuuden suhdetta tavoiteryhmiin. Tavoiteryhmät poikkesivat merkitsevästi toisistaan paikkakuntaan kohdistuvien asenteiden suhteen. Välinpitämättömillä oli merkitsevästi kielteisempi yleisasenne tilan sijaintipaikkakuntaa kohtaa. Paikkakunnan tarjoamiin palveluihin ja mahdollisuuksiin kohdistuvat asenteen olivat muita ryhmiä heikommat paitsi välinpitämättömien keskuudessa myös aineettomia arvostavien joukossa. Kun tavoiteryhmiä verrattiin ympäristöasenteen suhteen, erottuivat välinpitämättömät muista, myös aineettomia arvoja arvostavista, tilan sijaintikunnan ympäristön laatua vähemmän arvostavina.

Sitoutumista kuntaan mitattiin kuudella väittämällä (liite 2, kysymys 24). Myös kuntaan sitoutumisen suhteen tavoiteryhmät erosivat merkitsevästi. Harrastusviljelijöillä side tilan paikkakunnalle oli vahvin. Verrattaessa ryhmiä pareittain nousi esiin välinpitämättömien merkitsevästi heikompi side tilan sijaintipaikkakuntaan.

Asuinpaikkakunnan ominaisuudet

Pellonomistajat asuivat tyypillisesti pienehköissä kunnissa (liitetaulukko 8); lähes puolet asui 5 000–19 999 asukkaan kunnassa. Kullakin suuralueella painotuivat myös alueelle tyypilliset asuinkunnat esimerkiksi Etelä-Suomessa suuret kunnat ja Länsi-Suomessa pienehköt kunnat. Omistajat, jotka asuivat kooltaan 5 000–19 999 asukkaan kunnassa, omistivat puolet peltoalasta. Erityisesti maataloudesta viljelytuloa ja tukea saavat omistajat asuivat pienillä maaseutupaikkakunnilla. Yli 20 000 asukkaan kunnissa asuneet pellonomistajat omistivat 17 % maatilarekisterissä olleesta peltoalasta. 115 000 ha peltoa oli sellaisten pellonomistajien omistuksessa, jotka asuivat suurissa kaupungeissa (asukasluku yli 100 000). Erityisesti niiden keskuudessa, jotka eivät saaneet maatalouden tuloa, asuinkunta oli keskimääräistä useammin yli 100 000 asukkaan kaupunki. Suuremmissa kunnissa asuvilla maatalouden ulkopuoliset tulot olivat keskimääräistä korkeammat.

Asuinpaikkakunnan mukaan tarkastellen erityisesti suurissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa asuvat pellonomistajat poikkesivat tavoitteidensa suhteen pienemmillä paikkakunnilla asuvista. Näistä kaupunkilaisista vain 2 % kuului maatalouden tuloja painottavaan ryhmään (kuva 20). Suurissa kaupungeissa asuvista välinpitämättömiä ja aineettomia arvoja korostavia oli kumpiakin noin 30 % omistajista. Vaikka näillä omistajilla oli vain kolmen prosentin osuus peltopinta-alasta, on ryhmä kuitenkin kasvava ja sen tavoitteiden tunteminen voi antaa käsityksen tulevaisuuden kaupunkilaispellonomistajan tavoitteista.

Kuva 20. Pellonomistajien jakautuminen tavoiteryhmiin asuin paikkakunnan asukasmäärän mukaan.

Peltopinta-ala keskittyi pienillä ja keskisuurilla paikkakunnilla asuville. Nämä omistajat korostivat maataloustuloihin tai harrastusviljelyyn liittyviä tavoitteita. Pienemmällä paikkakunnilla asuvien omistajien pelloista lähes 60 % on näitä tavoitteita korostavien omistajien hallussa.

4.6 Tilan ominaisuudet

Peltopinta-ala

Pellonomistajan omistama keskimääräinen peltoala oli 5,5 hehtaaria. Tämä on selvästi pienempi kuin maataloustilastojen aktiivitilojen keskimääräinen pinta-ala 33 hehtaaria (Maatilarekisteri). Ero johtuu suurelta osin siitä, että veroaineistoa tarkasteltaessa peltoa omistavan avioparin peltoala on jaettu molemmille puolisoille tasan. Toinen eron selittäjä on, että tässä tutkimuksessa olivat mukana myös maataloustuotantoa harjoittamattomat pellonomistajat. Lisäksi mukaan ei luettu vuokrattua peltoalaa, vaan vain omistettu ala, jota aktiivitiloilla on vain kaksi kolmasosaa kokonaisalasta.

Postikyselystä saatiin omistajan antama tieto tilan peltopinta-alalle. Peltopinta-alan painottamaton keskiarvo oli 14 hehtaaria ja painotettu 12 hehtaaria. Nämäkin keskiluvut ovat huomattavasti maataloustilastoja alhaisempia, koska mukana olivat myös maataloustuotantoa harjoittamattomat tilat. Toisaalta keskipinta-alaa nosti kyselyn vastaajien rajaaminen niihin omistajiin, joiden tilojen peltoala oli yli yhden hehtaarin.

Rekisteritietoon pohjaava omistettujen pelto-alojen jakauma on esitetty liite-aulukossa 9. Yli 15 hehtaaria suurempia pellonomistuksia oli viidesosalla maanomistajista. Myös alle yhden hehtaarin tiloja omisti viidesosa omistajista. Vaikka pienten peltoalojen omistajia oli paljon, nämä omistajat omistivat kuitenkin hyvin vähän peltoa. Koko peltoalasta vain 148 000 hehtaaria (n. 6 %) oli vuonna 2004 pellonomistajilla, jotka omistavat vähemmän kuin kolme hehtaaria peltoa. Suurin osa (61 %) peltopinta-alasta oli pellonomistajilla, jotka omistavat vähintään 15 hehtaaria viljelysmaata.

Kuolinpesien omistamat peltoalat sijoituivat muita useammin pienehköihin peltopinta-alaluokkiin. Kuolinpesien omistamasta pellosta 32 % oli vuonna 2004 kuolinpesissä, joissa oli korkeintaan seitsemän hehtaaria peltoa. Kuolinpesistä harvempi kuin joka kymmenes omisti enemmän kuin 15 hehtaaria peltoa. Enemmän kuin 15 hehtaaria peltoa omistavilla kuolinpesillä oli omistuksessaan vain kolmasosa kuolinpesien omistamasta pellosta. Ero keskimääräiseen peltoalan omistusrakenteeseen oli siis selvä. Aineisto antaa näin viitteitä siitä, että suuremman peltoalan omistus kannustaa sukupolvenvaihdokseen, eikä tilasta tehdä kuolinpesää. Institutionaalisten omistajien hallussa oli keskimääräistä enemmän sekä pienimmän että suurimman pinta-alaluokan tiluksia.

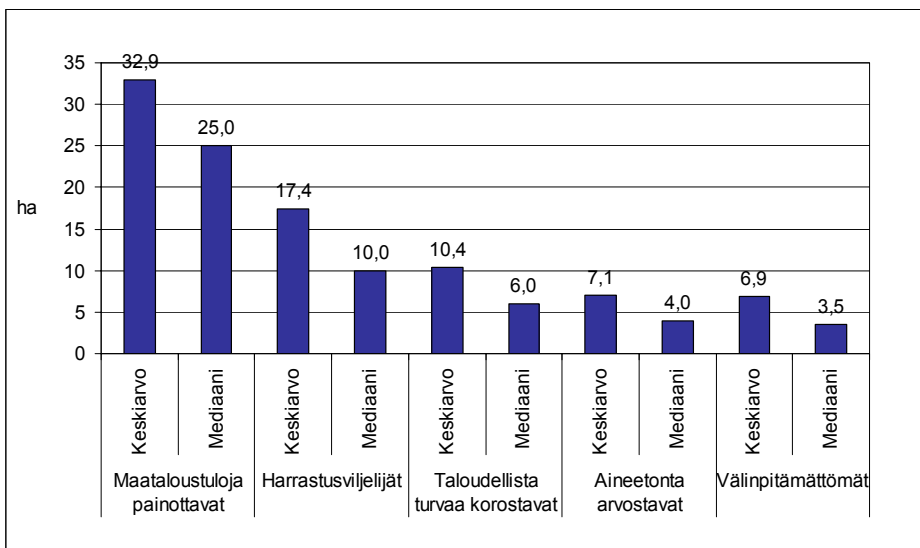
Nuorten omistajien ryhmässä painottuivat sekä pienet peltopinta-alat että suurimman pinta-alaluokan omistukset. Iäkkäät omistajat omistivat muita useammin alle hehtaarin peltoa. Pienelle maatilalle voi olla vaikeaa löytää jatkajaa, mutta maata ei kuitenkaan haluta myydä pois. Aineiston perusteella näyttää siltä, että maanomistus jatkuu sukupolvelta seuraavalle, vaikkei varsinainen maataloustuotanto jatkuisikaan. Suurimman pinta-alaluokan omistukset painottuivat erityisesti Länsi- ja Etelä-Suomen tiloilla. Pienissä maalaiskunnissa asuvat omistajat omistivat keskimääräistä useammin suurimman pinta-alaluokan tiloja. Suurehkojen pinta-alojen omistus painottui myös niillä omistajilla, jotka asuivat tilalla. Pienten peltoalojen omistus puolestaan painottui suuremmissa kaupunkikunnissa omistajan asuessa tilan ulkopuolella.

Peltopinta-ala kytkeytyi maataloudesta saatuihin tuloihin. Viljelijätuloa saava omistaja omisti muita useammin suurimman pinta-alaluokan tilan. Maataloudesta tuloa saavien pelloista 86 % (1,17 milj. ha) oli vähintään 15 hehtaaria viljelysmaata omistaneiden viljelijöiden omistuksessa. Tämä ryhmä ja heidän omistamansa peltoala muodostaa suomalaisen maataloustuotannon ytimen. Nämä pellonomistajat täydentävät viljelypinta-alaansa peltonsa pois vuokranneiden viljelijöiden pelloilla, jotka muodostuvat pienemmistä kokonaisuuksista. Keskipokoisilla tiloilla vuokratulo ja vain tuista muodostuva maatalouden tulo oli muita tyypillisempää. Lähes 60 % peltonsa pois vuokranneiden pellonomistajien pellosta oli alle 15 hehtaaria peltoa omistaneiden henkilöiden omistuksessa. Koska vuokrattavat alat olivat melko pieniä, näyttääkin siltä, ettei nykyisen kaltaisella rakennekehityksellä, jossa tilakoon kasvu perustuu pellon vuokraukseen, saada kaikkia suurtuotannon etuja ilman tilusjärjestelyjä. Ongelmana on se, että tilusjärjestelyyn osallistuvat maan omistajat, eikä vuokraajat. Maan omistajilla taas ei ole kannusteita tilusjärjestelyyn osallistumiseen, pikemminkin päinvastoin, sillä omistetut mutta poisvuokratut peltot muodostavat osittain omistajan määräysvallan alla olevan suoja-alueen asumiskäytössä olevan talouskeskuksen ympärille. Pienet alle kolmen hehtaarin pellon omistukset jäivät tyypillisesti ilman maatalouden tuloa.

Korkeimpien maatalouden ulkopuolisten tulojen ryhmässä painottuivat suurimman pinta-alaluokan omistukset. Toisaalta pienimpien ulkopuolisten tulojen ryhmässä painottuivat pienimmät viljelysmaapinta-alat.

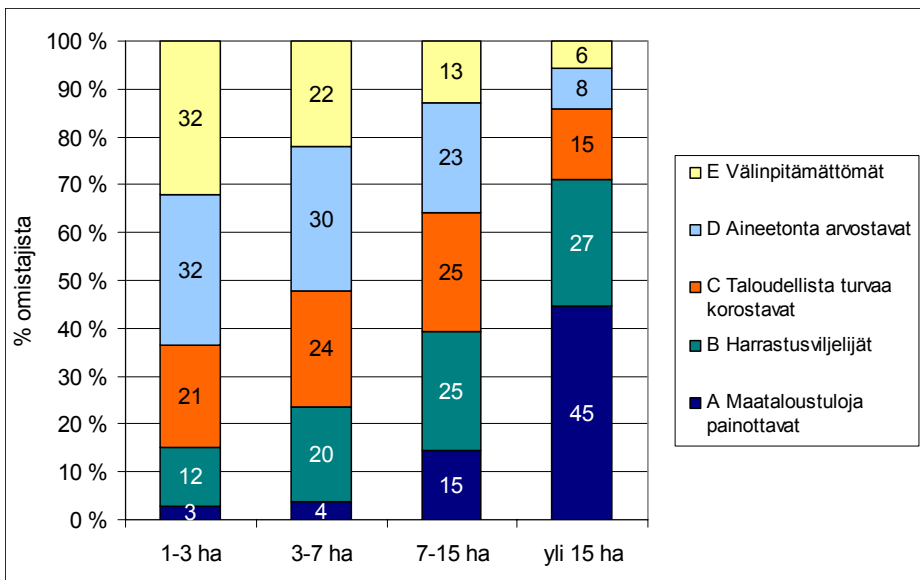
Tilan peltopinta-ala vaihteli tavoiteryhmittäin (kuva 21). Maataloustuloja painottavien tavoiteryhmään kuuluvilla oli omistuksessaan eniten peltoa. Tässä tavoiteryhmässä tilakoko oli keskimäärin 33 hehtaaria. Harrastusviljelijöiden peltopinta-ala jäi noin puoleen tästä. Taloudellista turvaa korostavien tilakoon keskiarvo oli hieman yli 10 hehtaaria. Tilakoon hajonta oli kuitenkin taloudellista turvaa korostavien tavoiteryhmässä suuri. Aineetonta arvostavien ja välinpitämättömien tavoiteryhmissä keskimääräinen tilakoko oli noin viisi hehtaaria.

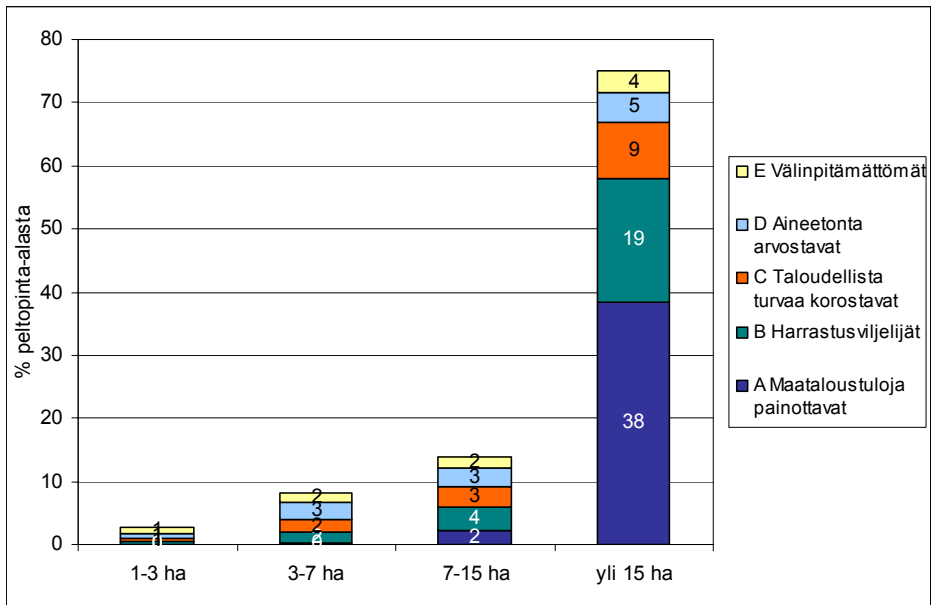

Kuva 21. Tilakoko (puolison kanssa yhdessä omistettu peltoala) tavoiteryhmittäin.

Pienimmillä tiloilla vain kolme prosenttia omistajista painotti maataloustuloon liittyviä tavoitteita (kuva 22). Suurimmilla tiloilla maataloustuloja painottavien omistajien osuus oli puolestaan 45 %. Myös harrastusviljelijöiden suhteellinen osuus kasvoi selvästi tilakoon kasvaessa. Suurimmassa tilaryhmässä näiden

Kuva 22. Pellonomistajien jakautuminen tavoiteryhmiin yhdessä puolison kanssa omistetun peltopinta-alan mukaan.

Kuva 23. Peltopinta-ala tilan peltoalan ja omistajan tavoiteryhmän mukaan.

omistajien osuus oli yhteensä yli 70 %. Taloudellista turvallisuutta korostavia omistajia oli melko tasaisesti eri tilakokoluokissa suurinta luokkaa lukuun ottamatta, jossa osuus oli selkeästi vähäisempi. Kummankin sekä aineetonta arvostavien että välinpitämättömien osuus laski noin kolmasosasta omistajia 6–8 prosenttiin tilakoon kasvaessa pienimmästä kokoluokasta suurimpaan. Koska välinpitämättömien ja aineetonta arvostavien omistajien peltopinta-alat olivat hyvin pieniä, korostuivat peltopinta-alajakaumassa suurten peltoalojen omistajien tavoitteet: tulonvuoksi viljely ja harrastusviljely (kuva 23). 57 % peltopinta-alasta onkin yli 15 hehtaaria omistavien maataloustuloja painottavien tai harrastusviljelijöiden omistuksessa. Vastaavan ryhmän osuus kaikista omistajista oli 21 %.

Salaojitettu pelto

Koska vesitalouden järjestäminen on yksi keskeisimmistä pellon sadontuotokkykyyn vaikuttavista tekijöistä, olikin tärkeää tarkastella erilaisten omistajien taipumusta toteuttaa salaojituksia. Noin 26 % pellonomistajista omisti salaojitettua peltoa. Salaojitetun pellon keskipinta-ala oli sitä omistavilla omistajilla 9,5 hehtaaria. Salaojitetun pellon suhteellinen omistusosuus (liitetaulukko 10) kertoo peltojen kasvukunnon ylläpitämisestä. Myös salaojituksen suhteen eri omistajaryhmien aktiivisuudessa näyttää olevan eroja. Keskimääräistä tavallisempaa peltojen salaojitus oli nuorten ja keski-ikäisten omistajien tiluksilla. Etelä- ja Länsi-Suomessa asuvat ja tilansa omistavat omistajat olivat muita aktiivisempia salaojittajia. Salaojitus oli keskimääräistä harvinaisempaa tilan ulkopuolella,

kaupungeissa asuvien keskuudessa. Pienten viljelysmaa-alojen omistajat omistivat myös keskimääräistä harvemmin salaojitettua peltoa. Pellot olivat salaajittamatta yli 90 prosentilla niistä omistajista, jotka eivät saaneet maatalouden tuloa. Myös vuokraajien ja vain tukea saavien viljelijöiden ryhmässä yli puolet ei omistanut salaojitettua peltoa. Maataloustuotteiden myyntituloa saavien ryhmässä salaojitettua peltoa oli kahdella kolmasosalla omistajista. Salaojitetun pellon osuus oli myös yhteydessä maatalouden ulkopuolisiin tuloihin niin, että suurimpien tulojen ryhmässä salaojitetun pellon omistajien osuus oli suurin.

Salaojitusaktiivisuus erosi tavoiteryhmittäin. Eri tavoiteryhmien omistajista maataloustuloja painottavat olivat merkitsevästi aktiivisempia salaajittajia. Myös harrastusviljelijöiden salaojitusaktiivisuus oli selvästi korkeampi kuin kolmen muun tavoiteryhmän

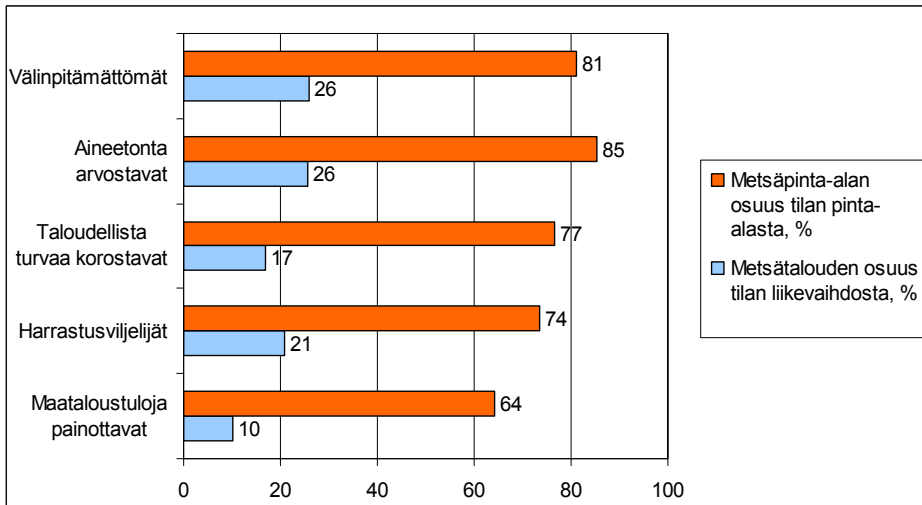
Aineisto näyttäisi tukevan ennako-odotuksia, joiden mukaan maataloustuotannon suhteen aktiiviset pellonomistajat hoitavat aktiivisemmin myös peltojensa kasvukuntoa. Tulosten perusteella ei voida kuitenkaan suoraan päätellä, että käynnissä olisi kehitys, jossa lisääntyvä pellon vuokraus johtaisi peltojen kasvukunnon alenemiseen. Kun tuloksia peilataan muihin peltojen perusparannusten taloudellisia yhteyksiä käsitelleisiin tutkimuksiin (Myyrä ym. 2005), näyttää siltä, että aktiivisen viljelyn ja peltojen perusparannustilanteen välinen yhteys on selvä.

Metsänomistus ja metsätalouden osuus tilan tuloista

Rekisteriaineiston mukaan pellonomistaja omisti keskimäärin yhdeksän hehtaaria metsämaata¹⁸. Yli puolet pellonomistajista ei kuitenkaan omistanut metsää. Erityisesti pienimpien peltoalojen omistajista vain noin neljäsosa omisti myös metsää. Liitetaulukossa 11 esitetään metsämaan keskipinta-ala eri omistajaryhmissä. Itä- ja Pohjois-Suomessa asuvat ja tilansa omistavat omistivat muita enemmän metsää. Maatalousmaan ja metsämaan omistus näyttävät olevan positiivisesti korreloitunutta. Yli 15 hehtaaria peltoa omistavat pitivät hallussaan metsämaata keskimäärin 16 ha. Päinvastoin kuin pellonomistus metsänomistus painottui niihin omistajaryhmiin, joiden maatalouden ulkopuoliset tulot olivat keskimääräistä pienemmät.

Omistettu metsäpinta-ala ja metsän merkitys tilakokonaisuudelle vaihteli tavoiteryhmittäin (kuva 24). Omistettuun metsäpinta-alaan nähden metsätalouden osuus tilan liikevaihdosta oli suhteellisesti korkeampi harrastusviljelijöillä, aineetonta arvostavilla ja välinpitämättömillä omistajilla kuin maataloustuloja painottavilla tai taloudellista turvaa korostavilla. Näyttääkin siltä, että maatalouden panostavat tilat ovat tehneet tuotantosuuntavalinnan maatalouden ja metsän

¹⁸ Puolisoiden yhdessä omistama metsä on jaettu tasan.

Kuva 24. Tilan metsäpinta-alan osuus ja metsätalouden osuus tilan liikevaihdosta (%).

välillä ja metsätalouden merkitys on jäänyt vähäisemmäksi. Tätä suuntautumista on tapahtunut myös perinnönjakojen ja sukupolvenvaihdosten yhteydessä.

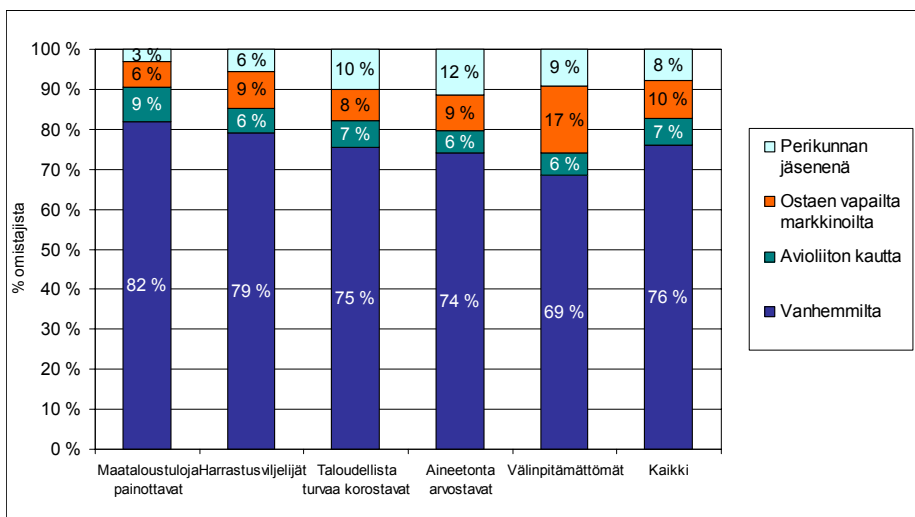
Pellon saanto

Enemmän kuin kolme neljästä pellonomistajasta oli saanut maaomistukseen liittyvän saannon¹⁹ vanhemmiltaan (kuva 25). Vain joka kymmenes pellonomistaja oli hankkinut pääosan peltopinta-alastaan ostamalla sen vapailta markkinoilta. Tavoiteryhmittäin pellon saantotavoissa oli merkitseviä eroja. Välinpitämättömien tavoiteryhmässä peltonsa vapailta markkinoilta ostaneiden suhteellinen osuus oli noin kaksinkertainen muihin tavoiteryhmiin verrattuna. Tämä ehkä kuvastaa sitä, että vapailta markkinoilta ostettuun peltoon ei liity samalla tavalla aineellisia tai aineettomia tavoitteita kuin suvulla pitempään olleisiin peltoihin

Postikyselyaineiston mukaan tilat olivat siirtyneet omistajan suvulle keskimäärin vuonna 1905 eli melko tarkalleen noin 100 vuotta sitten. Omistajien perheille tilat olivat siirtyneet keskimäärin vuonna 1982 eli noin 25 vuotta sitten. Tilat, jotka eivät tuottaneet omistajalleen tuloa, olivat siirtyneet suvun hallintaan myöhemmin kuin tuloa tuottavat tilat.

Pellonomistajien tavoiteryhmien ja tilan suvulle siirtymisajankohdan välillä oli merkitseviä eroja. Maataloustuloja painottavien omistajien tilat olivat siirtyneet omistajan suvulle aiemmin kuin muissa tavoiteryhmissä. Välinpitämättömien omistajien tilat olivat olleet suvun hallussa keskimääräistä lyhyemmän ajan.

¹⁹ Saanto ei ota kantaa luovutustapaan, joka voi olla perintö, ennakkoperintö tai kauppa.

Kuva 25. Pellon saantotavat tavoiteryhmittäin.

Usein onkin epäilty, että nimenomaan asutustoiminnan myötä syntyneet maatilat olisivat voimakkaimmin rakennekehityksen pyörteissä. Kun tarkasteltiin vuosina 1945–1950 suvulle siirtyneiden tilojen omistajien tavoiteryhmiin jakautumista, ei siinä voitu havaita merkitsevää eroa muulloin suvulle siirtyneiden tilojen omistajien tavoiteryhmäjakautumaan verrattuna. Esimerkiksi maataloustuloja painottavia pellonomistajia oli molemmissa ryhmissä noin 20 %.

4.7 Maatalouden merkitys pellonomistajalle

Maatalouden tuloluokat

Kaikista pellonomistajista jotain maatalouden tuloa (vuokratuloa, myyntituloja tai tukia) sai 46 %. Viidesosa pellonomistajista voidaan luokitella veroaineiston perusteella perinteisiksi viljelijöiksi, jotka saivat sekä maataloustuotteiden myyntituloja että maataloustukea (liitetaulukko 12). Aineistossa näitä pellonomistajia oli yhteensä n. 109 000. Heistä varsinaisia omistajia oli 63 000 ja puolisoita 46 000. Avioparin yhdessä omistamalla tilalla molemmat puoliset on laskettu omistajiksi. Nämä maataloustuotteiden myyntituloja saavat omistajat omistivat vuonna 2004 yhteensä 1,37 milj. ha peltoa (53 % peltopinta-alasta). Aktiiviviljelijöiden käytössä oli lisäksi n. 505 000 hehtaaria (19 %) niiden omistajien peltoalaa, joiden maataloustulo oli pelkästään maanvuokratuloa. Näitä vuokratuloa saavia omistajia oli noin viidesosa kaikista omistajista. Yli puolet pellonomistajista ei saanut maataloudesta tai pellonomistuksesta merkittävää tuloa. He omistivat 24 % peltoalasta (629 000 ha peltoa). Pienimmät maanvuokratulot on kuitenkin voitu ilmoittaa henkilöverotuksessa kohdassa lisätietoja, eikä

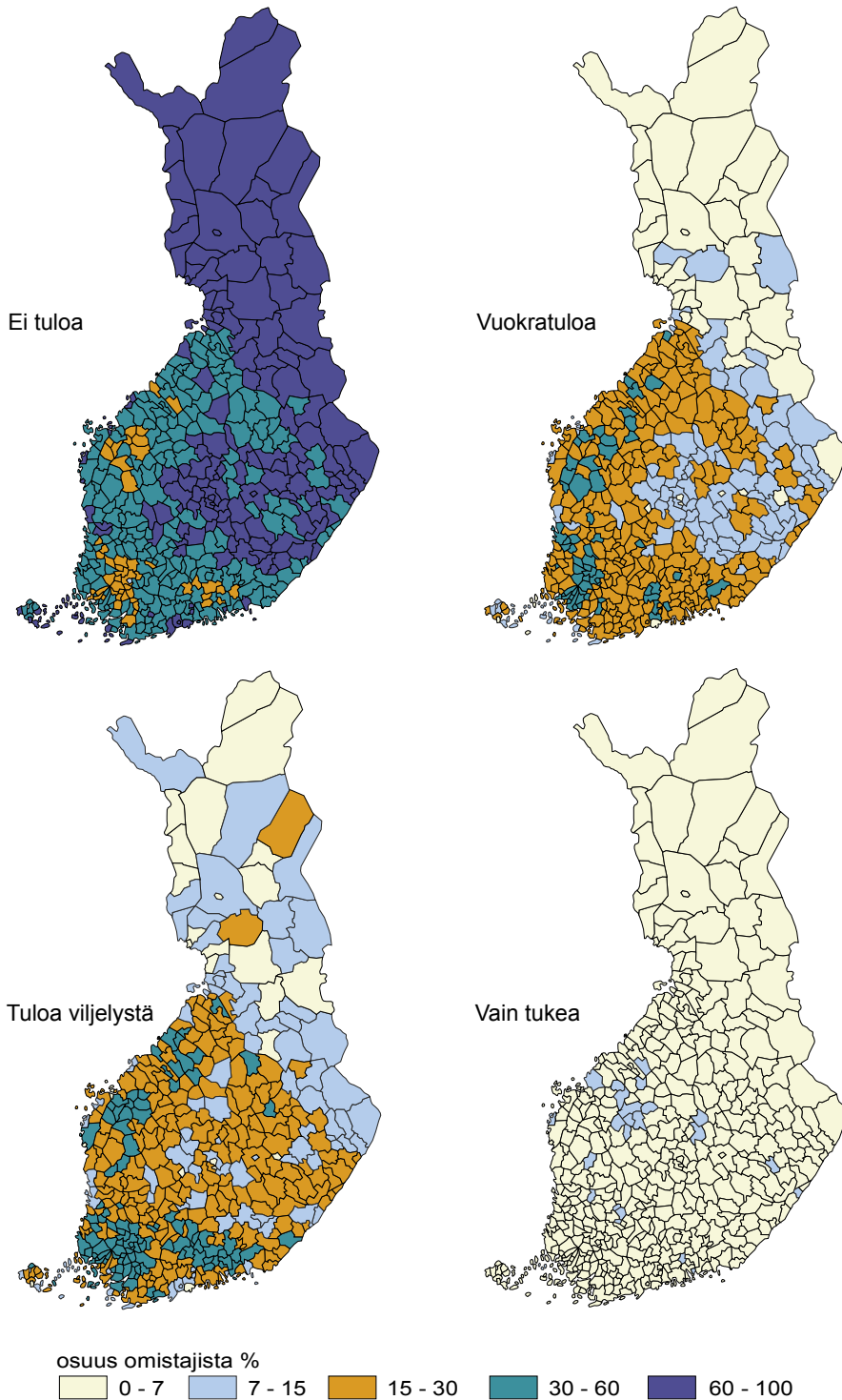
niistä ole tietoa tämän tutkimuksen aineistossa. Osa peltoalasta saattoi myös olla annettu ilman korvausta aktiiviviljelijän käyttöön. Vastikkeeton maanvuokraus on ollut yleisempää Pohjois-Suomessa kuin Etelä-Suomessa (Myyrä 2004). Noin 4 % omistajista sai maatalouden tukea, vaikka ei saanutkaan maataloustuotteiden myyntituloa. Näitä pellonomistajia oli aineistossa n. 19 000. Noin 103 000 hehtaaria peltoa (4 %) oli vain tukea saavien omistuksessa.

Omistusmuodon mukaan tarkasteltuna yksityishenkilöt olivat maataloustuotannon suhteen aktiivisempia kuin institutionaaliset omistajat. Kuolinpesistä ja muista kuin yksityishenkilöistä vain joka kymmenes tuotti maataloustuotteita myyntiin. Viljelysmaata omistavista yksityishenkilöistä joka neljäs tai joka viides sai tuotteista myyntituloa. Kuolinpesät omistivat erityisesti pois vuokrattuja peltoja. Vuokratusta peltoalasta viidesosa eli 100 000 hehtaaria oli kuolinpesien omistuksessa. Kuolinpesä oli aktiiviviljelijänä vain 3 % peltoalasta eli 36 500 hehtaarella. Kuolinpesistä ja muista kuin yksityishenkilöistä kuitenkin äärimmäisen harva sai maataloustuloja pelkästään tukien muodossa.

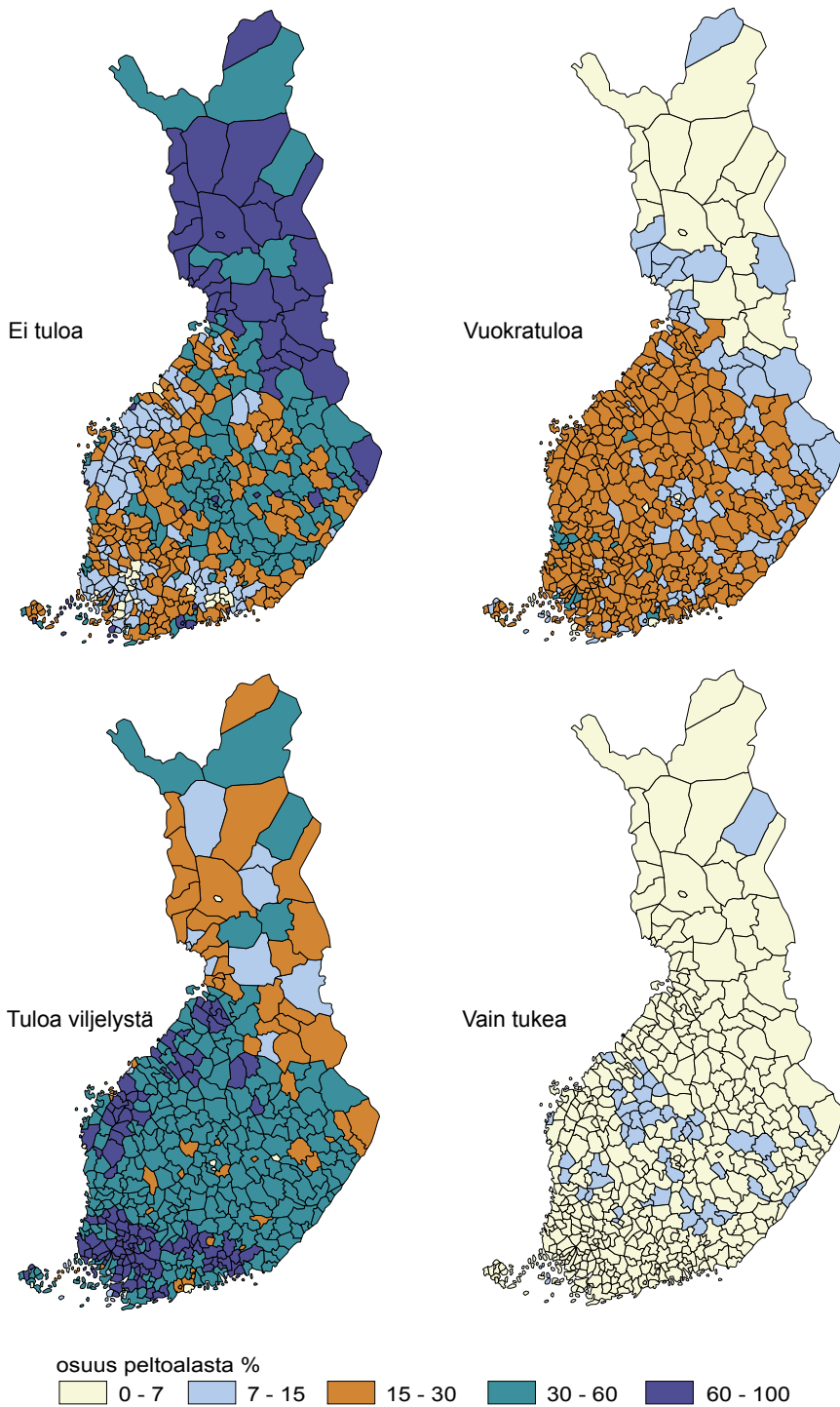
Nuorten ja keski-ikäisten omistajien ryhmässä painottuivat sekä perinteiset viljelijät että vain tukea saavat maanomistajat. Vanhemmat omistajat olivat muita useammin vuokraajia sekä maataloudesta tai maan omistuksesta tuloa saamattomia. Maataloustukien loppuminen pääsääntöisesti omistajan 65 ikävuoden kohdalla näkyi selvästi aineistossa. Vain joka kymmenes yli 60-vuotias pellonomistaja sai maataloustukia. Heistä suurin osa myös tuotti maataloustuotteita.

Maatalouden tuloissa oli myös selviä alueellisia eroja. Etelä- ja Länsi-Suomi erottuivat Itä- ja Pohjois-Suomesta (kuvat 26 ja 27). Etelä- ja Länsi-Suomessa yli puolet pellonomistajista sai maaomistuksestaan joko vuokratuloja tai maataloustuotteiden myyntituloja. Itä- ja Pohjois-Suomessa vastaava osuus oli neljänneksestä yhteen kolmasosaan. Etelä- ja Länsi-Suomessa 58–59 % peltoalasta oli viljelijöiden ja 20–21 % peltonsa pois vuokranneiden pellonomistajien omistuksessa. Tuloa saamattomia omistajia oli erityisesti Pohjois-Suomessa, mutta myös Itä-Suomessa asuvien ja omistavien parissa. Itä- ja Pohjois-Suomessa tilojen pienet peltoalat saattavat liittyä metsä- tai vapaa-ajantilaan, eikä talouskeskusta ympäröivillä pelloilla ole näin ollen suurta taloudellista merkitystä. Itä-Suomessa 32 % ja Pohjois-Suomessa 45 % peltoalasta oli niiden omistajien omistuksessa, jotka eivät saaneet pelloistaan merkittävää maataloustuloa. Pohjois-Suomessa osuus jopa ylitti viljelijöiden omistuksessa olevan peltoalan. Tuloa saamattomien osuus oli suuri erityisesti suuremmissa kaupungeissa asuvien sekä niiden omistajien keskuudessa, jotka eivät asuneet tilalla. Tilalla asuvien omistajien joukossa painottuivat maataloudesta tuloa saavat.

Peltopinta-ala oli selvästi yhteydessä maatalouden tulojen muodostumistapaan. Yli 15 hehtaarin tilojen omistajista vain joka kymmenes jäi ilman maanvuokratuloja tai maataloustuotteiden myyntituloja. Tässä kokoluokassa kolme neljäsosaa peltoalasta olikin maataloudesta tuloa saavien aktiiviviljelijöiden

Kuva 26. Omistajien jakautuminen maatalouden merkityksen suhteen.

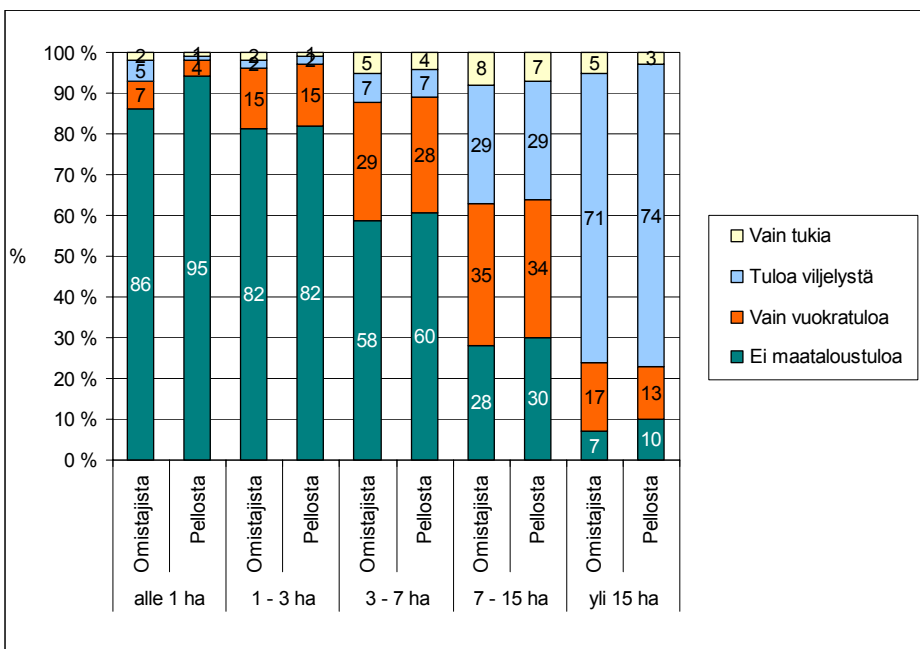

Kuva 27. Peltoalan jakautuminen maatalouden merkityksen suhteen.

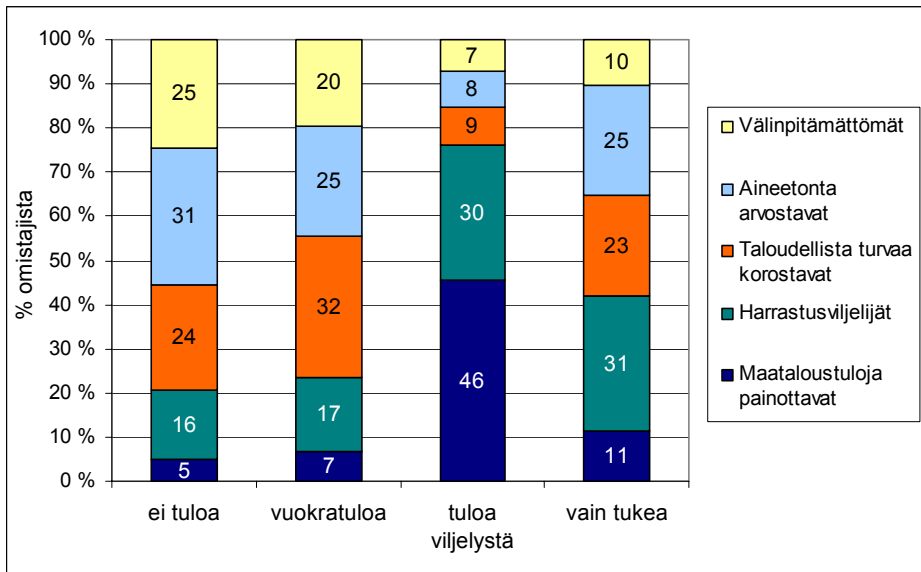

omistuksessa. Yli 15 hehtaarin tiloja voidaankin pitää tässä mielessä maataloustuotantoa harjoittavina maatiloina. Lähimmin keskimääräistä jakaumaa vastasi 7–15 hehtaaria peltoa omistavien luokka. Tämän kokoinen peltoala on ilmeisesti kiinnostava pellonvuokramarkkinoilla, mutta se antaa myös mahdollisuuden viljelemiseen, toiminnan pyörittämiseen tukien varassa sekä viljelemättömyyteen. Omistuksesta toteutuvat pääomakulut saattavat olla pienet, eikä omistaja vertaa pääomakuluja vaihtoehtoihin sijoituskohteisiin. Tulos kertoo myös siitä, että peltoa ei myydä, vaikka se ei toisikaan välitöntä kassavirtaa. Pelkkää tukea saavien pellonomistajien osuus oli tässä kokoluokassa suurempi kuin muissa kokoluokissa (8 % pellonomistajista). Pienissä tilakokoluokissa niiden pellonomistajien osuus, jotka eivät saaneet maataloustuloja korostui (kuva 28), tuen ulkopuolelle pienomistajat jäävät jo tukiehtojenkin vuoksi. Vain 14 % alle 1 hehtaarin peltoalojen omistajista sai maataloustuloja ja suurin osa (95 %) peltoalasta ei tuottanut maataloustuloja omistajalleen. Voidaankin todeta, että muut omistamisen tavoitteet, kuten virkistyskäyttö, korostuvat alle kolmen ja varsinkin alle yhden hehtaarin omistuksilla.

Korkeat maatalouden ulkopuoliset tulot sekä suurempi tilakoko ja siitä saatavat maataloustulot näyttävät liittyvän yhteen. Yli puolet niistä pellonomistajista, jotka kuuluivat korkeimpaan maatalouden ulkopuolisten tulojen luokkaan, sai myös maataloustuloja. Pienimpään maatalouden ulkopuolisten tulojen luokkaan kuuluvista pellonomistajista alle puolet sai maataloustuloja.

Kuva 28. Maatalouden merkitys pellon omistajille tilakoon mukaan.

Kuva 29. Omistajien jakautuminen tavoiteryhmiin maataloudentuloluokissa.

Maanomistajan tavoitteet erosivat merkittävästi tuloryhmien välillä (kuva 29). Pellonomistajista, jotka eivät saaneet maataloudesta tuloa tai saivat vain vuokratuloa, yli puolet kuului taloudellista turvaa ja aineetonta arvostavien tavoiteryhmiin. Tuloa saamattomista omistajista noin neljäsosa ja vuokratuloa saavista noin viidesosa voitiin luokitella tavoitteiden puolesta välinpitämättömiin. Viljelytuloa saavista omistajista noin 46 % oli myös tavoitteidensa puolesta maataloustuloja painottavia ja 30 % harrastusviljelijöitä. Vain tukea saavat omistajat jakautuivat tavoitteidensa puolesta lähinnä harrastusviljelijöihin, taloudellista turvaa korostaviin ja aineetonta arvostaviin.

Maatalouden tuloja voidaan tarkastella myös omistajan tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta (liitetaulukko 12). Pellonomistajien maataloustulon saamiseen kohdistuvat tavoitteet toteutuivat hyvin. Vain joka kymmenes Maataloustuloja painottavien tavoiteryhmään kuuluva pellonomistaja jäi ilman pellonomistuksen kautta saatua tuloa. Harrastusviljelijöistä hieman suurempi osa jäi ilman pellonomistuksen kautta saatua tuloa, mutta vain joka kymmenes heidän omistamistaan peltohehtaareista ei tuottanut pellonomistuksen kautta saatua tuloa. Muissa tavoiteryhmissä joka toinen tai useampi pellonomistaja ja joka kolmas peltohehtaari jäi ilman maataloustuloja.

Maatalouden voitto verotuksen mukaan

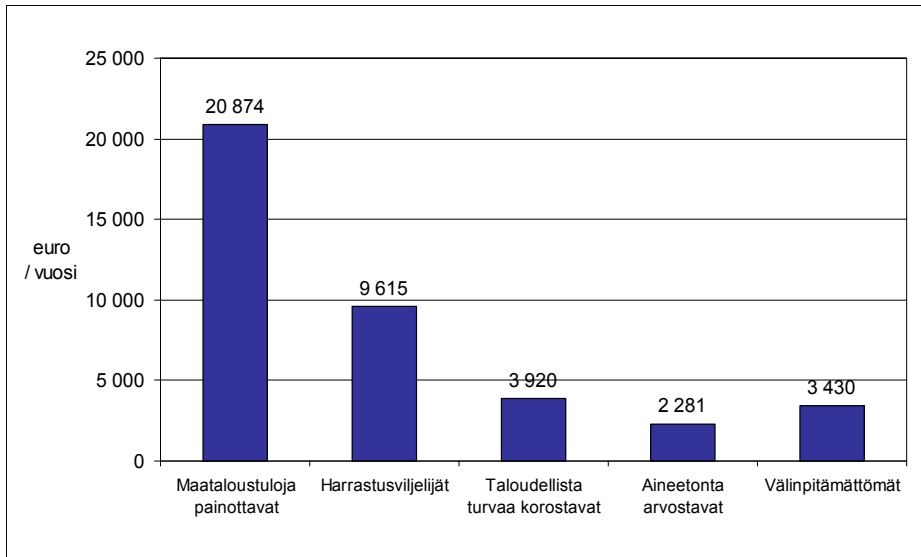
Noin 40 % pellonomistajista sai maataloudesta voittoa (liitetaulukko 13). Vuotuinen voitto oli keskimäärin 9 185 €. Jakauma oli kuitenkin vino, mitä kuvaa keskimmäisen havainnon pienuus (mediaani) 1 890 €. Hieman useamman kuin joka kymmenennen omistajan voitto ylitti 10 000 €.

Omistusmuodon mukaan tarkasteltuna pariskuntien omistamat maatilat tuottivat todennäköisimmin voittoa. Tästä antaa viitteitä se, että puolison roolissa peltoa omistavista henkilöistä lähes puolet (48 %) sai maataloudesta voittoa verovuonna 2004. Viljelysmaata omistavista kuolinpesistä 32 prosentille maatalous tuotti voittoa. Kuolinpesille oli myös tyypillistä se, että maatalouden tuottama voitto oli kolmessa tapauksessa neljästä hyvin pieni (alle 2 000 €).

Pellonomistajan iällä näyttää olevan jonkin verran yhteyttä siihen tuottaako harjoitettu maatalous ylipäättään voittoa. Selkeämpi ero muodostuu kuitenkin sen suhteen, minkä suuruinen voitto on. Lähes joka kolmas alle 60 vuoden ikäinen pellonomistaja saavutti vähintään 2 000 € suuruisen maatalouden voiton. Viidesosalla voitto oli yli 10 000 €. Iäkkäimmässä ryhmässä yli 60 % omistajista ei harjoittanut voittoa tuottavaa maataloutta ja vain 3 % heistä saavutti yli 10 000 € voiton. Myös tämä havainto kytkeytyy maatalouden tukijärjestelmään ja sukupolvenvaihdosten tukeen. Aktiiviviljelijät luopuvat tuotannosta 60 ikävuoden jälkeen. Osa pellonomistajista jatkaa kuitenkin maanomistusta vaikka siitä saatava taloudellinen tulos käykin pieneksi.

Suuralueen, tilakoon ja tilalla asumisen perusteella tarkasteltuna voiton jakautuminen noudattelee aikaisemmin tehtyjä havaintoja. Maataloustuotanto on aktiivisempaa Etelä-Suomessa ja Länsi-Suomessa ja näillä alueilla pellonomistajat saavat maataloudesta myös voittoa. Suurimpien voittojen ryhmiin kuuluvia omistajia oli eniten Länsi-Suomessa. Siellä myös taloudellisen toiminnan piirissä olevien omistajien osuus oli suurin. Kaiken kaikkiaan voitot painoutuivat yli 15 hehtaarin viljelysmaapinta-aloja omistaville omistajille. Maataloustuotteista myyntituloa saavilla voitto oli keskimäärin 18 108 €. Viljelijätuloa saavista omistajista 10 % ei saanut maataloudesta voittoa. Yli puolet viljelijätuloa saavista ylsi korkeimpaan voittoluokkaan. Pelloistaan vuokratuloa saavista omistajista valtaosa sai voittoa alle 2 000 € vuodessa. Aineisto osoittaa selkeästi myös sen, että pelkät tuet eivät riitä pitämään maataloutta voittoa tuottavana. Joka viides tukia nostanut pellonomistaja, jolla ei ollut maataloustuotteiden myyntituloja, teki maataloudessa tappiota. Suurimmat voitot näyttävät painottuvan niille omistajille, joilla myös maatalouden ulkopuoliset tulot olivat suurimmat.

Pellonomistajien tavoiteryhmistä maataloustuloja painottavat ja harrastusviljelijät erottuivat ryhmiksi, joilla maatalouden voitto oli suurin. Maataloustuloja painottavat saavuttivat maatalouden voittoa keskimäärin 20 874 € vuodessa. Voiton mediaani oli 16 409 €. Keskiarvo poikkeaa keskimmäisestä havainnosta melko paljon, sillä tulon vuoksi viljelevien ryhmässä joka kymmenennen maanomistajan maatalouden voitto oli suurempi kuin 47 055 €. Myös harrastusviljelijöiden ryhmässä oli omistajia, joilla maatalouden voitto on suuri. Suurin yksittäinen maatalouden voitto löytyikin tästä ryhmästä. Harrastusviljelijöiden voiton keskiarvo oli 9 615 € ja mediaani 2 888 €. Tavoitteiltaan harrastusviljelijät ovat yhtenäinen ryhmä, mutta tilakoosta tai muista tekijöistä johtuen maatalouden

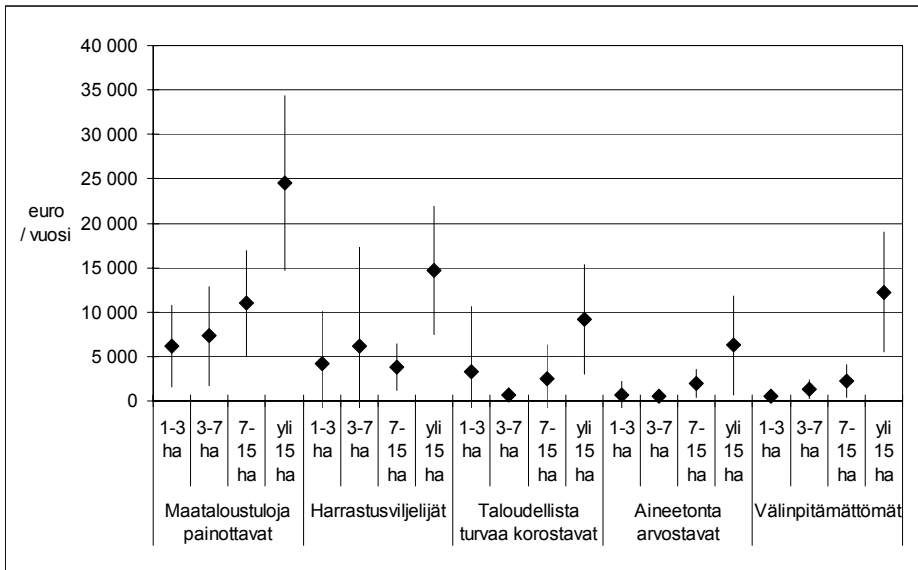

Kuva 30. Maatalouden voitto maanomistajien tavoiteryhmissä.

voitto vaihtelee ryhmän sisällä huomattavasti. Taloudellista turvaa korostavilla, aineetonta arvostavilla ja välinpitämättömillä omistajilla maatalouden voitto jäi keskimäärin alle 5 000 euron vuodessa (kuva 30).

Omistajan tavoiteryhmä liittyy kiinteästi myös tilan ominaisuuksiin erityisesti peltopinta-alaan. Onkin kiinnostavaa nostaa esiin tuloksia maatalouden voitosta joissakin tavoiteryhmän ja tilakoon yhdistelmissä (kuva 31). Joka seitsemäs omistaja kuului maataloustuloja painottavien yli 15 hehtaaria omistavien ryhmään, jossa voitto oli keskimäärin 24 502 €. Tämä ryhmä sisältäneen paljon perinteisesti aktiiviviljelijöiksi luokiteltavia pellonomistajia. Saman kokoluokkaan kuuluvat tavoiteryhmät poikkesivat kuitenkin toisistaan melko vähän. Ainoastaan maataloustuloja painottavien ja aineetonta arvostavien ryhmät olivat niin kaukana toisistaan, etteivät keskihajonnan mittaiset kuvatut voiton vaihteluvälit meneet limittäin.

Maataloustuloja painottavilla tilakoon vaikutus voittoon oli selkeä. Muissa tavoiteryhmissä vaikutus ei ollut yhtä selvä. Esimerkiksi harrastusviljelijöiden tavoiteryhmässä 3–7 hehtaarin tiloilla saavutettiin keskimäärin suurempi maatalouden voitto kuin 7–15 hehtaarin tiloilla. Aineetonta arvostavien ja välinpitämättömien tavoiteryhmissä alle 15 hehtaarin tiloilla saavutettu maatalouden voitto oli hyvin pieni.

Kuva 31. Voiton vaihtelu tilakoon ja tavoiteryhmän mukaan. Piste kuvaa keskiarvoa ja viiva on yhden keskihajonnan mittainen.

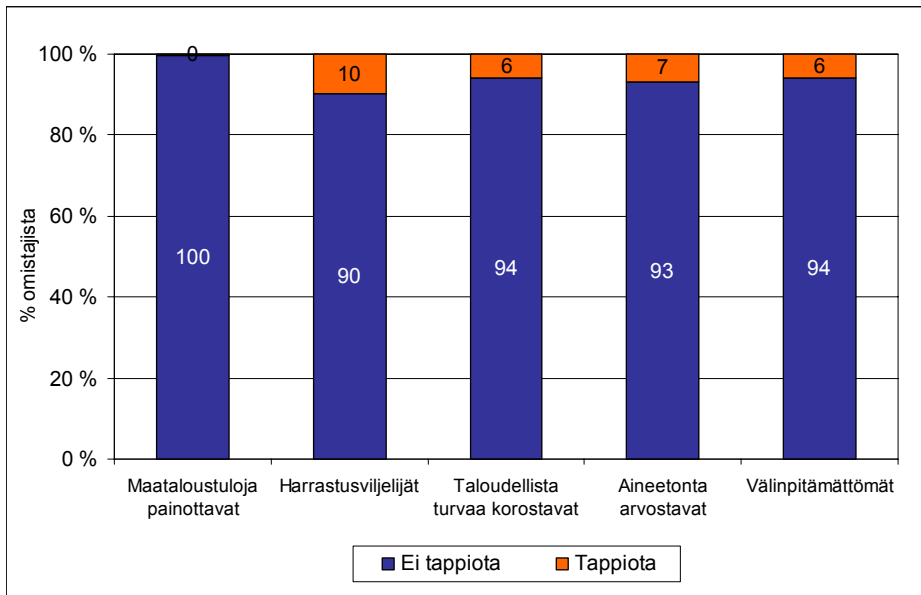
Maatalouden tappio verotuksen mukaan

Vain neljälle prosentille pellonomistajista maatalouden harjoittaminen tuotti maatalouden verotusperustein määriteltyä tappiota (liitetaulukko 14). Maatalouden tappio omistajille, joille sitä muodostui, oli keskimäärin 369 €.

Tappiollinen maatalous oli yleisempää tilalla asuville omistajille. Omistajat, jotka omistivat 3–15 hehtaaria viljelysmaata, kirjasivat muita useammin maatalouden tappiolliseksi, mutta vain yli 15 hehtaarin viljelysmaa-alojen omistajilla tappioiden suuruus ylitti keskiarvon.

Suurimmalla todennäköisyydellä pellonomistus muuttuu tappiolliseksi liiketoiminnaksi silloin, kun tulovirta muodostuu pelkistä tuista. Joka viides tähän ryhmään kuuluva pellonomistaja teki maatalouden veroperustein määritettynä tappiota ja jopa seitsemän prosenttia koki yli 10 000 euron tappiot maataloudesta.

Pellonomistus ja siihen liittyvä taloudellinen toiminta voi olla kuitenkin tappiollista myös perinteisessä viljelyssä ja joissain tapauksissa myös poisvuokrauksessa. Lähes joka kymmenes viljelijä ja peltojen poisvuokraaja teki maatalouden tappiota verovuonna 2004. Suuret, yli 10 000 €, tappiot liittyivät kuitenkin pääsääntöisesti viljelijöihin ja pelkistä tuista maataloustulon muodostaviin pellonomistajiin.

Kuva 32. Pellonomistajien jakautuminen maataloudessa muodostuneen tappion perusteella.

Alueellisesti tarkasteltuna voitto ja tappio kohdistuivat aktiivisen maataloustuotannon alueille Etelä- ja Länsi-Suomeen. Etelä-Suomessa tappioiden keskimääräinen suuruus ylitti valtakunnallisen keskiarvon. Länsi-Suomessa tappiot jäivät keskimäärin valtakunnallisen keskiarvon alapuolelle. Pellonomistuksen tappiollisuudessa ei ole omistajien lukumäärillä mitattuna niin suuria eroja, että se olisi hyvä mittari maatalouden alueelliselle kannattavuudelle.

Tavoiteryhmittäin tarkasteltuna useimmin maatalous tuotti tappiota harrastusviljelijöiden tavoiteryhmässä. Tässä tavoiteryhmässä lähes joka kymmenes pellonomistaja teki maataloudessa tappiota. Maataloustuloja painottavien tavoiteryhmässä tappio oli kaikkein harvinaisinta (kuva 32). Aineetonta arvostavilla ja välinpitämättömillä maatalouden tappio oli keskimäärin suurempi kuin muissa ryhmissä. Osaltaan tämä johtui kuitenkin muutamista erittäin suurista yksittäisistä tappiohavainnoista.

Maatalouden tuet

Maataloustukea saavilla pellonomistajilla tuen suuruus oli keskimäärin 12 210 € omistajaa kohden. Kuitenkin kolme neljästä pellonomistajasta ei saanut maataloustukea (liitetäulukko 15). Määritelmällisesti tähän ryhmään kuuluivat ne, joilla ei ole maataloustuloja eikä näin ollen maatalouden veroilmoitustakaan. Toinen keskeinen ryhmä oli peltansa poisvuokranneet pellonomistajat, sillä eurooppalaisen tukijärjestelmän mukaan maataloustuet menevät vuokraviljelijälle.

Vain 6 % kuolinpesistä ja 11 % institutionaalisisista omistajista sai maataloustukia (liitetaulukko 15). Henkilöomistajille tuen saanti ei näytä liittyvän omistajan sukupuoleen. Nuorten ja keski-ikäisten omistajien ryhmissä tuen saajien osuus oli reilu kolmannes maanomistajista. Heillä tukisummat olivat myös keskimääräistä suuremmat. Alueellisesti, tilalla asumisen ja kunnan koon mukaan katsottuna tukien jakautuminen noudattelee maataloustuotannon aktiivisuudesta tehtyjä havaintoja. Tuki kohdistui erityisesti Etelä- ja Länsi-Suomen pellonomistajille, vaikkakin Pohjois-Suomessa harvat tukea saavat maanomistajat saivat tukea keskimäärin enemmän kuin muualla maassa. Koska tuet olivat vuonna 2004 suurimmaksi osaksi pinta-alaperusteisia, näkyy tämä myös tukien jakautumisessa tilakoon suhteen. Pienten alle 3 hehtaarin viljelysmaa-alojen omistajista noin joka kahdeskymmenes sai tukea. Yli 15 hehtaarin maa-alojen omistajista puolestaan 74 % kuului tuen saajien piiriin. Kolmasosalla maatalouden tuotteista tuloa saavista tuki ylitti 30 000 € vuodessa. Vain tukea saavat puolestaan saivat tyypillisesti alle 5 000 euron vuotuisen tuen. Maatalouden tuen suuruus näytti korreloivan positiivisesti myös maatalouden ulkopuolisten tulojen kanssa.

Tuet olivat keskimäärin suurimmat maataloustuloja painottavien ryhmässä, keskimäärin 28 332 € verovuonna 2004. Tässä ryhmässä n. 86 % pellonomistajista oli myös tuen saajia. Noin puolet (47 %) harrastusviljelijöistä sai tukea. Harrastusviljelijöillä tuet olivat keskimäärin 14 500 € vuodessa. Joka kymmenennellä harrastusviljelijällä tuet olivat kuitenkin suuremmat kuin 39 000 € vuodessa. Vähiten tuen saajia oli tavoitteiltaan taloudellista turvaa korostavien, aineetonta arvostavien ja välinpitämättömien ryhmissä. Näissä ryhmissä alle puolet (21 %, 19 % ja 17 %) pellonomistajista sai tukea. Myös tukisummat olivat huomattavasti pienempiä kuin maataloustuloja painottavien ja harrastusviljelijöiden ryhmissä. Pellonomistajien moninaisuutta kuvaa kuitenkin se, että joka kymmenes näihin tavoiteryhmiin kuuluvista maanomistajista sai tukia enemmän kuin 10 000 € vuodessa.

Maataloustukien osuus voitosta ei vaihdellut samaan tapaan kuin voiton ja tavoiteryhmän suhde. Kaikissa ryhmissä maatalouden tukien summa oli suurempi kuin maatalouden voiton summa eli ilman tukia tuotanto ei kattaisi edes muuttuvia kustannuksia ja poistoja. Kaikissa tavoiteryhmissä oli kuitenkin 27–43 prosenttia pellonomistajia, joilla maatalouden verolomakkeella määriteltä voitto olisi positiivinen ilman tukia. Käytännössä vain nämä pellonomistajat pystyivät kattamaan maatalouden muuttuvat kustannukset²⁰ tuotteista saatavilla myyntituotoilla. Eniten heitä oli taloudellista turvaa korostavien tavoiteryhmässä.

---

²⁰ sisältää poistot.

Maataloustulon osuus

Maataloustuloja saavilla sen osuus kokonaistulosta oli keskimäärin noin 17 %. Noin kymmenesosalla pellonomistajista maatalouden tulot ylittivät 40 % kokonaistulosta, noin kymmenesosalla omistajista maatalouden osuus jäi alle 2,5 %. Maataloustulon osuus kokonaistuloista oli erityisen merkittävä nuorilla pellonomistajilla.

Vaikka alueellisesti tarkasteltuna maataloustulon saajien osuus oli pienin Pohjois-Suomessa asuvilla ja tilansa omistavilla maanviljelijöillä, oli siellä maataloustuloja saavilla sen osuus kokonaistulosta kaikkein suurin. Maataloustulon merkitys korostui luonnollisesti myös niiden maanviljelijöiden osalta, jotka asuivat pienillä maaseutupaikkakunnilla. Yli 15 hehtaarin peltopinta-alan omistajista kolmannes kuului luokkaan, joilla maataloustulo ylitti 40 % kokonaistulosta. Maataloustulo oli erityisen merkittävä niille, joiden maatalouden ulkopuoliset tulot olivat kaikkein pienimmät. Näyttääkin olevan niin, että vaikka maataloudesta saatu tulo oli pienituloisilla maanomistajilla matalin, oli sillä suhteellisesti eniten merkitystä heidän talouudessaan.

Maataloustuloja painottavien ja harrastusviljelijöiden tavoiteryhmissä maataloustulon osuus kotitalouden tuloista oli merkittävä. Yli 40 % kotitalouden tuloista tuli maataloudesta 37 %:lla maataloustuloja painottavien ja 14 %:lla harrastusviljelijöiden tavoiteryhmiin kuuluvien pellonomistajien talouksista. Muissa tavoiteryhmissä maatalouden merkitys tulomuodostuksessa oli huomattavasti pienempi. Aineetonta arvostavien ja välinpitämättömien tavoiteryhmiin kuuluvista pellonomistajista kaksi kolmesta ei saanut ollenkaan maatalouden tuloja (liitetaulukko 16).

Maatalouden ulkopuoliset tulot

Yksityisistä pellonomistajista 97 prosentilla oli maatalouden ulkopuoleisia henkilökohtaisia ansiotuloja. Maatalouden ulkopuoliset ansiotulot olivat keskimäärin 19 000 € vuodessa. Maanomistajaryhmiä, joissa ulkopuoliset ansiot olivat muita harvinaisempia, olivat nuoret maanomistajat ja pienten peltoalojen omistajat, joilla ei ollut tuloa myöskään maataloudesta. Etelä-Suomessa asuvien maatalouden ulkopuoliset tulot olivat selvästi muualla asuvia suuremmat. Erityisesti suurissa kaupungeissa, tilan sijaintikunnan ulkopuolella asuvien omistajien maatalouden ulkopuoliset tulot painoutuivat korkeampiin tuloryhmiin. Näyttää siltä, että maanvuokrauksesta maatalouden tulonsa saavat omistajat painoutuivat pienempien ansiotulojen ryhmässä, kun taas maataloustuotannosta tulonsa saavissa oli suhteessa enemmän niitä, joilla oli korkeammat maatalouden ulkopuoliset ansiot.

Omistajat jakautuvat eri tavoiteryhmiin melko tasaisesti maatalouden ulkopuolisten tulojen suhteen. Erot ryhmien välillä olivat kuitenkin merkitseviä. Alhaisimmassa tuloluokassa korostuivat aineettomiin arvoihin liittyvät tavoitteet. Korkeatuloisten keskuudessa puolestaan korostuivat maataloustuloihin liittyvät tavoitteet.

Pellonomistajista yli puolella oli verotettavaa pääomatuloa²¹ (liitetaulukko 17). Pääomatulon suuruus oli keskimäärin 4 600 €. Keskimääräistä suuremmat pääomatulot näyttävät painottuvan miespuolisille, keski-ikäisille, eteläsuomalaisille maanomistajille. Erityisesti suuremmissa kaupungeissa asuvat maanomistajat nauttivat muita useammin korkeammista pääomatuloista. Keskimääräistä korkeammat pääomatulot liittyivät myös suurempaan pelto-omaisuuteen. Maatalouden tulonsaajaryhmistä viljelytuloa saavat painoutuivat korkeiden pääomatulojen ryhmässä ja vuokratuloa saavat alhaisten pääomatulojen ryhmässä.

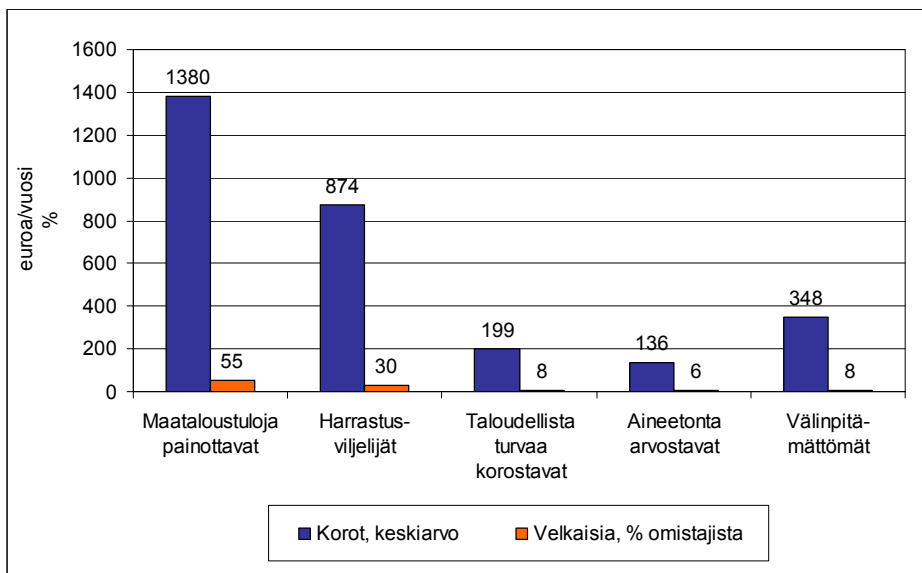
Omistajien velkaantuneisuus

Omistajien velkaantuneisuutta tarkastellaan tilakohtaisen vieraan pääoman korkomenon perusteella (liitetaulukko 18). Tilatasolla maatalouteen liittyvää vieraan pääoman korkomenoa oli keskimäärin 767 €. Velkaisimpia pellonomistajia ovat nuoret, tuloa viljelystä saavat, suurten tilojen omistajat. Pellonomistajien velkaisuudessa on taustamuuttujien suhteen suuria eroja. Esimerkiksi iäkkäillä maanomistajilla on melko harvoin maatalouteen liittyviä velkoja. Myös tilalla asuminen näyttää olevan selkeästi kytköksissä maatalouteen liittyvien velkojen useuteen ja määrään. Velat olivat jakautuneet kuitenkin hyvin epätasaisesti.

Eniten vieraan pääoman korkoja maksoivat maataloustuloja painottavien tavoiteryhmään kuuluvat pellonomistajat. Heistä 55 prosentilla oli käytössään maataloustuotantoon sitoutunutta vierasta pääomaa. Maksetut korot olivat keskimäärin 1 380 € (kuva 33) vuodessa tilaa kohden. Jos maatalouteen liittyvien korkojen arvioidaan olevan keskimäärin 5 % velkapääomasta, niin maatalouteen liittyvän vieraan pääoman suuruus olisi silloin maataloustuloja painottavien ryhmässä keskimäärin n. 27 600 €. Harrastusviljelijöistä lähes joka kolmannella oli maatalouteen liittyvää vierasta pääomaa. Velkojen korot olivat keskimäärin 874 € verovuonna 2004. Tässä ryhmässä maatalouteen sitoutunutta vierasta pääomaa oli noin 17 500 €. Harrastusviljelijöiden ryhmässä niillä, joilla velkaa oli, sitä oli kuitenkin lähes yhtä paljon kuin maataloustuloja painottavien ryhmässä. Molemmissa ryhmissä velallisten maksetut korot olivat n. 2 000 € ja maatalouteen sitoutuneiden velkojen määrä siis n. 40 000 €. Tulokset vastaavat aktiivitulojen velkaantuneisuudesta tehtyjä havaintoja (Myyrä & Pietola 2005), joiden mukaan tilakohtainen velka oli keskimäärin 33 169 €. Velat jakautuivat kuitenkin hyvin epätasaisesti, sillä 36 % tiloista oli velattomia ja 10 %:lla

---

²¹ ei sisällä metsätuloa

Kuva 33. Maatalouteen liittyvän vieraan pääoman korot € / vuosi tavoiteryhmittäin, sekä velkojen korkoja maksaneiden osuus tavoiteryhmittäin.

tiloista velkaa oli enemmän kuin 95 899 €. Tässä aineistossa maataloustuloja painottavien ryhmässä 10 % omistajista maksoi velkojen korkoja enemmän kuin 3 752 € vuodessa. Velkaisimmalla kymmenyksellä oli maatalouteen kohdistuvia velkoja siten arviolta lähes 80 000 €.

Muissa tavoiteryhmissä maksetut velkojen korot olivat keskimäärin melko pieniä. Tavoitteiltaan taloudellista turvaa korostavien, aineetonta arvostavien ja välinpitämättömien ryhmissä vain noin joka kymmenes oli maksanut maatalouteen liittyvän vieraan pääoman korkoja. Näissä ryhmissä korkoa maksaneilla ne olivat keskimäärin 1 345 €, 943 € ja 1 584 €. Tulos kertoo siitä, että maanomistukseen on voinut liittyä melko suuria lainoja, vaikka tuotannolliset tavoitteet olisivat omistajalle toissijaisia. Välinpitämättömien tavoiteryhmään kuuluvilla maataloudesta velkaantuneilla velkaa oli keskimäärin n. 31 680 €.

Pellonomistajista 22 % käytti peltojaan lainojensa vakuutena (liite 2, kysymys 46). Yleisimmin peltoa lainojen vakuutena käyttivät maa- tai metsätalousyrittäjät, joista lähes puolet oli käyttänyt peltoa vakuutena. Muista yrittäjäpellonomistajista lähes joka kolmas käytti peltoa vakuutena. Palkansaajista n. 13 %:lla oli maatalouteen liittyvää velkaa. Enemmän kuin joka viides heistä ilmoitti kuitenkin käyttävänsä peltoa lainojensa vakuutena. Peltoa käytetään siis jonkin verran myös yksityistalouden luottojen vakuutena.

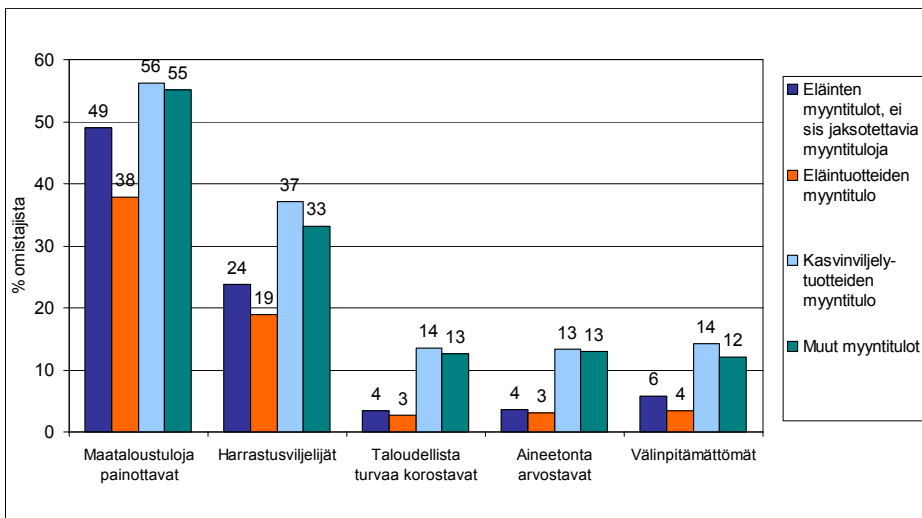
Maataloudentulot eriteltyinä

Maataloustuotteiden myyntituloja saavia pellonomistajia on tarkasteltu läpi julkaisun maatalouden tuloluokittelun mukaan ”Tuloa viljelystä”-ryhmänä. Viljelytuloja voidaan kuitenkin tarkastella lisäksi eriteltyinä kotieläintuotteiden, kasvinviljelytuotteiden ja muina myyntituloina (liitetaulukko 19).

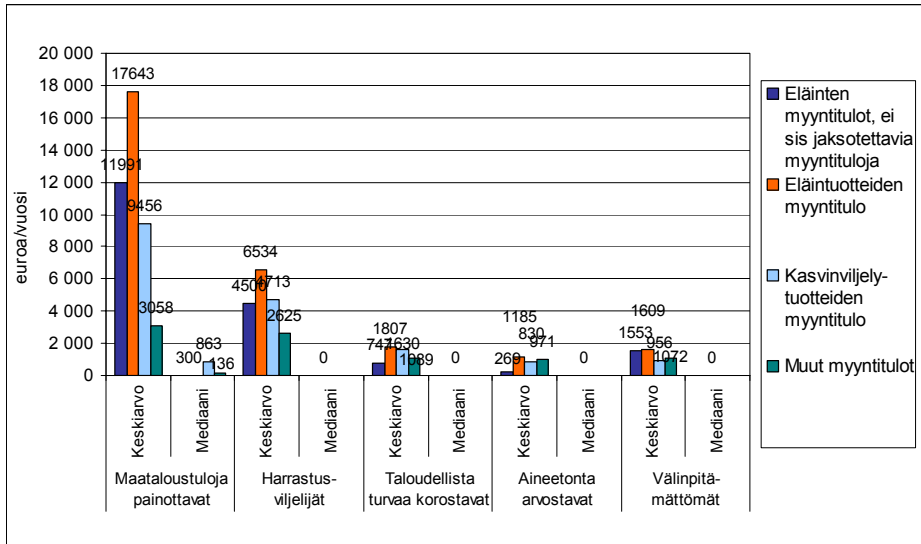
Palkansaajaksi itsensä luokittelevista pellonomistajista joka viidennellä oli vuonna 2004 kasvinviljelytuotteiden myyntituloja. Kasvinviljelytuotteiden myyntitulot olivat yleisimpiä Etelä- ja Länsi-Suomessa. Myös tilakoolla oli selkeä yhteys kasvinviljelytuotteiden myyntitulojen todennäköisyyteen. Yli 15 hehtaarin tiloista joka toisella oli kasvinviljelytuotteiden myyntituloja.

Maataloustuloja painottavista omistajista yli puolella ja harrastusviljelijöistä noin kolmanneksella oli kasvinviljelytuotteiden myyntituloa. Taloudellista turvaa korostavista, aineetonta arvostavista ja välinpitämättömistä omistajista, joka kahdeksannella oli kasvinviljelytuotteiden myyntituloja (kuva 34). Eläinten myyntitulot olivat hieman ja eläintuotteiden myyntitulot selvästi harvinaisempia kuin kasvinviljelytuotteiden myyntitulot. Eläintuotteiden kuten maidon myyntituloja oli taloudellista turvaa, aineetonta arvostavien ja välinpitämättömiin tavoiteryhmiin kuuluvilla pellonomistajilla erittäin harvoin.

Maataloustuloja painottavien tavoiteryhmässä lähes puolet pellonomistajista sai eläinten myyntituloja. Eläinten vuosittainen myyntitulo oli verotietojen perusteella keskimäärin 11 991 € (ka) ja sen mediaani oli 30 € (kuva 35). Harrastusviljelijöistä lähes joka neljäs sai eläinten myyntituloja. Tulo oli tässä ryhmässä

Kuva 34. Maatalouden myyntitulojen saajien osuus tavoiteryhmittäin ja tuotteittain.

Kuva 35. Maatalouden myyntitulot keskimäärin tulolajeittain tavoiteryhmissä.

keskimäärin 4 500 € (0 €, mediaani). Vain aineetonta arvostavien ryhmässä kotieläinten myyntitulot, niillä, joilla niitä oli, olivat merkittävästi pienempiä kuin tuloa painottavien tai harrastusviljelijöiden ryhmässä.

Muut myyntitulot eivät sisällä pellon vuokrauksesta saatuja tuloja, jotka ilmoitettiin vuoden 2004 maatalouden verolomakkeen kohdassa III/10 ”muut maatalouden arvonlisäverottomat tulot”. Muut myyntitulot ovat lähes yhtä yleisiä, kuin kasvinviljelytuotteiden myyntitulot. Keskimääräiseltä suuruudeltaan ne jäivät kuitenkin maataloustuloja painottavien ja harrastusviljelijöiden tavoiteryhmissä huomattavasti kasvinviljelytuotteiden myyntituloja pienemmiksi (kuva 35).

Panosten käyttö

Maatalouden veroilmoituksella ilmoitetut tulot olivat pellonomistajilla yleisempiä kuin maatalouteen kohdistuvat menot. Kaikista pellonomistajista jotain maatalouden tuloa (vuokratuloa, myyntituloja tai tukia) sai 46 % (liitetaulukko 12). Vastaavasti veroilmoituksella vähennyskelpoisia menoja ilmoitti 35 % pellonomistajista. Tulos on johdonmukainen, sillä esimerkiksi maanvuokratulojen hankkiminen peltoja pois vuokraamalla ei edellytä panosten käyttöä. Tulos tukee myös aikaisempia havaintoja siitä, että peltonsa poisvuokranneet pellonomistajat eivät tee panostuksia maatalouteen.

Yleisimmin maatalouden verolomakkeella ilmeneviä maatalouden vähennyskelpoisia menoja olivat ”muut menot”²². Muita menoja ei esiintynyt useammin kuin maatalouteen kohdistuvia tuloja. Vaikka aineistossa oli yksittäisiä havaintoja, joissa maatalouteen kohdistui menoja, mutta ei mitään tuloja, ei maatalousverotusta näytetty käytettävän hyväksi maatalousmaan virkistyskäytöstä aiheutuvien kustannusten verovähentämiseen.

Niiden omistajien osuus, joilla ylipäänsä oli maatalouden menoja, vaihteli tavoiteryhmittäin. Selkein ero menojen yleisyydessä oli maataloustuloja painottavien ja aineetonta arvostavien tavoiteryhmien välillä. Maataloustuloja painottavista maatalouden menoja oli 91 % pellonomistajista, kun aineetonta arvostavista vain 34 % ilmoitti maatalouden vähennyskelpoisia menoja.

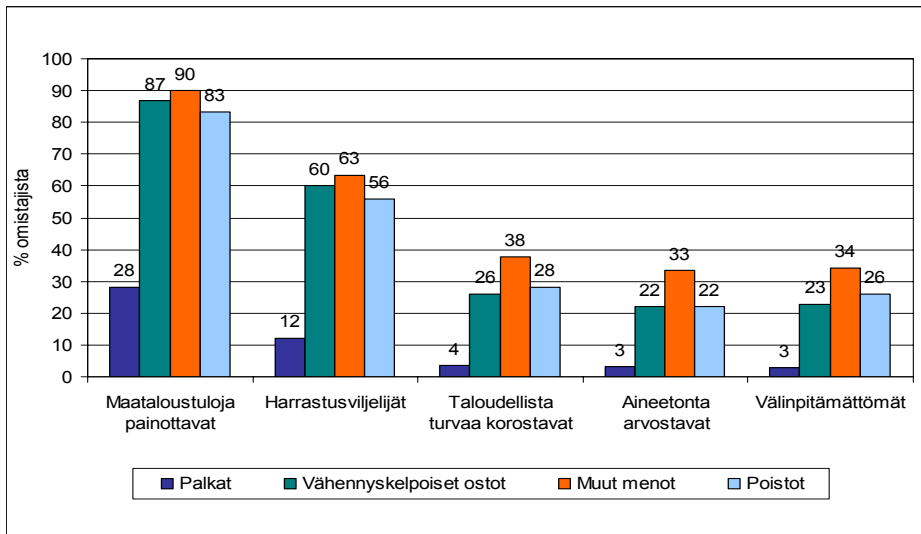
Taloudellista turvaa korostavat, aineetonta arvostavat ja välinpitämättömät pellonomistajat eivät juurikaan käyttäneet ulkopuolista työvoimaa maataloudessa. Näissä tavoiteryhmissä ilmoitettiin palkkamenoja vähennyskelpoisina menoina erittäin harvoin (kuva 36). Maataloustuloja painottavista lähes joka kolmas käytti ulkopuolista työvoimaa maatalouden töiden suorittamiseen²³. Tässä tavoiteryhmässä palkkakustannukset olivat keskimäärin 1 632 € vuodessa (kuva 37).

Noin joka neljännellä taloudellista turvaa korostavalla, aineetonta arvostavalla ja välinpitämättömällä pellonomistajalla oli maatalouteen liittyvää poistonalaisia omaisuutta, kuten koneita tai rakennuksia. Tämä on huomattavasti pienempi osuus kuin veroilmoituksessa jotain tuloa ilmoittaneita oli (kuva 36 ja liitetäulukko 12). Esimerkiksi taloudellista turvaa korostavista pellonomistajista 52 % ilmoitti veroilmoituksella saavansa jotain maatalouden tuloa. Heistä kuitenkin vain 28 % teki maatalouden tulosta maatalouden poistonalaisen omaisuuden kulumista vastaavia poistoja. Havainto kertoo ilmiöstä, jossa merkittävä osa suomalaisista maatalousrakennuksista on poistunut maatalouden taloudellisesta toiminnasta. Nämä rakennukset saattavat olla myös teknisen käyttöikänsä loppupuolella, mutta silti merkittävässä asemassa maaseutumaiseman osina.

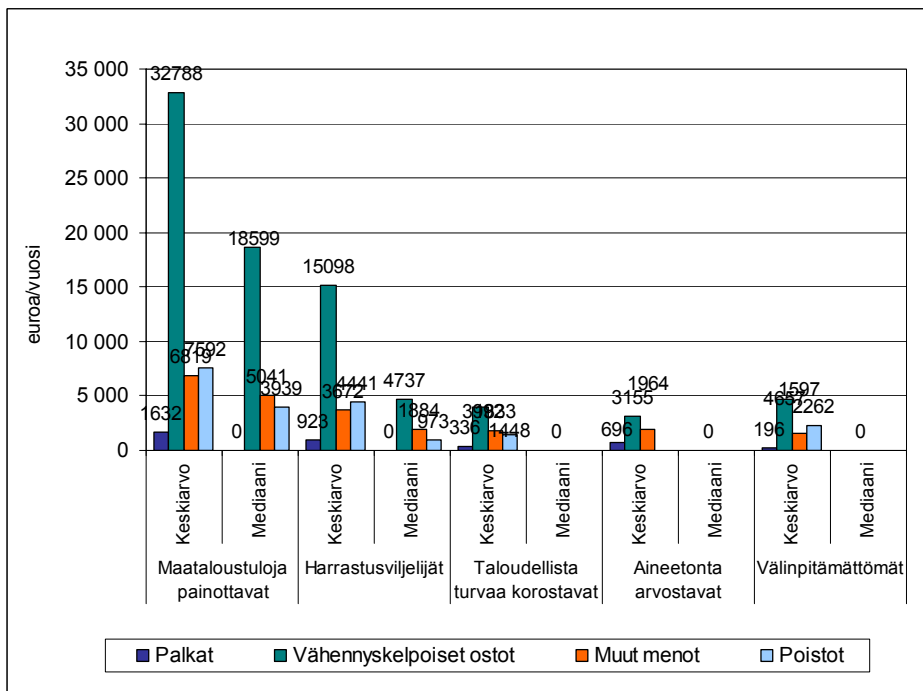
---

²² Näitä ovat esimerkiksi omasta metsästä muuhun maatalouskäyttöön kuin maatalouden tuotantorakennusten tai rakennelmien rakentamiseen tai korjaamiseen otetun puutavaran kantoraha-arvo tai maatalousmaan, rakennusten koneiden, kaluston ja laitteiden sekä muiden tuotantovälineiden vuokrat tai verovelvollisen toisesta tulolähteestä maatalouteen siirtämän omaisuuden verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa tai sitä korkeampi toisessa tulolähteessä veronalaiseksi luovutushinnaksi luettu määrä tai kiinteistövero siltä osin kuin se kohdistuu maatalouden käytössä olevaan kiinteistöön. Näiden lisäksi muihin menoihin voidaan lisätä yksityistalouteen kuuluvien ajoneuvojen ja rakennusten maatalouteen kohdistuvat menot. Muut vähennyskelpoiset menot on määritelty esim. veroilmoituksen täyttöohjeissa veroilmoituksen täyttöä ja tilastokeskuksen sivuilla tilastointitarkoituksia varten. <http://www.vero.fi/nc/doc/download.asp?id=5236;481597>
https://www.stat.fi/meta/kas/maatalouden_vah.html

²³ Ei sisällä investointimenoihin, esimerkiksi rakentamiseen liittyviä palkkamenoja.

Kuva 36. Niiden pellonomistajien osuus, joilla on maatalouden vähennyskelpoisia menoja.

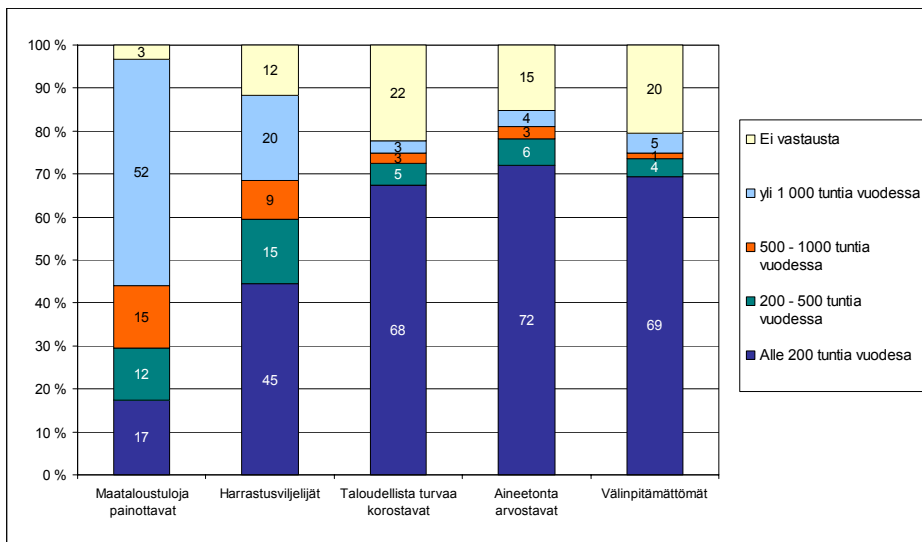
Kuva 37. Maatalouden vähennyskelpoiset menot menolajeittain tavoiteryhmissä.

Tavoitteidensa mukaisesti maataloustuloja painottavista lähes kaikki olivat tehneet joitain maatalouteen liittyviä tuotantopanosten hankintoja. Harrastusviihelijöiden ryhmässä tuotantopanosten hankinta oli myös yleistä, ja se osoittaa maataloustuotantoon liittyvää aktiivisuutta. Muissa tavoiteryhmissä tuotantopanostamattomien pellonomistajien määrä oli huomattavan suuri.

Oman työn käyttö

Pellonomistajien ajankäyttö antaa kuvan maataloustuotantoon sitoutumisesta. Teollisuustyöntekijät tekivät Suomessa keskimäärin 1 588 työtuntia vuodessa. Yli 1 000 työtunnin panostus maatalouteen kertoo pellonomistajan vahvasta sitoutumisesta myös maataloustuotantoon. Hyvin pieni työpanos kertoo toisaalta siitä, että maanomistuksella mahdollisesti saatavia tuloja ei voida lukea päätoimesta saataviksi tuloiksi.

Pellonomistajista 68 % käytti alle 200 tuntia työaikaan vuodessa maatalouden töihin (liite 2, kysymys 13). Yli 1 000 tuntia käyttäviä omistajia oli 16 %. Yli 1 000 tuntia maataloustöihin käyttävät omistajat painottuivat miespuolisten, tilalla asuvien, keskiasteen koulutuksen saaneiden keskuudessa. Maa- ja metsätalousyrittäjiksi itsensä luokittelevista omistajista 62 % käytti maatalouden töihin yli 1 000 tuntia vuodessa. Yllättävä riippuvuus aineistossa oli, että paljon maatalouden töihin aikaa käyttävien omistajien kotitalouksien maatalouden ulkopuoliset tulot olivat keskimääräistä suuremmat. 7–15 peltihehtaaria omistavilla maatalouteen käytetyn ajan jakauma vastasi kutakuinkin kaikkien omistajien jakaumaa. Yli 15 peltihehtaarin tiloilla 42 % omistajista käytti yli 1 000 tuntia maatalouteen vuodessa.

Kuva 38. Työajan käyttö maataloudessa tavoiteryhmittäin, % omistajista.

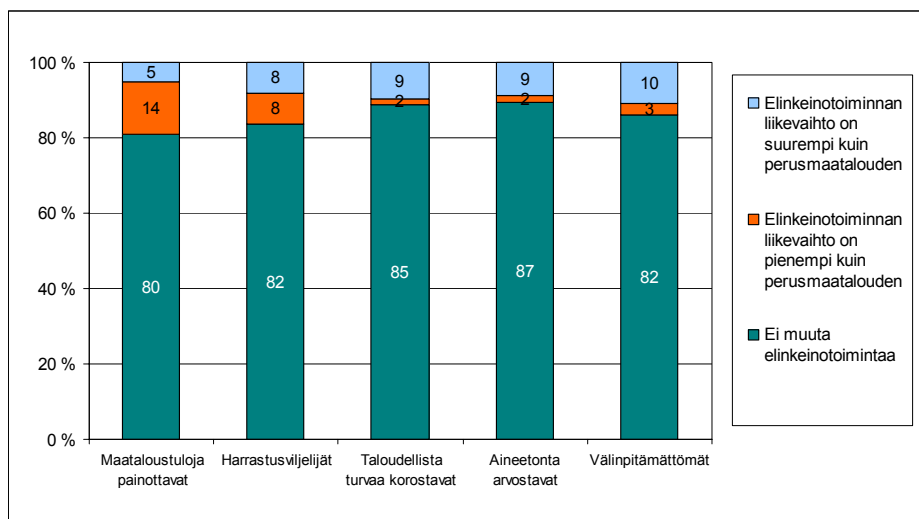
Maataloustuloja painottavista yli puolet käytti maatalouden töihin työaikaan yli 1 000 tuntia vuodessa. Ryhmässä oli myös paljon niitä pellonomistajia, joilla maatalous ei ilmeisesti ole tärkein työn kohde. Lähes joka viides (17 %) ilmoitti käyttävänsä maatalouden töihin työaikaan alle 200 tuntia vuodessa. Harrastusviljelijöiden ryhmässä yli 1 000 tuntia aikaa käyttäviä oli 20 % ja alle 200 käyttäviä 45 % (kuva 38).

Taloudellista turvaa korostavista, aineetonta arvostavista ja välinpitämättömistä pellonomistajista yli kaksi kolmesta käytti maatalouden töihin vuodessa vähemmän kuin 200 tuntia. Paljon omaa maataloustyötä tekevien osuus näissä tavoiteryhmissä olikin erittäin pieni.

Maatilalla harjoitettava muu elinkeinotoiminta

Monialaiset maatilat on nähty yhtenä keinona lieventää maatalouden rakennemuutoksen alueellisia vaikutuksia. Melko harvalla maatilalla harjoitettiin muuta elinkeinotoimintaa kuin maa- tai metsätaloutta (liite 2, kysymys 10). Omistajista vain noin 12 % ilmoitti tilalla harjoitettavan muuta elinkeinotoimintaa. Niillä pellonomistajilla, jotka harjoittivat muuta elinkeinotoimintaa, se oli pääsääntöisesti maatalouteen verrattuna merkittävää, sillä 7,5 % ilmoitti muun liiketoiminnan liikevaihdon ylittävän maatalouden liikevaihdon.

Maa- ja metsätalous yrittäjiksi itsensä luokittelevista omistajista 19 % harjoitti maatilalla muuta elinkeinotoimintaa. Muista yrittäjistä yli puolet harjoitti yritystoimintaa maatilalla ulkopuolella ja noin 44 % maatilalla.

Kuva 39. Maatiloilla harjoitettu muu elinkeinotoiminta tavoiteryhmittäin.

Muun elinkeinotoiminnan harjoittaminen painottui tiloille, joiden peltoala oli keskimääräistä suurempi, kuitenkin niin että muun elinkeinotoiminnan liikevaihto jäi tyypillisesti maatalouden liikevaihtoa pienemmäksi yli 15 peltohehtaarin tiloilla. Maatalouden liikevaihdon ylittävä muu liiketoiminta puolestaan painottui 3–15 hehtaarin tiloille. Liikevaihdoltaan maataloutta suurempi elinkeinotoiminta oli muita alueita tyypillisempää Itä- ja Länsi-Suomessa.

Maataloustuloja painottavien ryhmässä joka viides pellonomistaja ilmoitti, että tilalla harjoitettiin maatalouden lisäksi muuta elinkeinotoimintaa. Kuitenkin vain joka kahdeskymmenes ilmoitti elinkeinotoiminnan liikevaihdon olevan suurempi kuin maatalouden liikevaihto (kuva 39).

Taloudellista turvaa korostavien, aineetonta arvostavien ja välipitämättömien ryhmissä muun elinkeinotoiminta tilalla oli harvinaista. Tulos kuitenkin muuttui olennaisesti jos elinkeinotoiminnan harjoittaminen suhteutettiin maatalouden harjoittamiseen. Näissä tavoiteryhmissä lähes 80 prosentilla maataloustuotteiden myyntituloja omaavista pellonomistajista elinkeinotoiminnan liikevaihto oli suurempi kuin maatalouden liikevaihto. Tulos kertoo siitä, että jos näihin tavoiteryhmiin kuuluvat pellonomistajat harjoittavat maatilallaan yritystoimintaa, niin se oli pääsääntöisesti jotain muuta kuin maataloutta.

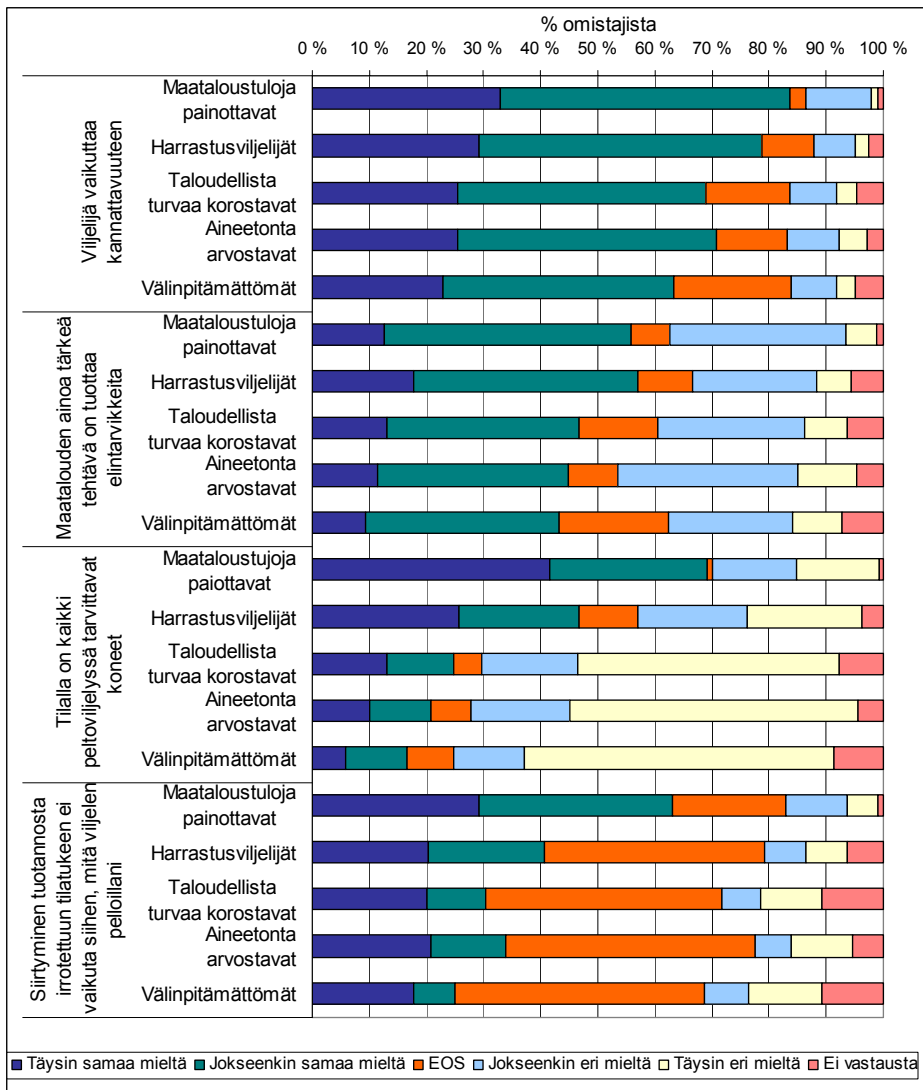
4.8 Mielipiteet maatalouden harjoittamisen edellytyksistä

Mielipiteet kannattavuudesta ja tilatuesta

Eu:n maatalouspolitiikan yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut maataloustuotannon tuottavuuden nostaminen. Tämän tavoitteen kautta pyritään takaamaan maatalousväestölle kohtuullinen elintaso erityisesti parantamalla maataloudessa työskentelevien tulokehitystä. Maanomistajan usko viljelyn kannattavuuteen onkin maatalouspolitiikan toteutumisen kannalta aivan keskeistä. Postikyselyssä pellonomistajilta kysyttiin mm. maatalouden kannattavuudesta, viljelystä muun kuin elintarviketuotannon vuoksi ja tukijärjestelmän muuttumisesta tilatueksi.

Noin kolme neljästä pellonomistajasta uskoi viljelijän voivan itse vaikuttaa tilansa kannattavuuteen (liite 2, kysymys 20.1). Usko viljelijän mahdollisuuksiin vaikuttaa kannattavuuteen liittyi siihen, että omistaja viljeli peltoja itse. Noin neljä viidestä harrastusviljelijästä ja maataloustuloja painottavasta pellonomistajasta oli sitä mieltä, että viljelijä voi itse vaikuttaa maatilallaan kannattavuuteen. Muissa tavoiteryhmissä pellonomistajat pitivät muualta tulevia vaikutuksia hieinan merkittävimpinä. Usko viljelijän vaikutusmahdollisuuksiin oli keskimääräistä alhaisempi erityisesti välinpitämättömien pellonomistajien keskuudessa.

Peltojen muista käyttömuodoista elintarviketuotannon ohella keskustellaan vilkkaasti. Maanomistajan asenteet vaikuttavat halukkuuteen siirtyä elintarviketuotannosta muiden tuotteiden kuten bioenergian tuotantoon. Puolet pellonomistajista uskoi että maatalouden ainoa tärkeä tehtävä on tuottaa elintarvikkeita (liite 2, kysymys 20.2). Erityisesti ikääntyneet ja länsisuomalaiset pellonomistajat korostivat elintarviketuotannon tärkeyttä. Tavoiteryhmistä erityisesti harrastusviljelijät korostivat elintarviketuotannon merkitystä (kuva 40).

Kuva 40. Pellonomistajien mielipiteet maataloudesta tavoiteryhmittäin.

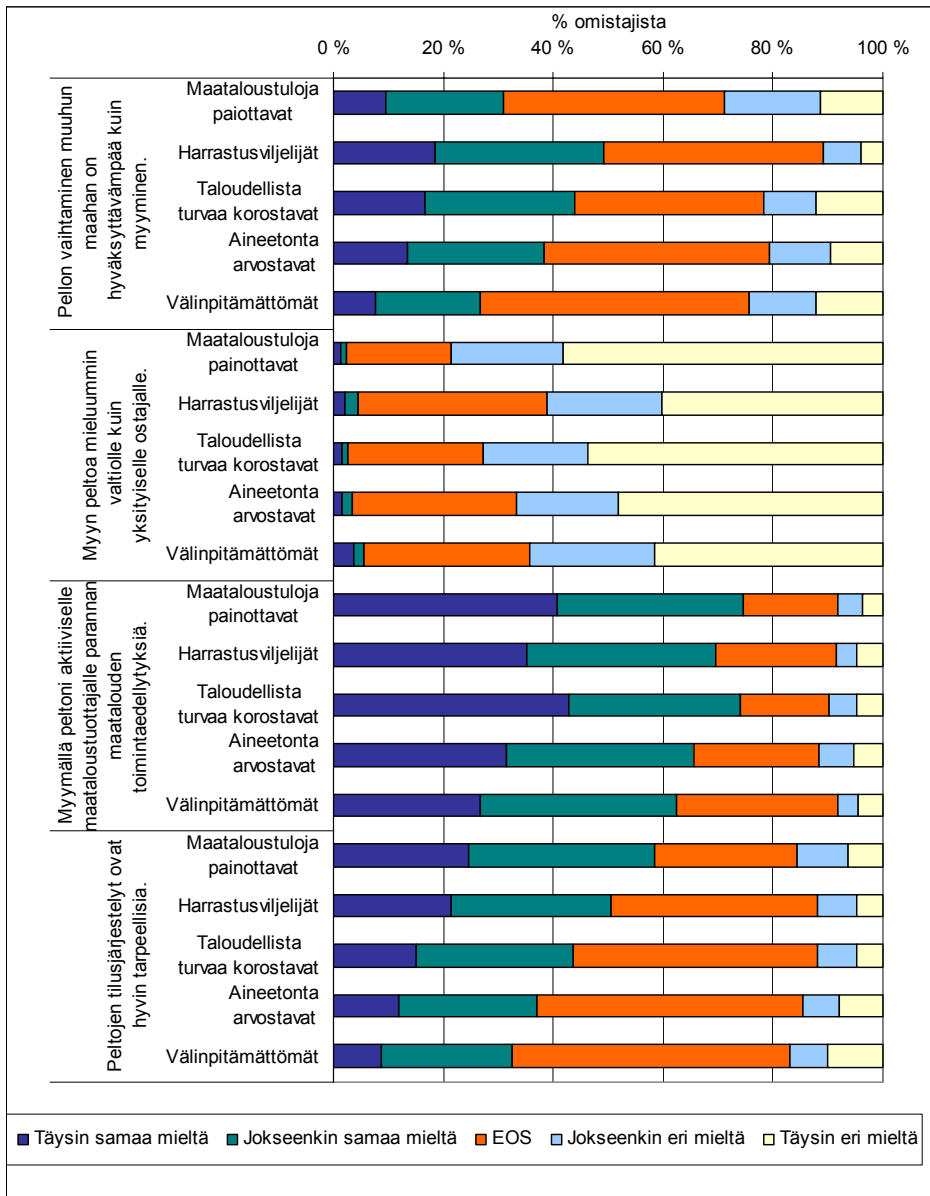
Tilatukeen siirtyminen on ollut yksi keskeisimmistä maatalouden toimintaympäristön muutoksista viime vuosina. Kyselyssä selvitettiin sitä vaikuttaako tilatukeen siirtyminen viljelypäätöksiin tai lannoitteiden käyttöön. Noin 40 % omistajista tilatukeen siirtymisellä ei ollut vaikutusta viljelypäätöksiin tai lannoitteiden käyttöön. Vaikutuksista epätietoisia oli saman verran. Epätietoisuus liittyi tyypillisesti siihen, ettei omistaja viljelyt peltoja itse. Näin ollen epätietoisuutta tilatuen vaikutuksista esiintyi erityisesti iäkkäämpien omistajien ja Itä- ja Pohjois-Suomessa peltonsa omistavien keskuudessa. Myös pienten peltoalojen omistajat olivat keskimääräistä useammin epätietoisia tilatuen vaikutuksista tilallaan. Maataloustuloja painottavista pellonomistajista lähes kaksi kolmasosaa oli sitä mieltä, ettei tuotannosta irrotettuihin tukiin siirtyminen vaikuta heidän harjoittamaansa peltoviljelyyn. Tämä saattoi osaltaan johtua siitä, että n. 70 % maataloustuloja painottavista ilmoitti tilallaan olevan kaikki peltoviljelyssä tarvittavat koneet. Täydellinen peltoviljelyn konekanta oli muissa tavoiteryhmissä harvinaisempi.

Mielipiteet tilusjärjestelyistä

Tilusrakenteiden ajanmukaistaminen nähdään keskeisenä maatalouden tuottavuuskehityksen ja yleensä maaseudun kehityksen kannalta (Maanmittauslaitoksen tilusjärjestelystrategiassa vuosille 2002–2006). Tarve ajanmukaistamiseen liittyy muun muassa lisääntyneeseen pellon vuokraukseen. Vuokraviljelijöiden tarpeet pyritäänkin ottamaan uusissa tilusjärjestelyissä aikaisempaa paremmin huomioon²⁴. Tilusjärjestelyissä onkin tarve siirtyä suunnittelemaan omistusyksiköiden sijaan käyttöyksiköitä.

Koska tilusjärjestelyt ovat edelleen käynnissä ja niihin osallistuminen on vapaaehtoista, on tärkeää tunnistaa potentiaaliset osallistujat ja mahdollisuudet valistuksella vaikuttaa pellonomistajaryhmiin, jotka voisivat osallistua järjestelyihin. Tilusjärjestelyjen tarpeellisuutta on myös usein perusteltu sillä, että maanomistajat haluavat niitä. Kaiken kaikkiaan omistajista 42 % piti tilusjärjestelyjä tarpeellisena (kuva 41). Vaikka neuvonnasta ja maataloushallinnosta tulee tukea tilusjärjestelyille, oli noin joka viidestoista pellonomistaja täysin eri mieltä tilusjärjestelyjen tarpeellisuudesta. Kaiken kaikkiaan pellonomistajat olivat varsin epätietoisia tilusjärjestelyjen tarpeellisuudesta. Lähes joka toinen pellonomistaja ei osannut arvioida ovatko tilusjärjestelyt tarpeellisia. Näin ollen voidaankin todeta, että tilusjärjestelyistä tiedottamisen lisääminen on oikea lähestymistapa edistää järjestelyjä. Epätietoisia omistajia oli erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa peltonsa omistavien joukossa. Länsi-Suomessa omistajat olivat selvemmin jakautuneet tilusjärjestelyjen kannattajiin ja vastustajiin.

²⁴ Suurin osa Maanmittauslaitoksen toimitusinsinööreistä on sitä mieltä, että tilusjärjestelyihin liittyvissä ristiriitatilanteissa vuokraviljelijän ja maanomistajan välillä huomioidaan ensisijaisesti maanomistajan kanta, mutta vuokralaistenkaan kannat eivät ole merkityksellisiä (Lehtikangas 2004).

Kuva 41. Pellonomistajien mielipiteet maanhallintaan liittyvistä kysymyksistä.

Tilusjärjestelyjä pidettiin tarpeellisimpina suuremmilla tiloilla asuvien maatalousyrittäjien keskuudessa. Maataloustuloja painottavien tavoiteryhmässä yli puolet omistajista piti tilusjärjestelyjä tarpeellisena. Tämä onkin aikaisemman tutkimustiedon perusteella odotettu tulos, sillä tilakoko on vaikuttanut olennaisesti tilusjärjestelystä saataviin tilakohtaisiin hyötyihin.

Tilusjärjestelyjen yhteydessä vakiintunut uskomus siitä, että peltoa myytäisiin mieluummin valtiolle kuin yksityiselle ei näyttänyt pitävän paikkaansa. Alle 5 % pellonomistajista arvioi myyvänsä peltonsa mieluummin valtiolle, kuin yksityiselle ostajalle. Myös pellon vaihtamista muuhun maahan pidettiin yleisesti hyväksyttävämpänä kuin pellon myymistä. Valtion rooli vaihtomaiden tarjoajana onkin huomattavasti merkittävämpi kuin pellon ostajana.

Käsitykset maatalouden ympäristötuesta

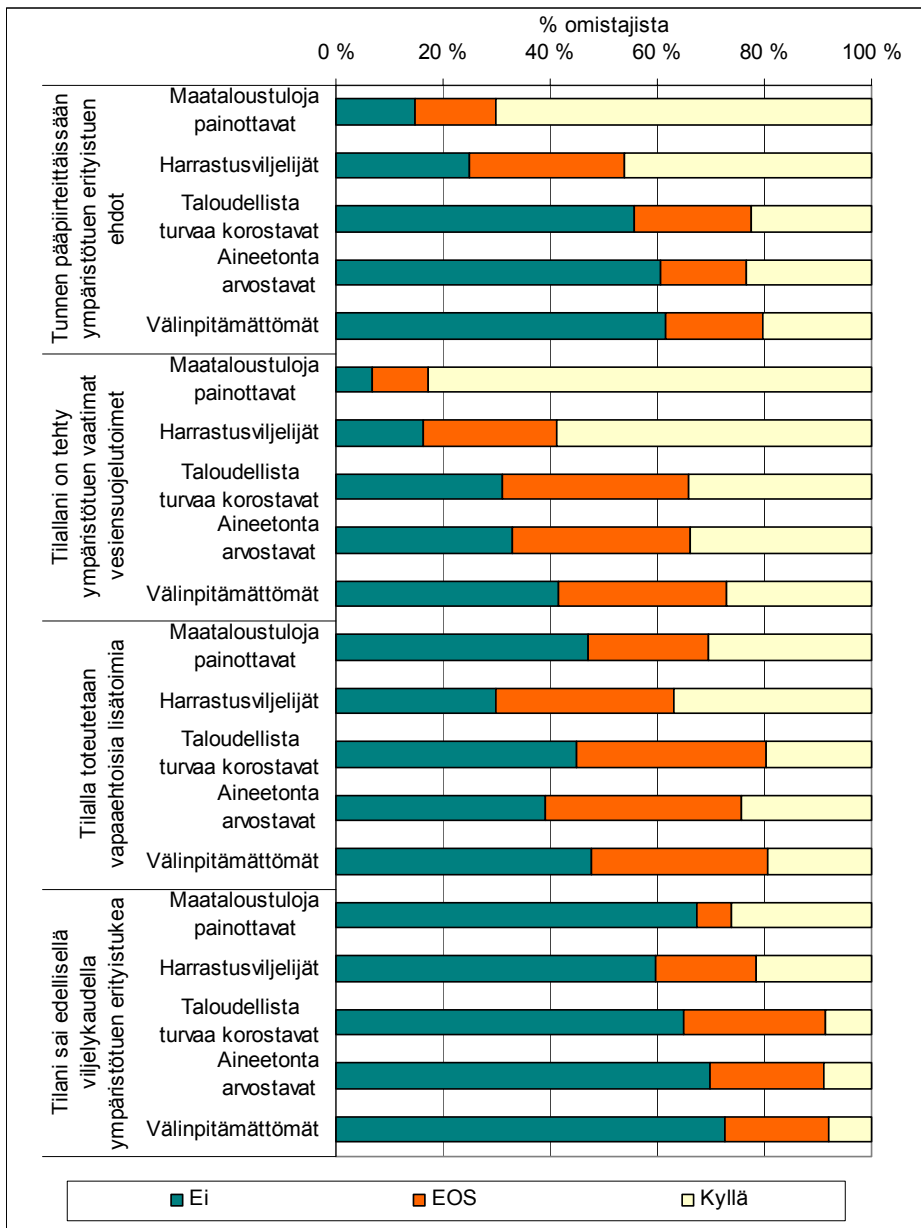
Lähes kaikki²⁵ tukea saavat pellonomistajat saavat myös maatalouden ympäristötukea. Kiinnostavaa kuitenkin on millaiset pellonomistajat painottavat ympäristöasioita ja saavat ympäristötuen erityistukea.

Ympäristötuen erityistuet jakautuivat kesällä 2006 pienelle osalle pellonomistajia (kuva 42), sillä noin 12 % omistajista ilmoitti tilan saaneen ympäristötuen erityistukea (liite 2, kysymys 21). Osittain erityistuen harvinaisuus liittyy siihen että vain aktiiviviljelijät ovat olleet ympäristötuen piirissä. Viljelytulota saaneista noin 30 % ilmoitti saaneensa ympäristötuen erityistukea. Maataloudesta tuloa saaneiden joukossa erityistuen saanti painottui erityisesti keskimääräistä suurempia peltoaloja omistaville.

Muiden pellonomistajien kuin maataloustuloja painottavien ja harrastusviljelijöiden keskuudessa oli myös suuri epätietoisuus ympäristötuen erityistukien ehdoista. Neljä viidestä pellonomistajasta ei tuntenut maatalouden ympäristötuen erityistuen ehtoja. Maataloustuloja painottavista 25 % ja harrastusviljelijöistä yli 50 % ilmoitti, ettei tunne tai ettei osaa sanoa tunteeko pääpiirteissään maatalouden ympäristötuen erityistukien ehdot. Viljelystä tuloa saavien joukossa ympäristötuen erityistuen ehtojen tuntemus vaihteli ollen keskimääräistä parempi korkeasti koulutettujen ja suurempia peltoaloja omistavien omistajien keskuudessa.

Noin 40 % pellonomistajista oli sitä mieltä, että tilalla oli tehty ympäristötuen vaatimat vesiensuojelutoimet. Viljelytulota saavista aktiivisimpia vesiensuojelun suhteen olivat nuoret ja korkeasti koulutetut pellonomistajat Vesiensuojeluaktiivisuus vaihteli omistajan tavoitteiden mukaan. Maataloustuloja painottavista vain 18 % ilmoitti, ettei heidän tilallaan oltu tehty ympäristötuen vaatimia vesiensuojelutoimia. Taloudellista turvaa korostavista, aineetonta arvostavista ja välinpitämättömistä pellonomistajista 30–40 % oli sitä mieltä, että vesiensuojelutoimet oli tekemättä. Nämä pellonomistajat ovatkin potentiaalisia ympäristöinvestointien tekijöitä, sillä he tiedostivat suojelutoimien puutteen. Toisaalta vesiensuojelun hyödyt keskittyvät erityisesti tehokkaan tuotannon tiloille. Vapaaehtoinen vesiensuojelu olikin tyypillistä suurempia peltoaloja hallitsevien, tilalla asuvien aktiiviviljelijöiden keskuudessa.

²⁵ <http://wwwb.mmm.fi/vuosikertomus2004/maatalous/ymparistotukea.html>

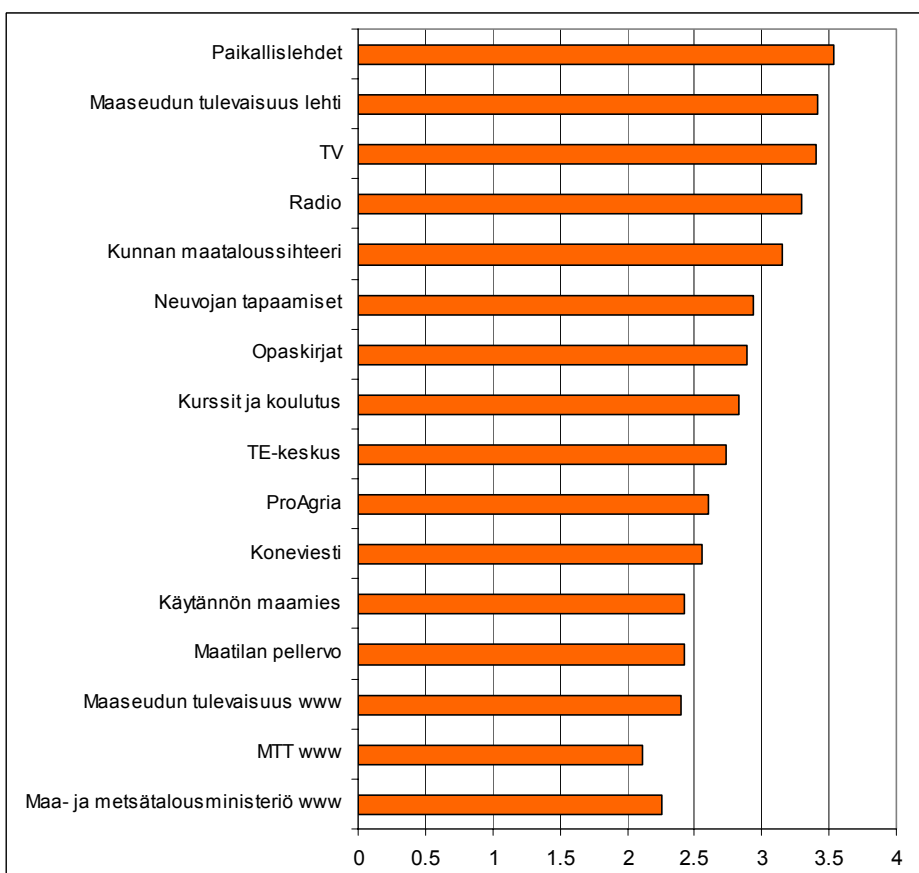
Kuva 42. Pellonomistajien mielipiteet ympäristötuesta tavoiteryhmittäin.

Maataloustiedon hankintakanavat

Maatalouspolitiikan käydessä yhä mutkikkaammaksi, keskeiseksi nousee tiedon välittyminen maanomistajille. Etenkin maataloustuotannon osalta passiiviset pellonomistajien tippuminen maatalouspolitiikan tuntemuksen ulkopuolelle on ilmeistä. Kyselyssä selvitettiin eri tiedonhankinta kanavien tärkeyttä maatalous-

tiedon välittämisessä (liite 2, kysymys 47). Kaiken kaikkiaan paikallislehdet, Maaseudun Tulevaisuus, TV, radio ja kunnan maataloussihteeri koettiin tärkeimmiksi tiedonhankintakanaviksi (kuva 43).

Pellonomistajat voitiin jakaa tiedonhankkijoina neljään ryhmään. Passiiviset tiedonhankkijat (41 % omistajista), vain tiedotusvälineisiin tukeutuvat (9 % omistajista), vain organisaatioihin tukeutuvat (7 % omistajista), ja aktiiviset tiedonhankkijat (43 % omistajista), jotka pitävät tärkeänä sekä organisaatioiden tarjoamaa tietoa että tiedotusvälineiden tarjoamaa tietoa. Passiiviset tiedonhankkijat olivat keskimääräistä useammin naispuolisia tai iäkkäämpiä omistajia. Heidän omistamansa peltopinta-alat olivat pieniä, eivätkä he saaneet tuloa viljelystä tai saivat vain vuokratuloa. Tavoiteryhmistä taloudellista turvallisuutta korostavat, aineetonta arvostavat ja välinpitämättömät olivat yliedustettuina passiivisissa tiedonhankkijoissa.

Kuva 43. Maataloustiedon hankintakanavien tärkeys (1-täysin merkityksetön...5-erittäin tärkeä).

Tiedotusvälineisiin tukeutuvia pellonomistajia oli keskimääräistä enemmän vain vuokratuloa saavien omistajien joukossa, sekä tavoiteryhmistä taloudellista turvaa tai aineettomia arvoja korostavien omistajien keskuudessa. Tavoiteryhmistä välinpitämättömät näyttivät olleen tavoitettavissa lähinnä TV:n ja radion välityksellä.

Aktiivisten tiedonhankkijoiden, jotka pitivät sekä organisaatioiden että tiedotusvälineiden tarjoamaa tietoa tärkeänä, profiili muistutti muutoinkin aktiivisten omistajien profiilia. He olivat keskimääräistä useammin miespuolisia, nuoria tai keski-ikäisiä, tilalla asuvia maa- tai metsätalousyrittäjiä, tavoiteryhmistä maataloustuloja painottavia tai harrastusviljelijöitä. Erityisesti Länsi-Suomessa asuvat erottuivat aktiivisina tiedonhankkijoina.

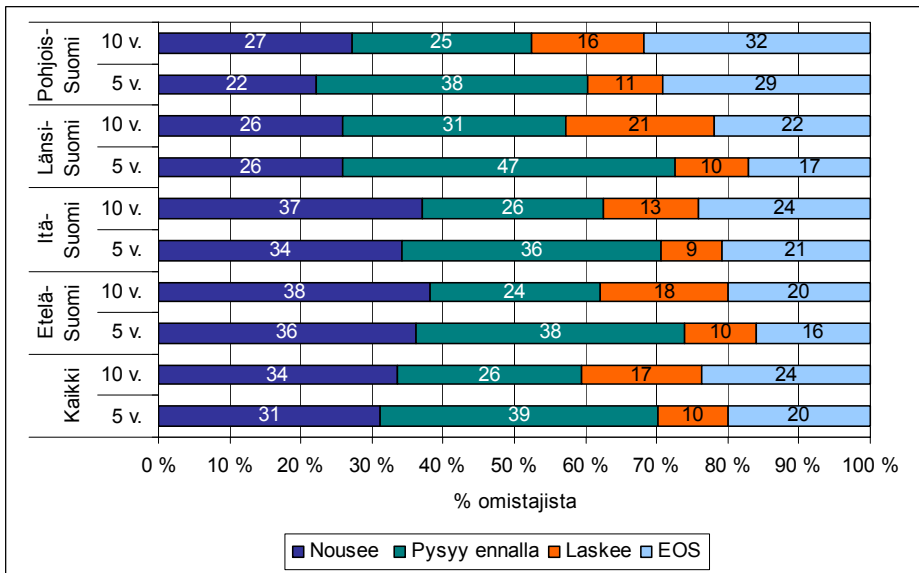
5 Maankäyttö- ja maanhallintavalinnat

5.1 Käsitykset pellon vuokra- ja hintakehityksestä

Pellonomistajien päätökset pellon hallinnasta ja käyttötavasta ovat keskeisiä maatalouden rakennemuutoksen kannalta. Aktiivitulojen peltoalan kasvusta 2/3 on perustunut lisäämään vuokraukseen ja vain kolmannes lisäämään ostoon. Peltojen vuokraus on näin osaltaan mahdollistanut maatalouden voimakkaan rakennemuutoksen. Omistajien käsitykset peltojen hinta- ja vuokratasosta heijastuvat käyttö- ja hallintapäätöksiin. Erityisesti pellon vuokrauksen ja myynnin suhde saattaa riippua vuokra- ja myyntihinnoista sekä pellonomistajien käsityksestä tulevasta hintakehityksestä.

Postikyselyssä selvitettiin omistajien käsityksiä pellon hintakehityksestä. Pellonomistajat ennakoivat pellon hintojen lyhyen aikavälin (5 vuotta) ja pitkän aikavälin (10 vuotta) muutokset melko samankaltaisiksi (kuva 44). Omistajista 31 % arvioi pellon hintojen nousevan lyhyellä aikavälillä. Yleisimmin pellonomistajat olivat sitä mieltä, että pellon hinta muuttuu seuraavan viiden vuoden aikana yleisen hintakehityksen tahdissa. Pellon reaalihinnan pysymistä vakiona seuraavan viiden vuoden aikana ennakoivat 39 % omistajista. Pellon hintojen laskuun uskoi vain joka kymmenes.

Tilatukeen siirtymisen myötä osa tuista irtoaa tuotannosta. Tulokset viittaavat siihen, että maataloudessa tai sen tukijärjestelmässä tapahtuvat muutokset eivät juuri heilauttaisi pellon hintaa. Tämä on hieman yllättävää, sillä pellon hinnan

Kuva 44. Hintaodotukset vaihtelivat alueellisesti.

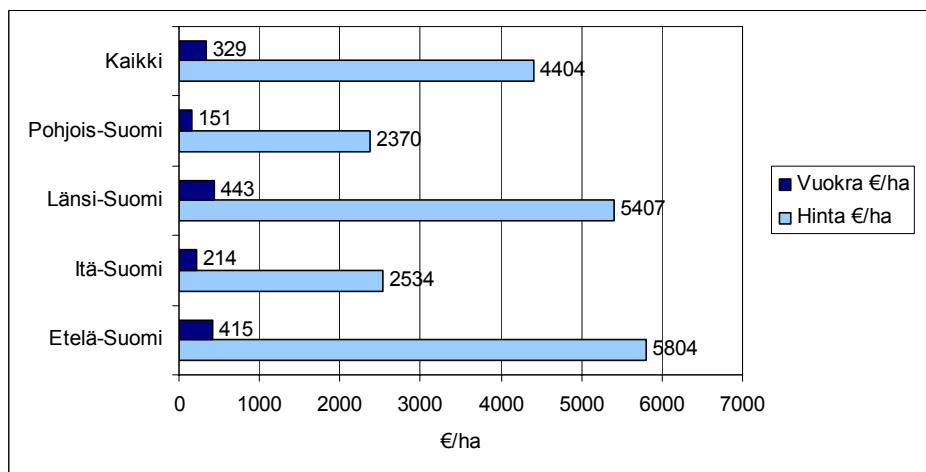
mallintaminen on perinteisesti perustunut nimenomaan maataloustuotantoon kytkeytyviin muuttujiin. Toisaalta omistusrakenne painottuu voimakkaasti muihin kuin aktiiviviljelijöihin. Tätä taustaa vasten tarkasteltuna tulos onkin looginen, sillä suurin osa pellonomistajista ei todennäköisesti tunne maatalouden tukijärjestelmää saati sen muutoksia. Tästä tehtiin jo edellä ympäristötuen osalta havaintoja.

Hintaodotuksissa oli alueellista vaihtelua. Etelä- ja Itä-Suomessa tilansa omistavat arvioivat keskimääräistä useammin peltojen hintojen nousevan kun taas Länsi-Suomessa painoutuivat arviot hintatason säilymisestä ennallaan (kuva 44). Kaiken kaikkiaan pellon hintaodotukset äärevöityivät tarkastelujakson pidentyessä.

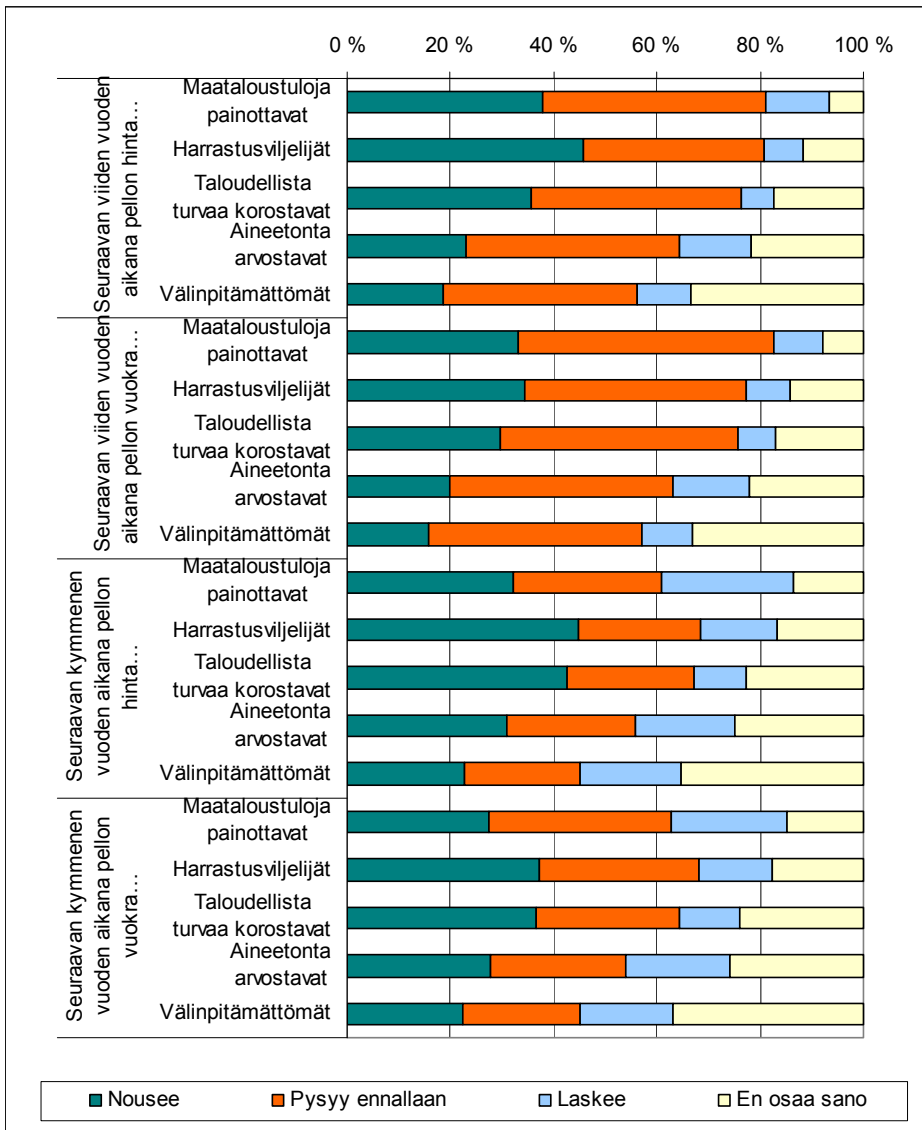
Pellonomistajien arviot pellon hintakehityksestä vaihtelivat hieman tavoiteryhmittäin. Aineetonta arvostavista ja välinpitämättömistä vain joka viides arvioi pellon hinnan nousevan seuraavan viiden vuoden aikana yleistä hintakehitystä nopeammin, kun sen sijaan muissa tavoiteryhmissä pellon hinnan nousuun uskoi kaksi viidestä. Kymmenen vuoden aikavälillä pellon hinnan nousua ennakoivat harrastusviljelijät ja taloudellista turvaa korostavat omistajat (kuva 46).

Käsitykset pellon vuokrien kehityksestä seuraavan viiden vuoden aikana olivat hyvin samansuuntaisia kuin arviot hintakehityksestä. Omistajista 26 % uskoi vuokrien nousevan lyhyellä aikavälillä.

Omistajien arviot paikkakuntaakohtaisista pellon nykyisistä hinnoista poikkesivat merkittävästi alueellisesti (kuva 45). Hinta-arviot poikkesivat myös omistajaryhmien välillä niin, että tilalla asuvat maa- ja metsätalous- sekä muut yrittäjät ja suurempien tilojen omistajat arvioivat hintatason korkeammaksi kuin muut.

Kuva 45. Omistajien arviot pellon hinnoista ja vuokrasta alueittain.

Kuva 46. Pellonomistajien arvio pellon hinnan ja vuokrahinnan kehityksestä seuraavan viiden ja kymmenen vuoden kuluessa suhteessa yleiseen hintakehitykseen.

Arviot pellon hinnasta vapailla markkinoilla poikkesivat myös tavoiteryhmissä. Maataloustuloja painottavat arvioivat hintatason markkinahintaa korkeammaksi ja aineetonta arvostavien hintakäsitys jäi markkinahinnan alle. Esimerkiksi Etelä-Suomessa maataloustuloja painottavat omistajat arvioivat pellon keskihinnaksi²⁶ 7 000 €/ha (mediaani) ja aineetonta arvostavat²⁷ 4 000 €/ha (mediaa-

²⁶ Keskiarvo = 6 785 €/ha

²⁷ Keskiarvo = 4 576 €/ha

ni). Vuonna 2006 tehtiin Uudellamaalla yksinomaan viljeltyä maata sisältäneet peltokaupat keskimäärin 6377 €/ha hintaan (Maanmittauslaitos, Kiinteistöjen kauppahintatilasto 2006)²⁸. Voidaan siis todeta, että kaikissa tavoiteryhmissä käsitykset vallitsevista hinnoista eivät yltäneet todelliselle hintatasolle. Liian alhaiset käsitykset hinnoista voivat yhtäältä estää peltokauppoja kun omistajat eivät katso saavansa pelloistaan riittävää hintaa. Toisaalta, jos käsitykset kuvastavat omistajien odotuksia saamastaan hinnasta, ylittävät toteutuneet hinnat odotukset eikä peltokaupan vilkastumisen ei siis pitäisi olla kiinni ainakaan omistajien ylikorkeista hintaodotuksista.

Myös vuokrahinta-arvioissa oli alueellisia eroja (kuva 45). Muiden taustamuuttujien suhteen vuokrahinnat eivät kuitenkaan eronneet toisistaan merkittävästi omistajaryhmien välillä. Ilmeisesti kaikissa omistajaryhmissä vallitsi yhtenäisempi käsitys vuokratasosta kuin pellon hinnasta.

Omistajilta kysyttiin myös arviota mahdollisesta ostajien ja vuokraajien määrästä. Omistajat arvioivat mahdollisia ostajia olevan keskimäärin kolmesta neljään eikä tässä ollut merkittäviä eroja minkään omistajan taustaa tai tilaa kuvaavan muuttujan suhteen. Mahdollisia vuokraajia omistajat arvioivat olevan keskimäärin kolme. Arviot vuokraajien määrästä vaihtelivat niin, että niissä taustamuuttuja ryhmissä, jotka liittyivät aktiiviviljelyyn, arviot mahdollisten vuokraajien määrästä olivat merkittävästi suurempia. Esimerkiksi maataloustuloja painottavat arvioivat mahdollisia vuokraajia olevan neljä, kun taas aineetonta arvostavien joukossa vuokraajia arvioitiin olevan keskimäärin kaksi.

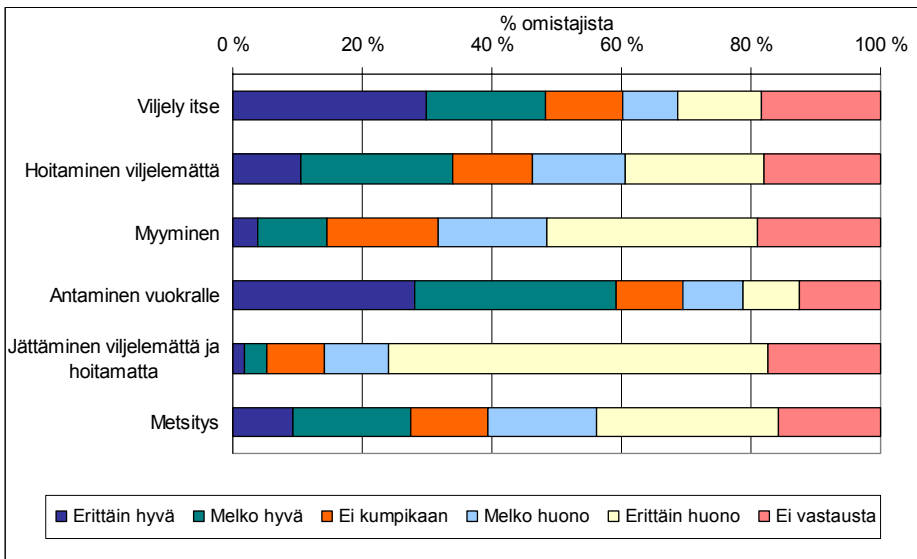
5.2 Nykyinen ja tuleva pellon käyttö

Omistajien asenteet ja uskomukset pellon käyttömuotoja kohtaan

Omistajien asenteet pellon käyttömuotoja kohtaan voivat selittää toteutunutta ja ennakoitua tulevaa pellon käyttöä (liite 2, s. 7). Myönteisimmin omistajat asennoituivat vuokralle antamiseen. Yli 59 % omistajista piti pellon vuokralle antamista erittäin hyvänä tai melko hyvänä käyttömuotona. Toinen käyttömuoto jota omistajista piti hyvänä vaihtoehtona, oli itse viljely. Pellon hoitamiseen viljelemättä sekä metsittämiseen omistajat suhtautuivat melko neutraalisti. Huonoimpina pellon käyttömuotoina pidettiin pellon myymistä sekä viljelemättä ja hoitamatta jättämistä (kuva 47).

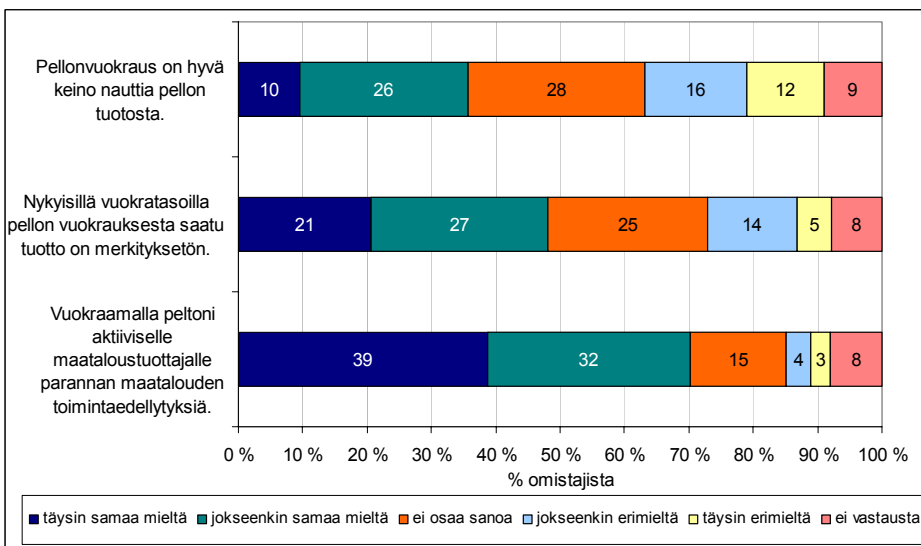
Pellonkäyttövaihtoehtoista myyntiä tarkasteltiin hieman tarkemmin. Pellon-omistajan taustatiedoilla, kuten ammattiasemalla, iällä tai sukupuolella ei ollut yhteyttä myyntiasenteisiin. Sen sijaan pellon myyntiasenteet vaihtelivat

²⁸ Vuonna 2006 Uudellamaalla tehtiin vain 25 puhdasta peltokauppaa, joissa omistajaa vaihtoi yhteensä 265 ha peltoa, mikä on vain 0,14 % koko Uudenmaan peltoalasta.

Kuva 47. Pellonomistajien asennoituminen pellon käyttömuotoja kohtaan.

tavoiteryhmittäin. Välinpitämättömien tavoiteryhmässä myyntiä pidettiin huomattavasti parempana vaihtoehtona kuin muissa tavoiteryhmissä. Heistä 10 % piti myyntiä erittäin hyvänä ja 15 % melko hyvänä pellonkäyttövaihtoehtona, kun vastaavat osuudet keskimäärin olivat 5 ja 14 prosenttia. Aineetonta arvostavat ja taloudellista turvaa korostavat pellonomistajat pitivät pellon myymistä muita useammin erittäin huonona vaihtoehtona.

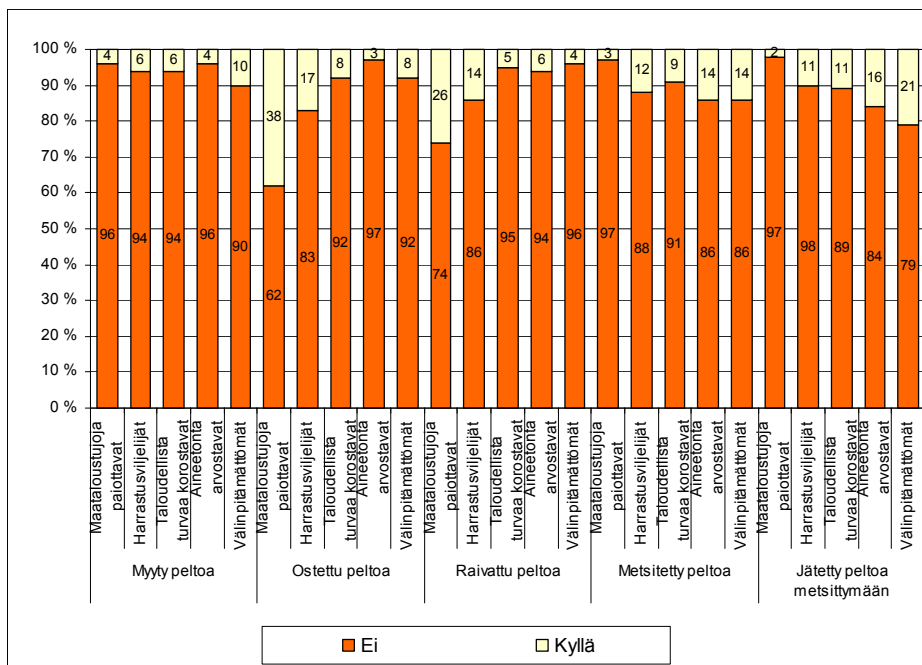
Kuva 48. Uskomukset pellon vuokrauksesta.

Omistajien uskomuksia pellon vuokrausta kohtaan kysyttiin kolmella väittämällä (kuva 48). Omistajien käsitys pellon vuokrauksen tuotoista oli jokseenkin ristiriitainen. Noin 40 % omistajista piti vuokrausta hyvänä keinona nauttia pellon tuotosta. Toisaalta yli 50 % arvioi vuokrauksen tuoton olevan merkityksettömän. Noin kolmasosalla vastaajista ei ollut mielipidettä vuokratuotosta. Vaikka vuokrauksen ei uskottu tuovan itselle suuria tuottoja, yli 70 % omistajista koki sen yleishyödyllisenä vaihtoehtona, joka parantaa maatalouden toimintaedellytyksiä.

Pellon käyttö viimeisen kymmenen vuoden aikana

Viimeisen kymmenen vuoden aikana 6 % pellonomistajista oli myynyt peltoa. Tavoiteryhmistä välinpitämättömät olivat myyneet peltoa useimmin. Harvinaisinta pellon myyntiä oli maataloustuloja painottavien ja aineetonta arvostavien tavoiteryhmissä. Tavoiteryhmien välinen ero toteutuneissa myynneissä oli merkittävä. Maataloustuloja painottavista pellon omistajista hyvin harva oli metsittänyt saati jättänyt peltoa metsittymään. Välinpitämättömien tavoiteryhmään kuuluvista pellonomistajista joka viides oli jättänyt peltoa metsittymään (kuva 49).

Tavoiteryhmien väliset erot pellon ostossa ja raivauksessa olivat vielä myyntiä ja metsittämistä selvempiä. Maataloustuloja painottavat ja harrastusviljelijät

Kuva 49. Pellon käyttö viimeisen 10 vuoden aikana, % omistajista.

olivat merkittävästi useammin olleet aktiivisia pellon hankinnassa, kuin muihin tavoiteryhmiin kuuluvat pellon omistajat.

Nykyinen pellon käyttö

Pellonomistajista 36 % ilmoitti viljellessä itse ainakin osaa omistamastaan peltoalasta vuonna 2006. Omistajien ilmoitukset sopivat melko hyvin yhteen verotiedon kanssa, sillä maataloustuotteiden myyntituloa saaneista 96 % ilmoitti viljellessä itse. Omistajia, jotka ilmoittivat viljellessä itse, oli kuitenkin myös niiden omistajien joukossa, jotka eivät olleet saaneet maataloustuotteistansa myyntituloa. Vähintään osaa pelloistaan itse viljellettä oli nimittäin myös niiden joukossa, jotka saivat vain vuokratuloa (23 %) tai ei lainkaan tuloa (30 %). Vain tukea saaneista 86 % ilmoitti viljellessä itse.

Maataloustuloja painottavista yhdeksän kymmenestä ilmoitti viljelevänsä peltojaan kokonaan tai osittain itse (kuva 50). Myös harrastusviljelijöistä yli puolet (56 %) ilmoitti viljelevänsä peltojaan itse. Muissa tavoiteryhmissä joka neljäs tai joka viides viljeli osaa tai kaikkia peltojaan itse.

Noin 18 % pellonomistajista hoiti omistamiaan peltoja tai osaa niistä viljelemättä. Viljelemättä hoitaminen liittyi harvoin omistajan taustaa tai tilaa kuvaaviin tekijöihin. Omistajat, jotka olivat hoitaneet peltojaan tai osaa niistä viljelemättä, olivat keskimäärin nuorempia ja omistetut peltopinta-alat pieniä.

Pellonomistajista 39 % ilmoitti antaneensa omistamansa pelloja tai osan niistä vuokralle. Erityisesti ikääntyneet omistajat suosivat peltojen vuokraamista pois; heistä lähes kolme neljännestä oli vuokrannut peltojaan. Peltojaan pois vuokranneiden ryhmässä painottuvatkin erityisesti eläkeläiset. Vuokrauksessa oli myös jonkun verran alueellista vaihtelua sen painottuessa Etelä- ja Länsi-Suomeen. Vuokrausta suosivat erityisesti keskikokoisten 7–15 hehtaarin tilojen omistajat.

Noin 10 % pellonomistajista oli jättänyt peltonsa viljelemättä ja hoitamatta ja noin 5 % metsitti vuonna 2006. Näissä omistajissa painottuivat tilan ulkopuolella asuvat eläkeläiset. Alueellisesti peltojen hoitamatta jättäminen tai metsitys keskittyi Itä- ja Pohjois-Suomeen. Sekä hoitamatta jättäminen että metsitys oli erityisesti pienten alle 3 hehtaarin peltoalojen kohtalo, mutta myös seuraavassa (3–7 ha) tilakokoluokassa nämä valinnat olivat keskimääräistä tavallisempia.

Omistajien käsitykset tulevasta pellon käytöstä

Pellonomistajilta kysyttiin myös heidän tulevaisuuden suunnitelmiaan peltojen käytön suhteen viiden vuoden aikajänteellä. Kaikissa tavoiteryhmissä omistamansa peltoja itse vuonna 2006 viljelleiden maanomistajien määrä näytti laskevan vuoteen 2011 mentäessä. Viljelystä luopuvat arvioivat hoitavansa pelloja viljele-

mättä, antavan vuokralle, jättävän viljelemättä ja hoitamatta, metsittävän, myyvän tai tekevän sukupolvenvaihdoksen pelloillaan vuoteen 2011 mennessä.

Kokonaistasolla pelon poisvuokraajien määrä näytti lisääntyvän vuoteen 2011 vain vähän (39 % → 41 % pellonomistajista), vaikka sekä maataloustuloja painottavat että harrastusviljelijät arvioivatkin vuokraavansa peltonsa pois yhä useammin. Myös muissa tavoiteryhmissä oltiin edelleen aktiivisia vuokraamaan peltoa. Vuokraajat olisivat edelleen tyypillisesti iäkkäämpiä, tilan ulkopuolella asuvia omistajia, joiden tila oli peltoalaltaan keskikokoa.

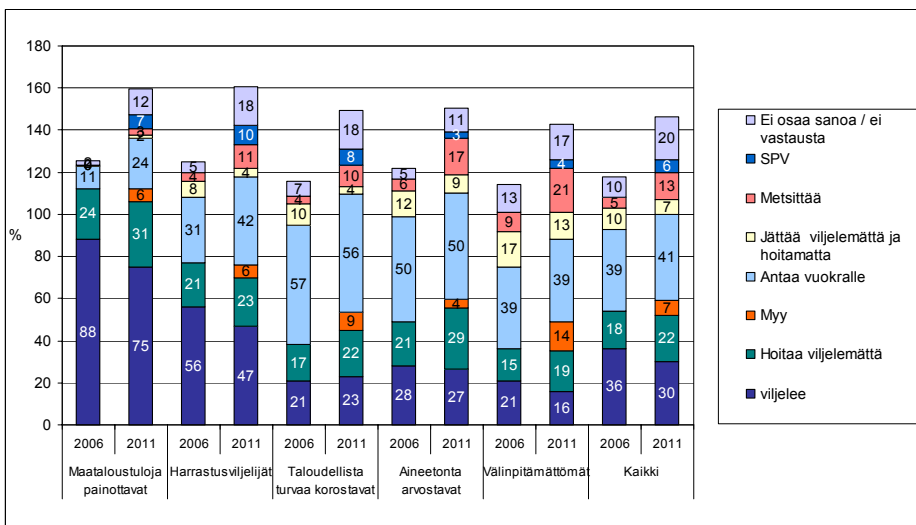
Vuonna 2011 yhä useampi pellonomistaja arvioi hoitavansa peltojaan viljelemättä. Tämä antaa viitteitä siitä, että peltoon liittyvät muut kuin maataloustuotannolliset arvot ovat nousussa. Hoitaminen viljelemättä yleistyy tasaisesti kaikissa tavoiteryhmissä. Erityisesti suosio kasvaa palkansaaajaomistajien keskuudessa Itä- ja Pohjois-Suomen pienillä tiloilla, myös sellaisilla tiloilla, jotka tällä hetkellä tuottivat omistajalleen maataloustuloja. Tuotannosta irrotettuihin tukiin siirtyminen vaikuttaakin niin, että edellä mainitut pellonomistajat eivät vuokraakaan peltojaan aktiiviviljelijöille, vaan pysyttelevät tukijärjestelmän piirissä hoitamalla peltoja viljelemättä.

Pellonomistajien vaihtuvuus on erittäin hidasta. Myyntihaluisia pellonomistajia oli 7 % ja sukupolvenvaihdoksiin aikoi osallistua 6 % omistajista vuoteen 2011 mennessä. Näin ollen kaikilla pellonomistajilla kiertonopeudeksi tuli 37 vuotta. Myyntihalukkuutta löytyi keskimääräistä enemmän iäkkäämpien omistajien keskuudesta. Myyntiajatukset liittyivät myös tilan sijaintiin Länsi-Suomessa, jossa myyntiä suunnittelevien osuus oli 13 % pellonomistajista. Myyntihalukkuus painottui tällä hetkellä vuokratuloa saavien omistajien ryhmään, jossa 13 % omistajista arvioi myyneensä ainakin osan pelloistaan viiden vuoden kuluessa.

Maataloustuloja painottavien ryhmässä 6 % pellonomistajista arvioi myyvänsä ja 7 % tekevänsä sukupolvenvaihdoksen vuoteen 2011 mennessä. Näin ollen 13 % maataloustuloja painottavista pellonomistajista vaihtuu seuraavan viiden vuoden aikana. Pellonomistajien kiertonopeus maataloustuloja painottavien tavoiteryhmässä oli siis lähes 40 vuotta. Harrastusviljelijöiden ryhmässä kiertonopeus oli 35 vuotta, taloudellista turvaa korostavilla 30 vuotta, aineetonta arvostavilla 65 vuotta ja välinpitämättömillä omistajilla 26 vuotta. Maanomistuksen hidas kiertonopeus selittääkin osaltaan pellonomistajien korkeaa keski-ikä.

Kyselyaineiston tulosten valossa pellonomistajien keski-ikä ei olisi odotettavissa suuria muutoksia vuoteen 2011 mennessä. Varsin iso osa vastaajista (20 %) ei kuitenkaan osannut arvioida tulevaa pelton käyttöään (kuva 50). Tähän omistajaryhmään voidaan ehkä vaikuttaa politiikkamuutoksilla, joiden vaikutuksia tarkastellaan luvussa 5.3.

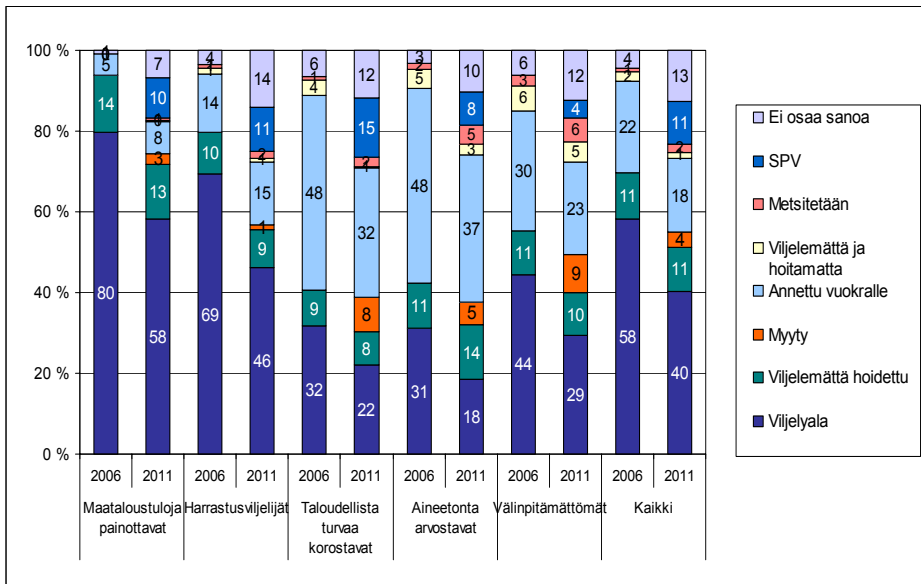
Kuva 50. Pellon käyttömuodot tavoiteryhmittäin. Omistaja voi ilmoittaa useamman kuin yhden käyttömuodon. Numeroarvo tolpassa kertoo sen kuinka suuri osa vastaajista käyttää peltojaan kyseiseen käyttömuotoon. Tolpan korkeus 100 % tarkoittaa sitä, että kaikki käyttävät peltoaan vain yhteen käyttömuotoon ja esimerkiksi 120 kertoo siitä, että pellonomistajat käyttävät peltojaan keskimäärin 1,2 käyttömuotoon.

Peltopinta-alan jakautuminen käyttömuotoihin

Vuonna 2006 58 % peltopinta-alasta oli omistajan omassa viljelyssä. Nykyiset omistajat kuitenkin arvioivat, että alle puolet pellosta on heidän viljelyksessään vuonna 2011 (kuva 51). Viljely omistajan toimesta säilyy kuitenkin yleisimpänä pellonkäyttömuotona riippumatta uusien pellonomistajien pellonkäyttöpäätöksistä.

Tiukimmin pelto pysynee omistajien viljelyssä maataloustuloja painottavilla. Tässä ryhmässä neljä viidesosaa peltoalasta oli vuonna 2006 omistajan omassa viljelyssä, mutta vuonna 2011 viljelyssä oleva ala on heilläkin yli viidesosan pienempi kuin vuonna 2006, eli yhteensä 58 %. Suurin osa poistuvasta peltoalasta kohdistuu sukupolvenvaihdoksiin. He arvioivat myös myyvän ja vuokraavansa peltoa nykyistä enemmän. Merkittävälle osalle (7 %) peltoalasta heillä ei kuitenkaan vielä ollut tiedossa käyttöä.

Myöskään harrastusviljelijöillä pellon tulevasta käytöstä ei ollut täyttä varmuutta. Joka seitsemännellä peltojen käyttö oli vuonna 2011 epäselvä. Harrastusviljelijöillä 11 % peltoalasta oli vuonna 2006 sukupolvenvaihdosmenettelyssä. Harrastusviljelijät eivät nähneet lähitulevaisuudessa suuria muutoksia pellon

Kuva 51. Tavoiteryhmiin kuuluvien pellonomistajien pellon käyttö vuonna 2006 ja arvioitu pellon käyttö vuonna 2011 tavoiteryhmittäin, % peltoalasta.

vuokrauksessa tai viljelemättä hoitamisessa, sillä näiden käyttömuotojen suhteelliset osuudet säilyivät vuoden 2006 tasolla. Myytiin harrastusviljelijät arvioivat laittavansa kuitenkin vain 1 % peltoalastaan vuoteen 2011 mennessä. Harrastusviljelijät myyvätkin suhteellisesti vähiten peltoaan.

Taloudellista turvaa korostavilla pelloista lähes puolet (48 %) oli vuokrattu pois vuonna 2006. Omassa viljelyssä peltoalasta oli noin kolmasosa. Lähes neljänneksen peltoalasta arvioitiin vaihtavan omistajaa vuoteen 2011 mennessä. Kaksi kolmasosaa peltoalasta vaihtuu sukupolvenvaihdosten kautta ja kolmasosa peltokaupoilla. Pellon vuokraamiseen liittyvät vaikutukset riippuvatkin uusien omistajien maankäyttöpäätöksistä.

Aineetonta arvostavien tavoiteryhmä oli ainoa ryhmä, jossa pellon viljelemättä hoitaminen näytti lisääntyvän. Myös pellon metsittäminen näytti lisääntyvän. Tavoitteiden ja pellonkäyttöpäätösten yhteys oli siis ainakin jossain määrin haavoittavissa.

Sukupolvenvaihdoksin omistajaa vaihtavan peltoalan osuus oli pienin välinpitämättömien tavoiteryhmässä. Toisaalta viljelemättä ja hoitamatta jättäminen, metsittäminen ja myyminen olivat suosituimpia pellonkäyttömuotoja toisin kuin muissa pellonomistajien tavoiteryhmissä.

5.3 Poliitiikan vaikutus pellon käyttöön

Määräaikainen myyntivoiton verohuojennus

Tutkimuksen yhtenä keskeisimmistä tavoitteista oli selvittää erilaisten politiikkakeinojen vaikutusta pellonkäyttöpäätöksiin. Poliittikkakeinojen vaikutuksia verrataan perusskenaarioon, eli pellon omistajien arvioon peltojensa käytöstä vuonna 2011, kun käyttömuotojen edullisuuteen ei vaikuteta uusilla säädöksillä (liite 2, kysymys 31). Tämä arvioitu pellonkäyttö on esitetty kuvassa 48 pylväällä ”perus”.

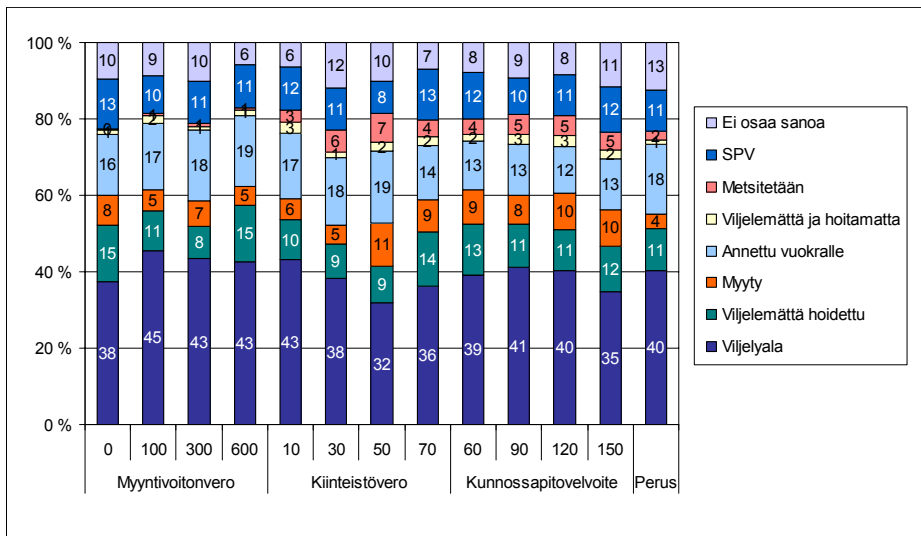
Yksi kyselytutkimuksessa arvioiduista politiikkakeinoista oli määräaikainen myyntivoiton verohuojennus. Tavoitteena oli arvioida, kuinka paljon määräaikaisella myyntivoittoveron huojennuksella olisi mahdollista vaikuttaa pelto-kauppojen määrään ja kuinka suuret fiskaaliset vaikutukset näillä verohuojennuksilla kaikkiaan olisi. Hypoteesina oli, että määräaikaisilla verohuojennuksilla on mahdollista vahvistaa pellon tarjontaa ja lisätä peltokauppoja. Toisena hypoteesina oli, että myyjiltä kannettavan myyntivoittoveron kertymä kasvaisi ja määräaikaisten huojennusten fiskaaliset vaikutukset olisivat myönteisiä.

Myyntivoiton verohuojennuksen vaikutusta pellon käyttöön kysyttiin pyytämällä omistajaa arvioimaan peltojensa käyttöä, jos myyntivoiton veroa huojennettaisiin seuraavan viiden vuoden ajaksi (liite 2, kysymys 32). Verohuojennustarjousta vaihdeltiin kyselylomakkeella käyttäen neljää erilaista tarjousta. Tarjoukset huojennetusta verosta olivat 600, 300, 100 ja 0 €/ha. Kuvassa 52 tulokset esitetään ryhmiteltynä tarjousten mukaan.

Pellon myyntivoiton veron huojennuksella oli lievä vaikutus pellon myyntihalukkuuteen seuraavan viiden vuoden aikana. Viiden vuoden määräaikainen pellon myyntivoittoveron täydellinen poistaminen kylläkin kaksinkertaistaisi pellon myynnit perusskenaarion 4 prosentista 8 prosenttiin, mutta absoluuttisina myyntimäärinä se tarkoittaisi vain muutosta 21 000 hehtaarista noin 42 000 hehtaariin vuodessa. Väliaikaisen verohuojennuksen avulla myyntiin tuleva pelto olisi poissa lähinnä metsityksestä. Verohuojennus näytti jonkin verran myös selkeyttävän pellonomistajien ajatuksia pellon käytöstä, sillä niiden omistajien määrä, jotka eivät olleet osanneet määrittää pellon tulevaa käyttöä aleni hieman verohuojennusskenaarion myötä.

Verohuojennuksen suuruudella ei ole juurikaan vaikutusta pellon myyntihalukkuuteen. Esimerkiksi verotasot 100 €/ha ja 600 €/ha tuottivat yhtäläisen myyntihalukkuuden, noin 5 % koko peltoalasta. Myyntivoiton verohuojennus vaikutti samalla tavalla kaikissa pellonomistajien tavoiteryhmissä.

Väliaikaisen pellon myyntivoiton veron huojennuksen fiskaalisten vaikutusten arviointi on tulosten perusteella melko vaikeaa. Karkeasti voidaan arvioida,

Kuva 52. Poliittikkaskenaarioiden vaikutus pellon käyttöön vuonna 2011. Poliittikkaskenaariot on jaettu ryhmiin skenaarioon liittyvien tarjousten perusteella. Skenaariot esiteltiin kyselylomakkeella (liite 2). Pellon käytön perusskenaario pylväässä ”perus”.

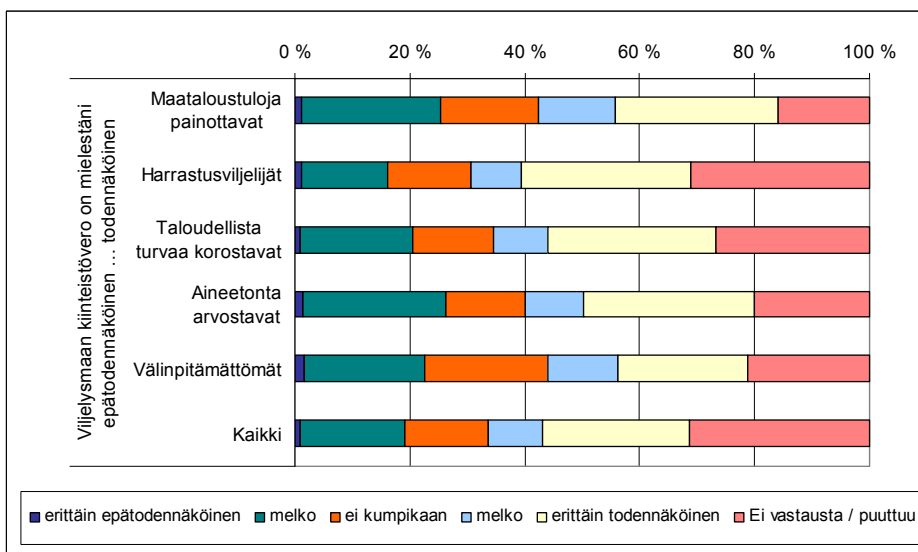
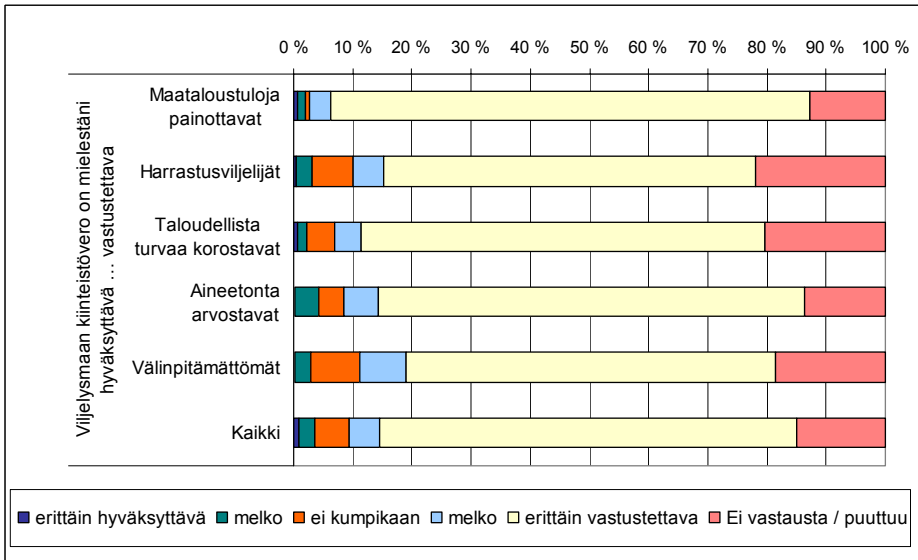
että veron alentaminen 1/3 osalla (900 €/ha → 600 €/ha) lisää seuraavan viiden vuoden aikana peltokauppojen määrää n. 25 % (4 % → 5 % peltoalasta). Suuremmilla veronalennuksilla peltokauppojen määrä ei lisäännä, mutta veron väliaikainen poistaminen toimii peltokauppojen laukaisijana.

Pellon kiinteistövero

Toinen tutkimuksessa arvioitu politiikan keino, jolla mahdollisesti voitaisiin vauhdittaa peltokauppoja, oli kiinteistövero. Kiinteistöveron vaikutusta kysyttiin vaihtelemalla verotarjousta ja pyytämällä omistajaa kertomaan pellon käyttövalinnastaan mahdollisen veron vaikuttaessa.

Pellon kiinteistövero lisäsi pellon myyntihalukkuutta, mutta vasta 50–70 €/ha tasolla. Jos pellon kiinteistövero nostettaisiin 50–70 €/ha, seuraavan viiden vuoden aikana noin joka kymmenes peltohehtaari tulisi myyntiin. Vuositasolla tämä tarkoittaisi noin 53 000 ha myyntejä. Jos pellon kiinteistövero olisi 10–30 €/ha, seuraavien viiden vuoden aikana myyntiin tulevan pellon määrä nousisi vain 5–6 %:iin koko peltoalasta. Perusskenaariossa, eli tilanteessa, jossa nykyistä järjestelmää ei muuteta, peltoista tulisi myyntiin seuraavan viiden vuoden aikana 4 %.

Pellon kiinteistöverolla oli vaikutusta myös pellon metsittämiseen. Peltojen metsitysten määrä saattaisi nousta jopa kolminkertaiseksi perusskenaarioon verrattuna. Käytetyistä politiikkavaihtoehdoista kiinteistöveron vaikutus viljelyssä olevaan peltopinta-alaan oli selvästi merkittävin. Perusskenaariossa vuonna 2011 nykyiset pellonomistajat viljelivät itse tai vuokrasivat pelloistaan

Kuva 53. Pellonomistajien mielipiteet pellon kiinteistöverosta, % omistajista.

58 %. Korkeilla pellon kiinteistöverotasoilla (50–70 €/ha) viljelyssä olevan (itse viljelty + poisvuokrattu) pellon määrä laski noin 50 %:iin (kuva 52).

Vain muutama prosentti pellonomistajista piti pellon kiinteistöveroä hyväksyttävänä (kuva 53). Voimakkainta pellon kiinteistöveron vastustus oli maataloustuloja painottavilla. Kaiken kaikkiaan pellonomistajat eivät uskoneet kiinteistöveron toteutumiseen, sillä lähes puolet pellonomistajista piti pellon kiinteistöveroä erittäin tai melko epätodennäköisenä.

Sadontuottokyvyn ylläpitovelvoite omistajalle

Kolmantena politiikkakeinona tarkasteltiin pellonomistajaan kohdistuvaa sadontuottokyvyn ylläpitovelvoitetta. Ylläpitotoimeksi esitettiin joka viides vuosi tehtävä perusparannus, kuten esimerkiksi ojitus tai kalkitus (liite 2, kysymys 36). Peltojen kunnostusvelvoite koski itse viljeltyä, hoidettua ja pois vuokrattua peltoa. Kunnossapitovelvoitteesta aiheutuviksi vuotuiskestannuksiksi esitettiin 60, 90, 120 tai 150 €/ha.

Kunnossapitovelvoitteella ei ollut juurikaan vaikutusta itse viljeltyyn tai viljelemättä hoidettuun peltoalaan korkeinta kunnossapitokustannustarjousta lukuun ottamatta. Kunnossapitovelvoite vaikutti kuitenkin poisvuokratun pellon määrään (kuva 52). Poisvuokratun pellon määrä laskisi tässä skenaariossa perusskenaarion n. 18 prosentista 13 prosenttiin. Kunnossapitovelvoitteen suuruudella ei kuitenkaan ollut yhteyttä pellon poisvuokraamiseen. Keskeisin politiikka-vaikutus kunnossapitovelvoitteella olisi kuitenkin se, että sillä vauhditettaisiin peltokauppoja samaan tapaan kuin korkealla (50–70 €/ha) kiinteistöverolla.

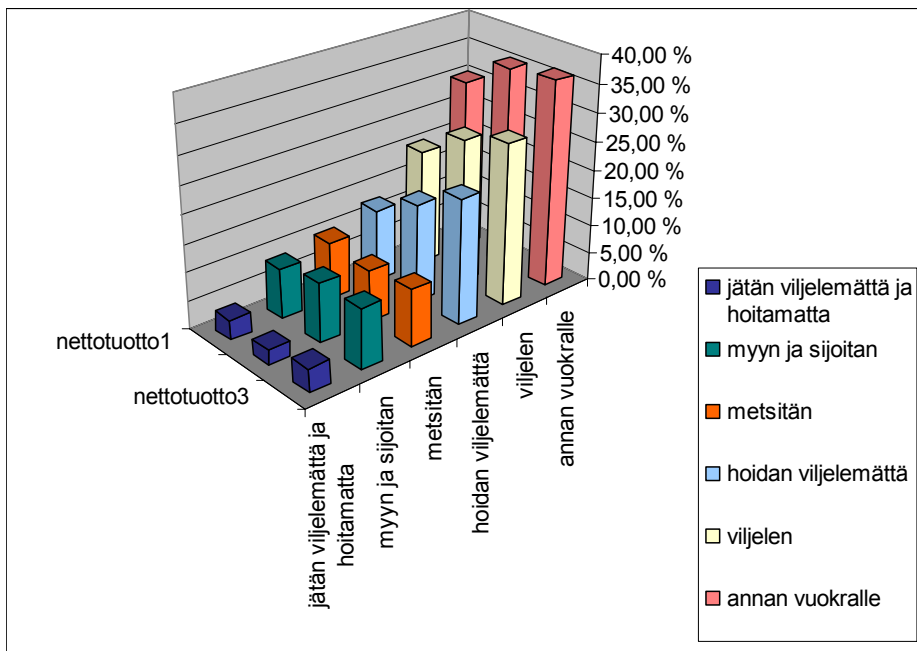
Omistajien käsityksiä sadontuottokyvyn ylläpitovastuusta mitattiin erillisillä väittämillä. Vastaajista 65 % ei hyväksynyt, että vastuu vuokralle annetun pellon sadontuottokyvyn ylläpitämisestä kuuluisi maanomistajille. Sen sijaan katsottiin lähes yksimielisesti (84 %), että vastuu sadontuottokyvyn ylläpitämisestä kuuluu vuokralaiselle. Vaikka yksinomaan omistajalle lankeava sadontuottokyvyn ylläpitovelvoite vauhdittaisikin peltokauppoja, aiheuttaisi se myös voimakasta vastustusta pellonomistajien keskuudessa.

Peltohehtaarin käyttö nettotuoton vaihdellessa

Politiikkatoimilla voidaan vaikuttaa pellon nettotuottoon eri käyttömuodoissa. Tutkimuksessa arvioitiin sitä, kuinka pellon erilaisten käyttömuotojen nettotuoton mahdollinen vaihtelu vaikuttaisi pellonkäyttöpäätökseen ottamatta kantaa siihen, mikä saa aikaan muutokset nettotuotoissa. Vastaajia pyydettiin valitsemaa tilan peltojen tuleva käyttömuoto yhden hehtaarin tasolla sekä tilakeskuksen läheisyydessä että kaukana tilakeskuksesta. Mahdollisia käyttömuotoja olivat pellon viljely, hoitaminen viljelemättä, myynti, vuokraus, jättäminen

hoitamatta ja viljelemättä sekä metsitys. Vastaajille esitettiin eri käyttömuotojen tuottamia mahdollisia pellon nettotuottoja ja pyydettiin valitsemaan kummankin tyyppiselle pellolle mieluisin käyttömuoto (liite 2, kysymykset 37 ja 38). Erityisesti oltiin kiinnostuneita siitä, lisääkö myynnin nettotuotto myyntihalukkuutta. Vastaajista 26 % valitsi viljelyn, 17 % hoitamisen viljelemättä, 10 % myynnin ja sijoittamisen, 35 % pellon vuokrauksen, 3 % jättämisen hoitamatta ja viljelemättä ja 9 % metsityksen (kuva 54).

Vastaajien herkkyyttä vaihtaa käyttömuotoa nettotuottojen muuttuessa arviointiin kyselyvastausten perusteella²⁹. Tutkimuksessa käytetyllä nettotuottojen skaalalla viljelyn, hoitamisen viljelemättä, myynnin ja vuokrauksen nettotuotot vaikuttivat merkittävästi pellon käyttövalintaan (taulukko 11). Omistajan kiinnostusta hoitaa peltoja viljelemättä lisäsi tämän käyttömuodon tuoton kasvu, mutta vastaavasti vähensi viljelyn ja vuokrauksen tuoton kasvu. Myynnin hou-

Kuva 54. Pellonkäyttömuodon valinta kyseisen käyttömuodon nettotuoton vaihdelta (nettotuotto 1, alhaisin taso – nettotuotto 3 korkein taso), % omistajista.

²⁹ Vastauksia analysoitiin multinomiaalisella logistisella regressiolla, jossa selitettävä muuttuja oli pellonkäyttövalinta ja selittäjinä kunkin käyttömuodon nettotuotto sekä sosioekonomiset ja tilatekijät.

Taulukko 11. Pellon nettotuoton yhteys pellon käyttöön.

		Viljely	Hoitaminen viljelemättä	Myynti	Vuokraus	Jättäminen hoitamatta ja viljelemättä	Metsitys
Netto-tuotto	Viljely	+	-	-	-		-
	Hoitaminen viljelemättä		+				
	Myynti			+			
	Vuokraus		-				
	Jättäminen hoitamatta ja viljelemättä				-		
	Metsitys						

+ nettotuoton kasvu kasvattaa käyttömuodon valinnan todennäköisyyttä

- nettotuoton kasvu vähentää käyttömuodon valinnan todennäköisyyttä

kuttelevuutta lisäsi myynnin kasvava nettotuotto ja puolestaan vähensi viljelyn suurempi tuottotaso. Viljelyn nettotuotto oli käänteisessä suhteessa aikomuksiin vuokrata tai metsittää peltoa.

Myös omistajan taustalla oli vaikutusta peltohehtaarin käyttömuotopäätökseen. Tavoiteryhmistä välinpitämättömät olivat muita valmiimpia myymään omista maansa peltoa, kun taas harrastusviljelijät ja aineetonta arvostavat olivat muita haluttomampia myymään. Myyntihalukkuutta vähensi omistajan nuori-ikä, ja asuinkunnan maaseutumaisuus. Myyntihalukkuutta lisäsi myös asuminen Etelä-Suomessa ja alhainen koulutusaste. Tilan suuri koko ja sijainti Etelä-Suomessa liittyivät alhaiseen halukkuuteen myydä peltoa.

Halukkuus vuokrata, jättää hoitamatta ja viljelemättä tai metsittää oli merkittävästi alhaisempi harrastusviljelijöiden keskuudessa. Vuokraushalukkuutta nosti omistajan korkeampi ikä ja asuminen suuressa kaupunkikunnassa.

Aikaisemmin pellon tulevaa käyttöä kysyttäessä havaittiin, että vuonna 2011 yhä useampi pellonomistaja arvioi hoitavansa peltojaan viljelemättä. Erityisesti suosio kasvaa palkansaajaomistajien keskuudessa Itä- ja Pohjois-Suomen pienillä tiloilla, myös sellaisilla tiloilla, jotka tällä hetkellä tuottivat omistajalleen maataloustuloa. Maatalouspolitiikan uudistus, jossa tuki irtaantuu tuotannosta ja tuen saamisen minimivaatimus on täydentävien ehtojen noudattaminen, sopiikin erityisen hyvin näiden pellonomistajien pellon omistamiseen liittyviin tavoitteisiin.

Yhteenveto politiikkatoimien mahdollisista vaikutuksista

Tulosten perusteella pellon myyntihalukkuus näyttää olevan melko heikosti herätettävissä politiikkatoimin. Näyttää kuitenkin siltä, että suurempi kuin 50 €/ha vuotuis kustannus, joka on kytketty suoraan pellonomistamiseen nostaa pellon vapaiden kauppojen määrän nykyisestä noin 21 000 hehtaarista vuodessa noin 48 000 hehtaariin vuodessa. Pellonomistamiseen liittyvän kustannuksen suuruudella ei kuitenkaan ole vaikutusta odotettavissa olevaan peltokauppojen määrää. Yllättäen myöskään sillä, onko maksun hyödyn saajana maanomistaja itse (sadontuottamiskyvyn ylläpitovelvoite) vai suoraan valtio (kiinteistövero), ei näyttänyt olevan vaikutusta odotettavissa olevien peltokauppojen määrään. Vaikka myyntihalukkuus vaihteli jonkin verran tavoiteryhmittäin, niiden omistajaryhmien tunnistaminen, jotka ovat potentiaalisia myyjiä edellyttää lisätarkasteluja.

6 Johtopäätökset

Suomalaisia pellonomistajia tutkittaessa on aiemmin keskitytty aktiivisiin maataloustuottajiin. Tällöin on tarkasteltu vain noin viidettä osaa pellonomistajista, jotka tosin omistavat yli puolet peltopinta-alasta. Maatalouden rakennemuutoksen myötä on tullut yhä tarpeellisemmaksi laajentaa tutkimuksen näkökulmaa. Tässä tutkimuksessa luotiin kokonaiskuva pellonomistajista ja pellon omistus-rakenteesta verotietojen ja postikyselyn perusteella. Näin on saatu ensimmäinen kuvaus suomalaisesta pellonomistajasta.

Tulosten vertaaminen aiempaan tutkimustietoon on vaikeaa, koska tutkimuksen perusjoukko ja raja-ukset poikkeavat aiemmista tutkimuksista. Kun seuraavassa tuloksia peilataan aiempaan tietoon pellonomistajista, voidaan kuitenkin todeta, etteivät tulokset ole ristiriitaisia (Tike 2006a, Tike 2006b). Tämän tutkimuksen lisäarvona on laajentaa käsitystä pellon hallinnasta ja käytöstä päättävien omistajien taustoista. Tutkimus tuo esiin pieniä tiloja omistavien, viljelyn kannalta passiivisten maanomistajien suuren joukon. Lisäksi pellonomistajista saatavaa käsitystä voidaan verrata kuvaan muista maanomistajista, tässä tapauksessa lähinnä metsänomistajista.

Pellonomistaja määriteltiin tutkimuksessa verottajan maatilarekisterin pohjalta. Vaikka maatilarekisteriä päivitetään viemällä sinne aktiivisiin toimenpiteisiin liittyviä maan omistuksen ja käytön muutoksia, osa maankäytön muutoksista jää väistämättä päivittymättä. Luultavasti viljelemättä jättäminen ja peltojen vähittäinen metsittyminen on siirtänyt osan pelloista metsätalouden maaksi. Toden-näköisesti nämä maankäytön muutokset koskettavat erityisesti pieniä peltoaloja Itä- ja Pohjois-Suomessa. Postikyselyaineiston perusteella aineisto-ongelma ei ole kuitenkaan merkittävä.

Pellonomistajan muotokuva

Määriteltäessä pellonomistajaa tyypillisten ominaisuuksien perusteella, muodostuu kuva miespuolisesta keski-ikäisestä henkilöstä, joka asuu Etelä-Suomessa sijaitsevalla tilallaan mutta, joka ei saa omistamistaan pelloista tuotantotuloa. Todellisuudessa tällaisia omistajia on vain noin kaksi prosenttia pellonomistajista. Voidaankin todeta, että tyypillistä pellonomistajaa on vaikea määritellä. Tyypillisen omistajan profiiliin sijaan tässä tutkimuksessa onkin pyritty kuvaamaan pellonomistajia heidän taustansa, omistukselle asetettujen tavoitteiden, maatalouden harjoittamisen sekä pellon hallinta- ja käyttötapojen sekä niihin liittyvien aikomusten perusteella.

Maatalousmaan omistamisessa, toisin kuin metsänomistamisessa, ei juuri näy vinoumaa sukupuolen suhteen, sillä 45 prosenttia pellonomistajista oli naisia. Tässä tutkimuksessa omistajiksi määriteltiin myös varsinaisten omistajien puoliset. Tämä selittää osittain tuloksen eroa metsänomistajatutkimuksiin, joissa

sukupuoli on määritelty tilan asioista pääasiassa vastaavan henkilön mukaan (esim. Karppinen ym. 2002). Yksin tilansa omistavista valtaosa oli kuitenkin pellonomistajistakin miehiä.

Pellonomistajien keski-ikä oli 58 vuotta, joka on samaa luokkaa kuin metsänomistajilla (Karppinen ym. 2002). Maataloustuotannon kannalta tärkeimmät aktiiviviljelijät olivat selvästi nuorempia kuin muut omistajat. Vaikka iäkkäiden, yli 60-vuotiaiden pellonomistajien määrä oli suuri (41 %), heidän omistamansa peltoala oli suhteellisesti pienempi (30 %). Suuret ikäluokat näkyvät pellonomistajien ikärakenteessa. Suurten ikäluokkien ikääntyminen lieneekin selkein omistusrakenteen muutokseen lähitulevaisuudessa vaikuttava tekijä.

Etelä-Suomessa asui enemmän pellonomistajia kuin tiloja oli. Pääsääntöisesti omistajat olivat kuitenkin fyysisesti sängen kiinteästi yhteydessä tilaansa. Lähes kolme neljäsosaa omistajista asui tilan sijaintipaikkakunnalla. Pellonomistajat ovat näin ollen tiiviimmin yhteydessä tilaansa kuin metsänomistajat, joista kolmasosa asui tilan sijaintipaikkakunnan ulkopuolella (Karppinen ym. 2002).

Tämän tutkimuksen mukaan pellonomistaja omisti keskimäärin 5,5 hehtaaria peltoa, kun pinta-alan laskennassa on otettu huomioon pellon jakautuminen puolisoiden kesken. Kyseessä on siis omistusyksikköperusteinen tarkastelu viimeaikoina yleistyneen käyttöyksikkötarkastelun sijaan. Suuret tilat omistivat valtaosan kokonaispeltoalasta, sillä noin viidesosa omistajista omisti yli 60 prosenttia peltoalasta. Vastaava pinta-alan ja omistajamäärän suhde on havaittu myös metsänomistuksessa (Karppinen ym. 2002).

Tiedot kuolinpesien jäsenistä jäivät tämän tutkimuksen aineistossa puutteelliseksi. Kuolinpesät omistavat kuitenkin lähes yhden kymmenesosan peltoalasta. Viime aikoina kuolinpesien omistajien tavoitettavuuden lisääminen on ollut mielenkiinnon kohteena (Hallituksen esitys 75/2005). Pellonomistuksen ja maataloustuotannon kannalta kuolinpesät ovat mielenkiintoisia, sillä ne omistavat merkittävän osan vuokrapelloista. Toisaalta ne toimivat harvoin aktiivisina viljelijöinä, joten kuolinpesät muodostavat huomattavan potentiaalin tuotantoaan jatkaville ja kehittäville aktiiviviljelijöille. Kuolinpesien jäsenten selvittäminen edellyttää mittavaa rekisterityötä, eikä tämänkaltaiseen tutkimukseen ole tois- taiseksi osoitettu riittäviä resursseja.

Omistajien tavoitteet

Pellonomistajien tavoitteet kertovat omistajien monimuotoisuudesta. Alle viidesosalle omistajista pelto oli tärkeä nimenomaan maataloustulon lähteenä. Muut kuin tulonsaantiin liittyvät tavoitteet osoittautuivat suurelle osalle omistajista hyvin tärkeiksi. Erityisesti merkityksellisiä olivat omistamiseen liittyvät tunne- ja perinnetavoitteet sekä vapaa-ajan viettoon ja luontoon ja maisemaan liittyvät tavoitteet.

Pellonomistajista löytyi heidän omistukselleen asettamien tavoitteiden suhteen viisi jokseenkin yhtä suurta ryhmää. Ryhmistä kaksi liittyi erityisesti maatalouden harjoittamiseen: maataloustuloja painottavat ja harrastusviljelijät. Kolmen muun ryhmän – taloudellista turvaa korostavat, aineetonta arvostavat ja välinpitämättömät – kohdalla korostuivat tilan ulkopuolella asuminen ja tilan ulkopuolinen ansiotyö tai eläkkeellä oleminen. Tavoiteryhmään kuulumista selitti erityisesti tilan pellon määrä ja maantieteellinen sijainti (suuralue). Näyttääkin siltä, että omistajan tavoitteet liittyvät tilan tuotantomahdollisuuksiin: jos tilalla on merkittäviä tulonsaantimahdollisuuksia, korostuvat siihen liittyvät tavoitteet, mutta jos maatalous ei anna toimeentuloa, nousevat pellonomistuksen tavoitteina muut kuin tulonsaantiin liittyvät tavoitteet päällimmäisiksi. Maanomistukseen liittyvän maataloustulon yleisyyden alueellinen vaihtelu oli rekisteriaineistossa huomattavaa.

Tavoitteet näyttävät liittyvän hyvin kiinteästi pellon käyttöön. Maataloustuloja painottavilla pellot olivat useimmin viljeltyjä; peräti neljä viidesosaa peltoalasta viljeli omistaja itse vuonna 2006. Myös harrastusviljelijöiden pelloista valtaosa oli omassa viljelyssä, ja vain joka seitsemäs peltohehtaari oli vuokrattu pois. Yleisintä pellon poisvuokraus oli taloudellista turvaa korostavilla ja aineetonta arvostavilla, joilla noin puolet peltoalasta oli luovutettu vuokramiehelle.

Tavoitteista riippumatta pellonomistajat olivat jättäneet noin 15 prosenttia peltoalasta viljelemättä. Viljelemättömyys selittää lähes kokonaan tämän tutkimuksen aineiston sekä muiden pellonkäyttötilastojen välisen kokonaispinta-alaeron. Vain pieni osa (2 %) peltoalasta jäi kuitenkin kokonaan hoitamatta, ja useimmin näin tapahtui välinpitämättömillä.

Tulokset osoittavat passiivisten maanomistajien peltojen mahdollisuudet maatalouden ympäristöpalveluiden tuottamisessa. Aktiiviviljelyn ulkopuolella olevat peltoalat voisivat toimia luonnon monimuotoisuuden tuottajina, sillä biodiversiteettiä lisäävien ja ylläpitävien viljelytoimenpiteiden katsotaan usein olevan ristiriidassa tuotannon tehostamisen ja taloudellisen kannattavuuden kanssa. Ympäristötuen ehtojen tulisi kuitenkin olla riittävän väljät pienten peltoalojen hoitamiseksi avoimena. Tukea tulisi voida myöntää näissä tapauksissa myös ikääntyneille omistajille, jotka eivät enää ole viljelijöitä. Toisaalta myös neuvontakäytäntöjen ja tuki- ja pellonvuokramallien kehittäminen voisi edistää ympäristötavoitteiden toteutumista viljelyn ulkopuolella olevilla peltoaloilla. Maiseman vaaliminen ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen olisi yhdenmukainen tavoite monien pellonomistajien tavoitteiden kanssa. Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi kehitetty luonnonarvokauppa voisi toimia kustannustehokkaana tapana tuottaa luontoarvoja myös peltoluonnon suojelussa (esim. Gustafsson & Nummi 2006).

Maatalouden harjoittaminen

Tulosten vertaaminen aiempiin tilastoihin osoittaa, että kaikki käytettävissä ollut pelto ei ole ollut käytössä. Maataloustuotannon suhteen passiiviset pellonomistajat omistavat tilastointitavasta riippuen 800 000–1 237 000 ha peltoa. Pääomapanoksen tarjoajina he ovat niin tärkeässä asemassa suomalaisessa maataloustuotannossa, että heihin kohdistuvaa tutkimusta ei ole syytä sivuuttaa. Passiivisten omistajien arvojen ja tavoitteiden tuntemus on erityisen tärkeää, kun arvioidaan maatalouden rakennekehityksen lähitulevaisuuden näkymiä.

Suurin osa pellonomistajista ei saa maataloustuloja ja noin neljäsosa pellosto on sellaisten pellonomistajien omistuksessa, jotka eivät harjoita kaupallista maataloustuotteiden tuotantoa eivätkä pellon vuokrausta. Vain puolet peltoalasta on maataloustuotteiden myynnistä tuloa saavien viljelijöiden omistuksessa. Viidesosa omistajista sai maistaan vain vuokratuloa ja heidän hallussaan oli puoli miljoonaa hehtaaria peltoa. Näiden vuokralle antajien yhteistyökumppaneina ovat aktiiviviljelijät. Aktiiviviljelijät ja heidän pellonkäyttönsä on ollut useiden maatalousekonomiaan kuuluvien tutkimusten kohteena (Niemi & Pietola 2001, Uusitalo & Eriksson 2004, Lehtonen 2004, Lehtonen & Pyykkönen 2005, Tike 2006a).

Aikaisempien tutkimusten perusteella tiedetään, että pellonvuokraus ja perusparannusten laiminlyönti liittyvät yhteen (Myyrä ym. 2005). Tämän tutkimuksen antamaa uutta tietoa on se, että myös viljely, jossa tulot muodostuvat pelkästään maataloustuesta, on yhteydessä alempaan peltojen perusparannusten tasoon. Tämä liittyy todennäköisesti myös siihen, että heikosti tuottavat pellot on suunnattu kesannointiin tai niitä hoidetaan tuetusti viljelemättömänä peltona. Tuotantotuen sijaan pelkkään tilatukeen siirtyminen todennäköisesti vauhdittaisi peltojen perusparannusten laiminlyöntejä.

Muutokset pellon omistuksessa ja hallinnassa

Tutkimuksen eräänä keskeisenä tehtävänä oli löytää vaihtoehtoja peltojen omistajarakenteen uudistamiseen. Peltokauppojen vauhdittamista tarkasteltiin kolmella erilaisella politiikkakeinojen valikoimalla. Ensimmäisessä vaihtoehdossa pellonomistajille tarjottiin pellon väliaikaista myyntivoittoveron huojuusta. Toisena politiikkavaihtoehtona oli pellon kiinteistövero ja kolmantena pellon sadontuottokyvyn ylläpitovelvoitteen asettaminen pellonomistajalle.

Pellon myyntihalukkuutta on tulosten perusteella melko vaikea herättää politiikkakeinoin. Jos maatalouspolitiikkaan ei tehdä vuoteen 2011 muutoksia, vapaille markkinoille tulevan pellon määrä on vuositasolla noin 21 000 ha. Vuonna 2005 yksinomaan viljeltyä maata sisältäneissä, yli kahden hehtaarin aidoissa kauppoissa (ei sukulaisten välisissä) vaihtoi omistajaa noin 5 600 hehtaaria peltoa, joten kyselyn perusteella saatua käsitystä pellon myyntihalukkuudesta voidaan pitää realistisena.

Yli 50 euron hehtaarikohtainen vuotuiskestäminen, joka on kytketty suoraan pel-
lonomistamiseen, hieman yli kaksinkertaistaisi pellon vapaiden kauppojen mää-
rän nykyisestä noin 48 000 hehtaariin vuodessa. Pellonomistamiseen liittyvän
kustannuksen suuruudella ei kuitenkaan näytä olevan vaikutusta odotettavissa
olevaan peltokauppojen määrää. Havaittua kynnyksitasoa voidaan pitää varsin
matalana, sillä sen pääomitettu arvo on vain noin kymmenesosa pellon keski-
määräisestä markkinahinnasta.

Tutkimuksessa ei voitu tarkastella vuokratilajelijoita omana ryhmänä, sillä
pellon vuokraus ulkopuolisilta liittyy Suomessa lähes aina omien peltojen vil-
jelyyn. Aktiivisten maataloustuottajien kannalta pellonvuokraus on ollut toi-
miva mahdollisuus laajentaa tuotantoa. Vuokramarkkinoiden alueelliset erot
ovat kuitenkin huomattavia. Syrjäseuduilla pelloista ei ole tarvinnut maksaa
vuokraa usein lainkaan. Tämä näkyy veroaineistoissa niin, että syrjäseuduilla
pellon omistus ei ole tuottanut omistajalleen maataloustuloja tai vuokratuloa
yhtä usein kuin muualla.

Tilakoon kasvattamiseen vuokraamalla peltoa liittyy huomattavia kasvukustan-
nuksia, jotka viljeltyjen peltolohkojen ollessa yhä kauempana toisistaan realisoi-
tuvat esimerkiksi lisääntyneenä tilusjärjestelyiden kysyntänä. Tutkimus tukee
aiempia havaintoja siitä, että kaikki pellonomistajat eivät ole kiinnostuneita
osallistumaan pellon maatalouskäyttöä tehostaviin tilusjärjestelyihin, sillä sa-
malla tilusjärjestelyiden myötä muut käyttömahdollisuudet saattavat kaventua.
Tilusjärjestelyihin liittyvä perusongelma on siinä, että aktiiviset, tuotantoaan
laajentavat maataloustuottajat olisivat halukkaita osallistumaan niihin, mutta
osallistuminen on mahdollista vain omistuksessa olevien peltojen osalta. Pien-
ten tilojen omistajia tilusjärjestelyt taas eivät kiinnosta, koska heille maatalous-
maan käyttöarvo koostuu muista tekijöistä kuin tilusjärjestelyillä tavoiteltavista
maatalouden rationalisointieduista.

Pellon vuokrauksen rinnalta Suomen peltomarkkinoilta on puuttunut eräitä
muualla käytössä olleita maanhallintakäytäntöjä. Yksi esimerkki tällaisista on
yhteisviljelykäytäntö (*sharecropping*) maanomistajan ja viljelijän välillä. Maan-
omistaja voi tarjota maansa ja siihen tehtävät perusparannukset ja lannoitukset
viljelijän ja tuotantokaluston omistajan kanssa yhdessä johdettuun tuotantoon.
Viljelijän ja maanomistajan välinen yhteistyö on tiiviimpää ja ehkä myös pitkä-
jänteisempää kuin nykyisessä käteismarkkinoihin perustuvassa pellonvuokra-
käytännössä. Tämä toimintatapa saattaisi sopia joillekin pellonomistajille, sillä
suurin osa heistä asuu tilalla ja halunee säilyttää kontrollin lähimpään asuinym-
päristöönsä. Tulevaisuudessa vuokramarkkinoille tarjottavat tilat saattavat olla
myös niin isoja, että ne voivat tarjota viljelymahdollisuuden jopa sellaisenaan.
Näissä tapauksissa yhteisviljely tarjoaisi yhden rahoitustavan tilanpidon aloitta-
miseen. Pellonomistajien ikärakenteen muuttuessa uusille käytännöille saattaa
syntyä kysyntää. Nuorten pellonomistajien tavoitteiden tunnistaminen onkin
jatkossa yksi pellonkäyttöä ohjaavan politiikan suunnittelun lähtökohtia.

Eurooppalainen tukijärjestelmä ei tunnista aitoa pellon omistajan ja viljelijän väistä yhteistyötä niin, että esimerkiksi tuet voitaisiin jakaa. Tästä saattaa aiheutua kustannuksia, jotka heikentävät suomalaisten elintarvikkeiden kilpailukykyä elintarvikemarkkinoilla. Maatalouspolitiikkaa tehtäessä olisikin tunnustettava vahvat perinteet ja esimerkiksi aikaisempien sukupolvien pellonraivaustyön arvostus. Peltoa ei myydä, joten pellon omistajien ja viljelijöiden yhteistyömahdollisuuksia täytyy kehittää käyttöyksikötason toimintaedellytysten parantamiseksi. Vuodelta 1966 peräisin olevan maanvuokralain kehittäminen onkin tässä suhteessa avainasemassa.

Tutkimuksen tulokset antavat viitteitä siitä, että maatalousmaan omistamiseen liittyy maatalouden ulkopuolisia toimintoja, joiden pellonomistajille tuoma arvo ylittää pellon markkinahinnan. Vaikka kansallisen tukijärjestelmän tavoitteena on mahdollistaa kannattava maataloustuotanto maan kaikissa osissa, peltojen alueellisissa hinnoissa on suuria eroja (MMM 2001, Pyykkönen 2002). Pitkän tutkimusperinteen omaava pellon tuotannollisen arvon ja kauppahinnan vertaaminen onkin saavuttanut taitekohdan, sillä pellon maataloustuotannon kautta tuoma tuotannollinen arvo saavuttaa enää harvoin kauppahintojen tason (Ylätaalo 1991, Peltola 1997, Pyykkönen 2006, MTT 2006). Pellonomistajien tavoitteiden tunteminen tuo lisätulkintamahdollisuuksia tuotannollisen arvon määrittämisen rinnalle, sillä etenkin Itä- ja Pohjois-Suomessa maataloustulon ja maatalousmaanomistuksen yhteys näyttää olevan heikko.

Passiivisten omistajien tavoitteet kuvastavat monitahoisempia peltoon liittyviä arvoja kuin hyvin pienen peltokauppamäärän perusteella määrittyvät hinnat. Näitä monitahoisia arvoja ilmentää 260 000 pellonomistajaa, jotka haluavat säilyttää maatalousmaan omistuksessaan, vaikka eivät saisi siitä mitään tuloja. Kuitenkin tuotantoon tai hintaan perustuva käsitys pellon arvosta ohjaa usein maatalouspoliittista keskustelua.

Suomessa pellon hintoja ei ole tilastoitu käyttötarkoituksen mukaan. On kuitenkin olemassa näyttöä siitä, että viljelysmaasta on maksettu korkeita hintoja myös silloin, kun se on ostettu virkistyskäyttöön (Stillman 2005). Tämän tutkimuksen havainnot yhdistettynä vähäiseen vapaiden peltokauppojen määrään ja lisääntyneeseen pellon vuokraukseen kertovat siitä, että vaikka maatalouden tuotantorakenteessa on tapahtunut nopeita muutoksia, eivät muutokset ole toistaiseksi siirtyneet, eivätkä ole lähitulevaisuudessa siirtymässä pellon omistusrakenteeseen. Pellonomistukseen liittyy paljon muita kuin tulonsaantiin liittyviä tavoitteita, joten lähinnä taloudellisiin kannusteisiin pohjaavilla politiikkakeinoilla, kuten väliaikaisella myyntivoittoverohuojennuksella ei voida juurikaan vaikuttaa pellonomistajarakenteeseen.

On myös syytä huomata, että pellot ovat useimmiten osa henkilön muuta maanomistuksen kokonaisuutta. Siihen kuuluu usein ainakin asuintontti ja metsämaata. Kun pellot rajautuvat tavallisimmin välittömään asuin- tai lomakäytön ym-

päristöön, niiden omistusoikeutta ei haluta luovuttaa ulkopuolisille esimerkiksi lapsuuden asuinympäristön muutoksen pelossa. Lisäksi jos metsänomistuksesta ei haluta luopua, on luontevaa, että myös pellot pidetään samassa tilakokonaisuudessa, vaikkei niistä saataisikaan tuloja.

Tutkimusaineisto koski yhtä vuotta, joten sen avulla ei voida tehdä päätelmiä maanomistuksen kehittymisestä ajassa. Säännöllisesti toistetut pellonomistajatutkimukset mahdollistaisivat uusien ilmiöiden havaitsemisen ja muutosten tunnistamisen. Tämän tutkimuksen avulla voidaan asettaa suomalaisten pellonomistajien tutkimukselle lähtöarvoja, mutta ajan myötä tapahtuvia muutoksia voidaan arvioida vain kytkemällä nyt esitettyjä tuloksia tulevien tutkimusten tuloksiin. Tulevaisuudessa pellonomistajatutkimuksen jatkaminen onkin välttämätöntä, jotta omistajarakenteen muutoksesta saadaan luotettavaa tietoa.

Kirjallisuus

- Aakkula, J. 1999. Economic Value of Pro-Environmental Farming - A Critical and Decision-Making Oriented Application of the Contingent Valuation Method. Agricultural Economics Research Institute. Publications 92. Helsinki.
- Arhippainen, M. & Pyykkönen, P. 2000. Kuntien väliset kiinteistöverovirrat. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita n:o 32. ISBN 952-5299-18-X, ISSN-1455-4623.
- Avoliittolaki 13.6.1929/234. Saatavissa internetissä: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234>. Viitattu 22.11.2006.
- Campbell, D., Hutchinson, W. G. & Scarpa, R. 2006. Using Discrete Choice Experiments to Derive Individual-Specific WTP Estimates for Landscape Improvements under Agri-Environmental Schemes: Evidence from the Rural Environment Protection Scheme in Ireland. Fondazione Eni Enrico Mattei. Working papers 26.06. Saatavissa internetissä: <http://www.feem.it/Feem/Pub/Publications/WPapers/default.htm>. Viitattu 15.12.2006.
- Chaudhuri, A. & Maitra, P. 2002 On the Choice of Tenancy Contracts in Rural India. *Economica* 69: 445-459. August 2002
- Cooper, J. & Osborne, T. 1998. Rental Rates and the Extension of CRP Contracts. *Amer. J. Agr. Econ.* 80: 184-94.
- Deaton, B., Hoehn, J. & Norris, P. 2007 Net buyers, net sellers, and agricultural landowner support for agricultural zoning. *Land Economics*, 83: 153-165.
- Deininger, K. 2003. Land Policies for Growth and Poverty Reduction. A World Bank Policy Research Report.
- Favada, I.M., Karppinen, H., Kuuluvainen, J., Mikkola, J. & Stavness, C. 2007. The effects of prices, owner characteristics and ownership objectives on timber supply. University of Helsinki, Department of Forest Economics, Reports 48. 34 s.
- Granberg, L., Kovách, I. & Tovey, H. (toim). 2001. Peasantisation and Beyond in Finland and Scandinavia. in: *Europe's Green Ring. Perspectives on Rural Policy and Planning*. Ashgate, 285-305.
- Gustafsson, L. & Nummi, T. 2006. Luonnonarvokauppa vuonna 2006. Luonnonarvokaupan kokeilun vuosiraportti. Moniste, 15 s. + liite. Saatavissa internetissä: http://wwwb.mmm.fi/metso/ASIAKIRJAT/MMM-6082-v1-MET-SO_luonnonarvokauppa_2006_vuosiraportti.pdf. Viitattu 23.11.2007
- Hallituksen esitys 75/2005. Hallituksen esitys Eduskunnalle eräksi kiinteistöjen omistajatietojen ajantasaisuutta parantaviksi säännöksiksi. Saatavissa internetissä: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2005/20050075>. Viitattu 30.11.2006 ja 15.12.2006.

- Horne, P. 2006. Forest owners' acceptance of incentive based policy instruments in forest biodiversity conservation - a choice experiment based approach. *Silva Fennica* 40(1): 169–178.
- Horne, P., Koskela, T., Ovaskainen, V., Karppinen, H. & Naskali, A. 2004. Metsänomistajien suhtautuminen yksityismetsien monimuotoisuuden turvaamiseen ja sen toteutuskeinoihin. Teoksessa: Horne, P., Koskela, T. & Ovaskainen, V. (toim.). Metsänomistajien ja kansalaisten näkemykset metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 933: 47–63.
- Jokinen, M. 1998. Metsänomistuksen kulttuuriset tekijät – metsänomistajien käsityksiä metsästä ja ympäristönsuojelusta. *Metsätieteen aikakauskirja – Folia Forestalia* 4/1998: 513–530.
- Kangas, J. & Kangas, A. 2002. Multiple criteria decision support methods in forest management. An overview and comparative analyses. Teoksessa: Pukkala, T. (toim.). Multi-objective forest planning. Kluwer Academic Publishers. *Managing Forest Ecosystems* 6. s. 37–70.
- Kangas, J. (toim.). 2001 Metsäsuunnittelu käyttömuotojen yhteensovittamisessa. Teoksessa: Kangas, J. & Kokko, A. (toim.). Metsän eri käyttömuotojen yhteensovittaminen. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 800. s. 256–314.
- Karppinen, H. 1995. Metsänomistajien arvot ja metsätaloudellinen toiminta. Helsingin yliopisto, metsäekonomian laitos, kansantaloudellisen metsäekonomian lisensiaatintyö. 139 s.
- Karppinen, H. 1998a. Values and objectives of non-industrial private forest owners in Finland. *Silva Fennica* 32(1): 43–59.
- Karppinen, H. 1998b. Objectives of non-industrial private forest owners: differences and future trends in southern and northern Finland. *Journal of Forest Economics* 4(2): 147–173.
- Karppinen, H. 1998c. Objectives of non-industrial private forest owners: differences and future trends in Southern and Northern Finland. *Journal of Forest Economics* 4(2): 147–173.
- Karppinen, H., Hänninen, H. & Ripatti, P. 2002. Suomalainen metsänomistaja 2000. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 852. 83 s.
- Karppinen, H. & Kuuluvainen, J. 2007. Metsänomistajien puunmyynteihin vaikuttavat tekijät. *Teho* 4/2007. s. 7–9.
- Kline, J.D., Alig, R.J., & Johnson, R.L. 2000. Forest owner incentives to protect riparian habitat *Ecological Economics* 33: 29–43.

- Koontz, T.M. 2001. Money Talks – But to Whom? Financial Versus Nonmonetary Motivations in Land Use Decisions. *Society & Natural Resources* 14: 51–65.
- Kurtz, W & Lewis, B. 1981. Decision-making framework for nonindustrial private forest owners: An application in the Missouri Ozarks. *Journal of Forestry* 79(5): 285–288.
- Kuuluvainen, J., Karppinen, H. & Ovaskainen, V. 1996. Landowner objectives and nonindustrial private timber supply. *Forest Science* 42(3): 300–309.
- Kuussaari, M., Tiainen, J., Helenius, J., Hietala-Koivu, R. & Heliölä, J. 2004. Maatalouden ympäristötuen merkitys luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle. Mytvas seurantatutkimus 2000-2003. Suomen ympäristö 709. Suomen ympäristökeskus. Saatavissa internetissä: <http://www.ymparisto.fi>. Viitattu 8.12.2006.
- Lehtikangas, K. 2004. Vuokrapeltojen asema tilusjärjestelyissä. Teknisen korkeakoulun maanmittausosastolla tehty diplomityö.
- Lehtonen, H. & Pyykkönen, P. 2005. Maatalouden rakennäköymät vuoteen 2013. MTT:n selvityksiä 100. 40 s.
- Lehtonen, H. (toim.). 2004. CAP-uudistus Suomen maataloudessa. MTT:n selvityksiä 62. 140 s.
- Li, G., Rozell, S. & Brandt, L., 1998. Tenure, land rights, and farmer investment incentives in China. *Agricultural Economics* 19, s. 63–71.
- Lighthall, D. 1995. "Farm Structure and Chemical Use in the Corn Belt." *Rural Sociology* 60: 505–520.
- Maanmittauslaitos. Kiinteistöjen kauppahintatilasto. Saatavissa internetissä osoitteessa: www.maanmittauslaitos.fi/Julkaisut_ja_asiakirjat/Tilastot/Kauppahintatilastot/.
- Maatilarekisteri. Saatavissa internetissä: <http://www.mmmtike.fi/fi/index/tilastojatietopalvelut/julkaisut/maatilarekisteri.html>
- Maatalouden tuloverolaki 15.12.1967/543. Saatavissa internetissä: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1967/19670543>. Viitattu 28.11.2006.
- Marty, T., Kurtz, W. & Gramann, J. 1985. NIPF owner attitudes in the midwest: a case study in Missouri and Wisconsin. *Northern Journal of Applied Forestry* 5(3): 194–197.
- MATILDA. Matilda-tietopalvelussa julkaistaan Tiken tekemiä maatalous- ja elintarvikealan tilastoja. Saatavissa internetissä: www.matilda.fi.
- Maybery ym. 2005. Categorising farming values as economic, conservation and lifestyle. *Journal of economic psychology* 26(2005):59–72.

- MMM. 2001. Maatalouden strategiaprojektin Johtoryhmän loppuraportti. Työryhmämuisio 2001:16.
- MMM. 2005. Peltoviljelyn tulevaisuuden linjaukset Suomessa. Työryhmämuisio 2005:15. Helsinki.
- MMM. 2006a. Hakuopas 2006. Saatavissa internetissä: <http://www.mmm.fi/attachments/5gyCS6aFj/5gyE5fPJk/Files/CurrentFile/Hakuopas06yhd.pdf>. Viitattu 10.11.2006.
- MMM. 2006b. Lande 2000. Saatavana internetissä: http://www.lande2000.fi/maaseudun_kehittaminen/9.html#Kenelle%20nuorten%20viljelijöiden%20aloitustukea. Viitattu 11.12.2006.
- MTT. 2006. Taloustohtori. Työkalu maatilatalouden kannattavuusseurantaan. Saatavissa internetissä: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori>. Viitattu 13.12.2006.
- Myyrä, S. 2004. Pellon vuokrahinnat Suomessa vuosina 2003-2004. MTT:n selvityksiä 75. 23 s.
- Myyrä, S., Ketoja, E., Yli-Halla, M. & Pietola, K. 2005. "Land Improvements under Land Tenure Insecurity -the Case of pH and Phosphate in Finland". Land Economics (Nov 2005). Forthcoming.
- Myyrä, S. & Pietola, K. 2005. Velkojen keskittymiskehitys Suomen maataloilla. MTT:n selvityksiä 92: 31 s + 2 liitettä.
- Niemi, J & Ahlstedt, J. 2006. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot. MTT Taloustutkimuksen julkaisuja 106. MTT Taloustutkimus. 96 s.
- Niemi, J.K. & Pietola, K. 2001. Land use response to agricultural policy and market movement on Finnish dairy-farms. Agricultural and food science in Finland 10, 4: 285–294.
- Ovaskainen, V., Hänninen, H., Mikkola, J. & Lehtonen, E. 2006. Cost-sharing and private timber stand improvements: A two-step estimation approach. Forest Science 52(1): 44–54.
- Peltola, R. 1997. Maatalousmaan arvo ja hinta Suomessa v. 1980-1996. Maanmittauslaitoksen julkaisuja Nro 83:1–225.
- Peltola, R., Mattila, P & Kasteenpohja, E. 2006. Pellon arvo. Maanmittauslaitoksen julkaisuja 102. 53 s.
- Pietarinen, J. 1987. Ihminen ja metsä: neljä perusasennetta. Silva Fennica 21(4): 323–331.
- Pietola, K., Väre, V. & Oude Lansink, A. 2003. Timing and type of exit from farming: farmers' early retirement programs in Finland. European review of agricultural economics 30, 1: 99–116.

- Pouta, E. & Ovaskainen, V. 2006. Assessing the recreational demand for agricultural land in Finland. *Agricultural and food science* 15, 4: 375–387.
- Pyykkönen, P. 2002. Regional differences in land prices in Finland. *Pellervo Economic Research Working papers* 56. 24 s.
- Pyykkönen, P. 2006. Factors Affecting Farmland Prices in Finland. *Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisu* 19. 142 s.
- Salamon, S., Farnsworth, R., Bullock, D. & Yusuf, R. 1997. Family factors affecting adoption of sustainable farming systems. *J. Soil Water Conserv.* 52(2):265–271.
- Salaojakeskus. 2006. Salaojitetut peltohehtaarit Suomessa. Saatavissa internetissä: <http://www.salaojakeskus.fi/tilastot/salaojatilastot.pdf>. Viitattu 08.11.2006.
- Sipiläinen, T., Marklund, P-O. & Huhtala, A. 2006. Muuttaako biodiversiteetti luomutuotannon tehokkuutta – luomu- ja tavanomaisen kasvintuotannon vertailu. *Maataloustieteen päivät 2006*. Saatavissa internetissä: <http://www.smts.fi/esit06/0804.pdf>. Viitattu 8.12.2006.
- Sjaastad, E. & Bromley, D. 1997. Indigenous Land Rights in Sub-Saharan Africa: Appropriation, Security and Investment Demand. *World Development* 25, pp. 549–562.
- Stillman, S. 2005. Examining changes in the value of rural land in New Zealand between 1989 and 2003. *Motu Economic and Public Policy Research Working Papers* 05-07. 41 s.
- Tike. 2006a. Käytössä oleva maatalousmaa 2005. *Maataloustilastotiedote* 6/2005. Maa- ja metsätalousministeriön Tietopalvelukeskus.
- Tike. 2006b. Maakunnittain tukia hakeneiden tilojen lukumäärät, peltoalat ja tilajakauma vuodelta 2005. Tietopalvelu. Raportin numero t_004806 ja ajopvm 30.01.2006. Maa- ja metsätalousministeriön Tietopalvelukeskus. Sähköposti.
- Tikkanen, I. 1978. Metsänomistajien muuttuvat tavoitteet ja puunmyyntikäyttyminen. *Metsä ja Puu* (1): 14–17.
- Tilastokeskus. Maaseudun kolmijako. Saatavissa internetissä: http://www.stat.fi/tup/msind/msind_aluetyypit.html#kolmij.
- Uusitalo, P. & Eriksson, C. Viljanviljelyn perusmuokkausmenetelmien taloudellisuusvertailu. 2005. *Maa- ja elintarviketalous* 60. MTT.
- Vihinen, H., Tapio-Biström, M-L. & Voutilainen, O. 2006. Rural marginalisation and multifunctional land use in Finland. *Agrifood Research Working papers* 103. *Agrifood Research Finland*. 121 p. 4 appendices.

- Väestörekisterikeskus. Suomen asukasluku vuodenvaihteessa 2004-2005.
- Whitby, M. & Saunders, C. 1996. The Supply of Conservation Goods in Britain: A Comparison of the Financial Efficiency of Two Policy. *Land Economics*, 72: 313-325.
- Wossink, G.A. & van Wenum, J.H. 2003. Biodiversity conservation by farmers: analysis of actual and contingent participation. *European Review of Agricultural Economics* 30: 461–485
- Ylätaalo, M. 1991. Determination of the capitalized and market values of supplementary arable land in Southern Finland, 1972-1986. *Journal of Agricultural Science in Finland* 63:143–254.
- Ylikangas, V. 2004. Peltotilusjärjestelyn tarve ja mahdollisuudet Suomessa. *Maanmittauslaitoksen julkaisuja* 95. 32 s.
- Yrjölä, T. & Kola, J. 2004. Consumer Preferences Regarding Multifunctional Agriculture. *International Food and Agribusiness Management Review* 7, 1: 78–90.

Liite 1 (1/38). Liitetaulukot.

Liitetaulukko 1. Pellonomistajien sukupuoli ja ikä.

		Sukupuoli						
		Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Kaikki
		% omistajista		% peltoalasta		Keski-ikä		Keski-ikä
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	74	26	82	18	55,9	58,4	56,6
	Yksityishenkilö (puoliso)	12	88	5	95	58,5	54,8	55,2
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	80	20	84	16			
	Institutionaalinen omistaja							
Ikä	Alle 40 vuotta	53	47	60	40	32,6	32,9	32,7
	40–59 vuotta	54	46	59	41	50,8	50,7	50,8
	60 ja yli	57	43	63	37	72,5	71,4	72,0
Koulutusaste	Perusaste	61	39	68	32	62,1	64,6	63,1
	Keskiaste	73	37	79	21	50,0	54,0	51,1
	Alin korkea-aste	51	49	57	43	54,7	52,6	53,7
	Korkeakouluaste	50	50	66	34	53,8	47,5	50,7
Ammattiasema	Palkansaaja	56	44	57	43	52,4	49,1	51,0
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	76	24	77	23	48,1	50,2	48,6
	Muu itsenäinen yrittäjä	73	27	77	23	52,5	51,5	52,2
	Eläkeläinen	55	45	59	41	68,4	69,8	69,0
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	32	68	46	54	52,2	48,3	49,5
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	71	29	74	26	47,1	49,7	47,8
	Harrastusviljelijät	65	35	72	28	55,2	53,7	54,7
	Taloudellista turvaa korostavat	59	41	64	36	58,5	59,0	58,7
	Aineetonta arvostavat	61	39	64	36	58,1	54,6	56,7
	Välinpitämättömät	60	40	62	38	56,8	53,1	55,3

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	55	45	59	41	58,7	57,4	58,1
	Itä-Suomi	56	44	60	40	58,6	56,8	57,8
	Länsi-Suomi	56	44	61	39	57,2	55,8	56,6
	Pohjois-Suomi	56	44	61	39	59,0	57,5	58,3
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	54	46	59	41	58,1	56,9	57,6
	Itä-Suomi	56	44	61	39	59,0	57,1	58,1
	Länsi-Suomi	56	44	61	39	57,2	55,8	57,9
	Pohjois-Suomi	56	44	61	39	59,5	57,9	58,8
Asuinkunnan koko	Alle 5000	57	43	61	39	59,0	57,0	58,9
	5000 – 19999	56	44	60	40	58,5	56,8	57,7
	20000 – 99999	53	47	58	42	58,3	57,4	57,9
	Yli 100000	49	51	51	49	56,3	56,5	56,4
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	57	43	61	39	59,2	57,3	58,4
	Ei tilan sijaintikunta	51	49	54	46	56,3	56,3	56,3
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	53	47	54	46	60,3	59,1	59,8
	1 – 2,99 ha	54	46	55	45	60,1	58,7	59,4
	3 – 6,99 ha	55	45	58	42	61,0	59,1	60,2
	7 – 14,99 ha	57	43	61	39	59,4	57,1	58,4
	Yli 15 ha	57	43	60	40	52,2	50,7	51,5
Maatalouden tulot	Ei tuloa	54	46	56	44	60,7	59,2	60,0
	Vuokratuloa	55	45	60	40	64,0	61,3	62,8
	Tuloa viljelystä	58	42	62	38	49,9	48,3	49,2
	Vain tukea	58	42	63	37	53,8	51,3	52,7
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15000 €	61	39	69	31	66,2	65,8	66,1
	15000 – 29999 €	54	46	60	40	59,4	59,1	59,2
	30000 – 44999 €	54	46	57	43	53,7	52,5	53,2
	Yli 45000 €	53	47	55	45	52,4	50,6	51,5
Kaikki		55	45	60	40	58,5	57,0	57,8

Liite 1 (3/38).

Liitetaulukko 2. Pellonomistajien ikä.

		Ikä			
		Alle 40	40–59	60 ja yli	Yhteensä
		% omistajista (% peltoalasta)			
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	13 (18)	46 (52)	41 (30)	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	13 (19)	51 (58)	37 (23)	100
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	31 (30)	5 (8)	64 (62)	100
	Institutionaalinen omistaja				
Sukupuoli	Mies	11 (17)	44 (49)	45 (33)	100
	Nainen	12 (18)	46 (52)	41 (30)	100
Ammattiasema	Palkansaaja	19 (22)	70 (67)	11 (10)	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	23 (31)	62 (59)	16 (10)	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	15 (29)	68 (57)	17 (14)	100
	Eläkeläinen	0 (0)	8 (8)	92 (92)	100
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	13 (16)	39 (66)	47 (18)	100
Koulutusaste	Perusaste	3 (6)	35 (44)	63 (50)	100
	Keski-aste	21 (27)	57 (59)	22 (14)	100
	Alin korkea-aste	17 (33)	55 (52)	28 (14)	100
	Korkeakouluaste	25 (34)	53 (53)	22 (13)	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	26 (34)	59 (56)	15 (9)	100
	Harrastusviljelijät	13 (19)	50 (56)	37 (25)	100
	Taloudellista turvaa korostavat	13 (18)	41 (44)	46 (38)	100
	Aineetonta arvostavat	13 (12)	53 (54)	14 (35)	100
	Välinpitämättömät	13 (21)	50 (51)	37 (29)	100

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	15 (23)	42 (47)	42 (30)	100
	Itä-Suomi	14 (20)	44 (49)	41 (31)	100
	Länsi-Suomi	16 (23)	45 (50)	38 (27)	100
	Pohjois-Suomi	15 (21)	43 (46)	43 (33)	100
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	18 (22)	42 (48)	40 (30)	100
	Itä-Suomi	16 (20)	43 (49)	41 (31)	100
	Länsi-Suomi	19 (23)	44 (50)	37 (27)	100
	Pohjois-Suomi	16 (21)	41 (46)	43 (34)	100
Asuinkunnan koko	Alle 5000	18 (22)	41 (49)	41 (30)	100
	5000 – 19999	17 (21)	43 (49)	40 (30)	100
	20000 – 99999	15 (21)	43 (45)	41 (34)	100
	Yli 100000	17 (32)	43 (39)	40 (29)	100
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	16 (22)	42 (48)	42 (30)	100
	Ei tilan sijaintikunta	20 (22)	43 (48)	36 (30)	100
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	24 (16)	34 (37)	42 (47)	100
	1 – 2,99 ha	15 (17)	39 (37)	46 (47)	100
	3 – 6,99 ha	15 (16)	39 (36)	46 (48)	100
	7 – 14,99 ha	13 (15)	44 (42)	43 (43)	100
	Yli 15 ha	21 (26)	55 (53)	24 (21)	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	15 (26)	38 (31)	48 (43)	100
	Vuokratuloa	15 (11)	31 (27)	54 (62)	100
	Tuloa viljelystä	24 (25)	61 (63)	15 (12)	100
	Vain tukea	22 (17)	54 (58)	24 (25)	100
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15000 €	28 (30)	20 (25)	52 (46)	100
	15000 – 29999 €	10 (16)	37 (44)	52 (41)	100
	30000 – 44999 €	14 (21)	56 (58)	30 (21)	100
	Yli 45000 €	14 (21)	66 (65)	20 (14)	100
Kaikki		17 (22)	42 (48)	41 (30)	100

Liite 1 (5/38).

Liitetaulukko 3. Pellonomistajien koulutus.

		Koulutus				
		Perusaste	Keski-aste	Alin korkea-aste	Korkeakoulu-aste	Yhteensä
		% omistajista (% peltoalasta)				
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	43 (30)	27 (36)	16 (20)	14 (14)	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	40 (30)	22 (21)	25 (37)	14 (13)	100
	Yhtymän/yhtiön tai perikunnan jäsen	37 (40)	21 (22)	21 (19)	21 (19)	100
	Muu yksityishenkilö	13 (40)	28 (22)	22 (19)	38 (19)	100
Sukupuoli	Mies	42 (31)	30 (36)	15 (18)	13 (14)	100
	Nainen	40 (32)	17 (22)	23 (30)	19 (16)	100
Ikä	Alle 40 vuotta	8 (9)	39 (37)	24 (32)	29 (23)	100
	40–59 vuotta	31 (27)	30 (36)	22 (22)	17 (15)	100
	60 ja yli	65 (62)	14 (18)	13 (13)	9 (8)	100
Ammattiasema	Palkansaaja	24 (21)	25 (23)	25 (29)	27 (27)	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	34 (24)	41 (40)	17 (24)	8 (12)	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	25 (19)	37 (51)	18 (11)	19 (19)	100
	Eläkeläinen	67 (67)	14 (14)	12 (12)	7 (6)	100
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	38 (43)	17 (10)	26 (26)	19 (21)	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	29 (21)	37 (37)	21 (28)	13 (14)	100
	Harrastusviljelijät	42 (34)	30 (38)	18 (19)	10 (10)	100
	Taloudellista turvaa korostavat	39 (35)	23 (24)	17 (19)	20 (23)	100
	Aineetonta arvostavat	35 (34)	23 (25)	27 (16)	18 (25)	100
	Välinpitämättömät	17 (30)	16 (22)	25 (33)	20 (16)	100

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	37 (26)	25 (33)	21 (24)	17 (16)	100
	Itä-Suomi	46 (39)	23 (27)	17 (19)	14 (16)	100
	Länsi-Suomi	38 (34)	27 (35)	20 (18)	16 (13)	100
	Pohjois-Suomi	46 (34)	26 (29)	15 (25)	14 (12)	100
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	35 (26)	25 (33)	21 (24)	19 (17)	100
	Itä-Suomi	48 (39)	25 (28)	16 (19)	12 (14)	100
	Länsi-Suomi	39 (35)	27 (35)	20 (18)	14 (13)	100
	Pohjois-Suomi	48 (34)	25 (29)	15 (25)	12 (12)	100
Asuinkunnan koko	Alle 5000	48 (34)	25 (33)	18 (24)	9 (10)	100
	5000 – 19999	40 (32)	27 (33)	19 (21)	14 (15)	100
	20000 – 99999	37 (25)	25 (32)	19 (23)	20 (20)	100
	Yli 100000	19 (24)	11 (7)	22 (14)	48 (56)	100
Asuinkunta	Tilalla	46 (32)	27 (34)	17 (22)	10 (11)	100
	Tilan sijaintikunta	47 (41)	26 (26)	14 (13)	13 (21)	100
	Ei tilan sijaintikunta	26 (19)	19 (16)	26 (27)	30 (39)	100
Tilan peltoala	1 – 2,99 ha	43 (41)	20 (23)	22 (22)	16 (14)	100
	3 – 6,99 ha	44 (46)	22 (21)	16 (16)	18 (17)	100
	7 – 14,99 ha	48 (48)	23 (23)	17 (17)	13 (12)	100
	Yli 15 ha	31 (26)	35 (35)	20 (24)	14 (15)	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	43 (33)	20 (21)	19 (26)	19 (19)	100
	Vuokratuloa	44 (44)	21 (19)	19 (20)	16 (16)	100
	Tuloa viljelystä	34 (26)	35 (38)	20 (22)	11 (14)	100
	Vain tukea	45 (44)	35 (35)	14 (11)	7 (10)	100
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15000 €	50 (38)	23 (31)	14 (14)	13 (17)	100
	15000 – 29999 €	51 (44)	26 (33)	14 (14)	9 (9)	100
	30000 – 44999 €	34 (29)	29 (30)	23 (31)	14 (11)	100
	Yli 45000 €	23 (19)	23 (31)	26 (22)	28 (22)	100
Kaikki		41 (32)	25 (32)	19 (22)	15 (15)	100

Liite 1 (7/38).

Liitetaulukko 4. Pellonomistajien ammattiasema.

		Ammattiasema					
		Palkan- saaja	Maa- tai metsäta- lousyrittäjä	Muu itsenäi- nen yrittäjä	Eläkeläinen	Muu	Yh- teensä
		% omistajista (% peltoalasta)					
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	31 (20)	23 (55)	8 (6)	35 (18)	3 (1)	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	41 (30)	18 (43)	4 (4)	32 (18)	6 (2)	100
	Yhtymän/yhitiön tai perikunnanjäsen	40 (50)	9 (20)	6 (0)	40 (29)	6 (2)	100
	Muu perheenjäsen	46 (28)	11 (30)	9 (5)	29 (31)	6 (9)	100
Sukupuoli	Mies	33 (20)	24 (55)	8 (7)	33 (18)	2 (2)	100
	Nainen	38 (32)	11 (34)	5 (4)	39 (26)	7 (4)	100
Ikä	Alle 40 vuotta	52 (24)	33 (67)	8 (8)	0 (0)	8 (2)	100
	40–59 vuotta	53 (32)	26 (56)	10 (7)	6 (3)	5 (3)	100
	60 ja yli	9 (9)	7 (18)	3 (3)	80 (69)	2 (1)	100
Koulutusaste	Perusaste	21 (16)	16 (37)	4 (3)	55 (41)	4 (3)	100
	Keski-aste	35 (18)	32 (63)	10 (9)	19 (9)	3 (1)	100
	Alin korkea-aste	48 (32)	18 (52)	7 (3)	22 (11)	6 (3)	100
	Korkeakouluaste	62 (43)	10 (39)	9 (7)	14 (8)	5 (3)	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	18 (13)	68 (78)	2 (2)	9 (6)	2 (1)	100
	Harrastusviljelijät	33 (22)	28 (53)	6 (6)	29 (17)	4 (3)	100
	Taloudellista turvaa korostavat	38 (38)	5 (18)	11 (12)	41 (31)	4 (2)	100
	Aineetonta arvostavat	52 (46)	5 (12)	6 (9)	31 (26)	6 (7)	100
	Välinpitämättömät	45 (38)	4 (19)	10 (15)	35 (23)	6 (6)	100
Tilan suuralue	Etelä-Suomi	36 (26)	20 (48)	7 (6)	33 (18)	4 (3)	100
	Itä-Suomi	32 (20)	18 (44)	8 (7)	39 (26)	5 (3)	100
	Länsi-Suomi	36 (23)	21 (49)	9 (7)	32 (20)	3 (1)	100
	Pohjois-Suomi	34 (24)	15 (52)	4 (2)	42 (21)	5 (2)	100

Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	38 (27)	18 (46)	7 (6)	33 (18)	4 (3)	100
	Itä-Suomi	29 (17)	20 (46)	8 (7)	39 (26)	5 (3)	100
	Länsi-Suomi	36 (23)	22 (50)	9 (7)	30 (19)	3 (1)	100
	Pohjois-Suomi	32 (22)	16 (53)	4 (2)	43 (21)	6 (2)	100
Asuinkunnan koko	Alle 5000	30 (19)	23 (54)	8 (6)	37 (19)	3 (3)	100
	5000 – 19999	34 (23)	20 (48)	7 (6)	35 (21)	4 (2)	100
	20000 – 99999	39 (30)	13 (40)	7 (5)	37 (22)	4 (3)	100
	Yli 100000	48 (58)	2 (11)	6 (5)	36 (23)	9 (3)	100
Asuu suhteessa tilaan	Tilalla	28 (19)	28 (56)	7 (5)	34 (18)	3 (2)	100
	Tilan sijaintikunnassa	34 (29)	4 (18)	9 (14)	47 (35)	6 (4)	100
	Ei tilan sijaintikunnassa	51 (55)	4 (7)	6 (7)	34 (26)	5 (5)	100
Tilan peltoala	1 – 2,99 ha	42 (43)	2 (3)	8 (7)	43 (42)	5 (6)	100
	3 – 6,99 ha	39 (40)	5 (6)	7 (7)	43 (42)	6 (5)	100
	7 – 14,99 ha	33 (32)	17 (19)	7 (7)	40 (38)	3 (3)	100
	Yli 15 ha	24 (19)	50 (62)	6 (5)	19 (13)	2 (2)	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	41 (33)	4 (26)	7 (6)	43 (33)	5 (3)	100
	Vuokratuloa	34 (30)	5 (13)	6 (5)	52 (48)	4 (4)	100
	Tuloa viljelystä	25 (18)	56 (69)	6 (5)	12 (7)	1 (1)	100
	Vain tukea	36 (34)	21 (29)	13 (13)	23 (18)	7 (6)	100
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15000 €	25 (18)	17 (42)	6 (5)	46 (31)	6 (5)	100
	15000 – 29999 €	25 (20)	19 (42)	5 (5)	46 (31)	5 (3)	100
	30000 – 44999 €	43 (29)	19 (49)	7 (6)	28 (15)	3 (2)	100
	Yli 45000 €	52 (29)	21 (53)	10 (8)	15 (10)	2 (1)	100
Kaikki		35 (24)	19 (48)	7 (6)	36 (21)	4 (2)	100

Liite 1 (9/38).

Liitetaulukko 5. Pellonomistajien jakautuminen tilan suuralueen mukaan (Maatalouden suuralueet, Liite 5).

		Tilan suuralue				
		E-S	I-S	L-S	P-S	Yhteensä
		% omistajista (% peltoalasta)				
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	36 (46)	27 (20)	16 (18)	21 (16)	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	39 (48)	25 (19)	18 (19)	18 (14)	100
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	36 (45)	26 (20)	14 (14)	24 (20)	100
	Institutionaalinen omistaja	48 (66)	20 (13)	16 (10)	16 (11)	100
Sukupuoli	Mies	37 (46)	26 (20)	17 (18)	20 (16)	100
	Nainen	38 (47)	26 (20)	17 (18)	20 (16)	100
Ikä	Alle 40 vuotta	17 (49)	39 (18)	26 (19)	19 (15)	100
	40–59 vuotta	36 (46)	27 (20)	17 (18)	20 (15)	100
	60 ja yli	38 (47)	26 (20)	15 (16)	21 (17)	100
Ammattiasema	Palkansaaja	40 (48)	24 (16)	17 (20)	20 (16)	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	42 (44)	24 (18)	19 (21)	15 (18)	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	38 (45)	29 (24)	22 (25)	11 (6)	100
	Eläkeläinen	34 (39)	28 (24)	15 (20)	23 (17)	100
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	33 (50)	27 (27)	14 (9)	26 (14)	100
Koulutusaste	Perusaste	34 (37)	29 (24)	16 (22)	22 (18)	100
	Keski-aste	38 (46)	25 (17)	18 (22)	20 (15)	100
	Alin korkea-aste	43 (49)	24 (17)	17 (16)	16 (18)	100
	Korkeakouluaste	42 (49)	24 (20)	17 (18)	18 (13)	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	45 (44)	19 (14)	22 (22)	14 (18)	100
	Harrastusviljelijät	42 (50)	21 (16)	17 (21)	20 (13)	100
	Taloudellista turvaa korostavat	37 (48)	27 (20)	21 (23)	15 (9)	100
	Aineetonta arvostavat	35 (39)	32 (34)	12 (10)	21 (17)	100
	Välinpitämättömät	33 (42)	29 (23)	15 (19)	23 (16)	100

Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	87 (96)	8 (2)	2 (1)	3 (1)	100
	Itä-Suomi	1 (1)	97 (98)	1 (0)	1 (1)	100
	Länsi-Suomi	1 (0)	1 (0)	98 (99)	1 (0)	100
	Pohjois-Suomi	0 (0)	1 (1)	1 (0)	98 (99)	100
Asuinkunnan koko	Alle 5000	39 (49)	23 (18)	17 (17)	21 (17)	100
	5000 – 19999	34 (43)	26 (20)	21 (22)	20 (15)	100
	20000 – 99999	39 (52)	32 (25)	10 (9)	19 (14)	100
	Yli 100000	48 (62)	22 (14)	7 (6)	23 (19)	100
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	38 (47)	25 (19)	18 (18)	19 (15)	100
	Ei tilan sijaintikunta	35 (46)	29 (21)	13 (13)	23 (20)	100
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	33 (33)	31 (29)	15 (16)	21 (23)	100
	1 – 2,99 ha	35 (35)	28 (27)	15 (15)	23 (24)	100
	3 – 6,99 ha	33 (32)	28 (27)	15 (14)	25 (26)	100
	7 – 14,99 ha	36 (37)	26 (25)	18 (18)	19 (19)	100
	Yli 15 ha	48 (54)	18 (16)	20 (18)	13 (12)	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	31 (34)	30 (26)	12 (10)	27 (30)	100
	Vuokratuloa	45 (51)	20 (18)	23 (23)	11 (11)	100
	Tuloa viljelystä	46 (52)	21 (17)	21 (20)	12 (11)	100
	Vain tukea	35 (40)	29 (25)	22 (21)	14 (14)	100
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15000 €	34 (44)	28 (22)	15 (15)	23 (20)	100
	15000 – 29999 €	35 (44)	28 (22)	16 (17)	21 (17)	100
	30000 – 44999 €	38 (47)	25 (19)	18(19)	19 (15)	100
	Yli 45000 €	43 (54)	22 (16)	18 (19)	16 (12)	100
Kaikki		37 (47)	26 (20)	17 (18)	20 (16)	100

Liite 1 (11/38).

Liitetaulukko 6. Pellonomistajien jakautuminen asuinkunnan suuralueen mukaan (Maatalouden suuralueet, Liite 5).

		Asuinkunnan suuralue				
		E-S	I-S	L-S	P-S	Yhteensä
		% omistajista (% peltoalasta)				
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	43 (49)	23 (19)	15 (17)	18 (15)	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	43 (49)	23 (19)	17 (19)	17 (14)	100
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	37 (46)	26 (20)	14 (14)	24 (20)	100
	Institutionaalinen omistaja	53 (68)	18 (13)	16 (10)	13 (10)	100
Sukupuoli	Mies	42 (48)	24 (19)	16 (18)	19 (15)	100
	Nainen	44 (50)	23 (19)	15 (17)	18 (15)	100
Ikä	Alle 40 vuotta	44 (50)	22 (17)	17 (18)	17 (14)	100
	40–59 vuotta	43 (49)	23 (19)	16 (18)	18 (14)	100
	60 ja yli	42 (48)	24 (20)	14 (15)	20 (17)	100
Ammattiasema	Palkansaaja	46 (53)	20 (13)	17 (19)	17 (15)	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	41 (44)	24 (18)	15 (21)	15 (18)	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	43 (47)	26 (23)	21 (24)	10 (6)	100
	Eläkeläinen	39 (41)	25 (23)	14 (19)	22 (17)	100
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	40 (54)	25 (24)	12 (9)	24 (13)	100
Koulutusaste	Perusaste	36 (38)	27 (23)	16 (22)	21 (17)	100
	Keski-aste	42 (47)	23 (16)	17 (22)	18 (14)	100
	Alin korkea-aste	48 (50)	20 (16)	16 (16)	16 (18)	100
	Korkeakouluaste	53 (54)	18 (17)	14 (17)	15 (13)	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	45 (46)	19 (14)	23 (22)	14 (18)	100
	Harrastusviljelijät	45 (51)	19 (16)	17 (21)	19 (12)	100
	Taloudellista turvaa korostavat	43 (52)	25 (18)	19 (22)	13 (8)	100
	Aineetonta arvostavat	42 (45)	27 (30)	12 (10)	18 (15)	100
	Välinpitämättömät	42 (46)	24 (21)	13 (18)	21 (16)	100

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	99 (99)	1 (0)	0 (0)	0 (0)	100
	Itä-Suomi	12 (6)	86 (94)	0 (0)	1 (0)	100
	Länsi-Suomi	6 (3)	1 (0)	93 (97)	1 (0)	100
	Pohjois-Suomi	7 (4)	2 (1)	1 (1)	90 (94)	100
Asuinkunnan koko	Alle 5000	40 (49)	23 (18)	17 (17)	20 (17)	100
	5000 – 19999	35 (44)	25 (20)	21 (22)	19 (15)	100
	20000 – 99999	48 (56)	28 (23)	9 (8)	16 (12)	100
	Yli 100000	86 (88)	0 (0)	0 (0)	14 (12)	100
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	38 (38)	25 (19)	18 (18)	19 (15)	100
	Ei tilan sijaintikunta	56 (61)	18 (15)	10 (10)	16 (14)	100
Omistettu peltoala kaikki	Alle 1 ha	44 (42)	25 (24)	14 (14)	18 (20)	100
	1 – 2,99 ha	43 (42)	24 (23)	13 (13)	20 (21)	100
	3 – 6,99 ha	39 (38)	25 (25)	14 (13)	24 (23)	100
	7 – 14,99 ha	49 (40)	25 (24)	18 (18)	18 (18)	100
	Yli 15 ha	49 (55)	18 (15)	20 (18)	13 (12)	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	39 (40)	26 (23)	11 (10)	24 (27)	100
	Vuokratuloa	49 (52)	19 (17)	22 (19)	11 (11)	100
	Tuloa viljelystä	47 (52)	21 (17)	21 (20)	12 (11)	100
	Vain tukea	37 (40)	28 (25)	21 (21)	14 (14)	100
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15000 €	39 (45)	26 (22)	14 (14)	21 (19)	100
	15000 – 29999 €	39 (45)	26 (21)	15 (16)	20 (17)	100
	30000 – 44999 €	42 (48)	23 (19)	17 (19)	18 (14)	100
	Yli 45000 €	50 (55)	19 (15)	17 (19)	14 (11)	100
Kaikki		43 (49)	23 (19)	16 (17)	18 (15)	100

Liite 1 (13/38).

Liitetaulukko 7. Tilan sijaintikunnassa asuminen.

		Tilan sijaintikunnassa asuminen		
		Ei asu	Asuu	Yhteensä
		% omistajista (% peltoalasta)		
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	31 (16)	69 (84)	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	23 (9)	77 (91)	100
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	13 (8)	87 (92)	100
	Institutionaalinen omistaja	30 (29)	70 (71)	100
Sukupuoli	Mies	26 (12)	74 (88)	100
	Nainen	30 (16)	70 (84)	100
Ikä	Alle 40 vuotta	34 (14)	66 (86)	100
	40–59 vuotta	29 (13)	71 (87)	100
	60 ja yli	26 (14)	74 (86)	100
Ammattiasema	Palkansaaja	32 (25)	68 (75)	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	5 (3)	95 (97)	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	29 (23)	71 (77)	100
	Eläkeläinen	22 (12)	78 (88)	100
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	31 (15)	69 (85)	100
Koulutusaste	Perusaste	16 (7)	84 (93)	100
	Keski-aste	19 (8)	81 (92)	100
	Alin korkea-aste	27 (11)	73 (89)	100
	Korkeakouluaste	47 (27)	53 (73)	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	7 (5)	93 (95)	100
	Harrastusviljelijät	15 (7)	85 (93)	100
	Taloudellista turvaa korostavat	31 (24)	69 (76)	100
	Aineetonta arvostavat	29 (20)	71 (80)	100
	Välinpitämättömät	36 (23)	64 (77)	100

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	26 (13)	74 (87)	100
	Itä-Suomi	30 (15)	70 (85)	100
	Länsi-Suomi	22 (10)	78 (90)	100
	Pohjois-Suomi	31 (17)	69 (83)	100
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	36 (16)	64 (84)	100
	Itä-Suomi	22 (10)	78 (90)	100
	Länsi-Suomi	18 (8)	82 (92)	100
	Pohjois-Suomi	25 (12)	75 (88)	100
Asuinkunnan koko	Alle 5 000	9 (3)	91 (97)	100
	5 000 – 19 999	17 (8)	83 (92)	100
	20 000 – 99 999	58 (36)	42 (64)	100
	Yli 100 000	93 (84)	7 (16)	100
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	48 (43)	52 (57)	100
	1 – 2,99 ha	38 (37)	62 (63)	100
	3 – 6,99 ha	29 (28)	71 (72)	100
	7 – 14,99 ha	17 (16)	83 (84)	100
	Yli 15 ha	8 (8)	92 (92)	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	38 (31)	62 (69)	100
	Vuokratuloa	26 (17)	74 (83)	100
	Tuloa viljelystä	9 (5)	91 (95)	100
	Vain tukea	18 (10)	82 (90)	100
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15 000 €	28 (15)	72 (85)	100
	15 000 – 29 999 €	24 (13)	76 (87)	100
	30 000 – 44 999 €	28 (13)	72 (87)	100
	Yli 45 000 €	36 (14)	64 (86)	100
Kaikki		28 (14)	72 (86)	100

Liite 1 (15/38).

Liitetaulukko 8. Pellonomistajan asuinkunnan koko.

		Asuinkunnan koko				
		Alle 5 000	5 000 – 19 999	20 000 – 99 999	Yli 100 000	Yhteensä
		% omistajista (% peltoalasta)				
Omistusmuoto	Yksityishenkilö (omistaja)	27 (32)	44 (50)	20 (14)	9 (5)	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	29 (34)	47 (52)	18 (12)	6 (2)	100
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	34 (35)	48 (50)	15 (13)	3 (2)	100
	Institutionaalinen omistaja	27 (17)	38 (32)	18 (23)	17 (28)	100
Sukupuoli	Mies	29 (33)	46 (51)	18 (13)	7 (3)	100
	Nainen	27 (32)	45 (50)	20 (14)	9 (5)	100
Ikä	Alle 40 vuotta	30 (32)	46 (48)	17 (13)	8 (7)	100
	40–59 vuotta	27 (33)	46 (51)	19 (13)	8 (4)	100
	60 ja yli	28 (32)	45 (49)	19 (15)	7 (4)	100
Ammattiasema	Palkansaaja	26 (27)	46 (50)	19 (14)	9 (9)	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	36 (39)	51 (51)	11 (9)	1 (1)	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	31 (33)	46 (55)	17 (9)	6 (3)	100
	Eläkeläinen	29 (32)	46 (52)	18 (12)	7 (4)	100
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	21 (41)	48 (43)	16 (12)	15 (4)	100
Koulutusaste	Perusaste	34 (36)	47 (52)	16 (9)	3 (3)	100
	Keski-aste	29 (35)	51 (53)	17 (11)	3 (1)	100
	Alin korkea-aste	28 (37)	47 (50)	17 (11)	8 (2)	100
	Korkeakouluaste	16 (21)	41 (51)	21 (15)	21 (13)	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	36 (40)	54 (52)	10 (7)	1 (1)	100
	Harrastusviljelijät	33 (37)	47 (49)	17 (12)	3 (3)	100
	Taloudellista turvaa korostavat	24 (26)	46 (52)	21 (15)	9 (7)	100
	Aineetonta arvostavat	28 (33)	41 (42)	21 (16)	10 (9)	100
	Välinpitämättömät	27 (26)	44 (55)	18 (13)	11 (5)	100

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	29 (33)	41 (46)	20 (15)	10 (6)	100
	Itä-Suomi	25 (30)	46 (51)	23 (17)	7 (3)	100
	Länsi-Suomi	29 (31)	57 (61)	11 (7)	3 (1)	100
	Pohjois-Suomi	29 (35)	44 (48)	18 (12)	9 (5)	100
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	26 (32)	38 (45)	21 (15)	15 (8)	100
	Itä-Suomi	28 (31)	50 (53)	22 (17)	0 (0)	100
	Länsi-Suomi	30 (31)	60 (62)	10 (6)	0 (0)	100
	Pohjois-Suomi	31 (37)	47 (49)	16 (10)	6 (4)	100
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	36 (36)	53 (53)	11 (10)	1 (1)	100
	Ei tilan sijaintikunta	9 (6)	27 (29)	39 (36)	25 (28)	100
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	23 (23)	42 (41)	24 (24)	11 (12)	100
	1 – 2,99 ha	24 (24)	42 (42)	23 (23)	11 (11)	100
	3 – 6,99 ha	28 (28)	45 (45)	20 (19)	8 (8)	100
	7 – 14,99 ha	32 (32)	48 (48)	15 (15)	5 (4)	100
	Yli 15 ha	35 (34)	52 (52)	11 (11)	2 (3)	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	24 (26)	41 (42)	24 (21)	11 (12)	100
	Vuokratuloa	29 (31)	48 (49)	17 (15)	6 (5)	100
	Tuloa viljelystä	36 (36)	53 (54)	10 (9)	1 (1)	100
	Vain tukea	35 (35)	49 (59)	13 (12)	3 (3)	100
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15000 €	32 (32)	47 (47)	16 (14)	5 (6)	100
	15000 – 29999€	29 (33)	46 (50)	18 (13)	6 (4)	100
	30000 – 44999 €	27 (33)	46 (51)	20 (13)	8 (3)	100
	Yli 45000 €	23 (31)	42 (51)	22 (13)	13 (5)	100
Kaikki		28 (32)	46 (50)	19 (13)	8 (4)	100

Liite 1 (17/38).

Liitetaulukko 9. Pellonomistajien ja pellon jakautuminen omistetun pinta-alan mukaan.

		Omistettu peltoala kaikki					
		alle 1 ha	1–2,99 ha	3–6,99 ha	7–14,99 ha	yli 15 ha	Yhteensä
		% omistajista (% peltoalasta)					
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	18 (1)	22 (5)	20 (11)	19 (22)	20 (61)	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	18 (1)	21 (3)	18 (8)	20 (19)	24 (69)	100
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	20 (2)	26 (8)	26 (22)	20 (35)	8 (33)	100
	Institutionaalinen omistaja	21 (0)	25 (2)	19 (4)	14 (6)	21 (87)	100
Sukupuoli	Mies	20 (1)	20 (4)	19 (10)	20 (23)	21 (62)	100
	Nainen	22 (1)	21 (5)	19 (11)	18 (21)	19 (61)	100
Ikä	Alle 40 vuotta	31 (1)	17 (4)	15 (8)	14 (15)	23 (73)	100
	40–59 vuotta	19 (1)	19 (4)	18 (8)	20 (19)	25 (68)	100
	60 ja yli	24 (1)	23 (7)	22 (17)	19 (32)	11 (42)	100
Ammattiasema	Palkansaaja	7 (0)	28 (6)	29 (15)	19 (22)	17 (57)	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	1 (0)	3 (0)	7 (1)	19 (7)	70 (92)	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	4 (0)	26 (4)	26 (12)	21 (20)	22 (66)	100
	Eläkeläinen	8 (0)	27 (6)	31 (19)	22 (29)	13 (45)	100
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	1 (0)	30 (8)	43 (22)	15 (21)	11 (50)	100
Koulutusaste	Perusaste	6 (0)	24 (4)	28 (13)	23 (23)	19 (60)	100
	Keski-aste	5 (0)	18 (2)	23 (6)	18 (11)	36 (81)	100
	Alin korkea-aste	6 (0)	27 (3)	22 (6)	18 (12)	28 (79)	100
	Korkeakouluaste	5 (0)	23 (3)	31 (10)	17 (12)	25 (75)	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	0 (0)	4 (0)	6 (1)	17 (6)	74 (94)	100
	Harrastusviljelijät	3 (0)	12 (1)	25 (7)	23 (14)	36 (77)	100
	Taloudellista turvaa korostavat	2 (0)	23 (4)	31 (13)	24 (23)	21 (60)	100
	Aineetonta arvostavat	7 (1)	29 (8)	34 (23)	19 (27)	10 (42)	100
	Välinpitämättömät	12 (1)	36 (10)	30 (21)	12 (23)	8 (46)	100

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	19 (1)	19 (3)	17 (8)	19 (17)	26 (71)	100
	Itä-Suomi	26 (1)	21 (6)	21 (15)	19 (28)	13 (49)	100
	Länsi-Suomi	18 (1)	18 (4)	18 (9)	22 (23)	24 (63)	100
	Pohjois-Suomi	23 (1)	24 (7)	24 (18)	17 (27)	12 (47)	100
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	23 (1)	20 (4)	17 (9)	18 (18)	22 (69)	100
	Itä-Suomi	25 (1)	20 (6)	20 (14)	20 (28)	14 (51)	100
	Länsi-Suomi	19 (1)	17 (3)	17 (8)	22 (23)	25 (65)	100
	Pohjois-Suomi	22 (1)	23 (6)	24 (17)	18 (27)	13 (49)	100
Asuinkunnan koko	Alle 5 000	19 (1)	17 (3)	19 (9)	22 (22)	24 (65)	100
	5 000 – 19 999	21 (1)	18 (4)	19 (10)	20 (21)	22 (64)	100
	20 000 – 99 999	29 (2)	25 (8)	20 (16)	15 (25)	11 (50)	100
	Yli 100 000	35 (3)	28 (11)	19 (19)	11 (22)	6 (45)	100
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	16 (1)	18 (3)	19 (9)	22 (21)	25 (65)	100
	Ei tilan sijaintikunta	40 (3)	26 (13)	18 (22)	10 (26)	5 (36)	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	33 (4)	33 (16)	21 (27)	10 (27)	3 (26)	100
	Vuokratuloa	7 (0)	16 (4)	28 (16)	33 (38)	16 (42)	100
	Tuloa viljelystä	5 (0)	2 (0)	6 (2)	24 (12)	62 (86)	100
	Vain tukea	12 (0)	8 (2)	25 (12)	35 (33)	20 (49)	100
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15 000 €	28 (1)	22 (7)	21 (18)	18 (31)	10 (43)	100
	15 000 – 29 999 €	18 (1)	22 (5)	20 (12)	22 (27)	18 (54)	100
	30 000 – 44 999 €	18 (1)	22 (4)	18 (9)	19 (19)	24 (67)	100
	Yli 45 000 €	18 (1)	20 (3)	16 (5)	16 (12)	30 (80)	100
Kaikki		21 (1)	22 (5)	19 (11)	19 (22)	20 (61)	100

Liite 1 (19/38).

Liitetaulukko 10. Salaojitettu pelto.

		Salaojitettua peltoa		
		Ei	On	Ka jos salaojitettua peltoa on (ha)
		% omistajista		
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	75	25	10,5
	Yksityishenkilö (puoliso)	70	30	7,6
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	86	14	10,1
	Institutionaalinen omistaja	85	15	21,2
Sukupuoli	Mies	73	27	10,2
	Nainen	74	26	8,5
Ikä	Alle 40 vuotta	69	31	12,3
	40–59 vuotta	69	31	9,7
	60 ja yli	81	19	7,5
Ammattiasema	Palkansaaja	76	24	7,7
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	36	64	14,4
	Muu itsenäinen yrittäjä	70	30	6,7
	Eläkeläinen	80	20	7,3
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	85	15	7,9
Koulutusaste	Perusaste	75	25	8,9
	Keski-aste	61	39	10,6
	Alin korkea-aste	64	36	11,0
	Korkeakouluaste	77	23	12,1
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	33	67	14,9
	Harrastusviljelijät	62	38	11,1
	Taloudellista turvaa korostavat	72	28	7,6
	Aineetonta arvostavat	85	15	5,3
	Välinpitämättömät	83	17	6,4

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	61	39	11,1
	Itä-Suomi	86	14	6,3
	Länsi-Suomi	66	34	7,7
	Pohjois-Suomi	91	9	9,2
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	65	35	11,0
	Itä-Suomi	84	16	6,4
	Länsi-Suomi	65	35	7,7
	Pohjois-Suomi	90	10	9,3
Asuinkunnan koko	Alle 5 000	70	30	9,7
	5 000 – 19 999	70	30	9,7
	20 000 – 99 999	85	15	8,7
	Yli 100 000	88	12	9,4
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	69	31	9,7
	Ei tilan sijaintikunta	90	10	8,6
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	98	2	0,3
	1 – 2,99 ha	94	6	1,1
	3 – 6,99 ha	87	13	2,4
	7 – 14,99 ha	66	34	4,6
	Yli 15 ha	26	74	13,9
Maatalouden tulot	Ei tuloa	94	6	4,8
	Vuokratuloa	67	33	6,6
	Tuloa viljelystä	33	67	12,2
	Vain tukea	65	35	6,0
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15 000 €	84	16	9,5
	15 000 – 29 999 €	76	24	8,0
	30 000 – 44 999 €	70	30	8,6
	Yli 45 000 €	65	35	11,5
Kaikki		74	26	9,5

Liite 1 (21/38).

Liitetaulukko 11. Pellonomistajien omistama puutarha, niitty ja laidun sekä metsämaa keskimäärin.

		Muu maa / pellonomistaja		
		Puutarhaa keskimäärin (ha)	Niittyä ja laidunta keskimäärin (ha)	Metsää keskimäärin (ha)
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	0,01	0,32	10,0
	Yksityishenkilö (puoliso)	0,01	0,21	6,6
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	0,01	0,36	12,9
	Institutionaalinen omistaja	0,23	2,10	0,3
Sukupuoli	Mies	0,01	0,31	10,1
	Nainen	0,01	0,26	8,1
Ikä	Alle 40 vuotta	0,02	0,43	8,6
	40–59 vuotta	0,01	0,29	9,6
	60 ja yli	0,01	0,27	9,1
Ammattiasema	Palkansaaja	0,01	0,27	6,9
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	0,01	0,68	18,5
	Muu itsenäinen yrittäjä	0,00	0,35	7,6
	Eläkeläinen	0,01	0,29	9,7
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	0,01	0,20	6,7
Koulutusaste	Perusaste	0,01	0,29	10,4
	Keski-aste	0,01	0,46	11,7
	Alin korkea-aste	0,01	0,36	8,5
	Korkeakouluaste	0,01	0,37	7,8
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	0,01	0,39	11,5
	Harrastusviljelijät	0,01	0,42	13,1
	Taloudellista turvaa korostavat	0,01	0,29	9,2
	Aineetonta arvostavat	0,01	0,40	10,2
	Välinpitämättömät	0,01	0,30	7,7

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	0,02	0,29	5,2
	Itä-Suomi	0,01	0,33	10,2
	Länsi-Suomi	0,00	0,15	6,4
	Pohjois-Suomi	0,01	0,41	17,7
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	0,01	0,29	5,5
	Itä-Suomi	0,01	0,34	10,8
	Länsi-Suomi	0,00	0,15	6,7
	Pohjois-Suomi	0,01	0,40	18,8
Asuinkunnan koko	Alle 5 000	0,01	0,32	11,4
	5 000 – 19 999	0,01	0,30	9,4
	20 000 – 99 999	0,01	0,27	7,4
	Yli 100 000	0,02	0,34	5,8
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	0,01	0,32	10,2
	Ei tilan sijaintikunta	0,01	0,26	6,7
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	0,00	0,04	3,7
	1 – 2,99 ha	0,00	0,12	4,4
	3 – 6,99 ha	0,01	0,22	8,7
	7 – 14,99 ha	0,01	0,39	13,2
	Yli 15 ha	0,03	0,74	16,2
Maatalouden tulot	Ei tuloa	0,01	0,26	7,3
	Vuokratuloa	0,01	0,26	8,3
	Tuloa viljelystä	0,01	0,44	13,7
	Vain tukea	0,01	0,34	13,3
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15 000 €	0,02	0,41	11,9
	15 000 – 29 999 €	0,01	0,27	9,6
	30 000 – 44 999 €	0,01	0,24	7,7
	Yli 45 000 €	0,01	0,27	6,7
Kaikki		0,01	0,30	9,2

Liite 1 (23/38).

Liitetaulukko 12. Maatalouden tulot maatalouden verotuksen mukaan.

		Tuloluokka				
		Ei maatalous- tuloa	Vain vuokra- tuloa	Tuloa viljelystä	Vain tukea	Yhteensä
		% omistajista (% peltoalasta)				
Omistumuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	56 (24)	19 (18)	22 (54)	4 (4)	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	47 (12)	20 (17)	28 (67)	5 (5)	100
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	65 (37)	28 (43)	5 (16)	2 (3)	100
	Institutionaalinen omistaja	100 (99)	0 (1)	0 (0)	0 (0)	100
Sukupuoli	Mies	53 (20)	19 (19)	23 (57)	4 (4)	100
	Nainen	56 (24)	19 (20)	21 (53)	4 (4)	100
Ikä	Alle 40 vuotta	46 (28)	17 (10)	31 (59)	6 (3)	100
	40–59 vuotta	47 (16)	15 (11)	32 (69)	6 (5)	100
	60 ja yli	62 (35)	27 (40)	8 (22)	3 (3)	100
Ammattiasema	Palkansaaja	56 (29)	22 (23)	18 (43)	5 (5)	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	11 (11)	6 (5)	78 (82)	5 (2)	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	50 (23)	19 (17)	23 (52)	8 (8)	100
	Eläkeläinen	58 (33)	32 (43)	8 (20)	3 (3)	100
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	58 (25)	27 (34)	9 (32)	7 (10)	100
Koulutusaste	Perusaste	50 (22)	24 (25)	22 (48)	5 (5)	100
	Keski-aste	39 (14)	18 (11)	37 (71)	6 (4)	100
	Alin korkea-aste	47 (24)	22 (16)	27 (58)	3 (2)	100
	Korkeakouluaste	56 (26)	23 (19)	19 (53)	2 (2)	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	11 (13)	9 (7)	77 (79)	3 (1)	100
	Harrastusviljelijät	33 (11)	18 (12)	42 (72)	6 (6)	100
	Taloudellista turvaa korostavat	48 (30)	35 (36)	12 (31)	5 (4)	100
	Aineetonta arvostavat	60 (35)	24 (33)	11 (26)	5 (6)	100
	Välinpitämättömät	63 (29)	23 (32)	11 (36)	2 (3)	100

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	45 (18)	24 (21)	27 (58)	4 (3)	100
	Itä-Suomi	63 (32)	15 (18)	17 (45)	5 (5)	100
	Länsi-Suomi	39 (14)	28 (22)	28 (59)	5 (5)	100
	Pohjois-Suomi	73 (45)	11 (13)	13 (38)	3 (4)	100
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	48 (20)	23 (21)	25 (57)	4 (3)	100
	Itä-Suomi	59 (29)	16 (18)	20 (48)	5 (5)	100
	Länsi-Suomi	36 (13)	28 (22)	30 (60)	6 (5)	100
	Pohjois-Suomi	70 (42)	12 (14)	15 (40)	3 (4)	100
Asuinkunnan koko	Alle 5 000	45 (19)	21 (18)	29 (59)	6 (4)	100
	5 000 – 19 999	48 (20)	21 (19)	26 (57)	5 (4)	100
	20 000 – 99 999	66 (37)	19 (22)	12 (37)	3 (4)	100
	Yli 100 000	77 (62)	17 (22)	4 (13)	2 (2)	100
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	46 (19)	21 (19)	28 (58)	5 (4)	100
	Ei tilan sijaintikunta	72 (55)	18 (24)	7 (18)	3 (3)	100
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	86 (95)	7 (4)	5 (1)	2 (1)	100
	1 – 2,99 ha	82 (82)	15 (15)	2 (2)	2 (1)	100
	3 – 6,99 ha	58 (60)	29 (28)	7 (7)	5 (4)	100
	7 – 14,99 ha	28 (30)	35 (34)	29 (29)	8 (7)	100
	Yli 15 ha	7 (10)	17 (13)	71 (74)	5 (3)	100
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15 000 €	61 (46)	22 (26)	13 (25)	3 (4)	100
	15 000 – 29 999 €	56 (25)	23 (25)	17 (45)	4 (5)	100
	30 000 – 44 999 €	50 (15)	18 (16)	28 (65)	5 (4)	100
	Yli 45 000 €	47 (11)	17 (12)	32 (74)	4 (4)	100
Kaikki		54 (24)	20 (19)	22 (53)	4 (4)	100

Liite 1 (25/38).

Liitetaulukko 13. Pellonomistajien maatalouden voitto¹.

		Ei maatalouden verotietoa	Maatalouden voitto					Yhteensä
			Ei voittoa	0 – 500 €	500 – 1999 €	2000 – 9999 €	yli 10 000 €	
			% omistajista					
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	56	5	10	9	9	12	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	47	6	9	11	11	17	100
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	65	3	12	13	7	2	100
	Institutionaalinen omistaja	100	0	0	0	0	0	100
Sukupuoli	Mies	53	5	9	10	10	13	100
	Nainen	56	5	10	9	9	12	100
Ikä	Alle 40 vuotta	46	6	10	9	11	18	100
	40–59 vuotta	47	6	8	9	11	19	100
	60 ja yli	62	5	11	12	8	3	100
Ammattiasema	Palkansaaja	55	7	12	11	11	5	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	11	5	3	6	19	56	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	48	8	8	13	15	8	100
	Eläkeläinen	56	6	14	14	8	3	100
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	56	3	18	12	8	3	100
Koulutusaste	Perusaste	48	7	12	13	11	10	100
	Keski-aste	38	6	10	9	13	22	100
	Alin korkea-aste	46	5	10	11	14	14	100
	Korkeakouluaste	56	6	10	11	8	9	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	11	3	3	8	21	54	100
	Harrastusviljelijät	32	10	11	10	15	21	100
	Taloudellista turvaa korostavat	47	7	13	18	11	4	100
	Aineetonta arvostavat	59	7	14	12	6	2	100
	Välinpitämättömät	61	6	13	9	8	3	100
Tilan suuralue	Etelä-Suomi	45	6	10	12	13	14	100
	Itä-Suomi	63	5	9	8	6	10	100
	Länsi-Suomi	39	6	13	13	13	16	100
	Pohjois-Suomi	73	2	6	6	4	9	100

Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	48	6	10	11	12	13	100
	Itä-Suomi	59	6	9	9	7	12	100
	Länsi-Suomi	36	7	13	14	14	17	100
	Pohjois-Suomi	70	3	7	6	5	10	100
Asuinkunnan koko	Alle 5 000	45	6	10	11	12	17	100
	5 000 – 19 999	48	6	10	11	11	14	100
	20 000 – 99 999	66	4	10	8	6	6	100
	Yli 100 000	77	3	10	6	3	1	100
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	46	6	9	11	12	16	100
	Ei tilan sijaintikunta	72	3	11	8	5	3	100
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	86	2	5	3	3	2	100
	1 – 2,99 ha	82	2	13	2	1	0	100
	3 – 6,99 ha	58	7	18	14	3	1	100
	7 – 14,99 ha	28	10	11	24	17	10	100
	Yli 15 ha	7	6	3	8	26	50	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	100	0	0	0	0	0	100
	Vuokratuloa	0	8	42	35	14	1	100
	Tuloa viljelystä	0	10	4	8	26	53	100
	Vain tukea	0	23	16	28	27	5	100
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15 000 €	60	5	12	11	9	3	100
	15 000 – 29 999 €	54	6	10	11	10	9	100
	30 000 – 44 999 €	48	6	9	9	10	18	100
	Yli 45 000 €	46	5	8	9	10	22	100
Kaikki		54	5	10	10	10	12	100

¹ Liitetaulukossa tarkastellaan niitä pellonomistajia, jotka ovat saaneet maataloustuloa ja palauttaneet maatalouden verolomakkeen. Maatalouden tulos kuvataan maatalouden 2 verolomakkeen kohtien 18 (Voitto) ja 19 (Tappio) avulla. Voitosta ja tappiosta pitäisi edelleen vähentää maatalouteen kohdistuvien velkojen korot maatalouden yrittäjälle antaman tuloksen selvittämiseksi. Tässä tarkastelussa sitä ei kuitenkaan tehdä, vaan velkaantuneisuutta tarkastellaan erikseen. Velkojen korkoja ei huomioida, sillä se vaikeuttaisi olennaisesti tulosten tulkintaa. Voitto ja tappio kuvaavatkin tässä tapauksessa lähinnä maatalouden katetta omalle työlle ja tuotantoon sitoutuneelle omalle pääomalle, eikä yrittäjien erilaisen varallisuusaseman anneta vaikuttaa tuloksiin. Viljelijän tekemät harkinnanvaraiset tasausvaraukset (verolomakkeen kohta 17) saattavat myös vaikuttaa jonkin verran tuloksiin, mutta varauksia ei ole poistettu voitosta tai tappiosta. Varaukset tulee tulouttaa tai purkaa investointeihin muutamassa vuodessa, joten varausten tekemistä ja purkamista voidaan pitää aineistossa tilakohtaisesti stokastisena, voitosta ja tappiosta saatavaan kuvaan vaikuttamattomana tekijänä. Lisäksi kotieläinten jaksotettavat myyntitulot saattavat lisätä varsinaiseen tuotantoon verrattavaa voittoa, jos tilalla on juuri luovuttu kotieläinten pidosta. Kotieläinten jaksotettuja myyntituloja ei ole poistettu voitosta tai tappiosta. Pariskuntien omistamilla maataloilla maatalouden verolomakkeen tiedot on kopioitu molemmille puolisoille.

Liite 1 (27/38).

Liitetaulukko 14. Pellonomistajille maataloudessa muodostunut tappio.

		Ei maatalouden verotietoa	Maatalouden tappio					Yhteensä
			Ei tappiota	0 – 500 €	500 – 1999 €	2000 – 9999 €	yli 10000 €	
		% omistajista						
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	56	40	1	1	1	1	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	47	48	1	1	2	2	100
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	65	33	1	1	1	0	100
	Institutionaalinen omistaja	100	0	0	0	0	0	100
Sukupuoli	Mies	53	43	1	1	1	1	100
	Nainen	56	40	1	1	1	1	100
Ikä	Alle 40 vuotta	46	50	1	1	1	2	100
	40–59 vuotta	47	47	1	1	2	2	100
	60 ja yli	62	34	1	1	1	1	100
Ammattiasema	Palkansaaja	55	39	2	2	1	1	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	11	84	1	1	2	2	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	48	45	2	2	1	1	100
	Eläkeläinen	56	38	2	1	2	1	100
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	56	40	2	1	1	0	100
Koulutusaste	Perusaste	48	45	2	2	2	1	100
	Keski-aste	38	56	2	1	2	2	100
	Alin korkea-aste	46	48	2	1	2	1	100
	Korkeakouluaste	56	38	2	1	1	1	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	11	86	1	0	1	1	100
	Harrastusviljelijät	32	58	3	2	3	2	100
	Taloudellista turvaa korostavat	47	47	2	2	1	1	100
	Aineetonta arvostavat	59	34	2	2	2	2	100
	Välinpitämättömät	61	33	2	1	2	1	100

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	45	50	2	1	2	2	100
	Itä-Suomi	63	33	1	1	1	1	100
	Länsi-Suomi	39	56	2	2	2	1	100
	Pohjois-Suomi	73	25	1	1	1	1	100
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	48	47	1	1	1	2	100
	Itä-Suomi	59	37	1	1	1	2	100
	Länsi-Suomi	36	58	2	2	2	1	100
	Pohjois-Suomi	70	28	1	1	1	1	100
Asuinkunnan koko	Alle 5000	45	50	1	1	2	2	100
	5000 – 19 999	48	47	2	1	2	2	100
	20 000 – 99 999	66	31	1	1	1	1	100
	Yli 100 000	77	21	1	1	1	1	100
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	46	48	2	1	2	2	100
	Ei tilan sijaintikunta	72	26	1	1	1	1	100
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	86	13	1	1	1	0	100
	1 – 2,99 ha	82	17	1	1	0	0	100
	3 – 6,99 ha	58	36	2	2	2	1	100
	7 – 14,99 ha	28	62	2	2	3	3	100
	Yli 15 ha	7	87	1	1	1	2	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	100	0	0	0	0	0	100
	Vuokratuloa	0	93	3	2	2	1	100
	Tuloa viljelystä	0	90	2	2	3	4	100
	Vain tukea	0	77	4	5	7	7	100
Maatalouden ulkopuo- liset tulot	Alle 15 000 €	60	35	2	1	1	1	100
	15 000 – 29 999 €	54	41	1	1	1	1	100
	30 000 – 44 999 €	48	46	1	1	1	1	100
	Yli 45 000 €	46	48	1	1	1	2	100
Kaikki		54	42	1	1	1	1	100

Liite 1 (29/38).

Liitetaulukko 15. Maatalouden tuet.

		Ei maatalouden verotietoa	Maatalouden tuet					Yhteensä
			Ei tukea	0 – 4999 €	5000 – 14999 €	15000 – 29999 €	yli 30000 €	
		% omistajista						
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	55	21	6	7	6	7	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	47	22	6	8	8	10	100
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	65	29	3	2	1	0	100
	Institutionaalinen omistaja	100	0	0	0	0	0	100
Sukupuoli	Mies	53	21	6	7	6	7	100
	Nainen	56	21	5	6	6	7	100
Ikä	Alle 40 vuotta	46	20	7	8	8	13	100
	40–59 vuotta	47	17	7	10	9	10	100
	60 ja yli	62	29	4	3	2	1	100
Ammattiasema	Palkansaaja	55	24	6	8	4	3	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	11	8	6	18	22	35	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	48	23	9	9	7	4	100
	Eläkeläinen	56	35	4	3	1	1	100
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	56	29	5	4	5	1	100
Koulutusaste	Perusaste	48	28	7	8	6	3	100
	Keski-aste	38	21	6	11	10	14	100
	Alin korkea-aste	46	24	6	7	7	9	100
	Korkeakouluaste	56	24	3	5	5	7	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	11	10	6	17	21	34	100
	Harrastusviljelijät	32	22	7	13	14	11	100
	Taloudellista turvaa korostavat	47	37	5	7	2	3	100
	Aineetonta arvostavat	59	27	7	5	2	1	100
	Välinpitämättömät	61	26	5	3	3	2	100

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	45	26	6	9	7	8	100
	Itä-Suomi	63	17	6	5	5	5	100
	Länsi-Suomi	39	29	7	9	8	9	100
	Pohjois-Suomi	73	12	3	3	3	6	100
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	48	25	6	8	6	7	100
	Itä-Suomi	59	19	6	6	5	6	100
	Länsi-Suomi	36	30	7	10	8	9	100
	Pohjois-Suomi	70	13	4	4	4	6	100
Asuinkunnan koko	Alle 5 000	45	23	7	9	8	9	100
	5 000 – 19 999	48	23	6	8	7	8	100
	20 000 – 99 999	66	20	4	4	3	3	100
	Yli 100 000	77	18	2	2	1	1	100
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	46	23	6	9	8	9	100
	Ei tilan sijaintikunta	72	20	4	3	1	1	100
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	86	9	3	2	1	0	100
	1 – 2,99 ha	82	16	2	1	0	0	100
	3 – 6,99 ha	58	31	9	2	1	0	100
	7 – 14,99 ha	28	38	11	15	5	3	100
	Yli 15 ha	7	19	4	16	23	31	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	100	0	0	0	0	0	100
	Vuokratuloa	0	100	0	0	0	0	100
	Tuloa viljelystä	0	4	13	27	25	30	100
	Vain tukea	0	0	72	23	4	1	100
Maatalouden ulkopuo- liset tulot	Alle 15 000 €	60	24	6	6	3	1	100
	15 000 – 29 999 €	54	24	6	7	6	3	100
	30 000 – 44 999 €	48	20	6	9	9	9	100
	Yli 45 000 €	46	18	5	7	7	16	100
Kaikki		54	22	6	7	6	7	100

Liite 1 (31/38).

Liitetaulukko 16. Maatalouden osuus kotitalouden kaikista tuloista.

		Maataloustulon osuus kotitalouden tuloista					
		ei osuutta	0 – 2,5	2,5 – 11,99	12 – 39,99	yli 40	yhteensä
		% omistajista					
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	60	11	11	10	8	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	53	13	12	13	9	100
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	67	1	3	10	20	100
	Institutionaalinen omistaja	100	0	0	0	0	100
Sukupuoli	Mies	58	10	10	11	10	100
	Nainen	60	12	11	10	7	100
Ikä	Alle 40 vuotta	63	6	6	12	14	100
	40–59 vuotta	53	12	10	13	12	100
	60 ja yli	66	11	12	7	4	100
Ammattiasema	Palkansaaja	62	15	11	8	5	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	18	3	6	31	41	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	56	11	14	11	7	100
	Eläkeläinen	62	14	12	8	5	100
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	59	15	14	8	4	100
Koulutusaste	Perusaste	56	12	12	12	10	100
	Keski-aste	45	10	10	17	17	100
	Alin korkea-aste	52	12	12	12	11	100
	Korkeakouluaste	63	14	8	8	3	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	15	3	11	33	37	100
	Harrastusviljelijät	44	11	12	19	14	100
	Taloudellista turvaa korostavat	54	17	14	10	6	100
	Aineetonta arvostavat	66	14	9	5	6	100
	Välinpitämättömät	68	14	8	5	4	100

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	51	12	13	15	10	100
	Itä-Suomi	67	10	8	8	8	100
	Länsi-Suomi	45	15	15	13	12	100
	Pohjois-Suomi	75	6	5	5	8	100
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	56	11	11	13	8	100
	Itä-Suomi	65	10	8	9	9	100
	Länsi-Suomi	44	15	15	14	12	100
	Pohjois-Suomi	74	7	6	6	8	100
Asuinkunnan koko	Alle 5000	53	10	12	14	12	100
	5000 – 19999	55	11	11	12	10	100
	20000 – 99999	71	11	8	6	4	100
	Yli 100000	81	12	5	2	1	100
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	52	10	12	14	12	100
	Ei tilan sijaintikunta	81	11	5	2	2	100
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	96	2	1	0	0	100
	1 – 2,99 ha	84	11	2	1	2	100
	3 – 6,99 ha	64	19	10	4	4	100
	7 – 14,99 ha	38	15	23	14	10	100
	Yli 15 ha	14	5	16	35	30	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	100	0	0	0	0	100
	Vuokratuloa	12	40	29	11	8	100
	Tuloa viljelystä	14	6	14	35	32	100
	Vain tukea	30	22	28	15	5	100
Maatalouden ulkopuo- liset tulot	Alle 15000 €	72	3	6	8	10	100
	15000 – 29999 €	59	11	13	10	6	100
	30000 – 44999 €	54	14	11	13	8	100
	Yli 45000 €	52	16	10	12	10	100
Kaikki		60	10	10	10	9	100

Liite 1 (33/38).

Liitetaulukko 17. Maatalouden ulkopuoliset ansiotulot ja pääomatulot.

		Maatalouden ulkopuoliset ansiotulot						Pääomatulot					
		Ei ansio- tuloja	0 – 8500 €	8501 – 15000 €	15001 – 23000 €	yli 23000 €	yhteen- sä	Ei pää- oma- tuloja	0 –150	151 – 1000 €	1001 – 4500 €	yli 4500 €	yhteen- sä
		% omistajista											
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	3	18	29	23	27	100	36	14	14	17	19	100
	Yksityishenkilö (puoliso)	2	23	29	26	19	100	47	20	11	13	9	100
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	48	51	1	0	0	100	53	14	17	9	7	100
	Institutionaalinen omistaja	100	0	0	0	0	100	100	0	0	0	0	100
Sukuupuoli	Mies	7	19	25	20	28	100	36	13	15	17	19	100
	Nainen	5	25	29	25	17	100	46	19	12	13	10	100
Ikä	Alle 40 vuotta	15	26	16	20	23	100	54	11	11	12	13	100
	40–59 vuotta	4	15	19	28	34	100	39	14	12	17	18	100
	60 ja yli	9	29	37	15	10	100	38	19	16	15	12	100
Ammattiasema	Palkansaaja	8	14	12	26	40	100	48	15	13	14	11	100
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	4	32	26	20	17	100	22	7	10	27	34	100
	Muu itsenäinen yrittäjä	8	31	12	15	34	100	25	10	11	20	34	100
	Eläkeläinen	7	29	35	18	11	100	35	19	18	16	12	100
	Muu (työtön, opiskelija, koti-rouva)	14	41	26	16	3	100	47	15	13	17	7	100
Koulutusaste	Perusaste	7	28	33	19	12	100	37	17	16	18	13	100
	Keski-aste	6	23	21	25	25	100	34	12	14	17	23	100
	Alin korkea-aste	6	20	18	24	31	100	35	14	13	18	20	100
	Korkeakouluaste	7	19	8	18	48	100	43	13	11	17	16	100
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	3	26	25	22	24	100	22	7	10	30	32	100
	Harrastusviihelijät	6	25	24	21	24	100	35	13	13	20	19	100
	Taloudellista turvaa korostavat	8	23	21	21	26	100	39	14	17	15	16	100
	Aineetonta arvostavat	10	23	18	20	29	100	42	15	17	15	11	100
	Välinpitämättömät	8	22	20	24	26	100	43	16	13	12	16	100

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	8	23	25	21	24	100	36	14	15	18	18	100
	Itä-Suomi	8	24	27	21	21	100	44	16	12	14	14	100
	Länsi-Suomi	7	21	26	23	23	100	38	16	16	16	15	100
	Pohjois-Suomi	9	22	27	22	20	100	50	17	11	12	10	100
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	6	21	24	21	27	100	37	14	14	17	17	100
	Itä-Suomi	7	26	29	21	18	100	43	16	12	14	14	100
	Länsi-Suomi	5	22	27	24	22	100	36	16	16	16	15	100
	Pohjois-Suomi	8	23	28	22	19	100	48	17	12	12	10	100
Asuinkunnan koko	Alle 5000	7	27	29	20	17	100	39	16	14	16	15	100
	5000 – 19999	7	24	27	22	20	100	40	16	14	16	15	100
	20000 – 99999	6	18	24	23	29	100	44	16	12	14	14	100
	Yli 100000	6	11	16	22	44	100	43	14	11	14	18	100
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	8	26	28	21	17	100	39	16	14	16	15	100
	Ei tilan sijaintikunta	9	14	20	23	34	100	46	15	11	13	14	100
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	10	19	24	22	24	100	52	16	10	11	11	100
	1 – 2,99 ha	11	20	24	22	23	100	52	18	10	10	10	100
	3 – 6,99 ha	9	26	25	20	20	100	44	18	16	12	11	100
	7 – 14,99 ha	5	28	28	19	18	100	33	15	20	19	13	100
	Yli 15 ha	3	20	28	24	25	100	22	9	13	26	31	100
Maatalouden tulot	Ei tuloa	12	20	25	20	23	100	54	17	9	10	10	100
	Vuokratuloa	3	31	29	19	18	100	26	18	25	18	14	100
	Tuloa viljelystä	3	21	26	26	25	100	24	10	13	25	27	100
	Vain tukea	3	25	24	24	23	100	35	15	18	17	16	100
Kotitalouden/maatalouden ulkopuoliset tulot yhteensä	Alle 15000 €	24	46	26	2	3	100	50	17	16	12	5	100
	15000 – 29999 €	1	22	38	28	10	100	41	18	15	16	9	100
	30000 – 44999 €	1	8	25	37	29	100	39	15	12	18	16	100
	Yli 45000 €	1	5	10	24	61	100	30	11	9	16	34	100
Kaikki		8	23	26	21	22	100	41	15	13	15	15	100

Liite 1 (35/38).

Liitetaulukko 18. Maatalouteen kohdistuvat velat.

		Omistajat, joilla on maatalouteen liittyvää velkaa, %	Tilakohtainen velkojen korkomeno vuodessa, €
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	15	762
	Yksityishenkilö (puoliso)	23	1 019
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	2	72
	Institutionaalinen omistaja	0	0
Sukupuoli	Mies	17	789
	Nainen	16	850
Ikä	Alle 40 vuotta	25	1 146
	40–59 vuotta	25	1 049
	60 ja yli	4	132
Ammattiasema	Palkansaaja	13	465
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	56	1 531
	Muu itsenäinen yrittäjä	14	320
	Eläkeläinen	4	84
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	8	323
Koulutusaste	Perusaste	14	475
	Keski-aste	27	961
	Alin korkea-aste	18	972
	Korkeakouluaste	13	726
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	55	1 380
	Harrastusviljelijät	31	874
	Taloudellista turvaa korostavat	8	199
	Aineetonta arvostavat	6	136
	Välinpitämättömät	9	347

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	19	809
	Itä-Suomi	13	693
	Länsi-Suomi	22	774
	Pohjois-Suomi	11	981
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	17	755
	Itä-Suomi	15	703
	Länsi-Suomi	24	781
	Pohjois-Suomi	12	958
Asuinkunnan koko	Alle 5 000	22	915
	5 000 – 19 999	19	806
	20 000 – 99 999	8	489
	Yli 100 000	2	135
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	21	887
	Ei tilan sijaintikunta	4	215
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	2	187
	1 – 2,99 ha	1	72
	3 – 6,99 ha	5	124
	7 – 14,99 ha	20	361
	Yli 15 ha	55	1 628
Maatalouden tulot	Ei tuloa	0	0
	Vuokratuloa	6	46
	Tuloa viljelystä	62	1 527
	Vain tukea	29	321
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15 000 €	7	368
	15 000 – 29 999 €	13	502
	30 000 – 44 999 €	22	805
	Yli 45 000 €	26	1 248
Kaikki		16	767

Liite 1 (37/38).

Liitetaulukko 19. Maataloustuotteiden myyntitulojen saavien pellonomistajien osuus ryhmittäin.

		Kotieläinten myyntituloja	Kotieläintuotteiden myyntitulot	Kasvinviljelytuotteiden myyntitulot	Muut myyntitulot
		% omistajista			
Omistusmuodot	Yksityishenkilö (omistaja)	10	8	16	15
	Yksityishenkilö (puoliso)	13	10	20	20
	Yksityishenkilö (kuolinpesän edustaja)	2	1	4	3
	Institutionaalinen omistaja	0	0	0	0
Sukupuoli	Mies	11	8	17	16
	Nainen	10	8	15	15
Ikä	Alle 40 vuotta	15	12	22	22
	40–59 vuotta	15	12	23	22
	60 ja yli	3	2	6	6
Ammattiasema	Palkansaaja	5	3	22	15
	Maa- tai metsätalousyrittäjä	54	44	54	57
	Muu itsenäinen yrittäjä	3	1	28	20
	Eläkeläinen	3	2	7	8
	Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)	6	6	9	15
Koulutusaste	Perusaste	13	10	18	18
	Keski-aste	23	5	32	31
	Alin korkea-aste	14	10	29	23
	Korkeakouluaste	10	8	21	17
Tavoiteryhmät	Maataloustuloja painottavat	45	35	52	50
	Harrastusviljelijät	20	16	32	28
	Taloudellista turvaa korostavat	3	2	10	10
	Aineetonta arvostavat	3	2	9	10
	Välinpitämättömät	4	2	10	9

Tilan suuralue	Etelä-Suomi	9	7	23	18
	Itä-Suomi	11	9	9	14
	Länsi-Suomi	13	10	20	16
	Pohjois-Suomi	9	7	7	9
Asuinsuuralue	Etelä-Suomi	8	6	21	17
	Itä-Suomi	13	10	11	16
	Länsi-Suomi	14	10	22	18
	Pohjois-Suomi	10	8	8	10
Asuinkunnan koko	Alle 5000	15	12	20	20
	5000 – 19999	11	9	19	18
	20000 – 99999	5	4	9	9
	Yli 100000	0	1	4	3
Asuinkunta	Tilan sijaintikunta	13	10	20	19
	Ei tilan sijaintikunta	2	2	6	4
Omistettu peltoala	Alle 1 ha	1	1	4	3
	1 – 2,99 ha	0	0	1	2
	3 – 6,99 ha	2	2	6	5
	7 – 14,99 ha	11	9	20	18
	Yli 15 ha	37	29	51	50
Maatalouden tulot	Ei tuloa	0	0	0	0
	Vuokratuloa	0	0	0	6
	Tuloa viljelystä	45	35	72	56
	Vain tukea	0	0	0	24
Maatalouden ulkopuoliset tulot	Alle 15000 €	5	4	9	8
	15000 – 29999 €	9	7	13	14
	30000 – 44999 €	13	11	21	19
	Yli 45000 €	14	11	25	22
Kaikki		10	8	16	15

Tutkimus pellon merkityksestä omistajilleen

- Mitä peltonne teille merkitsevät?
- Kuinka käytätte peltojanne
tulevaisuudessa?

Liite 2 (2/12).

Tilaa ja maatalouden harjoittamista koskevat tiedot

1. Seuraavat kysymykset koskevat omistamaanne maatilaa. Olkaa hyvä ja tarkistakaa tilan sijaintikunta saatekirjeestä ja merkitkää se tähän: _____

Jos teillä on useampia tiloja kyseisessä kunnassa, ajatelkaa niitä seuraavissa kysymyksissä yhtenä tilana.

2. Paljonko tähän tilaanne kuuluu

1 peltoa? _____ ha

2 metsää? _____ ha

3. Tilan hallintatapa

1 Tila on yhden henkilön omistama.

2 Tila omistetaan yhdessä puolison ja/tai lasten kanssa.

3 Tila on yhtymä, jossa on _____ jäsentä.

4 Tila on osakeyhtiö tai osuuskunta, jossa on _____ jäsentä.

5 Tila on kuolinpesä, jossa on _____ jäsentä.

4. Oletteko

1 Tilan omistaja

2 Omistajan puoliso

3 Muu perheenjäsen

4 Yhtymän/yhtiön tai perikunnan jäsen

5 Muu

5. Asutteko tilalla vakinaisesti?

1 Asun vakinaisesti tilalla.

2 Asun tilan sijaintikunnassa, matkaa tilalle on _____ km.

3 Asun muussa kunnassa, matkaa tilalle on _____ km.

6. Käytättekö tilan päärakennusta tai sen muita rakennuksia loma-asuntona?

1 En.

2 Kyllä.

7. Miten pääosa peltopinta-alasta siirtyi omistukseenne (tai perikunnalle / yhtymälle)

1 Perintönä

2 Ostamalla vanhemmilta tai sukulaisilta

3 Ennakkoperintönä ja ostamalla luopumistuen ehtojen mukaisesti

4 Avioliiton kautta

5 Ostona vapailta markkinoilta

6 Tilasta muodostui perikunta

7 Muu saanto, mikä _____?

8. Minä vuonna tila siirtyi perheenne omistukseen? _____

9. Minä vuonna tila siirtyi sukunne tai puolisonne suvun omistukseen? _____

10. Harjoitetaanko tilalla muuta elinkeinotoimintaa kuin maa- ja metsätaloutta?

1 Ei.

2 Kyllä, elinkeinotoiminnan liikevaihto on pienempi kuin perusmaatalouden liikevaihto.

3 Kyllä, elinkeinotoiminnan liikevaihto on suurempi kuin perusmaatalouden liikevaihto.

11. Mikä oli metsätalouden osuus tilanne liikevaihdosta vuonna 2005? n. _____ %.

12. Luetteko itsenne metsätalousyrittäjäksi? 1 Ei 2 Kyllä

13. Kuinka monta tuntia käytitte maatalouden töihin vuodessa vuonna 2005?

1 alle 200 tuntia vuodessa (vastaa keskimäärin 4 tuntia viikossa)

2 yli 200, mutta alle 500 tuntia vuodessa (vastaa keskimäärin alle 10 tuntia viikossa)

3 yli 500, mutta alle 1 000 tuntia vuodessa (vastaa keskimäärin alle 20 tuntia viikossa)

4 yli 1 000 tuntia vuodessa (vastaa keskimäärin yli 20 tuntia viikossa)

14. Käytetäänkö tilalla urakoitsijaa peltoviljelytöihin? 1 Ei 2 Kyllä

Liite 2 (3/12).

15. Kuka perheessänne päättää tilaa koskevista asioista?

- 1 Te itse
 2 Puoliso
 3 Yhdessä puolison kanssa

16. Kuinka suuri osa peltopinta-alasta on näköetäisyydellä tilakeskuksesta? _____%

17. Kuinka suuren osan tämä tila muodosti kotitaloutenne maatalouden tulosta 2005?
 n. _____%

18. Onko tällä tilalla viimeisen 10 vuoden aikana ...

- 1 myyty peltoa? Ei. Kyllä, _____ hehtaaria.
 2 ostettu peltoa? Ei. Kyllä, _____ hehtaaria.
 3 raivattu peltoa? Ei. Kyllä, _____ hehtaaria.
 4 metsitetty peltoa? Ei. Kyllä, _____ hehtaaria.
 5 jätetty peltoa metsittymään? Ei. Kyllä, _____ hehtaaria.
 6 vuokrattu peltoa ulkopuoliselta? Ei. Kyllä, _____ hehtaaria.

19. Kuinka paljon tilallanne on perinnebiotooppeja eli niittyjä, ketoja ja hakamaita? (Laskekaa mukaan myös muut kuin erityisympäristötuon piirissä mahdollisesti olevat perinnebiotoopit).
 _____ ha

20. Oletteko seuraavien väittämien kanssa samaa mieltä vai erimielä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
1 Viljelijä voi itse vaikuttaa tilansa kannattavuuteen.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Maatalouden ainoa tärkeä tehtävä on tuottaa elintarvikkeita.	☐	☐	☐	☐	☐
3 Tilallani on kaikki peltoviljelyssä tarvittavat koneet.	☐	☐	☐	☐	☐
4 Tilallani on kaikki peltoviljelyssä tarvittavat rakennukset.	☐	☐	☐	☐	☐
5 Metsätaloudella on suuri merkitys tilani taloudessa.	☐	☐	☐	☐	☐
6 Siirtyminen tuotannosta irrotettuun tilatukeen ei vaikuta siihen, mitä viljelen pelloillani.	☐	☐	☐	☐	☐
7 Siirtyminen tuotannosta irrotettuun tilatukeen ei vaikuta lannoitteiden käyttöön pelloillani.	☐	☐	☐	☐	☐

21. Olkaa hyvä, vastatkaa seuraaviin kysymyksiin.

	Ei	En osaa sanoa	Kyllä
1 Tunnen pääpiirteissään ympäristötuen erityistuen ehdot.	☐	☐	☐
2 Tilallani on tehty ympäristötuen vaatimat vesiensuojelutoimet.	☐	☐	☐
3 Tilallani toteutetaan ympäristötuen vaatimien toimien lisäksi vapaaehtoisia vesiensuojelutoimia.	☐	☐	☐
4 Tilani sai edellisellä viljelykaudella ympäristötuen erityistukea.	☐	☐	☐

Liite 2 (4/12).

22. Jos tilanne sai vuonna 2005 ympäristötuen erityistukea, merkitkää ne toimenpiteet, joille sitä myönnettiin. Muutoin siirtykää seuraavaan kysymykseen.

- 1 suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito
- 2 kosteikon ja laskeutusaltaan perustaminen ja hoito
- 3 muut valumavesien käsittelymenetelmät (säättosalaojitus, säätökastelu ja kuivatusvesien kierrätys)
- 4 luonnonmukainen tuotanto
- 5 pohjavesialueiden peltoviljely
- 6 lannan käytön tehostaminen
- 7 perinnebiotoopit
- 8 luonnon monimuotoisuuden edistäminen
- 9 maiseman kehittäminen ja hoito
- 10 alkuperäisrotujen kasvattaminen
- 11 alkuperäiskasvien viljely
- 12 happamuuden alueellinen vähentäminen (kalkkisuodinojitus, tehostettu peltojen kalkitus).

Tilan sijaintipaikkakunta

23. Arvioikaa paikkakuntaa, jolla tilanne sijaitsee.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
1 erinomainen paikka kasvattaa lapsia	☐	☐	☐	☐	☐
2 hyvät terveydenhoitopalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
3 hyvät päivähoito- ja koulupalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
4 runsaasti mahdollisuuksia ansaita hyvää toimeentuloa	☐	☐	☐	☐	☐
5 hyvin järjestetty vanhusten huolto	☐	☐	☐	☐	☐
6 riittävästi toimintamahdollisuuksia nuorille	☐	☐	☐	☐	☐
7 hyvä valikoima kauppoja ja ostosmahdollisuuksia	☐	☐	☐	☐	☐
8 hyvät vapaa-ajan mahdollisuudet ja palvelut	☐	☐	☐	☐	☐
9 miellyttävä rakennettu ympäristö	☐	☐	☐	☐	☐
10 hieno luonnon ympäristö	☐	☐	☐	☐	☐
11 hyvät kulkuyhteydet ja tieverkosto	☐	☐	☐	☐	☐
12 yrittäjyyttä kannustava ilmapiiri	☐	☐	☐	☐	☐

24. Arvioikaa seuraavien väittämien avulla paikkakuntaa, jolla tilanne sijaitsee.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
1 Olen hyvin kiinnostunut paikkakunnan asioista.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Olen aina pahoillani, jos joudun lähtemään pitemmäksi aikaa paikkakunnalta.	☐	☐	☐	☐	☐
3 Tunnen olevani kotonani paikkakunnalla.	☐	☐	☐	☐	☐
4 Suuri osa lähisuvustani asuu paikkakunnalla.	☐	☐	☐	☐	☐
5 Paikkakunnalla asuu useita minulle tärkeitä ystäviä tai naapureita.	☐	☐	☐	☐	☐
6 Paikkakuntaan liittyy paljon hyviä muistoja lapsuus ja nuoruusvuosilta.	☐	☐	☐	☐	☐

Liite 2 (5/12).

Maatalousmaan omistamisen tavoitteet

25. Seuraavassa esitämme erilaisia pellon omistamisen tavoitteisiin liittyviä väittämiä. Kuinka tärkeiksi arvioitte ne omalta kohdaltanne?

Virkistys ja vapaa-aika	Erittäin tärkeä	Jokseenkin tärkeä	En osaa sanoa	Jokseenkin merkityksetön	Täysin merkityksetön
1 Peltoni ovat tärkeä osa asuin- ja vapaa-ajan ympäristöäni.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Peltoni muodostavat tilakeskusta ympäröivän hallinnassani olevan ”suoja-alueen”.	☐	☐	☐	☐	☐
3 Peltoni tarjoavat minulle ulkoilumahdollisuuksia.	☐	☐	☐	☐	☐
4 Peltojen omistaminen tarjoaa mahdollisuuden viljellä harrastuksen vuoksi.	☐	☐	☐	☐	☐
5 Peltoni ovat osa metsästysmaitani.	☐	☐	☐	☐	☐

Maataloustuotanto ja maataloustulo

6 Maataloudesta saan säännöllistä tuloa kulutukseen.	☐	☐	☐	☐	☐
7 Maatalouden antaman tulon avulla voin rahoittaa suurempia hankintoja.	☐	☐	☐	☐	☐
8 Maatalous on minulle tapa työllistää itse itseni.	☐	☐	☐	☐	☐
9 Kotitarveviljelyllä on taloudellista merkitystä.	☐	☐	☐	☐	☐

Peltoluonto ja -maisema

10 Peltoni tarjoaa minulle mahdollisuuden hoitaa ja vaalia luonnon monimuotoisuutta (kasvi- ja eläinlajisto).	☐	☐	☐	☐	☐
11 Pelloillani sijaitsevat maatalousrakennukset (ladot yms.) ovat olennainen osa maaseutumaisemaa.	☐	☐	☐	☐	☐
12 Peltoni tarjoaa minulle luontoelämyksiä.	☐	☐	☐	☐	☐
13 Haluan edistää maatalouden vesistönsuojelua.	☐	☐	☐	☐	☐
14 Peltoni tarjoaa minulle mahdollisuuden nauttia maisemista.	☐	☐	☐	☐	☐

Taloudellinen turvallisuus

15 Pelto-omaisuuteni parantaa luotonsaantimahdollisuuksia.	☐	☐	☐	☐	☐
16 Peltoni tarjoaa taloudellisen turvan vanhuuteni varalta.	☐	☐	☐	☐	☐
17 Peltoni tarjoaa turvan poikkeustilanteiden varalta.	☐	☐	☐	☐	☐
18 Peltoni on inflaatiolta suojattu varma sijoituskohde.	☐	☐	☐	☐	☐
19 Maatalousmaani muodostaa tärkeän perinnön omaisilleni.	☐	☐	☐	☐	☐

Pellon tunnearvot

20 Pellon omistamisella on minulle itseisarvoa.	☐	☐	☐	☐	☐
21 Säilyttämällä maatalousmaani vaalin sukuni perintöä.	☐	☐	☐	☐	☐
22 Pelloillani voin hiljentyä ja mietiskellä.	☐	☐	☐	☐	☐
23 Peltojeni kautta olen yhteydessä kotiseutuuni.	☐	☐	☐	☐	☐
24 Peltojen omistuksen kautta saan arvostusta ja kuulun minulle tärkeään ryhmään.	☐	☐	☐	☐	☐
25 Pellot ovat tärkeä osa yhtenäistä tilakokonaisuutta.	☐	☐	☐	☐	☐
26 Säilyttämällä pellon arvostan aiempien sukupolvien raivaustyötä.	☐	☐	☐	☐	☐

Sijoituskohde

27 Maatalousmaa on minulle rahan sijoituskohde.	☐	☐	☐	☐	☐
28 Tonttien arvonnousu kohottaa peltomaani arvoa.	☐	☐	☐	☐	☐

Liite 2 (6/12).

Käsitykset pellon vuokrauksesta ja myynnistä

26. Arvioikaa mitä tapahtuu suhteessa yleiseen hintatasoon pellon hinnalle ja vuokralle ...

... seuraavan viiden vuoden aikana	Nousee	Pysyy ennallaan	Laskee	En osaa sanoa
1 pellon hinta	☐	☐	☐	☐
2 pellon vuokra	☐	☐	☐	☐
... seuraavan kymmenen vuoden aikana				
3 pellon hinta	☐	☐	☐	☐
4 pellon vuokra	☐	☐	☐	☐

27. Arvioikaa oletteko seuraavien väittämien kanssa samaa vai eri mieltä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
1 Maanomistaja on vastuussa vuokralle antamansa pellon sadontuottokyvyn ylläpitämisestä.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Vuokralainen on vastuussa vuokraamansa pellon sadontuottokyvyn ylläpitämisestä.	☐	☐	☐	☐	☐
3 Vuokraamalla peltoni aktiiviselle maataloustuottajalle parannan maatalouden toimintaedellytyksiä.	☐	☐	☐	☐	☐
4 Nykyisillä vuokratasoilla pellon vuokrauksesta saatu tuotto on merkityksetön.	☐	☐	☐	☐	☐
5 Pellonvuokraus on hyvä keino nauttia pellon tuotosta.	☐	☐	☐	☐	☐
6 Pellon vaihtaminen muuhun maahan on hyväksyttävämpää kuin myyminen.	☐	☐	☐	☐	☐
7 Myyn peltoa mieluummin valtiolle kuin yksityiselle ostajalle.	☐	☐	☐	☐	☐
8 Myymällä peltoni aktiiviselle maataloustuottajalle parannan maatalouden toimintaedellytyksiä.	☐	☐	☐	☐	☐
9 Peltojen tilusjärjestelyt ovat hyvin tarpeellisia.	☐	☐	☐	☐	☐
10 Pellon omistaminen on aina tärkeämpää kuin siitä saatu tuotto.	☐	☐	☐	☐	☐
11 Pellon tuottama maataloustulo on aina tärkeämpää kuin omistaminen sinänsä.	☐	☐	☐	☐	☐
12 Aion omistaa peltoni, vaikka ne eivät tuottaisi minulle mitään.	☐	☐	☐	☐	☐
13 Viljelin maata, vaikka se aiheuttaisi minulle enemmän kustannuksia kuin tuloa.	☐	☐	☐	☐	☐

Liite 2 (7/12).

Pellon hallinta ja käyttö

Seuraavassa esitetään kysymyksiä vaihtoehtoisista tavoista käyttää peltoa. Olkaa hyvä ja tutustukaa näihin pellon käyttömuotoihin oheisen taulukon avulla.

Pellon käyttömuodot	Selitys
Viljely	Omistaja viljelee peltoaan itse. Viljelyn tavoitteena on elintarvikkeiden, energian tai kuitujen tuotanto. Pellolle saa tilatukea. Tukijärjestelmien mukaiset kesannot kuuluvat tähän kohtaan.
Hoitaminen viljelemättä	Omistaja hoitaa peltoa niittäen kerran vuodessa. Näin varmistetaan, että tuotannon ulkopuolelle jäävät pellot pysyvät viljelyn ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa. Pellolle saa tilatukea.
Myyminen	Pelto myydään yksityiselle tai julkiselle ostajalle. Myyjä joutuu yleensä maksamaan pellon myynnistä luovutusvoittovero.
Antaminen vuokralle	Pelto vuokrataan vuokraajan kanssa sovituin ehdoin. Pellon viljelijä (vuokralainen) saa pellosta tilatukea.
Jättäminen viljelemättä ja hoitamatta	Pelto on tilatukijärjestelmän ulkopuolella ja metsitty vähitellen.
Metsitys	Pelto on tilatukijärjestelmän ulkopuolella. Metsitykseen myönnetään kestävän metsätalouden rahoituslain mukaista tukea.

28. Kuinka hyvinä tai huonoina pidätte näitä **omien peltojenne** vaihtoehtoisia käyttömuotoja

Oman pellon...		erittäin	melko	ei kumpi- kaan	melko	erittäin	
1 viljely itse	hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	huono
2 hoitaminen viljelemättä	hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	huono
3 myyminen	hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	huono
4 antaminen vuokralle	hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	huono
5 jättäminen viljelemättä ja hoitamatta	hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	huono
6 metsitys	hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	huono

Liite 2 (8/12).

29. Kuinka käytitte omistamaanne peltoa kesällä vuonna 2006 (jos pellot jakautuivat useammalle käyttömuodolle, voitte valita useampaan kohtaan kyllä)?

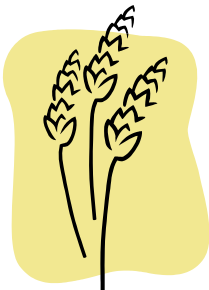
Vuonna 2006	Kyllä	Ei
1 Viljelin.	☐	☐
2 Hoidin viljelemättä.	☐	☐
3 Annoin vuokralle.	☐	☐
4 Jätin viljelemättä ja hoitamatta.	☐	☐
5 Metsitin	☐	☐

30. Onko tilallanne sukupolvenvaihdos käynnissä?

- 1 Ei. Jatkakaa seuraavasta kysymyksestä
2 Kyllä. Siirtykää kysymykseen 37.

31. Kuvitelkaa nykyisiä peltojanne tulevaisuudessa. Kuinka käyttäisitte niitä viiden vuoden kuluttua vuonna 2011, jos pellon käyttömuotojen edullisuuteen ei vaikuteta uusilla säädöksillä? (Jos pellot jakautuisivat useammalle käyttömuodolle, voitte valita useampaan kohtaan kyllä).

Vuonna 2011	Kyllä	Ei
1 Viljelen.	☐	☐
2 Hoidan viljelemättä.	☐	☐
3 Olen myynyt.	☐	☐
4 Olen antanut vuokralle.	☐	☐
5 Olen jättänyt viljelemättä ja hoitamatta.	☐	☐
6 Olen metsittänyt.	☐	☐

Liite 2 (9/12).

Pellon eri käyttömuotojen edullisuuteen voidaan vaikuttaa politiikkatoimin. Arvioikaan kuinka käyttäisitte peltoanne seuraavissa kuvitteellisissa tilanteissa:

Tilanne 1

Tarjoukset: 0, 100, 300, ja 600 €/ha

32. Pellon myyntivoiton vero on tällä hetkellä keskimäärin 900 €/ha, mikä vastaa noin 28 % myyntihinnan ja hankintahinnan välisestä erotuksesta. Ajatelkaa tilannetta, jossa pellon myyntivoiton veroa huojennettaisiin seuraavan viiden vuoden ajaksi. Tämä tarkoittaisi teidän osaltanne 100 €/ha myyntivoiton veroa. Kuvitelkaa kuinka käyttäisitte nykyisiä peltojanne, millainen tilanne olisi viiden vuoden kuluttua vuonna 2011? (Jos pellot jakautuisivat useammalle käyttömuodolle, voitte valita useampaan kohtaan kyllä).

Vuonna 2011	Kyllä	Ei
1 Viljelen.	☐	☐
2 Hoidan viljelemättä.	☐	☐
3 Olen myynyt.	☐	☐
4 Olen antanut vuokralle.	☐	☐
5 Olen jättänyt viljelemättä ja hoitamatta.	☐	☐
6 Olen metsittänyt.	☐	☐

33. Olisitko valmis myymään osan tai koko peltoalan, jos myyntivoiton veroa ei menisi lainkaan?

- 1 Koko peltoalan.
- 2 Osan peltoalasta.
- 3 En myisi lainkaan.

Tilanne 2

Tarjoukset: 10, 30, 50 ja 70 €/ha

34. Toisessa kuvitteellisessa tilanteessa pellolle asetettaisiin kiinteistövero. **Kiinteistövero koskisi kaikkea omistamaanne peltoalaa.** Tämä tarkoittaisi teidän osaltanne keskimäärin 50 €/ha/vuosi kiinteistöveroa omistamallenne pellolle. Kuvitelkaa kuinka käyttäisitte nykyisiä peltojanne, millainen tilanne olisi viiden vuoden kuluttua vuonna 2011? (Jos pellot jakautuisivat useammalle käyttömuodolle, voitte valita useampaan kohtaan kyllä).

Vuonna 2011	Kyllä	Ei
1 Viljelen.	☐	☐
2 Hoidan viljelemättä.	☐	☐
3 Olen myynyt.	☐	☐
4 Olen antanut vuokralle.	☐	☐
5 Olen jättänyt viljelemättä ja hoitamatta.	☐	☐
6 Olen metsittänyt.	☐	☐

35. Viljelysmaan kiinteistövero on mielestäni

	erittäin	melko	ei kumpi- kaan	melko	erittäin	
hyväksyttävä	☐	☐	☐	☐	☐	vastustettava
epätodennäköinen	☐	☐	☐	☐	☐	todennäköinen

Liite 2 (10/12).

Tilanne 3

Tarjoukset: 60, 90, 120 ja 150 €/ha

36. Tällä hetkellä pellon sadontuottokyvyn ylläpito on pellon vuokraajan vastuulla. Ajatelkaa tilannetta, jossa pellon omistaja veloitettaisiin peruskunnostamaan (kalkitus, ojitus ym.) peltoa joka viides vuosi. **Kunnostusvelvoite koskisi itse viljeltyä, hoidettua ja pois vuokrattua peltoa.** Tämä tarkoittaisi teidän osaltanne **120 €/ha/vuosi kustannusta** omistamallenne pellolle. Kuvitelkaa kuinka käyttäisitte nykyisiä peltojanne, millainen tilanne olisi viiden vuoden kuluttua vuonna 2011? (Jos pellot jakautuisivat useammalle käyttömuodolle, voitte valita useampaan kohtaan kyllä).

Vuonna 2011	Kyllä	Ei
1 Viljelen.	☐	☐
2 Hoidan viljelemättä.	☐	☐
3 Olen myynyt.	☐	☐
4 Olen antanut vuokralle.	☐	☐
5 Olen jättänyt viljelemättä ja hoitamatta.	☐	☐
6 Olen metsittänyt.	☐	☐

Tarjoukset: ks. kysymys 38

37. Ajatelkaa yhtä, **tilakeskusta lähimpänä** sijaitsevaa kahden hehtaarin peltolohkoa. Voitte käyttää peltoanne jollakin edellä kuvatuista tavoista. Valitkaa peltolohkolle **yksi käyttömuoto**, kun pellon tuotto vaihtelee käyttömuotojen välillä seuraavasti.

	Viljelen	Hoidan viljelemättä	Myyän ja sijoitan	Annan vuokralle	Jätän viljelemättä ja hoitamatta	Metsitän
Nettotulo €/ha/vuosi	300	200	500	100	40	80
Paras vaihtoehto on	☐	☐	☐	☐	☐	☐

38. Ajatelkaa yhtä, **tilakeskuksesta kauimpana** sijaitsevaa kahden hehtaarin peltolohkoa. Voitte käyttää peltoanne jollakin edellä kuvatuista tavoista. Valitkaa peltolohkolle **yksi käyttömuoto**, kun pellon tuotto vaihtelee käyttömuotojen välillä seuraavasti.

	Viljelen	Hoidan viljelemättä	Myyän ja sijoitan	Annan vuokralle	Jätän viljelemättä ja hoitamatta	Metsitän
Nettotulo €/ha/vuosi	300	300	500	200	60	80
Paras vaihtoehto on	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Tarjoukset nettotuotoksi:

Viljelen 100, 150, 200 ja 300 €/ha

Hoidan viljelemättä 100, 150, 200 ja 300 €/ha

Myyän ja sijoitan 200, 300, 400 ja 500 €/ha

Annan vuokralle 50, 100, 150 ja 200 €/ha

Jätän viljelemättä ja hoitamatta 0, 20, 40 ja 60 €/ha

Metsitän 40, 60, 80 ja 100 €/ha

Liite 2 (11/12).

39. Kuinka monen henkilön arvelette olevan kiinnostunut ostamaan peltojanne tällä hetkellä?
 1 1
 2 2-5
 3 6-10
 4 11-20
 5 yli 20
43. Arvionne pellon myyntivoiton verotuksen kehityksestä seuraavan viiden vuoden aikana?
 1 kiristyy
 2 pysyy ennallaan
 3 helpottuu
 4 en osaa sanoa

40. Kuinka monen henkilön arvelette olevan kiinnostunut vuokraamaan peltojanne tällä hetkellä?
 1 1
 2 2-5
 3 6-10
 4 11-20
 5 yli 20
44. Arvionne maataloustuotteiden tuottajahintojen kehityksestä seuraavan viiden vuoden aikana.
 1 nousee _____ %
 2 laskee _____ %

41. Minkä arvioitte olevan paikkakuntanne keskimääräisen pellon hinnan vapailla markkinoilla?
 _____ €/ha
45. Kuinka suureksi arvioitte pääomallenne vaihtoehtoisista sijoituskohteista saatavan tuoton oleva?
 _____ %

42. Minkä arvioitte olevan paikkakuntanne keskimääräisen pellon vuokratason vapailla markkinoilla?
 _____ €/ha
46. Ovatko peltonne lainojenne vakuutena?
 1 kyllä
 2 ei

47. Kuinka tärkeitä seuraavat maataloustiedon hankintakanavat ovat teille?

	Erittäin tärkeä	Jokseenkin tärkeä	En osaa sanoa	Jokseenkin merkityksetön	Täysin merkityksetön
1 Maa- ja metsätalousministeriön nettisivusto	☐	☐	☐	☐	☐
2 www.maaseuduntulevaisuus.fi (Maaseudun tulevaisuuden verkkolehti)	☐	☐	☐	☐	☐
3 Maaseudun tulevaisuus -sanomalehti	☐	☐	☐	☐	☐
4 Kunnan maataloussihteeri	☐	☐	☐	☐	☐
5 TE-keskus	☐	☐	☐	☐	☐
6 Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen nettisivusto	☐	☐	☐	☐	☐
7 Maatilan Pellervo (+oheistuotteet)	☐	☐	☐	☐	☐
8 Koneviesti	☐	☐	☐	☐	☐
9 Käytännön maamies	☐	☐	☐	☐	☐
10 Paikallislehdet	☐	☐	☐	☐	☐
11 Pro Agria	☐	☐	☐	☐	☐
12 Opaskirjat	☐	☐	☐	☐	☐
13 Kurssit ja koulutustilaisuudet	☐	☐	☐	☐	☐
14 Neuvojan henkilökohtaiset tapaamiset	☐	☐	☐	☐	☐
15 Radio	☐	☐	☐	☐	☐
16 TV	☐	☐	☐	☐	☐

Liite 2 (12/12).

Taustatiedot

48. Syntymävuotenne? _____

49. Asuinkuntanne _____

50. Sukupuoli

- 1 mies
2 nainen

51. Peruskoulutus

- 1 Kansa- tai kansalaiskoulu
2 Keskikoulu/Peruskoulu
3 Ylioppilas

52. Ammatillinen koulutus

- 1 Ei ammatillista koulutusta
2 Ammattikurssi
3 Ammattikoulu
4 Ammatillinen opisto
5 Ammattikorkeakoulu
6 Yliopistotutkinto
7 Ammatillinen koulutus on kesken

53. Ammattiasema

- 1 Palkansaaja
2 Maa- tai metsätalousyrittäjä
3 Muu itsenäinen yrittäjä
4 Eläkeläinen
5 Muu (työtön, opiskelija, kotirouva)

54. Maatalouden ulkopuoliseen työhön kuluva aika _____h/viikko

55. Toimiala, jolla työskentelette

- 1 Metsätalous
2 Maatalous
3 Ei kumpikaan edellisistä

56. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten lapsuuden aikaista asuinympäristöänne?

- 1 Kaupungin keskusta-alue
2 Esikaupunkialue
3 Kuntakeskus
4 Kunnan muu taajama
5 Haja-asutusalue
6 En osaa sanoa

57. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten nykyistä asuinympäristöänne?

- 1 Kaupungin keskusta-alue
2 Esikaupunkialue
3 Kuntakeskus
4 Kunnan muu taajama
5 Haja-asutusalue
6 En osaa sanoa

58. Itsenne mukaan lukien kotitalouteen kuuluu _____ henkilöä, joista _____ alle 18-vuotiaita.

59. Kotitalouden ulkopuolella asuvien aikuisten lasten lukumäärä? _____

Mitä muuta tulee mieleenne peltojenne merkityksestä ja käytöstä? Kommentteja tutkijoille.

LÄMMIN KIITOS VASTAUKSESTANNE!

Liite 3 (1/1). Saatekirje.

25.9.2006

Hyvä nimi

Oheinen kysely koskee omistamaanne maatalousmaata seuraavassa kunnassa: **kunta X**.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus sekä Metsäntutkimuslaitos toteuttavat tutkimuksen, jossa ensimmäistä kertaa selvitetään suomalaisten pellon omistajan toimintaa ja tavoitteita. Tutkimuksen tulokset ovat hyvin tarpeellisia kun etsitään keinoja, joilla voidaan kehittää maaseudun elinvoimaisuutta. Myös teidän vastauksenne on erittäin tärkeä tutkimuksen onnistumiselle.

Tutkimuksen aineisto kerätään tällä pellon omistajille suunnatulla kyselyllä. Teidät on valittu siihen pieneen joukkoon, joka edustaa tutkimuksessa maamme pellon omistajia ja heidän maatilojaan. Osoitetiedot olemme saaneet verohallinnolta.

Toivomme, että suhtaudutte tutkimukseen myönteisesti ja vastaatte kaikkiin kysymyksiin. Vastaaminen käy helposti, sillä valtaosassa kysymyksiä tehtävänne on valita annetuista vaihtoehdoista mielestänne sopivin. Käsitlemme keräämiämme tietoja luottamuksellisesti, emmekä luovuta tietoja ulkopuolisille. Raportoivista tuloksista ei voi päätellä yksittäisen henkilön tietoja.

Palauttakaa lomake täytettynä oheisessa vastauskuoressa 10.10. mennessä. Postimerkkiä ei tarvita, sillä postimaksu on valmiiksi maksettu. Voitte osallistua **arvontaan** täyttämällä tämän kirjeen takana olevan arvontalipukkeen. Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan helposti käynnistyvä ja helppokäyttöinen Husqvarna moottorisaha (arvo noin. 600 €), 40 tonnia maanparannuskalkkia (vapaasti Nordkalkin tehtaalla) sekä viisi Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot -julkaisua.

Yhteistyöstä kiittäen

Kyösti Pietola
MTT taloustutkimuksen johtaja

Eija Pouta
Hankkeen vastuututkija

Lisätietoja:
Eija Pouta 09-5608 6216 (eija.pouta@mtt.fi)

numero

Liite 4 (1/1). Karhukortti.

Hyvä pellon omistaja

Lähetimme teille noin viikko sitten kyselylomakkeen. Myös teidän vastauksenne on erittäin tärkeä tutkimuksen onnistumiselle. Tutkimuksen avulla etsitään keinoja, joilla voidaan kehittää maaseudun elinvoimaisuutta. Mikäli ette ole vielä palauttanut kyselyä, voitte vielä vastata ja lähettää lomakkeen meille. Vastaamalla ja lähettämällä saatekirjeestä leikattavan arpalipun, osallistutte arvontaan, jossa palkintona on helposti käynnistyvä ja helppokäyttöinen Husqvarna moottorisaha (arvo noin. 600 €), 40 000 kg kalkkierä ja viisi Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot -kirjaa. Lämpimät kiitokset, jos olette jo vastannut.

Terveisin

Eija Pouta
erikoistutkija,
MTT (Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus)

p. 09 5608 6216

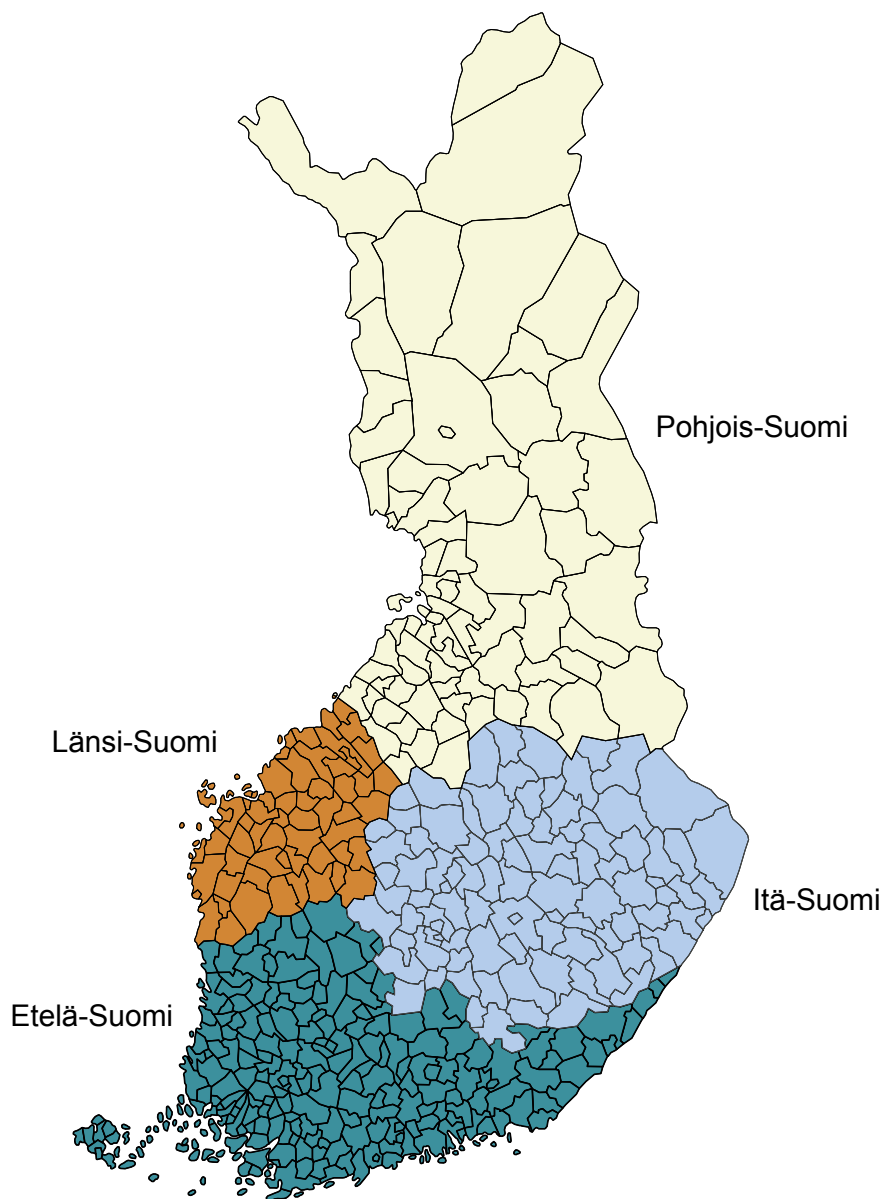

Nimi
Osoite
Postinumero Postitoimipaikka

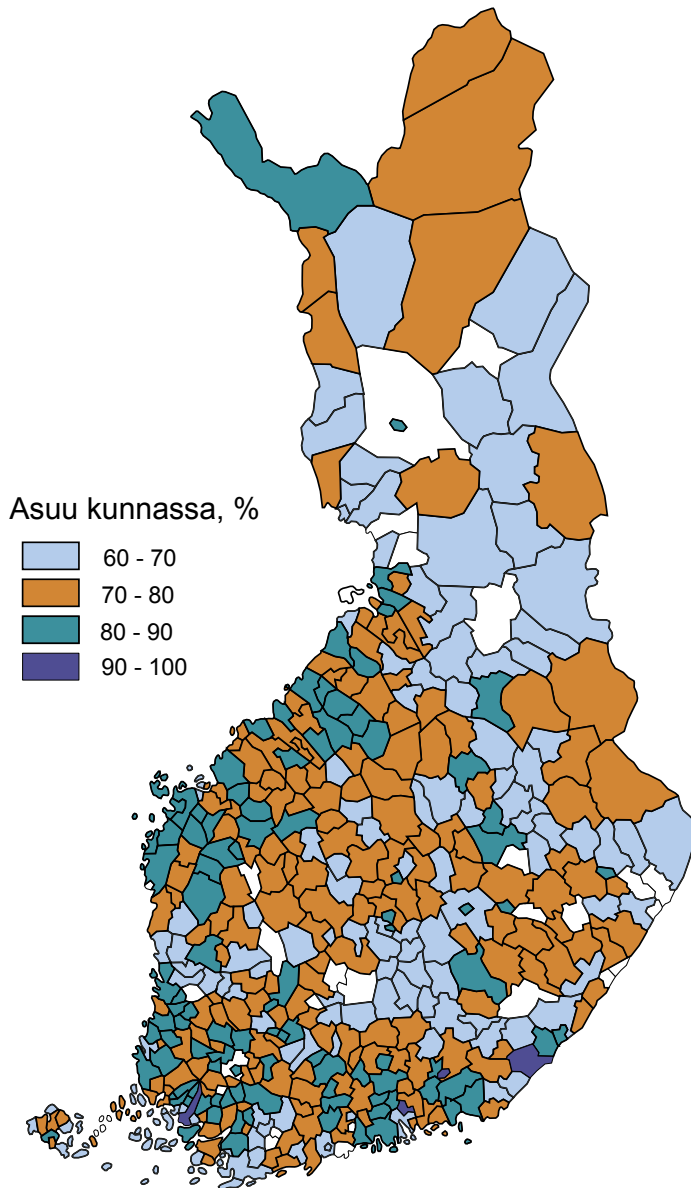
Liite 5 (1/3). Liitekartat.

Liitekartta 1. Maatalouden suuraluejako.

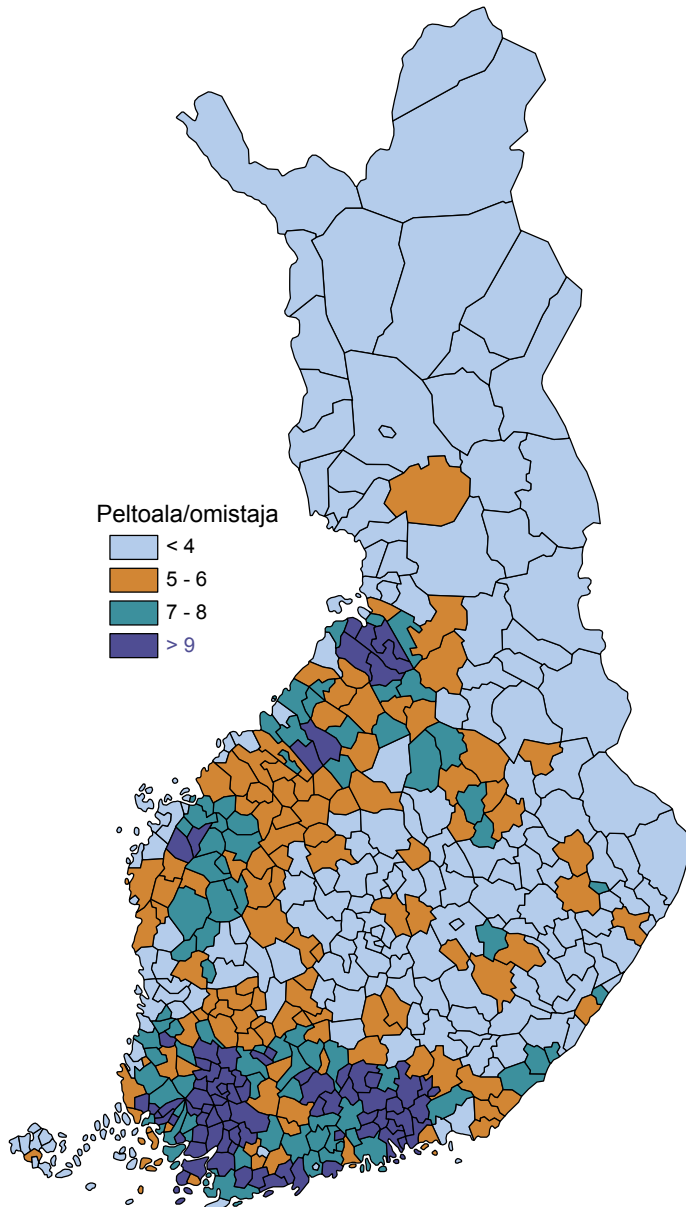
Liite 5 (2/3).

Liitekartta 2. Tilan sijaintikunnassa asuminen kunnittain.

Liite 5 (3/3).

Liitekartta 3. Puolison kanssa omistettu peltoala keskimäärin kunnittain.

Maa- ja elintarviketalous -sarjan Talous-teeman julkaisuja

- No 24 Paananen, J. & Forsman, S. 2003. Lähiruoan markkinointi vähittäiskauppoihin, suurkeittiöihin ja maaseutumatkailuyrityksiin. 62 s., 8 liitettä.
- No 29 Mustakangas, E., Kiviniemi, M. & Vihinen, H. 2003. Kumppanuus kuntatasolla maaseutupolitiikan toimeenpanossa. 179 s., 2 liitettä.
- No 30 Remes, K., Seppälä, R., Kirkkari, A-M., Malkki, S., Kalliomäki, T. & Pentti, S. 2003. Suurten tilojen talous Suomessa ja vertailumaissa. 114 s., 10 liitettä.
- No 32 Ovaska, S. 2003. Monialaisten maatalojen tuloverojärjestelmät. 79 s., 2 liitettä.
- No 50 Rantamäki-Lahtinen, L. 2004. Maatalojen monialaistaminen - Empiirinen analyysi monialaisuuteen vaikuttavista tekijöistä. 131 s., 6 liitettä.
- No 56 Knuuttiila, M. 2004. Elintarvikesektorin työllisyysvaikutukset – Panos- tuotosanalyysi maakunnittain. 87 s., 17 liitettä.
- No 57 Mustakangas, E., Kiviniemi, M. & Vihinen, H. 2004. Kunta maaseudun kehittämisessä – maaseutu kunnan kehittämisessä. 202 s., 2 liitettä.
- No 60 Uusitalo, P. & Eriksson, C. 2004. Viljanviljelyn perusmuokkausmenetelmien taloudellisuusvertailu. 48 s., 3 liitettä.
- No 73 Rikkonen, P. 2005. Utilisation of alternative scenario approaches in defining the policy agenda for future agriculture in Finland. Doctoral Dissertation. 223 p., 8 appendices.
- No 74 Niemi, J., Lehtonen, H., Pietola, K., Raulo, S. & Lyytikäinen, T. 2005. Klassisen sikaruton taloudelliset vaikutukset Suomessa. 82 s., 4 liitettä.
- No 75 Pihamaa, P. & Huuskonen, A. (toim.) 2005. Uusien naudanlihantuotantomenetelmien talous. 80 s., 3 liitettä.
- No 83 Forsman-Hugg, S., Paananen, J., Isoniemi, M., Pesonen, I., Mäkelä, J., Jakosuo, K. & Kurppa, S. 2006. Laatu- ja vastuunäkemyksiä elintarviketietä. 123 s., 3 liitettä.
- No 93 Väre, M. 2007. Determinants of farmer retirement and farm succession in Finland. 109 p., 7 appendices.
- No 101 Vihtonen, T. 2007. Suomalaisen maatalousyritysten strategiset valinnat ja taloudellinen menestyminen. 58 s., 1 liite.
- No 115 Myyrä, S., Pouta, E. & Hänninen, H. 2008. Suomalainen pellonomistaja. 125 s., 5 liitettä.

